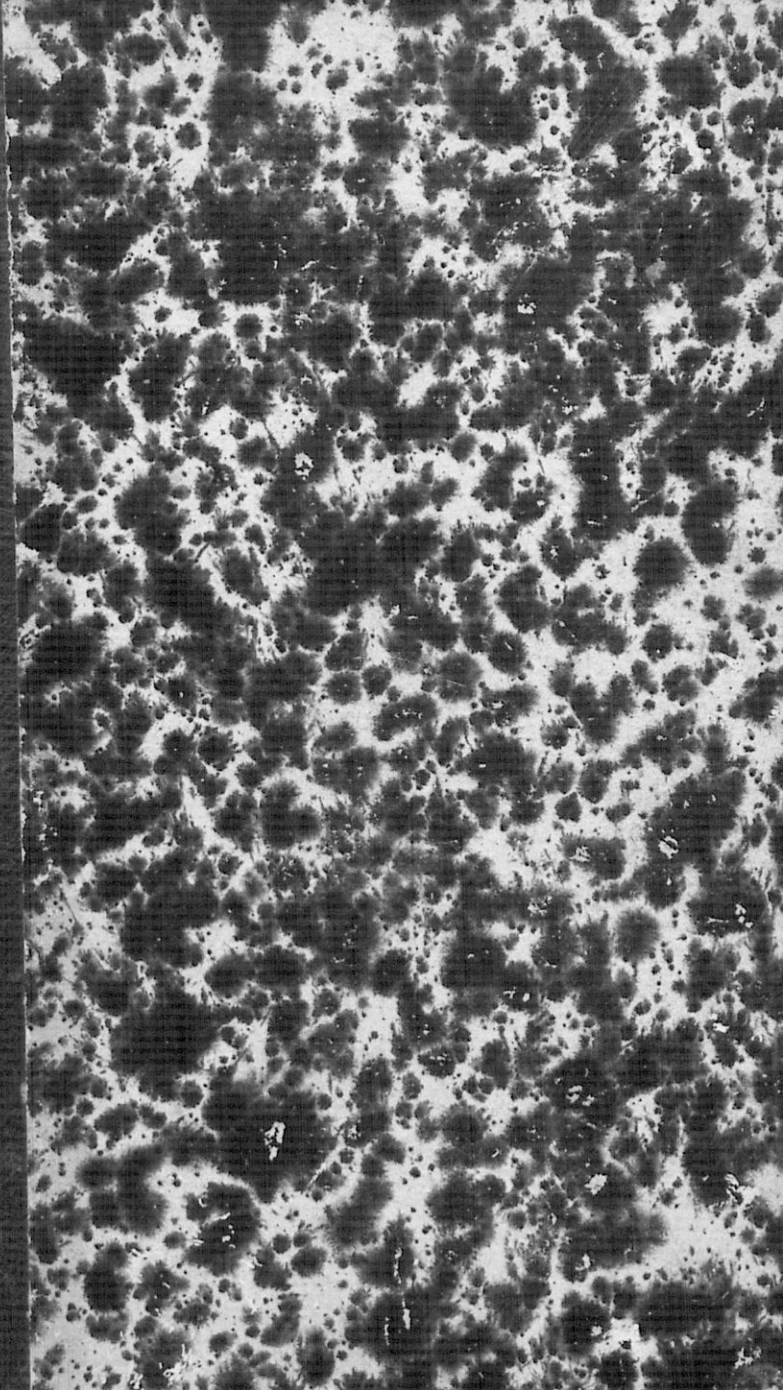

1879.43

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΕΚ ΤΗΣ
ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓ. ΤΩΝ ΕΚΚΛ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΜΕΤΑ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ
ΧΑΡΙΣΗ ΠΟΥΛΙΟΥ
Καθηγητοῦ ἐν τῷ Α'. Γυμνασίῳ.

ΤΕΥΧΟΣ Ι.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΠΑΡΑ Τῷ ΕΚΔΟΤῇ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩΙ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ | ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
9 ΠΛΑΤΕΙΑ ΡΟΜΗΣ 9 | 63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1879

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΚΔΟΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΙΟΣ ΔΙΟΔΩΡΟΥ.

Διόδωρος, ὁ Σικελιώτης ὀνομαζόμενος, ἐξ Ἀγυρίου τῆς Σικελίας ἔγραφεν ἐν Ῥώμῃ, μετὰ πολλὰς εἰς διάφορα μέρη περιηγήσεις καὶ μετὰ μακράν σπουδὴν, ἐπὶ Καίσαρος καὶ Αὐγούστου γενικὴν Ἱστορίαν, βιβλιοθήκην ἱστορικὴν ἐπιγράψας αὐτήν, ἣτις ἤρχετο ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ ἔφθανε μέχρι τῆς Ὀλ. 180, 1. 60 π. Χ. εἰς 40 βιβλία. Διεσώθησαν δὲ τὰ ἐξῆς βιβλία, 1—5, ἐξ ὧν τὸ μὲν 1 πραγματεύεται περὶ τῶν Αἰγυπτίων, τὸ 2 περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς Ἀσίας, τὸ 3 περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς Λιβύης, τὸ 4 περιέχει τὴν μυθολογίαν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ 5 τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν νήσων. Πρὸς τούτοις διεσώθησαν τὰ 11—20 ἅτινα περιέχουσι τοὺς περσικοὺς πολέμους ὑπὸ τὸν Ξέρξην Ὀλ. 75, 1. 480 π. Χ. μέχρι τῶν πολέμων τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, ἥτοι μέχρις Ὀλ. 119, 3. 302 π. Χ. Ἐκ τῶν λοιπῶν βιβλίων σώζονται μόνον ἱκαναὶ ἐπιτομαὶ καὶ ἀποσπάσματα.

Ἡ Ἱστορία τοῦ Διοδώρου δὲν παρίσταται ὡς ὀργανικόν τι ὅλον, ἀλλ' εἶναι ὅλη τῶν καθ' ἕκαστα ἐν μέρει μὲν ὑπὸ ἐθνογραφικὴν τάξιν (βιβλ. 1—6), ἐν μέρει δὲ ὑπὸ χρονολογικὴν, ἐκτεθειμένη ἄνευ διακρίσεως τοῦ οὐσιώδους ἀπὸ τοῦ ἐπουσιώδους, τοῦ μυθικοῦ καὶ ποιητικοῦ ἀπὸ τοῦ ἱστοτικοῦ. Ἀντὶ ἀκριβοῦς χαρα-

κτηριστικῆς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐξεχουσῶν ιδιοτήτων ἀναφέρει κατὰ τρόπον ἀνεκδοτογράφου μόνον περιγραφὰς ἀξιομνημονεύτων ἡθῶν καὶ ἐθίμων, καὶ ἀνακοινοῖ ἀντὶ γενικῆς εἰκόνας μόνον μερικοὺς χαρακτῆρας καὶ ἰδιαιτέρας ιδιότητας.

Ἡ γλῶσσα τοῦ Διοδώρου εἶναι ἀπλῆ καὶ σαφής, ἐνίοτε δὲ μονότονος καὶ ἐκτενής, ἐν τῷ ὅλῳ δὲ ἐλλείπει ἐξ αὐτῆς, μολονότι περιέχει ῥητορικὰ στοιχεῖα εἰς ἃ πολλάκις ὑποτάσσεται τὸ ἱστορικόν, ἡ ζωνρότης καὶ τὸ ἀκμαῖον.

Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ Διοδώρου δὲν ἦτο ἵνα διὰ νέων ἱστορικῶν ἐρευνῶν προαγάγῃ καὶ ἐμψυχώσῃ τὴν ἱστορικὴν μελέτην, ἀλλὰ διὰ τῆς ἱστορίας νὰ πλάσῃ καὶ διδάξῃ τὸν ἄνθρωπον ἡθικῶς προσπαθῶν ἐν ταυτῷ ν' ἀποδείξῃ ὅτι κυβερνᾷ θεία πρόνοια.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ.

Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Καλλιάρχου¹ Ξέρξης ὁ βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. Μαρθόνιος ὁ Πέρσης ἀνεψιὸς² μὲν καὶ κηδεστής³ ἦν Ξέρ-
ξου, διὰ δὲ σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν μάλιστα θαυμαζόμενος
παρὰ τοῖς Πέρσαις. Οὗτος μετέωρος⁴ ὢν τῷ φρονήματι καὶ
τὴν ἡλικίαν ἀκμᾶζων, ἐπεθύμει μεγάλων δυνάμεων ἀφη-
γήσασθαι⁵. διόπερ ἔπεισε τὸν Ξέρξην καταδουλώσασθαι⁶
τοὺς Ἕλληνας, αἰεὶ πολεμικῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς Πέρσας⁷.
Ὁ δὲ Ξέρξης πεισθεὶς αὐτῷ, καὶ βουλόμενος πάντας τοὺς
Ἕλληνας ἀναστάτους ποιῆσαι⁸, διεπρεσβεύσατο⁹ πρὸς
Καρχηδονίους περὶ κοινοπραγίας¹⁰, καὶ συνέθετο¹¹ πρὸς
αὐτοὺς ὥστε αὐτὸν μὲν ἐπὶ τοὺς τὴν Ἑλλάδα κατοι-
κοῦντας Ἕλληνας στρατεύειν, Καρχηδονίους δὲ τοῖς αὐ-
τοῖς χρόνοις μεγάλως παρασκευάσασθαι δυνάμεις καὶ
καταπολεμῆσαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς περὶ Σικελίαν καὶ
Ἰταλίαν οἰκοῦντας. Ἀκολούθως¹² οὖν ταῖς συνθήκαις Καρ-

(1) Τῷ 480 π. Χ. (2) ἐξάδελφος (ὁ παρ' ἡμῖν ἀνεψιὸς ἐλέγετο ἀ-
δελφιδοῦς, ἡ δὲ ἀνεψία ἀδελφιδῆ). (3) κηδεστής, πᾶς κατ' ἐπιγαμίαν
συγγενής, ἰδίᾳ δὲ α'.) πενθερός, β'.) γαμβρός, ὡς ἐνταῦθα. (4) ἐπαι-
ρόμενος, ὑπερηφανευόμενος. (5) νὰ γείνη ὁδηγός, ἀρχηγός. (6) ὑπο-
τάξῃ. (7) οἵτινες πάντοτε ἐχθρικῶς ἐσχέπτοντο κατὰ τῶν Περσῶν.
(8) νὰ ἐκδιώξῃ τῆς χώρας τῶν, νὰ καταστρέψῃ. (9) ἔστειλε πρέσβεις.
(10) περὶ συμπράξεως, ἵνα συμπράξωσι. (11) συνεφώνησε. (12) συμ-
φώνως.

χηδόνιοι μὲν πλῆθος χρημάτων ἀθροίσαντες μισθοφόρους συνῆγον ἕκ τε τῆς Ἰταλίας καὶ Αἰγυπτιακῆς, ἔτι δὲ Γαλατίας καὶ Ἰβηρίας, πρὸς δὲ τούτοις ἕκ τῆς Λιβύης ἀπάσης καὶ τῆς Καρχηδόνος κατέγραφον πολιτικὰς δυνάμεις· τέλος δὲ τριετὴ χρόνον περὶ τὰς παρασκευὰς ἀσχοληθέντες ἤθροισαν πεζῶν μὲν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα μυριάδας, ναυῶν δὲ διακοσίας.

Ὁ δὲ Ξέρξης ἀμιλλώμενος πρὸς τὴν τῶν Καρχηδονίων σπουδὴν¹, ὑπερεβόλετο πάσαις ταῖς παρασκευαῖς τοσούτον ὅσον καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐθνῶν ὑπερεῖχε Καρχηδονίων. Ἦρξατο δὲ ναυπηγεῖσθαι κατὰ πᾶσαν τὴν παραθαλάττιον τὴν ὑπ' αὐτὸν τακτομένην², Αἴγυπτόν τε καὶ Φοινίκην καὶ Κύπρον, πρὸς δὲ τούτοις Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Πισιδικὴν, ἔτι δὲ Λυκίαν καὶ Καρίαν καὶ Μυσίαν καὶ Τρωάδα καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ πόλεις καὶ τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον· ὁμοίως δὲ τοῖς Καρχηδονίοις τριετὴ χρόνον παρασκευασάμενος κατεσκεύασε ναυῶν μακρὰς³ πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. Συνεβόλετο⁴ δὲ αὐτῷ καὶ ὁ πατὴρ Δαρεῖος, πρὸ τῆς τελευτῆς παρασκευὰς πεποιημένος μεγάλων δυνάμεων· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἡττημένος ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν Μαραθῶνι⁵, Δάτιδος ἡγουμένου, χαλεπῶς διέκειτο⁶ πρὸς τοὺς νενικηκότας Ἀθηναίους. Ἀλλὰ Δαρεῖος μὲν μέλλων ἤδη διαβαίνειν ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας ἐμεσολαβήθη τελευτησῶς⁷, ὁ δὲ Ξέρξης διὰ τε τὴν τοῦ πατρὸς ἐπιβολὴν⁸ καὶ τὴν τοῦ Μαρδονίου συμβουλίαν⁹, καθότι¹⁰ προείρηται, διέγνω¹¹ πολεμεῖν τοῖς Ἑλλήσιν. Ὡς δ' αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν ἡτοίμαστο¹², τοῖς μὲν ναυάρχοις παρήγγειλεν ἀθροίζειν

(1) προθυμίαν, τὴν ταχύτητα. (2) τὴν εἰς αὐτὸν ὑποτεταγμένην. (3) πολεμικάς. (4) ὠφέλησε. (5) τῷ 490 π. Χ. (6) ὠργίζετο. (7) ἐκρατήθη ὑπὸ τοῦ θανάτου, ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιχειρήσεως. (8) ἐπιχειρήσιν, σχέδιον. (9) συμβουλίην. (10) καθὼς. (11) ἀπεφάσισε. (12) ὅτε δὲ τὰ πάντα διὰ τὴν ἐκστρατείαν ἡτοίμασε.

τὰς ναῦς εἰς Κύμην καὶ Φώκαιαν¹, αὐτὸς δ' ἐξ ἀπασῶν τῶν σατραπειῶν συναγαγὼν τὰς πεζὰς καὶ ἰππικὰς δυνάμεις, προῆγεν² ἐκ τῶν Σούσων³. Ὡς δ' ἤκεν⁴ εἰς Σάρδεϊς, κήρυκας ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσταῆας εἰς πάσας τὰς πόλεις ἰέναι καὶ τοὺς Ἕλληνας αἰτεῖν ὕδωρ καὶ γῆν⁵. Τὴν δὲ στρατιὰν διελόμενος⁶ ἐξαπέστειλε τοὺς ἱκανοὺς⁷ ζευζαί μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, δικασκάψαι δὲ τὸν Ἄθω⁸ κατὰ τὸν αὐχένα⁹ τῆς Χερρονήσου¹⁰, ἅμα μὲν ταῖς δυνάμεσιν ἀσφαλῆ καὶ σύντομον τὴν διέξοδον ποιούμενος, ἅμα δὲ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἐλπίζων προκαταπλήξασθαι¹¹ τοὺς Ἕλληνας. Οἱ μὲν οὖν πεμφθέντες ἐπὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ἔργων ταχέως ἤνυσον¹² διὰ τὴν πολυχειρίαν τῶν ἐργαζομένων· οἱ δ' Ἕλληνες πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῆς τῶν Περσῶν δυνάμεως, ἐξέπεμψαν εἰς Θετταλίαν μυρίους ὀπλίτας τοὺς καταληψομένους¹³ τὰς ἐπὶ τὰ Τέμπη παρόδους· ἤγεῖτο δὲ τῶν μὲν Λακεδαιμονίων Εὐαίνετος, τῶν δὲ Ἀθηναίων Θεμιστοκλῆς. Οὗτοι δὲ πρὸς τὰς πόλεις πρεσβευτὰς ἀποστείλαντες ἠξίουσαν ἀποστέλλειν στρατιώτας τοὺς κοινῇ φυλάζοντας¹⁴ τὰς παρόδους· ἔσπευδον γὰρ ἀπάσας τὰς Ἑλληνίδας πόλεις περιλαβεῖν ταῖς προφυλακαῖς καὶ κοινοποιήσασθαι τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον¹⁵. Ἐπεὶ δὲ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν πλησιοχώρων ταῖς παρόδοις ἔδωκαν οἱ πλείους ὕδωρ τε καὶ γῆν τοῖς ἀφιγμένοις ἀγγέλοις ἀπὸ

(1) πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. (2) προῦχώρει, ἐκίνει. (3) πρωτεύουσα τῆς Σουσιανῆς ἐν Ἀσίᾳ, καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Περσίας. (4) καθὼς (ἅμα) ἦλθεν. (5) νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τοὺς Ἕλλ. ὕδωρ καὶ γῆν εἰς σημεῖον ὑποταγῆς=νὰ ὑποταχθῶσι, παραδοθῶσι. (6) μ. ἀόρ. τ. διαιρῶ, διαιρέσας. (7) τοὺς ἀρκετοὺς, ὅσοι δηλ. ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ ἐνώσωσι διὰ γεφύρας. (8) τὸ ἅγιον Ὅρος. (9) Ἰσθμόν. (10) τῆς χαλκιδικῆς. (11) ὅτι ἐκ τῶν προτέρων θὰ καταπλήξῃ. (12) ἐτελείωνον. (13) τελικὴ μετοχὴ=οἵτινες νὰ καταλάβωσι. (14) οἵτινες κοινῶς, ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ, νὰ φυλάξωσι. (15) νὰ κάμωσι κοινόν, δηλ. νὰ λάβωσι καὶ αὐταὶ μέρος εἰς τὸν . . .

Ξέρξου, ἀπογνόντες¹ τὴν περὶ τὰ Τέμπη φυλακὴν ἐπα-
νῆλθον εἰς τὴν οἰκείαν².

Χρήσιμον δὲ διορίσαι³ τῶν Ἑλλήνων τοὺς τὰ τῶν βαρ-
βάρων ἐλομένους⁴, ἵνα τυγχάνοντες ὀνειδούς⁵ ἀποτρέπωσι
ταῖς βλασφημίαις⁶ τοὺς προδότας ἂν γενομένους τῆς κοι-
νῆς ἐλευθερίας. Αἰνιᾶνες μὲν οὖν καὶ Δόλοπες καὶ Μηλιεῖς
καὶ Περραιβοὶ καὶ Μάγνητες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐτά-
χθησαν, ἔτι παρούσης τῆς ἐν τοῖς Τέμπεσι φυλακῆς⁷,
Ἀχαιοὶ δὲ Φθιώται καὶ Λοκροὶ καὶ Θετταλοὶ καὶ Βοιωτοὶ
οἱ πλείους, τούτων⁸ ἀπελθόντων, ἀπέκλιναν πρὸς τοὺς
βαρβάρους. Οἱ δ' ἐν Ἰσθμῷ συνεδρεύοντες⁹ τῶν Ἑλλήνων
ἐψηφίσαντο τοὺς μὲν ἐθελοντι¹⁰ τῶν Ἑλλήνων ἐλομένους
τὰ Περσῶν δεκατεῦσαι¹¹ τοῖς θεοῖς, ἐπὰν τῷ πολέμῳ κρα-
τήσωσι, πρὸς δὲ τοὺς τὴν ἡσυχίαν ἔχοντας¹² ἐκπέμψαι
πρέσβεις τοὺς παρακαλέσοντας¹³ συναγωνίζεσθαι περὶ τῆς
κοινῆς ἐλευθερίας. Ὡν οἱ μὲν εἵλοντο γνησίως¹⁴ τὴν συμ-
μαχίαν, οἱ δὲ παρῆγον¹⁵ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ἀντεγόμενοι¹⁶
τῆς ἰδίας μόνον ἀσφαλείας καὶ καραδοκοῦντες¹⁷ τὸ τοῦ
πολέμου τέλος. Ἀργεῖοι δὲ πρέσβεις ἀποστείλαντες εἰς
τὸ κοινὸν συνέδριον ἐπηγγέλλοντο¹⁸ συμμαχήσειν, ἐὰν
αὐτοῖς μέρος τι τῆς ἡγεμονίας συγχωρήσωσιν¹⁹. Οἷς οἱ
σύεδροι διεσάφησαν²⁰, εἰ μὲν δεινότερον ἡγοῦνται τὸ

(1) ἀπεπισθέντες ἀπὸ τοῦ νὰ φυλάττωσι. (2) ἐνν. χώραν=πατρίδα
των. (3) ὠφέλιμον, καλὸν νὰ διαχωρίσωσιν. (4) λαβόντας τὸ μέρος,
ὄντας μὲ τὸ μέρος τῶν βαρβάρων. (5) ὀνειδιζόμενοι, χλευαζόμενοι.
(6) βλασφημία, ἀντίθετον τοῦ εὐφημίας=ὀμνίας μὲ λέξεις κακῆς ση-
μασίας, κακὸν ὄνομα. (7) φυλάκων. (8) δηλ. τῶν φυλάκων. (9) οἱ
δὲ συνελθόντες ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἵνα σκεφθῶσιν ἀπεφάσισαν. (10) ἐκου-
σίως. (11) δεκατεῦσα=διὰ κλήρου λαμβάνω τὸν δέκατον ἄνδρα ἵνα
φονεύσω. (12) ἡσυχάζοντας, τ. ε. τοὺς οὐδετέρους ἤτοι μὴ λαβόντας
μέρος. (13) τελικὴ μετοχή, ὅτινες νὰ παρακινήσωσι. (14) εἰλικρι-
νῶς. (15) ἀνέβαλλον. (16) φροντίζοντες περὶ τῆς... (17) παρα-
τηροῦντες, προσμένοντες τό... (18) ὑπισχυοῦντο. (19) παραχω-
ρήσωσι. (20) εἶπον καθαρώς.

στρατηγὸν ἔχειν Ἑλληνα ἢ δεσπότην βάρβαρον, ὀρθῶς αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν¹, εἰ δὲ φιλοτιμοῦνται λαβεῖν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, ἄξια ταύτης² δεῖν ἔφασαν αὐτοὺς πεπράχοντας ἐπιζητεῖν τὴν τηλικαύτην δόξαν. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν παρὰ Ξέρξου πρέσβων ἐπιόντων τὴν Ἑλλάδα καὶ γῆν καὶ ὕδωρ αἰτούντων, αἱ πόλεις ἀπασαι διὰ τῶν ἀποκρίσεων ἀπεδείκνυντο τὴν περὶ τῆς κοι- νῆς ἐλευθερίας σπουδὴν. †

Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλησπόντον ἐξευχθαι καὶ τὸν Ἄθω διεσκάφθαι, προῆγεν ἐκ τῶν Σάρδεων ἐφ' Ἑλλησπόντου τὴν πορείαν ποιούμενος· ὡς δὲ ἦκεν εἰς Ἀβυδον, διὰ τοῦ ζεύγματος τὴν δύναμιν³ διήγαγεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Πορευόμενος δὲ διὰ τῆς Θράκης πολλοὺς προσελαμβάνετο στρατιώτας καὶ τῶν Θρακῶν καὶ τῶν ὁμόρων τούτοις Ἑλλήνων. Ὡς δ' ἦκεν εἰς τὸν ὀνομαζόμενον Δορίσκον⁴, ἐνταῦθα μετεπέμψατο⁵ τὸ ναυτικόν, ὥστε ἀμφοτέρως τὰς δυνάμεις εἰς ἓνα τόπον ἀθροισθῆναι. Ἐποιήσατο δὲ καὶ τὸν ἐξετασμὸν⁶ τῆς στρατιᾶς ἀπάσης· ἡριθμήθησαν δὲ τῆς πεζῆς δυνάμεως μυριάδες πλείους τῶν ὀγδοήκοντα, νῆες⁷ δὲ σύμπασαι μακρὰ καὶ πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων, καὶ τούτων Ἑλληνίδες τριακόσται καὶ εἴκοσι, τὰ μὲν πληρώματα τῶν ἀνδρῶν παρεχομένων τῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ σκάφη τοῦ βασιλέως χορηγοῦντος⁸. αἱ δὲ λοιπὴν πᾶσαι βαρβαρικαὶ κατηριθμοῦντο· καὶ τούτῳ Αἰγύπτιοι μὲν διακοσίας παρέσχοντο. Φοίνικες δὲ τριακοσίας, Κίλικες δὲ ὀγδοήκοντα, Πάμφυλοι δὲ τετταράκοντα, καὶ Λύκιοι τὰς ἑσας, πρὸς δὲ τούτοις Κᾶρες μὲν ὀγδοήκοντα, Κύπριοι δὲ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

(1) ὀρθῶς πράττουσιν ἡσυχάζοντες. (2) τῆς ἡγεμονίας. (3) τὸν στρατόν. (4) πεδιάς τῆς Θράκης, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ. (5) στέλλω τινὰ πρὸς τινὰ νὰ τῷ εἴπῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς με= προσκαλῶ, (6) ἐξέτασιν, ἐπιθεώρησιν. (7) ναῦς=πλοῖον ἐπιτήδειον πρὸς μεταφορὰν ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων, μακρὰ δὲ ναῦς=πλοῖον πολεμικόν. (8) ἐνῷ ἐχορήγει, παρείχε.

Τῶν δὲ Ἑλλήνων ἔπεμψεν Δωριεῖς μὲν οἱ πρὸς τῇ Καρίᾳ κατοικοῦντες μετὰ Ῥοδίων καὶ Κώων τετταράκοντα, Ἴωνες δὲ μετὰ Χίων καὶ Σαμίων ἑκατόν, Αἰολεῖς δὲ μετὰ Λεσβίων καὶ Τενεδίων τετταράκοντα, Ἑλλησπόντιοι δὲ ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς περὶ τὸν Πόντον κατοικοῦσι, νησιῶται δὲ πεντήκοντα· τὰς γὰρ νήσους τὰς ἐντὸς Κυανέων¹ καὶ Τριοπίου² καὶ Σουνίου προσηγμένος ἦν³ ὁ βασιλεύς. Τριήρεις μὲν οὖν τσαῦται τὸ πλῆθος ὑπῆρχον, ἱππαγωγοὶ⁴ δὲ ὀκτακόσιαι πεντήκοντα, αἱ δὲ τριακόντοροι⁵ τρισχίλιαι. Ὁ μὲν οὖν Εἰρῆνης περὶ τὸν ἐξετασμὸν τῶν δυνάμεων διέτριβε περὶ τὸν Δορίσκον.

Τοῖς δὲ συνέδροις⁶ τῶν Ἑλλήνων, ἐπειδὴ πλησίον εἶναι προσαπηγγέλησαν αἱ τῶν Περσῶν δυνάμεις, ἔδοξε ταχέως ἀποστέλλειν τὴν μὲν ναυτικὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐβοίας, εὐθετον ὁρῶσι⁷ τὸν τόπον τοῦτον πρὸς τὴν ἀπάντησιν τῶν πολεμίων, εἰς δὲ τὰς Θερμοπύλας τοὺς ἱκανοὺς⁸ ὀπλίτας, προκαταληφθέντας τὰς ἐν τοῖς στενοῖς παρόδους καὶ κωλύσοντας⁹ προῖχειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· ἔσπευδον γὰρ τοὺς τὰ τῶν Ἑλλήνων προελομένους¹⁰ ἐντὸς περιλαβεῖν καὶ σώζειν εἰς τὸ δυνατόν¹¹ τοὺς συμμάχους. Ἠγεῖτο δὲ τοῦ μὲν στόλου παντὸς Εὐρυβιάδης ὁ Λακεδαιμόνιος, τῶν δὲ εἰς Θερμοπύλας ἐκπεμφθέντων Λεωνίδας ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασι-

(1) ἔνν. πετρῶν· δύο μικραὶ νῆσοι ἢ σκόπελοι ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ Εὐξ. Πόντου διὰ τοῦ Βοσπόρου, περίφημοι ἐκ τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἀργοναυτῶν. (2) Τριοπίον, ἀρωτ. τῆς ἐν Καρίᾳ Κνιδίας, ἐφ' οὗ ἔκειτο ἡ Κνιδος. (3) εἶχε προσελκύσει εἰς τὸ μέρος του. (4) ἔνν. νῆες. (5) τριηκόντοροι ἢ τριακόντοροι καὶ τριακοντήρεις (ἔνν. νῆες) ἐλέγοντο διότι εἶχον 30 κώπας. (6) τοῖς συνέδροις . . . ἔδοξε=ἐφάνη καλὸν νά . . . ἀπεφάσιαν νά . . . (7) διότι ἔβλεπον (οἱ σύναδροι) κατάλληλον τὸν τόπον. (8) ἴδε σελ. 7 σημ. 7. (9) καὶ νά ἐμποδίσωσι τοὺς βαρβ. νά προχωρῶσι. (10) οἵτινες προὔτιμψαν, ἦσαν μὲ τὸ μέρος τῶν. (11) ὅσον τὸ δυνατόν.

λεύς, μέγα φρονῶν ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ¹. Οὗτος δὲ λαβὼν τὴν ἐξουσίαν ἐπήγγειλε² χιλίοις μόνον ἐπὶ τὴν στρατείαν ἀκολουθεῖν αὐτῷ. Τῶν δὲ ἐφόρων λεγόντων ὡς ὀλίγους παντελῶς ἄγει πρὸς μεγάλην δύναμιν, καὶ προσ-
ταττόντων πλείονας παραλαμβάνειν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἐν ἀπορρήτοις³ ὅτι πρὸς μὲν τὸ κωλύσαι τοὺς βαρβάρους διελθεῖν τὰς παρόδους ὀλίγοι⁴, πρὸς μέντοι γε τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἣν πορεύονται νῦν πολλοί. Αἰνιγματώδους⁵ δὲ καὶ ἄσφαοῦς τῆς ἀποκρίσεως γενομένης, ἐπηρώτησαν αὐτὸν εἰ πρὸς εὐτελεῖ⁶ τινα πρᾶξιν αὐτοὺς ἄγειν διανοεῖται. Ἀπεκρίθη δὲ ὅτι τῷ λόγῳ⁷ μὲν ἐπὶ τὴν φυλακὴν ἄγει τῶν παρόδων, τῷ δὲ ἔργῳ⁸ περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀποθανουμένων· ὥστε ἐὰν μὲν οἱ χίλιοι πορευθῶσιν, ἐπιφανεστέραν ἔσσεσθαι⁹ τὴν Σπάρτην, τούτων τελευτησάντων, ἐὰν δὲ πανδημεὶ¹⁰ στρατεύσωσι Λακεδαιμόνιοι, παντελῶς ἀπολεῖσθαι τὴν Λακεδαιμόνα· οὐδένα γὰρ αὐτῶν τολμήσειν φεύγειν, ἵνα τύχη σωτηρίας. Τῶν μὲν οὖν Λακεδαιμονίων ἦσαν χίλιοι, καὶ σὺν αὐτοῖς Σπαρτιατὰι τριακόσιοι, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἅμ' αὐτοῖς συνεκπεμφθέντων ἐπὶ τὰς Θερμοπύλας τρισχίλιοι. Ὁ μὲν οὖν Λεωνίδας μετὰ τετρακισχιλίων προῆγεν ἐπὶ τὰς Θερμοπύλας, Λοκροὶ δὲ οἱ πλησίον τῶν παρόδων κατοικοῦντες ἐδεδώκεσαν μὲν γῆν καὶ ὕδωρ τοῖς Πέρσαις, κατεπηγγελμένοι δ' ἦσαν¹¹ προκαταλήψεσθαι τὰς παρόδους· ὥς δ' ἐπύθοντο τὸν Λεωνίδαν ἤκειν εἰς Θερμοπύλας, μετενόησαν καὶ μετέθεντο¹² πρὸς τοὺς Ἕλληνας· Ἦκον δὲ εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ Λοκροὶ χίλιοι καὶ Μηλιέων το-

(1) ὑπερφηανεύμενος διὰ τὴν στρατηγικὴν, πολεμικὴν τέχνην καὶ ἱκανότητά του. (2) προσέταξε. (3) μυστικά. (4) ὀλίγοι μὲν εἶναι εἰς τὸ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς βαρβ. νὰ διέλθωσι τὰ στενά. (5) σκοτεινῆς καὶ ἀδιανοήτου. (6) μικρὰν καὶ ἀσήμενον. (7) μετὰ τὴν πρόφασιν μὲν ἵνα φυλάξῃ. . . (8) πράγματι δὲ ἵνα ἀποθάνωσι. (9) ἔφαρτ. ἐκ τοῦ ἀπεκρίθη. (10) μετὰ ὅλας τὰς δυνάμεις. (11) εἶχον δὲ βεβαίως ὑποσχεθῆ, δώσει τὸν λόγον των. (12) ἐστράφησαν μετὰ τὸ μέρος τῶν.

σοῦτοι καὶ Φωκέων οὐ πολὺ λειπόμενοι¹ τῶν χιλίων, ὁμοίως δὲ καὶ Θηβαίων ἀπὸ τῆς ἐτέρας μερίδος ὡς τετρακόσιοι· διεφέροντο² γὰρ οἱ τὰς Θήβας κατοικοῦντες πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς πρὸς τοὺς Πέρσας συμμαχίας. Οἱ μὲν οὖν μετὰ Λεωνίδου συνταχθέντες Ἕλληνες τοσοῦτοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες διέτριβον περὶ τὰς Θερμοπύλας, ἀναμένοντες τὴν τῶν Περσῶν παρουσίαν.

Ξέρξης δὲ μετὰ τὸν ἐξετασμὸν τῶν δυνάμεων προῆγεν εὐθύς μετὰ παντός τοῦ στρατεύματος, καὶ μέχρι μὲν Ἀκίνθου³ πόλεως τῇ πεζῇ στρατιᾷ πορευομένη συμπαρέπλει πᾶς ὁ στόλος, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ τὸν διορυχθέντα τόπον διεκομίσθησαν⁴ εἰς τὴν ἐτέραν θάλατταν συντόμως καὶ ἀσφαλῶς. Ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ τὸν Μηλιακὸν κόλπον, ἐπύθετο⁵ τοὺς πολεμίους προκατειληφέναι τὰς παρόδους· διόπερ ἐνταῦθα προσαναλαβὼν τὴν δύναμιν μετεπέμψατο τοὺς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης συμμάχους, οὐ πολὺ λείποντας⁶ τῶν εἴκοσι μυριάδων, ὥστε ἔχειν αὐτὸν τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατὸν μυριάδων, χωρὶς τῆς ναυτικῆς δυνάμεως. Ὁ δὲ σύμπας ὄχλος⁷ τῶν τε ἐν ταῖς μακραῖς ναυσὶν ὄντων καὶ τῶν τὴν ἀγοράν⁸ καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων οὐκ ἐλάττων ἦν τῶν προειρημένων, ὥστε μηδὲν θαυμαστὸν εἶναι τὸ λεγόμενον ὑπὲρ⁹ τοῦ πλήθους τῶν ὑπὸ Ξέρξου συναχθέντων· φασι γὰρ τοὺς ἀενάους¹⁰ ποταμοὺς διὰ τὴν τοῦ πλήθους συνέχειαν ἐπιλιπεῖν¹¹, τὰ δὲ πελᾶγη τοῖς τῶν νεῶν ἰστίοις κατακαλυφθῆναι. Μέγισται μὲν οὖν δυνάμεις τῶν εἰς ἱστορικὴν μνήμην παρὰδεδομένων αἱ μετὰ Ξέρξου γενόμεναι παραδέδονται· τῶν δὲ Περσῶν κατεστρατοπεδευκότων παρὰ

(1) ὀλιγώτεροι τῶν. (2) ἐφιλονεῖκουν, δὲν ἦσαν σύμφωνοι.

(3) πόλις τῆς χαλκ. χερσονήσου ἐπὶ τοῦ Στρυμον. κόλπου. (4) διεπέρασαν. (5) ἐπληροφορήθη. (6) ὀλιγωτέρους. (7) ὁ στρατός. (8) ζωοτροφίας. (9) περὶ. (10) οἱ ἀενάως, διαρκῶς ῥέοντες. (11) ἔλειψε τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν, ἐξηράνθησαν οἱ ποταμοί.

τὸν Σπερχειὸν ποταμόν, ὁ μὲν Ξέρξης ἀπέστειλεν ἀγγέλους εἰς τὰς Θερμοπύλας τοὺς ἅμα [μὲν] κατασκεφομένους¹ τίνα διάνοιαν ἔχουσι περὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου· προσέταξε δ' αὐτοῖς παρὰγγέλλειν ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης κελεύει τὰ μὲν ὅπλα πάντα ἀποθέσθαι, αὐτοὺς δὲ ἀκινδύνους² εἰς τὰς πατρίδας ἀπιέναι καὶ συμμάχους εἶναι Περσῶν· καὶ ταῦτα πρᾶξασιν³ αὐτοῖς ἐπηγγείλατο δώσειν χώραν τοῖς Ἑλλησι πλείω καὶ βελτίω τῆς νῦν ὑπ' αὐτῶν κατεχομένης. Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωνίδα ἀκούσαντες τῶν ἀγγέλων ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ συμμαχοῦντες τῷ βασιλεῖ χρησιμώτεροι μετὰ τῶν ὅπλων ἔσονται καὶ πολέμειν ἀναγκαζόμενοι μετὰ τούτων γενναιότερον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιοῦνται· περὶ δὲ τῆς χώρας ἣν ὑπισχνεῖται δώσειν, ὅτι⁴ πάτριόν ἐστι τοῖς Ἑλλησι μὴ διὰ κακίαν, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν κτᾶσθαι χώραν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας παρὰ τῶν ἀγγέλων τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀποκρίσεις προσεκαλέσατο Δαμάρατον⁵ Σπαρτιάτην, ἐκ τῆς πατρίδος πεφευγότα πρὸς αὐτόν, καταγελᾶσας⁶ δὲ τῶν ἀποκρίσεων ἐπηρώτησε τὸν Λάκωνα, Πότερον οἱ Ἕλληνες ὀξύτερον⁷ τῶν ἐμῶν ἵππων φεύγονται ἢ πρὸς τηλικαύτας δυνάμεις παρκατάξασθαι τολμήσουσι; τὸν δὲ Δαμάρατον εἰπεῖν φασιν ὡς Οὐδ' αὐτὸς σὺ τὴν ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων ἀγνοεῖς· τοὺς γὰρ ἀφιστάμενους τῶν βαρβάρων Ἑλληνικαῖς δυνάμεσι καταπολέμεῖς· ὥστε μὴ νόμιζε τοὺς ὑπὲρ τῆς σῆς ἀρχῆς ἄμεινον τῶν Περσῶν ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἤττον κινδυνεύσειν πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὁ δὲ Ξέρξης καταγελᾶσας αὐτοῦ προσέταξεν ἀκολουθεῖν, ὅπως ἰδῇ φεύγοντας τοὺς Λακεδαιμονίους. Τὴν δὲ δύναμιν ἀναλαβών⁸

(1) μέλλ. τοῦ κατασκεπτομαι=οἵτινες νὰ κατασκοπεύσωσι. (2) ἀνευ κινδύνου. (3) καὶ ἐὰν πράξωσι ταῦτα, τοῖς ὑπέσχετο. (4) ὅτι ἐστὶ ἔξαρτ. ἐκ τ. ἀπεκρίναντο. (5) βασιλεῖα τῆς Σπάρτης. (6) σκώψας, περιγελᾶσας. (7) ταχύτερον. (8) συναθροίσας.

ἤκεν ἐπὶ τοὺς ἐν Θερμοπύλαις Ἕλληνας, προτάξας ἀπάντων τῶν ἐθνῶν Μήδους, εἴτε δι' ἀνδρείαν προκρίνας αὐτοὺς εἴτε καὶ βουλόμενος ἀπαντας ἀπολέσαι· ἐνῆν γὰρ ἔτι φρόνημα τοῖς Μήδοις, τῆς τῶν προγόνων ἡγεμονίας οὐ πάλαι καταπεπονημένης¹. Συνυπέδειξε δὲ τοῖς Μήδοις καὶ τῶν ἐν Μαραθῶνι τετελευτηηκότων ἀδελφούς καὶ υἱούς, νομίζων τούτους ἐκθυμότατα² τιμωρήσεσθαι τοὺς Ἕλληνας. Οἱ μὲν οὖν Μῆδοι τοῦτον τὸν τρόπον συνταχθέντες προσέπεσον³ τοῖς φυλάττουσι τὰς Θερμοπύλας· ὁ δὲ Λεωνίδας εὖ παρεσκευασμένος συνήγαγε τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὸ στενωπώτατον τῆς παρόδου. Γενομένης δὲ μάχης καρτερᾶς, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων θεατὴν ἔχόντων τῆς ἀρετῆς⁴ τὸν βασιλέα, τῶν δὲ Ἑλλήνων μιμησχομένων τῆς ἐλευθερίας καὶ παρακαλουμένων⁵ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου πρὸς τὸν ἀγῶνα, θαυμαστὸν συνέβαινε γίνεσθαι τὸν κίνδυνον· συστάδην⁶ γὰρ οὔσης τῆς μάχης καὶ τῶν πληγῶν ἐκ χειρὸς γινομένων, ἔτι δὲ τῆς συστάσεως πεπυκνωμένης, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη. Τῶν δ' Ἑλλήνων ὑπερεχόντων ταῖς ἀρεταῖς⁷ καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἀσπίδων, μόγις⁸ ἐνέδωκαν οἱ Μῆδοι· πολλοὶ μὲν γὰρ αὐτῶν ἔπεσον, οὐκ ὀλίγοι δὲ κατετραυματίσθησαν. Τοῖς δὲ Μήδοις ἐπιτεταγμένοι⁹ Κίσσιοι καὶ Σάκαι κατ' ἀρετὴν ἐπίλεκτοι¹⁰ διεδέξαντο τὴν μάχην, καὶ νεοχμοὶ¹¹ πρὸς διαπεπονημένους συμβαλόντες¹² ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμενον τὸν κίνδυνον, κτεινόμενοι δ' ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεωνίδαν καὶ βιασθέντες ὑπεχώρησαν· ἀσπίσι γὰρ καὶ πέλταις μικραῖς οἱ βάρβαροι χρώμενοι κατὰ μὲν τὰς εὐ-

(1) ἥτις οὐχὶ πολὺ προήτερα (=πρὸ ὀλίγου) εἶχε καταβληθῆ. (2) διὰ ἀνδρείοτατα, μὲ πλεῖστον ζῆλον θὰ τιμωρήσωσι τοὺς. (3) ἐπέπεσον. (4) τῆς ἀνδρείας των. (5) ἐνθαρρυνόμενων. (6) πλησίον. (7) κατὰ τὴν ἀνδρείαν. (8) μόλις. (9) τεταγμένοι ὀπισθεν τῶν Μήδων. (10) ἐκλεκτοί. (11) νέοι, μὲ νέας δηλ. δυνάμεις. (12) συγκρουσθέντες πρὸς καταβεβλημένους.

ρυχωρίας¹ ἐπλεονέκτου, εὐκίνητοι γινόμενοι, κατὰ δὲ τὰς στενοχωρίας² τοὺς μὲν πολεμίους οὐκ εὐχερῶς ἐτί-
 τρωσκον, συμπεφραγμένους καὶ μεγάλαις ἀσπίσι σκεπα-
 ζομένους ὅλον τὸ σῶμα, αὐτοὶ δὲ διὰ τὰς κουφότητας
 τῶν σκεπαστηρίων³ ὅπλων ἐλαττούμενοι πυκνοῖς τραχύ-
 μασι περιέπιπτον. Τέλος δὲ ὁ Ξέρξης ὁρῶν πάντα μὲν τὸν
 περὶ τὰς παρόδους τόπον νεκρῶν ἐστρωμένον⁴, τοὺς δὲ
 βαρβάρους οὐχ ὑπομένοντας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀρετάς,
 προσέπεμψε τοὺς τῶν Περσῶν ἐπιλέκτους, ὀνομαζομένους
 ἀθανάτους καὶ δοκοῦντας ταῖς ἀνδραγαθίαις πρωτεύειν
 τῶν συστρατευομένων. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι βραχὺν ἀντιστάν-
 τες χρόνον ἔφυγον, τότε μὲν τῆς νυκτός ἐπιλαβούσης⁵
 διελύθησαν, παρὰ μὲν τοῖς βαρβάροις πολλῶν ἀνηρημέ-
 νων, παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσιν ὀλίγων πεπτωκότων. Τῇ δ'
 ὑστεραίᾳ Ξέρξης μὲν, παρὰ προσδοκίαν αὐτῷ τῆς μάχης
 λαβούσης τὸ τέλος, ἐξ ἀπάντων τῶν ἐθνῶν ἐπέλεξε⁶ τοὺς
 δοκοῦντας ἀνδρεῖα καὶ θράσει διαφέρειν, καί, πολλὰ δεη-
 θείς⁷ αὐτῶν, προεῖπεν ὅτι βιασαμένοις⁸ αὐτοῖς τὴν εἴσο-
 δον δωρεὰς ἀξιολόγους δώσει, φεύγουσι δὲ θάνατος ἔσται
 τὸ πρόστιμον⁹. Τούτων δὲ μετὰ μεγάλης συστροφῆς καὶ
 βίας ἐπιρραξάντων¹⁰ τοῖς Ἑλλήσιν, οἱ περὶ Λεωνίδα τὸτε
 συμφράξαντες¹¹ καὶ τείχει παραπλησίαν ποιησάμενοι τὴν
 σύστασιν¹², ἐκθύμως¹³ ἡγωνίζοντο. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προέ-
 βησαν ταῖς προθυμίαις, ὥστε τοὺς εἰωθότας ἐκ διαδοχῆς
 μεταλαμβάνειν τῆς μάχης οὐ συνεχώρησαν, ἀλλὰ τῇ
 συνεχείᾳ τῆς κακοπαθείας περιγενόμενοι¹⁴, πολλοὺς ἀνῆ-

(1) εἰς ἐκτενεῖς πεδιάδας, ἀνοικτὰ μέρη εἶχον τὸ πλεονέκτημα νὰ κι-
 νῶνται εὐκόλως. (2) τὰ στενά. (3) ἐπιτηδεῖων εἰς τὸ νὰ σκεπάζωσι==
 ἀμυντικῶν. (4) σκεπασμένον, γεμάτον ἀπὸ νεκρῶν. (5) ἐπελθούσης.
 (6) ἐξελέξατο. (7) πολὺ ἐνθέρμως παρακαλέσας. (8) ὑποθ. μετχ.
 (9) ποινή, τιμωρία. (10) ἀορ. τ. ἐπιρράσσω==ἐπέπεσον, ἐφώρμησαν
 κατὰ τῶν... (11) συμπυκνώσαντες. (12) τὴν συνένωσιν. (13) προ-
 θύμως. (14) διὰ συνεχῶν κόπων υπερβαλόντες, νικήσαντες τὴν κακο-
 πάθειαν.

ρουν τῶν ἐπιλέκτων βαρβάρων. Ἐφημερεύοντες¹ δὲ τοῖς κινδύνοις ἡμιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους· οἱ μὲν γὰρ πρεσβύτεροι τὰς τῶν νέων ἀκμὰς² ὑπερεβάλλοντο, οἱ δὲ νεώτεροι πρὸς τὰς τῶν πρεσβυτέρων ἐμπειρίας τε καὶ δόξας ἡμιλλῶντο. Τέλος δέ, φευγόντων καὶ τῶν ἐπιλέκτων, οἱ τὴν ἐπιτεταγμένην στάσιν ἔχοντες³ τῶν βαρβάρων, συμφράζαντες, οὐκ εἶων φεύγειν τοὺς ἐπιλέκτους· διόπερ ἠναγκάζοντο πάλιν ἀναστρέφειν⁴ καὶ μάχεσθαι. Ἀπορουμένου⁵ δὲ τοῦ βασιλέως καὶ νομίζοντος μηδένα τολμήσειν ἔτι μάχεσθαι, ἦκε πρὸς αὐτὸν Τραχίνιος τις τῶν ἐγγυωρίων, ἔμπειρος ὢν τῆς ὀρεινῆς χώρας. Οὗτος τῷ Ξέρξῃ προσελθὼν ἐπηγγείλατο διὰ τινος ἀτραποῦ στενῆς καὶ παρὰ κρήνου τοὺς Πέρσας ὁδηγήσειν, ὥστε γενέσθαι τοὺς συνελθόντας⁶ αὐτῷ κατόπιν τῶν περὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ περιληφθέντας αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον ῥαδίως ἀναireθήσεσθαι⁷. Ὁ δὲ βασιλεὺς περιχαρὴς ἐγένετο, καὶ τιμήσας δωρεαῖς τὸν Τραχίνιον, συνεξέπεμψεν αὐτῷ στρατιώτας δισμυρίους νυκτός. Τῶν δὲ παρὰ τοῖς Πέρσαις τις ὄνομα Τυραστιάδας, τὸ γένος ὢν Κυμαῖος, φιλόκαλος δὲ καὶ τὸν τρόπον ὢν ἀγαθός, διαδράς⁸ ἐκ τῆς τῶν Περσῶν παρεμβολῆς⁹, νυκτός ἦκε πρὸς τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τὰ περὶ τὸν Τραχίνιον¹⁰ ἀγνοοῦσιν ἐδήλωσεν.

Ἀκούσαντες δ' οἱ Ἕλληνες συνήδρευσαν¹¹ περὶ μέσας νύκτας καὶ ἐβουλεύοντο περὶ τῶν ἐπιφερομένων¹² κινδύνων· ἔνιοι μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν, παραχρῆμα καταλιπόντας τὰς παρόδους, διασώζεσθαι πρὸς τοὺς συμμάχους· ἀδύνατον γὰρ εἶναι¹² τοῖς μείνασι τυχεῖν σωτηρίας· Λεωνίδα

(1) ἐμμένοντες ὅλην τὴν ἡμέραν. (2) τὰς νεαρὰς δυνάμεις. (3) τὴν ὀπισθεν ὠρισμένην θέσιν, οἱ ὀπισθεν τεταγμένοι. (4) ἐπιστρέφειν. (5) ἐπειδὴ εὐρίσκετο εἰς ἀπορίαν. (6) νὰ φονευθῶσι. (7) ἀόρ. 6'. τοῦ διαδιδράσκω=δραπετεύσας. (8) ἐκ τοῦ στρατοπέδου. (9) ἐφάνέρωσεν εἰς τὸν Λεωνίδα τὴν ἀγνωστον εἰς αὐτὸν προδοσίαν τοῦ Τραχινίου. (10) συνῆλθον περὶ τὸ μεσονύκτιον. (11) προκειμένων, ἐπικειμένων. (12) ἔφαρτ. ἐκ τ. ἔφασαν.

δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων φιλοτιμούμενος αὐτῷ
 τε δόξαν περιθεῖναι¹ μεγάλην καὶ τοῖς Σπαρτιάταις,
 προσέταξε τοὺς μὲν ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας ἀπιέναι
 καὶ σώζειν ἑαυτούς, ἵνα κατὰ τὰς ἄλλας μάχας συνα-
 γωνίζωνται τοῖς Ἕλλησιν, αὐτοὺς δὲ τοὺς Λακεδαιμο-
 νίους ἔφησε δεῖν μένειν καὶ τὴν φυλακὴν τῶν παρόδων
 μὴ λιπεῖν· πρέπειν γάρ τοὺς ἡγουμένους τῆς Ἑλλάδος
 ὑπὲρ τῶν πρωτείων ἀγωνιζομένους ἐτοιμῶς ἀποθνήσκειν.
 Εὐθύς οὖν οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπηλλάγησαν², ὁ δὲ Λεω-
 νίδας μετὰ τῶν πολιτῶν ἡρωϊκὰς πράξεις καὶ παραδό-
 ξους ἐπετελέσαστο, ὀλίγων δ' ὄντων Λακεδαιμονίων, Θεσ-
 πιεῖς γὰρ μόνους παρακατέσχε³, καὶ τοὺς σύμπαντας
 ἔχων οὐ πλείους τῶν πεντακοσίων, ἑτοιμος ἦν ὑποδέξα-
 σθαι τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατον. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ
 μὲν μετὰ τοῦ Τραχινίου Πέρσαι περιελθόντες τὰς δυσχω-
 ρίας⁴ ἄφνω τοὺς περὶ τὸν Λεωνίδα ἀπέλαβον⁵ εἰς τὸ μέ-
 σον, οἱ δ' Ἕλληνες τὴν μὲν σωτηρίαν ἀπογνόντες⁶, τὴν
 δ' εὐδοξίαν ἐλόμενοι, μιᾶ φωνῇ τὸν ἡγούμενον ἠξίου-
 ν ἄγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν ἢ γινῶναι τοὺς Πέρσας τὴν
 τῶν ἰδίων περίοδον. Λεωνίδας δὲ τὴν ἐτοιμότητα τῶν
 στρατιωτῶν ἀποδεξάμενος, τούτοις παρήγγειλε ταχέως
 ἀριστοποιεῖσθαι⁷, ὥς ἐν ἄδου⁸ δειπνητομένου, αὐτὸς δ' ἀ-
 κολούθως τῇ παραγγελίᾳ τροφὴν προσηνέγκαστο⁹. οὕτω
 γὰρ δυνήσασθαι πολὺν χρόνον ἰσχύειν καὶ φέρειν τὴν ἐν
 τοῖς κινδύνοις ὑπομονήν. Ἐπεὶ δὲ συντόμως ἀναλαβόντες
 κῦτους ἑτοιμοὶ πάντες ὑπῆρξαν, παρήγγειλε τοῖς στρα-
 τιώταις εἰσπεσόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν φονεύειν τοὺς
 ἐντυγχάνοντας καὶ ἐπ' αὐτὴν ὀρμῆσαι τὴν τοῦ βασιλέως
 σκηνήν. Οὗτοι μὲν οὖν ἀκολούθως ταῖς παραγγελίαις συμ-

(1) νὰ δοῦν μεγάλην. (2) ἀπεχώρησαν. (3) ἐκράτησε πλησίον
 του. (4) κακοτοπίας, στενοὺς τόπους. (5) περιέλαβον. (6) ἀπείπι-
 σθέντες διὰ τὴν σωτηρίαν. (7) νὰ προγευματίζωσι. (8) εἰς τὰ δώ-
 ματα τοῦ ἄδου. (9) προσήνεγκεν ἑαυτῷ=ἔλαβεν εἰς τὸ στόμα=ἔφαγε.

φράζαντες νυκτὸς εἰσέπεσον εἰς τὴν τῶν Περσῶν στρατο-
 πεδείαν, προκαθηγουμένου¹ τοῦ Λεωνίδου· οἱ δὲ βάρβαροι
 διὰ τε τὸ παράδοξον² καὶ τὴν ἄγνοιαν³ μετὰ πολλοῦ θο-
 ρύου συνέτρεχον ἐκ τῶν σκηνῶν ἀτάκτως, καὶ νομίσαν-
 τες τοὺς μετὰ τοῦ Τραχινίου πορευομένους ἀπολωλέναι
 καὶ τὴν δύναμιν ἄπασαν τῶν Ἑλλήνων παρεῖναι, κατε-
 πλάγησαν· διὸ καὶ πολλοὶ μὲν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Λεω-
 νίδαν ἀνηροῦντο⁴, πλείους δὲ ὑπὸ τῶν ἰδίων ὡς ὑπὸ πο-
 λεμίων διὰ τὴν ἄγνοιαν ἀπώλοντο. Ἡ τε γὰρ νύξ ἀφή-
 ρητο τὴν ἀληθινὴν ἐπίγνωσιν, ἥ τε ταρχχὴ καθ' ὅλην
 οὔσα τὴν στρατοπεδείαν εὐλόγως πολὺν ἐποίει φόνον·
 ἔκτεινον γὰρ ἀλλήλους, οὐ διδούσης τῆς περιστάσεως τὸν
 ἐξετασμόν ἀκριβῆ⁵ διὰ τὸ μήτε ἡγεμόνος παραγγελίαν
 μήτε συνθήματος ἐρώτησιν μήτε ὅλως δικαιοσύνης κατὰ-
 στασιν ὑπάρχειν. Εἰ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐπὶ τῆς
 βασιλικῆς σκηνῆς, ῥαδίως ἂν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν Ἑλλή-
 νων ἀνῆρητο καὶ ὁ πόλεμος ἄπας ταχείας ἂν ἐτετεύχει⁶
 καταλύσεως· νῦν δ' ὁ μὲν Ξέρξης ἦν ἐκπεπηδηκώς⁷ πρὸς
 τὴν ταρχχὴν, οἱ δ' Ἕλληνες εἰσπεσόντες εἰς τὴν σκηνὴν
 τοὺς ἐγκαταληφθέντας ἐν αὐτῇ σχεδὸν ἅπαντας ἐφόνευ-
 σαν. Τῆς δὲ νυκτὸς καθεστῶσης⁸ ἐπλανῶντο καθ' ὅλην
 τὴν παρεμβολὴν ζητοῦντες τὸν Ξέρξην εὐλόγως· ἡμέρας
 δὲ γενομένης καὶ τῆς ὅλης περιστάσεως δηλωθείσης, οἱ
 μὲν Πέρσαι θεωροῦντες ὀλίγους ὄντας τοὺς Ἕλληνας,
 κατεφρόνησαν αὐτῶν, καὶ κατὰ στόμα⁹ μὲν οὐ συνεπλέ-
 κοντο, φοβούμενοι τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ἐκ δὲ τῶν πλαγίων
 καὶ ἐξόπισθεν περιστάμενοι καὶ πανταχόθεν τοξεύοντες

(1) πορευομένου ἔμπροσθεν. (2) ἀνελπιστον. (3) τοῦ συμβαίνον-
 τος, δηλ. τοῦ ὅτι ἐπῆρχοντο οἱ Ἕλλ. κατ' αὐτῶν. (4) ἐφονεύοντο.
 (5) διότι ἡ περίστασις αὕτη δὲν ἐπέτρεπε νὰ ἐξετάξωσιν ἀκριβῶς, ἂν
 δηλ. ἦναι φίλοι ἢ ἐχθροί. (6) ὑπερσ. τ. τυγχάνω ἀντὶ ἐτετεύχει
 ἤθελεν εἶναι τελειωμένος. (7) εἶχε πηδῶσει ἔξω τῆς σκηνῆς. (8) ἐ-
 πειδὴ δὲ ἀκόμη νύξ ἦτο. (9) κατὰ πρόσωπον, δηλ. ἐκ τῶν ἔμπροσθεν.

καὶ ἀκοντίζοντες ἅπαντας ἀπέκτειναν. Οἱ μὲν οὖν μετὰ Λεωνίδου τὰς ἐν Θερμοπύλαις παρόδους τηροῦντες τοιοῦτον ἔσχον τοῦ βίου τὸ τέλος.

Ἦν τὰς ἀρετὰς τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν; οἵτινες μὲν γνῶμη χρησάμενοι τὴν μὲν ἀφωρισμένην¹ τάξιν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἔλιπον, τὸν ἑαυτῶν δὲ βίον προθύμως ἐπέδωκαν εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων σωτηρίαν, καὶ μᾶλλον εἵλοντο τελευτᾶν καλῶς ἢ ζῆν αἰσχροῶς. Καὶ τὴν τῶν Περσῶν δὲ κατὰ πληξίν οὐκ ἂν τις ἀπιστήσαι² γενέσθαι. Τίς γὰρ ἂν τῶν βαρβάρων ὑπέλαβε³ τὸ γεγενημένον; τίς δ' ἂν προσεδόκησεν ὅτι πεντακόσιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἐτόλμησαν ἐπιθέσθαι ταῖς ἑκατὸν μυριάσι; διὸ καὶ τίς οὐκ ἂν τῶν μετὰ γενεστέρων ζηλώσαι τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες τῷ μεγέθει τῆς περιστάσεως κατεσχημένοι τοῖς μὲν σώμασι κατεπονήθησαν, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἡττήθησαν; τοιγαροῦν οὗτοι μόνοι τῶν μνημονευομένων κρατηθέντες⁴ ἐνδοξότεροι γεγονάσι τῶν ἄλλων τῶν τὰς καλλίστας νίκας ἀπηνεγεγμένων⁵. Χρὴ γὰρ οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίνειν τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας, ἀλλ' ἐκ τῆς προαιρέσεως· τοῦ μὲν γὰρ ἡ τύχη κυρία, τοῦ δ' ἡ προαίρεσις δοκιμάζεται. Τίς γὰρ ἂν ἐκείνων ἀμείνους ἀνδρας κρίνειεν, οἵτινες οὐδὲ τῷ χιλιοστῷ μέρει τῶν πολεμίων ἴσοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἐτόλμησαν τοῖς ἀπιστομένοις⁶ πληθέσι παρατάξαι τὴν ἑαυτῶν ἀρετὴν; οὐκ ἀτήσειεν τῶν τοσούτων μυριάδων ἐλπίζοντες⁷, ἀλλ' ἀνδραγαθίᾳ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἅπαντας ὑπερβαλεῖν νομίζοντες, καὶ τὴν μὲν μάχην ἑαυτοῖς εἶναι κρίνοντες πρὸς τοὺς βαρβάρους, τὸν ἀγῶνα δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀριστείων κρίσιν πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπ' ἀρετῇ θαυμαζομένους ὑπάρχειν. Μόνοι γὰρ τῶν ἐξ αἰῶνος μνημονευομένων εἵλοντο

(1) διωρισμένην. (2) εὐκτ. οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ. (3) ἡθελεν ὑπονοήσῃ. (4) νικηθέντες. (5) κερδισάντων. (6) εἰς τὰ ἀπίστευτα. (7) χωρὶς νὰ ἐλπίζωσι ὅτι θὰ νικήσωσι.

μᾶλλον τηρεῖν τοὺς τῆς πόλεως νόμους ἢ τὰς ιδίας ψυχάς, οὐ δυσφοροῦντες¹ ἐπὶ τῷ μεγίστους ἐκυτοῖς ἐφελσπάναι κινδύνους, ἀλλὰ κρίνοντες εὐκταϊότατον² εἶναι τοῖς ἀρετὴν ἀσχοῦσι τοιούτων ἀγώνων τυγχάνειν. Δικαίως δ' ἂν τις τούτους καὶ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας αἰτίους ἡγήσαιοτο ἢ τοὺς ὕστερον ἐν ταῖς πρὸς Ξέρξην μάχαις νικήσαντας· τούτων γὰρ τῶν πρᾶξεων μνημονεύοντες οἱ μὲν βάρβαροι κατεπλήγησαν, οἱ δὲ Ἕλληνες παρωξύνθησαν πρὸς τὴν ὁμοίαν ἀνδραγαθίαν· καθόλου δὲ μόνοι τῶν πρὸ ἐκυτῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς εἰς ἀθανασίαν μετήλλαξαν³. Διόπερ οὐχ οἱ τῶν ἱστοριῶν συγγραφεῖς μόνοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ποιητῶν καθύμνησαν αὐτῶν τὰς ἀνδραγαθίας· ὧν γέγονε καὶ Σιμωνίδης ὁ μελοποιός, ἄξιον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ποιήσας ἐγκώμιον, ἐν ᾧ λέγει

τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων
εὐκλεῆς μὲν ἡ τύχη⁴, καλὸς δ' ὁ πότμος⁵,
βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνηστis⁶, ὁ δ' οἷτος⁷
ἔπαινος;

ἐντάφιον⁸ δὲ τοιοῦτον οὔτ' εὐρώς⁹
οὔθ' ὁ πανδαμάρτωρ¹⁰ ἀμαρτυρεῖ χρόνος ἀνδρῶν
ἀγαθῶν¹¹.

ὁ δὲ σιηκός¹² οἰκέταν¹³ εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἵλετο·
μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας ὁ Σπάρτας βασιλεὺς,
ἀρετᾶς μέγαν λελοιπῶς κόσμον ἀέναόν τε κλέος.
Ἦμεῖς δὲ ἀρχοῦντως περὶ τῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀ-

(1) μὴ λυπούμενοι . . . (2) μεγίστης εὐχῆς ἄξιον εἶναι. (3) διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν, ἐξαίρετον ἀνδρείαν ἐγένοντο ἀθάνατοι. (4) ἡ τύχη. (5) ὁ θάνατος. (6) μνηστis, ἐνθύμησις. (7) ἡ δὲ δυστυχία, ἡ καταστροφή των. (8) ἐνδυμα νεκροῦ=τάβανον. (9) μοῦχλα. (10) ὁ τὰ πάντα θαμάζων, καταστρέφων. (11) ἐξαρτ. ἐκ τοῦ ἐντάφιου. (12) μνημεῖον, τάφος. (13) ὡς σύνοικον.

ρετῆς εἰρηκότες ἐπάνειμεν¹ ἐπὶ τὰ συνεχῇ τοῖς εἰρημένοις. Ξέρξης γὰρ τῶν παρόδων τὸν εἰρημένον τρόπον κρατήσας² καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν τὴν Καδμείαν νίκην³ νενικηκώς, ὀλίγους μὲν τῶν πολεμίων ἀνεῖλε, πολλαπλασίους δὲ τῶν ἰδίων ἀπώλεσεν. Ἐπεὶ δὲ πεζῇ τῶν παρόδων ἐκυρίευσεν, τῶν κατὰ τὴν θάλατταν ἀγώνων ἔκρινε λαμβάνειν πείραν. Εὐθύς οὖν τὸν ἀφηγούμενον⁴ τοῦ στόλου Μεγαβότην προσκαλεσάμενος διεκελεύσατο πλεῖν ἐπὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸν καὶ πειρᾶσθαι παντὶ τῷ στόλῳ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ ταῖς τοῦ βασιλέως παραγγελίαις ἀκολουθῶν ἐκ Πύδνης τῆς Μακεδονικῆς ἀνήχθη⁵ παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ κατέπλευσε τῆς Μαγνησίας πρὸς ἄκραν⁶ τὴν ὀνομαζομένην Σηπιάδα. Ἐνταῦθα δὲ μεγάλου πνεύματος ἐπιγενομένου ἀπέβηκε⁷ ναῦς μακρὰς μὲν ὑπὲρ τὰς τριακοσίας, ἵππαγωγούς δὲ καὶ τῶν ἄλλων παμπληθεῖς. Ἀήξαντος δὲ τοῦ πνεύματος ἀναχθεῖς κατέπλευσεν εἰς Ἀφέτας τῆς Μαγνησίας. Ἐκεῖθεν δὲ τριακοσίας τριήρεις ἐξέπεμψε, προστάζας τοῖς ἡγεμόσι περιπλεῦσαι καὶ τὴν Εὐβοίαν δεξιὰν λαβόντας κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους. Οἱ δ' Ἕλληνες ὥρμουν⁸ μὲν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῆς Εὐβοίας, εἶχον δὲ τὰς πάσας τριήρεις διακοσίας καὶ ὀγδοήκοντα· καὶ τούτων ἦσαν αὐτῶν μὲν Ἀθηναίων ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Τούτων δὲ ναύαρχος μὲν ἦν Εὐρυβιάδης ὁ Σπαρτιάτης, διώκει δὲ τὰ περὶ τὸν στόλον Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος· οὗτος γὰρ διὰ σύνεσιν καὶ στρατη-

(1) ἐπάνειμι=ἐπανέρχομαι. (2) γενόμενος κύριος (3) ἡ φράσις αὕτη ἐλήφθη ἐκ τῆς νίκης τῶν Καδμείων ἢ Θηβαίων, καθ' ἣν ἐφόνευσαν τὸν Πολυνεῖκην καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς Ἀργεῖους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔχασαν πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅθεν σημ. νίκην κερδισθεῖσαν μὲ πολλὰς ζημίας. (4) τὸν ἀρχηγόν. (5) ἀνάγομαι=φέρω τὸ πλοῖόν μου εἰς τὸ πέλαγος, πλέω ἀνοικτά. (6) ἀκρωτήριον. (7) ἐπειδὴ ἐσηκώθη σφοδρός, μέγας ἄνεμος. (8) ὥρμω, ὥ=εἰμι ἐν ὄρμῳ, λιμένι, εἶμαι ἀραγμένος· ὀρμίζω,=φέρω τὸ πλοῖόν εἰς τὸν λιμένα.

γίαν μεγάλης ἀποδοχῆς¹ ἐτύγγανεν οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ τὸ ναυτικὸν Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Εὐρυβιζίδῃ, καὶ πάντες τούτῳ προσέχοντες προθύμως ὑπῆκουον. Προτεθείσης δὲ βουλῆς² ἐν τοῖς τῶν νεῶν ἡγεμόσι περὶ τῆς ναυμαχίας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τὴν ἡσυχίαν ἔκριναν ἔχειν³ καὶ τὸν ἐπίπλουν τῶν πολεμίων ἀναδέχεσθαι⁴, μόνος δὲ Θεμιστοκλῆς τὴν ἐναντίαν ἀπεκρίνατο γνώμην, διδάσκων ὅτι συμφέρει παντὶ τῷ στόλῳ συνταγμένῳ⁵ πλεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οὕτω γὰρ αὐτοὺς πλεονεκτήσιν⁶ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν ἐπιπλέοντας⁷ τοῖς διὰ τὴν ταρχὴν διεσπασμένην ἔχουσι τὴν τάξιν, ὥς ἂν ἐκ πολλῶν καὶ διεστηκότων⁸ λιμένων ἐκπλεύουσι. Τέλος δὲ κατὰ τὴν Θεμιστοκλέους κρίσιν οἱ Ἕλληνες παντὶ τῷ στόλῳ τοῖς πολεμίοις ἐπέπλευσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων ἐκ πολλῶν λιμένων ἀναγομένων, τὸ μὲν πρῶτον οἱ περὶ τὸν Θεμιστοκλέα διεσπαρμένοι τοῖς Πέρσαις συμπλεκόμενοι πολλὰς μὲν ναῦς κατέδυσαν, οὐκ ὀλίγας δὲ φυγεῖν ἀναγκάσαντες μέχρι τῆς γῆς κατεδίωξαν· μετὰ δὲ ταῦτα παντὸς τοῦ στόλου συναχθέντος καὶ γενομένης ναυμαχίας ἰσχυρᾶς, μέρει μὲν τῶν νεῶν ἐκάτεροι ἐπροτέρησαν, οὐδέτεροι⁹ δὲ ὁλοσχερεῖ νίκη πλεονεκτήσαντες νυκτὸς ἐπιλαβούσης¹⁰ διελύθησαν.

Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν χειμὼν ἐπιγενόμενος μέγας πολλὰς ἐκτὸς τοῦ λιμένος ὁρμούσας τῶν νεῶν διέφθειρεν, ὥστε δοκεῖν τὸ θεῖον ἀντιλαμβάνεσθαι¹¹ τῶν Ἑλλήνων, ἵνα τοῦ πλήθους τῶν βαρβαρικῶν νεῶν ταπεινωθέντος¹² ἀντίπαλός ἡ τῶν Ἑλλήνων δύναμις γένηται καὶ πρὸς

(1) ὑπολήψεως, τιμῆς. (2) ὅτε δὲ ἐγένετο πολεμικὸν συμβούλιον. (3) νὰ ἡσυχάζωσι. (4) νὰ περιμένωσι. (5) μετ' ὅλον ὁμοῦ παρατεταγμένοι. (6) ἐνν. ἔφη, ὅθεν ἔξαρτ. τὸ πλεονεκτήσιν. (7) ἐὰν πλέωσι κατὰ τῶν . . . (8) μακρὰν κειμένων. (9) οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δέ. (10) ἐπελθούσης. (11) ὅτι ἔλαβε τὸ μέρος τῶν Ἑλλ. ἐβόηθει τοὺς Ἑλλ. (12) ἐλαττωθέντος.

τὰς ναυμαχίας ἀξιοχρεως¹. Διόπερ οἱ μὲν Ἕλληνες αἰετ μᾶλλον ἐθάρρουν, οἱ δὲ βάρβαροι αἰετ πρὸς τοὺς κινδύνους ἐγίνοντο δειλότεροι. Οὐ μὲν ἄλλ' ἀναλαβόντες² αὐτοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἀπάσαις ταῖς ναυσὶν ἀνήχθησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ Ἕλληνες, προσγενομένων³ αὐτοῖς τριήρων πεντήκοντα Ἀττικῶν, ἀντιπαρετάχθησαν τοῖς βαρβάροις. Ἦν δ' αὐτῶν ἡ ναυμαχία παραπλήσιος⁴ ταῖς περὶ τὰς Θερμοπύλας μάχαις· οἱ μὲν γὰρ Πέρσαι διεγνώκεσαν⁵ βιάσασθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν Εὐριπὸν διεκπλεῦσαι, οἱ δ' Ἕλληνες ἐμφορῶντες τὰ στενὰ τῶν ἐντὸς τῆς Εὐβοίας συμμαχοῦντων⁶. Γενομένης δὲ ναυμαχίας ἰσχυρὰς πολλὰ νῆες παρ' ἀμφοτέρων διεφθάρησαν, καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἠναγκάσθησαν ἀνακάμπτειν ἐπὶ τοὺς οἰκίους λιμένας. Ἀριστεῦσαι δὲ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ναυμαχίαις φασὶ παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησιν Ἀθηναίους, παρὰ δὲ τοῖς βαρβάροις Σιδωνίους. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἀκούσαντες τὰ περὶ Θερμοπύλας γενόμενα, πυθόμενοι δὲ καὶ τοὺς Πέρσας πείζει προάγειν⁷ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἠθύμησαν⁸. διόπερ ἀποπλεύσαντες εἰς Σαλαμῖνα διέτριβον ἐνταῦθα. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεωροῦντες πανδημεὶ κινδυνεύοντας τοὺς ἐν ταῖς Ἀθήναις, τέκνα [μὲν] καὶ γυναῖκας τῶν τε ἄλλων χρησίμων ὅσα δυνατὸν ἦν εἰς τὰς ναῦς ἐνθέντες διεκόμισαν εἰς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ τῶν Περσῶν ναύαρχος πυθόμενος τὸν τῶν πολεμίων ἀπόπλουν, κατήρην⁹ εἰς τὴν Εὐβοίαν μετὰ παντὸς τοῦ στόλου, καὶ τὴν τῶν Ἰστιαίων πόλιν βίᾳ χειρωσάμενος¹⁰ καὶ διαρπάσας τὴν χώραν αὐτῶν ἐδήλωσεν.

Ἄμα δὲ τούτοις πραττομένοις¹¹ ἑρέξης ἀπὸ τῶν Θερ-

(1) ἀρκούντως ἰσχυρά. (2) ἀποῦ ἀνέλαβον τὰς δυνάμεις των. (3) προστεθεισῶν. (4) ὁμοία. (5) εἶχον ἀποφασίσει. (6) ἑλλίπεις τὸ κείμενον. (7) ὅτι προχωροῦσι (8) ἔχασαν τὸ θάρρος. (9) ἀόρ. τ. καταίρω = κατέδη εἰς τὸν λιμένα, ἤραξε. (10) ὑποτάξας. (11) συγχρόνως δὲ ἐνθ' ἐγίνοντο ταῦτα.

μοφυλῶν ἀναζεύξας¹ προῆγε διὰ τῆς Φωκέων χώρας, πορθῶν μὲν τὰς πόλεις καταφθείρων δὲ τὰς ἐπὶ τῆς χώρας κτήσεις. Οἱ δὲ Φωκεῖς τὰ τῶν Ἑλλήνων ἡρημένοι², καὶ θεωροῦντες αὐτοὺς οὐκ ἀξιωμαχοὺς ὄντας, τὰς μὲν πόλεις ἀπάσας ἐξέλιπον πανδημεῖ, πρὸς δὲ τὰς δυσχωρίας³ τὰς ἐν τῷ Παρνασσῷ κατέφυγον. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τὴν μὲν τῶν Δωριέων χώραν διεξιὼν οὐδὲν ἡδίκηει· συνεμάχουν γὰρ Πέρταις· αὐτὸς δὲ μέρος μὲν τῆς δυνάμεως ἀπέλιπε⁴, καὶ προσέταξεν εἰς Δελφοὺς ἵεναι καὶ τὸ μὲν τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμπρῆσαι, τὰ δὲ ἀναθήματα συλῆσαι⁵, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων προσελθὼν⁶ εἰς τὴν Βοιωτίαν κατεστρατοπέδευσεν. Οἱ δ' ἐπὶ τὴν σύλησιν τοῦ μαντείου πεμφθέντες προῆλθον μὲν μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Προναίας Ἀθηνᾶς, ἐνταῦθα δὲ παραδόξως ὄμβρων τε μεγάλων καὶ κεραυνῶν πολλῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος⁷ πεσόντων, πρὸς δὲ τούτοις τῶν χειμῶνων πέτραις μεγάλαις ἀπορρηζάντων⁸ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων, συνέβη διαφθαρῆναι συχνούς⁹ τῶν Περσῶν, πάντας δὲ καταπλαγέντας τὴν τῶν θεῶν ἐνέργειαν φυγεῖν ἐκ τῶν τόπων. Τὸ μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς μαντεῖον δαιμονία τινὶ προνοίᾳ¹⁰ τὴν σύλησιν διέφυγεν· οἱ δὲ Δελφοὶ τῆς τῶν θεῶν ἐπιφανείας¹¹ ἀθόνατον ὑπόμνημα καταλίπειν τοῖς μεταγενεστέροις βουλόμενοι, τρόπαιον ἔστησαν παρὰ τὸ τῆς Προναίας Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἐν ᾧ τόδε τὸ ἐλεγεῖον ἐνέγραψαν,

μνηχ¹² τ' ἀλεξάνδρου¹³ πολέμου καὶ μάρτυρα νίκης
Δελφοὶ με σταῖσαν¹⁴, Ζηνί¹⁵ χαριζόμενοι

(1) κινήσας. (2) ἴδε σελ. 10 σημ. 10. (3) τὰς κακοτοπίας. (4) ἀφῆκεν ὀπίσω. (5) ἀρπάξαι. (6) προχωρήσας μέχρι τῆς Β. (7) ἐνν. ἄερος = ἀτμοσφαῖρας. (8) ἀορ. τ. ἀπορρηγνυμι, ἐπεὶ δὴ ἡ κακοκαιρία, ἀνεμοζάλη ἀπέσπασε καὶ ἔρριψε. (9) πολλούς. (10) διὰ θείας πρ. (11) τῆς ἐμφανίσεως. (12) μνημα. (13) προστατεύοντας τοὺς ἄνδρας. (14) ἔστησαν. (15) Ζηνί = Διὶ καὶ τῷ Φοῖβῳ.

σὺν Φοίβῳ, πτολίπορθον¹ ἀπώσάμενοι στίχα Μήδων
καὶ χαλκοστέφανον ῥυσάμενοι² τέμενος.

Ξέρξης δὲ διὰ τῆς Βοιωτίας διεξιὼν τὴν μὲν τῶν Θεσ-
πιδων χώραν κατέφθειρε, τὰς δὲ Πλαταιάς ἐρήμους οὔσας
ἐνέπρησεν· οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις κατοικοῦντες
ἐπεφεύγεσαν εἰς Πελοπόννησον πανδημεῖ. Μετὰ δὲ ταῦτα
εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβαλόντες τὴν μὲν χώραν ἐδήωσαν,
τὰς δὲ Ἀθήνας κατέσκαψαν καὶ τοὺς τῶν θεῶν ναοὺς ἐνέ-
πρησαν. Τοῦ δὲ βασιλέως περὶ ταῦτα διατρίβοντος³, κατέ-
πλευσεν ὁ στόλος ἐκ τῆς Εὐβοίας εἰς τὴν Ἀττικὴν, πε-
πορθηκῶς τὴν τε Εὐβοίαν καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἀττικῆς.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Κερκυραῖοι μὲν πληρώ-
σαντες ἐξήκοντα τριήρεις διέτριβον περὶ τὴν Πελοπόννη-
σον, ὡς μὲν αὐτοὶ φασιν, οὐ δυνάμενοι κάμψαι τὸ περὶ
Μαλέαν ἀκρωτήριον, ὡς δὲ τινες τῶν συγγραφέων ἱστο-
ροῦσι, καρδοκοῦντες τὰς τοῦ πολέμου ῥοπὰς⁴, ὅπως Περ-
σῶν μὲν κρατησάντων ἐκείνοις δῶσιν ὕδωρ καὶ γῆν⁵,
τῶν δ' Ἑλλήνων νικῶντων δόξωσιν αὐτοῖς βεδοθητέναι.
Οἱ δὲ περὶ τὴν Σαλαμῖνα διατρίβοντες Ἀθηναῖοι, θεω-
ροῦντες τὴν Ἀττικὴν πυρπολουμένην καὶ τὸ τέμενος τῆς
Ἀθηνᾶς ἀκούοντες κατεσκάφθαι, δεινῶς ἠθύμουν. Ὁμοίως
δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας πολὺς κατεῖχε φόβος παν-
ταχόθεν συνεληλαμένους⁶ εἰς αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον.
Ἐδόξεν οὖν αὐτοῖς πάντας τοὺς ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμέ-
νους συνεδρεῦσαι καὶ βουλευσασθαι κατὰ ποίους τόπους
συμφέρι ποιεῖσθαι τὴν ναυμαχίαν. Πολλῶν δὲ καὶ ποι-
κίλων ῥηθέντων, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι, τῆς ἰδίας μόνον
ἀσφαλείας φροντίζοντες, ἔφασαν δεῖν περὶ τὸν Ἰσθμὸν
συστήσασθαι⁷ τὸν ἀγῶνα· τετειχισμένου γὰρ αὐτοῦ κα-

(1) τὸν πορθοῦντα, ἀφανίζοντα τὰς πόλεις στρατόν. (2) σώσαντες.
(3) ἐνῶ ἡσχολεῖτο. (4) τὴν ἔκβασιν, τὸ ἀποτέλεσμα. (5) ἴδ. σελ. 7
σημ. 5. (6) παθ. πρ. τ. συνελαύνομαι, = οἵτινες εἶχον συναχθῆ.
(7) ν' ἀρχίσωσι τὴν μάχην.

λῶς, ἐάν τι περὶ τὴν ναυμαχίαν γένηται πταῖσμα¹, δυνήσεσθαι² τοὺς ἡτυχηκότας εἰς ἐτοιμοτάτην ἀσφάλειαν καταφυγεῖν τὴν Πελοπόννησον· ἐάν δὲ συγκλείσωσιν ἑαυτοὺς εἰς μικρὰν νῆσον τὴν Σαλαμῖνα, δυσδοθηήτοις κακοῖς περιπεσεῖσθαι³ Θεμιστοκλῆς δὲ συνεβούλευσε περὶ τὴν Σαλαμῖνα ποιεῖσθαι τὸν ἀγῶνα τῶν νεῶν· πολλὰ γὰρ πλεονεκτήσειν⁴ ἐν ταῖς στενοχωρίαις τοὺς ὀλίγους σκάφesi διαγωνιζομένους πρὸς πολλαπλασίας ναῦς. Καθόλου δὲ τὸν περὶ τὸν Ἴσθμὸν τόπον ἀπεφαίνετο παντελῶς ἄθετον⁵ ἔσεσθαι πρὸς τὴν ναυμαχίαν· ἔσεσθαι⁶ γὰρ πελάγιον⁷ τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς Πέρσας διὰ τὴν εὐρυχωρίαν ῥαδίως καταπονήσεσθαι⁸ τὰς ὀλίγας ναῦς ταῖς πολλαπλασίαις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ διαλεχθεὶς οἰκεῖα τῆς περιστάσεως ἅπαντας ἔπεισεν αὐτῷ συμφήρους⁹ γενέσθαι τοῦτον τὸν τρόπον.

Τέλος δὲ κοινοῦ δόγματος γενομένου περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχεῖν, οἱ μὲν Ἕλληνες παρσκευάζοντο τὰ πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον. Ὁ δ' οὖν Εὐρυδιάδης παρακλαδὼν τὸν Θεμιστοκλέα παρακαλεῖν¹⁰ ἐπεχείρει τὰ πλήθη καὶ προτρέπεσθαι πρὸς τὸν ἐπιφερόμενον κίνδυνον. Οὐ μὲν τὸ πλήθος ὑπήκουεν, ἀλλὰ πάντων καταπεπληγμένων τὸ μέγεθος τῶν Περσικῶν δυνάμεων οὐδεὶς προσεῖχε τοῖς ἡγεμόσιν, ἀλλ' ἕκαστος ἐκ τῆς Σαλαμῖνος ἐκπλεῖν ἔσπευδεν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Οὐδὲν δ' ἦττον καὶ τὸ πεζὸν στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἐδεδίει τὰς τῶν πολεμίων δυνάμεις, ἥ τε τῶν περὶ Θερμοπύλας ἀπώλεια τῶν ἀξιολογωτάτων ἀνδρῶν παρείχετο κατάπληξιν, καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν συμπτώματα¹¹ πρὸ ὀφθαλμῶν ὄντα

(1) δυστύχημα. (2) ἐκ τοῦ ἔφασαν. (3) ἐκ τοῦ ἔφασαν = θὰ περιπέσωσιν εἰς κακὰ, τ. ε. εἰς τόπον ὅπου δὲν θὰ λάβωσι βοήθειάν τινα. (4) ἔξαρτ. ἔξ ἐννοουμένου ἔφη. (5) ἀπεδείκνυσεν ὅτι θὰ ᾔηται ἐντελῶς ἀκατάλληλον. (6) ἐκ τοῦ ἀπεφαίνετο. (7) εἰς τὸ πέλαιος τ. ε. εἰς ἀνοικτὴν θάλασσαν. (8) θὰ νικήσωσι. (9) νὰ γείνωσι σύμφωνοι. (10) νὰ ἐνθαρρύνῃ. (11) συμβεβηκότα.

πολλήν ἄθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἕλλησιν. Οἱ δὲ σύνοδροι τῶν Ἑλλήνων ὀρώντες τὴν τῶν ὄχλων ταραχὴν καὶ τὴν ὄλην ἐκπληξιν, ἐψηφίσαντο¹ διατειχίζειν τὸν Ἴσθμόν. Καὶ ταχὺ τῶν ἔργων συντελεσθέντων διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐργαζομένων, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὠχύρουν τὸ τεῖχος, διατεινον² ἐπὶ σταδίους τετταράκοντα ἀπὸ Λεχαίου³ μέχρι Κεγχρεῶν⁴, οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμῖνι διατρίβοντες μετὰ παντός τοῦ στόλου κατεπλάγησαν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μηκέτι πειθαρχεῖν τοῖς ἡγεμόσιν. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ὀρῶν τὸν μὲν ναύαρχον Εὐρυβιάδην μὴ δυνάμενον περιγενέσθαι⁵ τῆς τοῦ πλῆθους ὀρμῆς, τὰς δὲ περὶ Σαλαμῖνα δυσχωρίας δύνασθαι πολλὰ συμβαλέσθαι⁶ πρὸς τὴν νίκην, ἐμνηχανήσατό τι τοιοῦτον· ἔπεισέ τινα πρὸς τὸν Ξέρξην αὐτομολῆσαι⁷ καὶ διαβεβαιώσασθαι διότι⁸ μέλλουσιν αἱ κατὰ Σαλαμῖνα νῆες ἀποδιδράσκειν⁹ ἐκ τῶν τόπων καὶ πρὸς τὸν Ἴσθμόν ἀθροίζεσθαι. Διόπερ ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν πιθανότητα τῶν προσαγγελθέντων πιστεύσας, ἔσπευδε κωλύσαι τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων τοῖς πεζοῖς στρατοπέδοις πλησιάζειν. Εὐθὺς οὖν τὸ τῶν Αἰγυπτίων ναυτικὸν ἐξέπεμψε, προστάξας ἐμφράττειν τὸν μεταξὺ πόρον τῆς τε Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μεγαρίδος χώρας. Τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος τῶν νεῶν ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, προστάξας ἐξάπτεσθαι¹⁰ τῶν πολεμίων καὶ ναυμαχίᾳ κρίνειν τὸν ἀγῶνα. Ἦσαν δὲ αἱ τριήρεις διατεταγμέναι κατὰ ἔθνος ἐξῆς, ἵνα διὰ τὴν ὁμοφωνίαν καὶ γνῶσιν προθύμως ἀλλήλοις βοηθῶσιν. Οὕτω δὲ ταχθέντος τοῦ ναυτικοῦ στόλου, τὸ μὲν δεξιόν

(1) ἴδ. σελ. 8 σημ. 9. (2) ἐκτεινόμενον, φθάνον. (3) λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Κορινθ. κόλπου καὶ συνεχόμενος μετὰ τῆς πόλεως διὰ τεύχους. (4) λιμὴν ὡσαύτως τῆς Κορίνθου ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Σαρων. κόλπου. (5) νὰ καταβάλλῃ, νικήσῃ. (6) πολὺ νὰ συντελέσωσι. (7) αὐτομολῶ = λέγεται ἰδίως ἐπὶ στρατιωτῶν λειποτακτούντων καὶ εἰς τὸν στρατὸν τοῦ ἐχθροῦ μεταβαίνόντων. (8) ἀντὶ τ. ὅτι. (9) νὰ δραπετεύσωσι, φύγωσι. (10) νὰ προσβάλλωσι, καταδιώκωσι.

κέρας ἐπέειχον Φοίνικες, τὸ δ' εὐώνυμον οἱ μετὰ τῶν Περσῶν ὄντες Ἕλληνες. Οἱ δὲ τῶν Ἰώνων ἡγεμόνες ἀπέστειλαν ἄνδρα Σάμιον πρὸς τοὺς Ἕλληνας τὸν διασαφῆσαι¹ περὶ τῶν δεδογμένων² τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ τῆς ὁλ³ς ἐκτάξεως², καὶ διότι κατὰ τὴν μάχην ἀποστήσονται³ τῶν βαρβάρων. Τοῦ δὲ Σαμίου λάθρα διανηξαμένου⁴ καὶ περὶ τούτου διασαφῆσαντος τοῖς περὶ τὸν Εὐρυβιάδην, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς, κατὰ νοῦν αὐτῷ προχωρηκὸς τοῦ στρατηγήματος⁵, περιχαρὴς ἦν καὶ τὰ πλήθη παρεκάλεσεν εἰς τὸν κίνδυνον, οἱ δ' Ἕλληνες ἐπὶ τῇ τῶν Ἰώνων ἐπαγγελίᾳ⁶ θαρρήσαντες, καὶ τῆς περιστάσεως βιαζομένης αὐτοὺς παρὰ τὴν ἰδίαν προαίρεσιν ναυμαχεῖν, ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος προθύμως συγκατέβαινον εἰς τὴν ναυμαχίαν. Τέλος δὲ τῶν περὶ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ Θεμιστοκλέα διαταζάντων τὰς δυνάμεις, τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος ἐπέειχον Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς τὸ τῶν Φοινίκων ναυτικὸν ἀντιταχθῆσόμενοι· μεγάλην γὰρ οἱ Φοίνικες ὑπεροχὴν εἶχον διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὴν ἐκ προγόνων ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἔργοις ἐμπειρίαν. Αἰγινῆται δὲ καὶ Μεγαρεῖς τὸ δεξιὸν κέρας ἀνεπλήρουν⁷. οὗτοι γὰρ ἐδόχουν εἶναι ναυτικώτατοι μετὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ μάλιστα φιλοτιμήσεσθαι διὰ τὸ μόνους τῶν Ἑλλήνων μηδεμίαν ἔχειν καταφυγὴν, εἴ τι συμβαίη πταῖσμα⁸ κατὰ τὴν ναυμαχίαν· τὴν δὲ μέσσην τάξιν ἐπέειχε τὸ λοιπὸν τῶν Ἑλλήνων πλῆθος. Οὗτοι μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον συνταχθέντες ἐξέπλευσαν, καὶ τὸν πόρον μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ἡρακλείου κατεῖχον· ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μὲν ναύρχῳ προσέταξεν ἐπιπλεῖν τοῖς πολλοῖς, αὐτὸς δ' εἰς τὸν ἐναντίον τόπον τῆς Σαλαμῖνος

(1) τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασ. (2) παρατάξεως. (3) θὰ ἀποστατήσωσι
(4) ἰ. ἀόρ. τ. διανήχομαι = κολυμβῶν διαπερῶ. (5) διότι τὸ στρατηγήμα του κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του ἀπέβη. (6) εἰς τὴν εἴδησιν. (7) ἴσταντο. (8) δυστύχημα, ἥττα.

παρήλθεν, ἐξ οὗ θεωρεῖν ἦν τὴν ναυμαχίαν γινομένην. Οἱ δὲ Πέρσαι τὸ μὲν πρῶτον πλέοντες διετῆρουν τὴν τάξιν, ἔχοντες πολλὴν εὐρυχωρίαν· ὡς δ' εἰς τὸ στενὸν ἤλθον, ἠναγκάζοντο τῶν νεῶν τινὰς ἀπὸ τῆς τάξεως ἀποσπᾶν, καὶ πολὺν ἐποιοῦν θόρυβον. Ὁ δὲ ναύαρχος προηγούμενος τῆς τάξεως καὶ πρῶτος συνάψας μάχην διεφθάρη¹ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος. Τῆς δὲ νεῶς βυθισθείσης, ταραχὴ κατέσχε τὸ ναυτικὸν τῶν βαρβάρων· πολλοὶ μὲν γὰρ ἦσαν οἱ προστάττοντες, οὐ ταῦτά δ' ἕκαστος παρήγγελλε. Διὸ καὶ τοῦ πλεῖν εἰς τοῦμ' προσθεν ἐπέσχον², ἀνακωχεύοντες³ δ' ἀνεχώρουν εἰς τὴν εὐρυχωρίαν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι θεωροῦντες τὴν ταραχὴν τῶν βαρβάρων ἐπέπλεον τοῖς πολεμίοις, καὶ τὰς μὲν τοῖς ἐμβόλοις⁴ ἔτυπτον, ὧν δὲ τοὺς ταρσοὺς⁵ παρέσυρον· τῆς δ' εἰρεσίας⁶ οὐχ ὑπηρετούσης, πολλὰ τῶν Περσῶν τριήρεις πλάγῃαι γινόμεναι ταῖς ἐμβολαῖς⁷ πυκνῶς⁸ κατετιτρώσκοντο. Διὸ καὶ πρύμναν μὲν ἀνακρούεσθαι⁹ κατέπαυσαν, εἰς τοῦπίσω δὲ πλέουσai προτροπᾶδην¹⁰ ἔφευγον. Τῶν δὲ Φοινισσῶν καὶ Κυπρίων νεῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων χειρουμένων¹¹, αἱ τῶν Κιλικίων καὶ Παμφύλων, ἔτι δὲ καὶ Λυκίων νῆες, ἐχόμεναι τρύτων οὖσαι¹², τὸ μὲν πρῶτον εὐρώστως ἀντειχοντο, ὡς δ' εἶδον τὰς κρατίστας ναῦς πρὸς φυγὴν ὀρμημένας, καὶ αὐταὶ τὸν κίνδυνον ἐξέλιπον. Ἐπὶ δὲ θατέρου κέρατος γενομένης καρτερᾶς ναυμαχίας μέχρι μὲν τινος ἰσόρροπος ἦν ὁ κίνδυνος· ὡς δὲ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν γῆν κατα-

(1) ἐφονεύθη. (2) ἔπαυσαν νὰ πλέωσι πρὸς τὰ ἐμπρός. (3) παύοντες δὲ τὸν πόλεμον ἐπέστρεφον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλ. (4) ἐμβολοὶ εἶναι μεταλλίνη τις δρεῖα μύτη ἐπὶ τῆς πρῶρας τῶν πολεμ. πλοίων δι' ἧς ἐτρύπων καὶ ἐβύβιζον τὰ ἐχθρικά. (5) ἄλλων δὲ τῶν κωπῶν... (6) ἐπειδὴ δὲ ἡ κωπηλασία δὲν τοῖς ἐδοῖτο. (7) διὰ τῶν κτυπημάτων τῶν ἐμβόλων. (8) συχνά. (9) νὰ ὀπισθοδρομῶσι. (10) πρὸς τὰ ἐμπροσθεν τετραμμέναι χωρὶς νὰ γυρίζωσι καὶ παρατηρῶσιν ὀπίσω· ἐξαιρέτως δὲ λέγεται ἐπὶ βιαίας φυγῆς. (11) καταβαλλομένων, ὑποτασσόμενων. (12) αἵτινες ἴσταντο πλησίον αὐτῶν.

διώξαντες τοὺς Φοίνικας καὶ Κυπρίους ἐπέστρεψαν, ἐκ-
 βιασθέντες ὑπὸ τούτων ἐτράπησαν οἱ βάρβαροι καὶ πολλὰς
 ναῦς ἀπέβαλον. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες τοῦτον τὸν τρόπον
 προτερήσαντες¹ ἐπιφανεστάτῃ ναυμαχίᾳ τοὺς βαρβάρους
 ἐνίκησαν· κατὰ δὲ τὸν κίνδυνον διεφθάρησαν νῆες τῶν
 μὲν Ἑλλήνων τετταράκοντα, τῶν δὲ Περσῶν ὑπὲρ τὰς
 διακοσίας χωρὶς τῶν σὺν αὐτοῖς ἀνδράσι ληφθεῖσων· ὁ δὲ
 βασιλεὺς παρ' ἐλπίδας ἡττημένος τῶν μὲν Φοινίκων τῶν
 ἀρξάντων τῆς φυγῆς τοὺς αἰτιωτάτους ἀπέκτεινε, τοῖς
 δ' ἄλλοις ἠπέιλησεν ἐπιθήσειν τὴν προσήκουσαν τιμω-
 ρίαν. Οἱ δὲ Φοίνικες φοβηθέντες τὰς ἀπειλὰς τὸ μὲν
 πρῶτον εἰς τὴν Ἀττικὴν κατέπλευσαν, τῆς δὲ νυκτὸς
 ἐπιγενομένης ἀπῆραν² εἰς τὴν Ἀσίαν. Θεμιστοκλῆς δὲ
 δόξας αἴτιος γενέσθαι τῆς νίκης, ἕτερον οὐκ ἔλαττον τού-
 του στρατήγημα ἐπενόησε. Φοβουμένων γὰρ τῶν Ἑλλή-
 νων πεζῇ διαγωνίζεσθαι πρὸς τοσαύτας μυριάδας, ἐτα-
 πείνωσε πολὺ τὰς δυνάμεις τῶν πεζῶν στρατοπέδων
 τοιῷδέ τινι τρόπῳ. Τὸν παιδαγωγὸν τῶν ἰδίων υἱῶν ἀπέ-
 στειλε πρὸς τὸν Ξέρξην δηλώσοντα³ διότι μέλλουσιν οἱ
 Ἕλληνες πλεύσαντες ἐπὶ τὸ ζεῦγμα λύειν τὴν γέφυραν.
 Διόπερ ὁ βασιλεὺς πιστεύσας τοῖς λόγοις διὰ τὴν πιθα-
 νότητα, περίφοβος ἐγένετο μὴ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπα-
 νόδου στερηθῇ, τῶν Ἑλλήνων θαλαττοκρατούντων, ἔγνω
 δὲ τὴν ταχίστην⁴ διαβαίνειν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν
 Ἀσίαν, καταλιπὼν Μαροδόνιον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μετὰ
 τῶν ἀρίστων ἱππέων τε καὶ πεζῶν, ὧν ὁ σύμπας ἀριθμὸς
 ὑπῆρχεν οὐκ ἐλάττων τῶν τετταράκοντα μυριάδων. Θε-
 μιστοκλῆς μὲν οὖν δυσὶ στρατηγήμασι χρησάμενος με-
 γάλων προτερημάτων αἴτιος ἐγένετο τοῖς Ἕλλησι. Καὶ
 τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πραχθέντα ἐν τούτοις ἦν.

(1) ὑπερτερήσαντες, ἐν ὑπεροχῇ γενόμενοι. (2) ἐσῆκωσαν τὴν ἄγ-
 χυραν καὶ ἀπέπλευσαν. (3) ἵνα τῷ ἀναγγεῖλῃ, εἶπῃ ὅτι. . . (4) ἀπε-
 φάσιτε τάχιστα.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Ξανθίππου¹ ὁ μὲν τῶν Περσῶν στόλος πλὴν Φοινίκων κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι γενομένην ναυμαχίαν ἡττημένος διέτριβε περὶ τὴν Κύμην. Ἐνταῦθα δὲ παραχειμάσας, ὡς τὸ θέρος ἐνίστατο², παρέπλευσεν εἰς Σάμον, παραφυλάζων τὴν Ἰωνίαν· ἦσαν δ' αἱ πᾶσαι νῆες ἐν Σάμῳ πλείους τῶν τετρακοσίων. Αὗται μὲν οὖν ὥς³ ἀλλότρια φρονούντων τῶν Ἰόνων παρεφύλαττον τὰς πόλεις. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, τῶν Ἀθηναίων δοκούντων⁴ αἰτίων γεγονέναι τῆς νίκης, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῶν φρονηματιζομένων⁵, πᾶσιν ἐγένοντο⁶ καταφανεῖς ὡς τοῖς Λακεδαιμόνιοις ἀμφισβητήσαντες τῆς κατὰ θάλατταν ἡγεμονίας· διόπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι προσώμενοι τὸ μέλλον ἐφιλοτιμοῦντο ταπεινοῦν τὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων. Διὸ καὶ κρίσεως προτεθείσης περὶ τῶν ἀριστείων, χάριτι κατισχύσαντες ἐποίησαν κριθῆναι πόλιν μὲν ἀριστεῦσαι τὴν Αἰγινήτων, ἄνδρα δὲ Ἀμεινίαν Ἀθηναῖον, τὸν ἀδελφὸν Αἰσχύλου τοῦ ποιητοῦ· οὗτος γὰρ τριηραρχῶν πρῶτος ἐμβολὴν ἔδωκε τῇ ναυαρχίδι τῶν Περσῶν, καὶ ταύτην κατέδυσε καὶ τὸν ναύαρχον διέφθειρε. Τῶν δ' Ἀθηναίων βαρέως φερόντων⁷ τὴν ἄδικον ἥτταν, οἱ Λακεδαιμόνιοι φοβηθέντες μήποτε Θεμιστοκλῆς ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι κακὸν μέγα βουλευσῆται κατ' αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐτίμησαν αὐτὸν διπλασίοσι δωρεαῖς τῶν τὰ ἀριστεῖα εἰληφότων. Δεξαμένου δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους τὰς δωρεάς, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἀπέστησεν⁸ αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατηγίας, καὶ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος. Διαβουληθείσης δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἀλλοτριότητος⁹, ἦκον εἰς τὰς Ἀθήνας

(1) 479 π. Χ. (2) ἐπλησίαζε. (3) αἰτιολογικόν. (4) γεν. ἀπόλυτος ἐνῷ εἶναι ταυτοπροσωπία. (5) ὑπερφηανευομένων, καυχωμένων. (6) οἱ Ἀθηναῖοι. (7) ἀγανακτούντων. (8) ἀπεμάκρυνε. (9) ἀντιπαθείας, δυσαρρεσκείας.

πρέσβεις παρὰ Περσῶν καὶ παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀποσταλέντες ἔφασαν τὸν στρατηγὸν Μαρδόνιον ἐπαγγέλλεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, εἴαν τὰ Περσῶν προέλωνται¹, δώσειν χώραν ἣν ἂν βούλωνται τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ τεῖχη καὶ τοὺς ναοὺς πάλιν ἀνοικοδομήσειν, καὶ τὴν πόλιν ἔχσειν αὐτόνομον· οἱ δὲ παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων πεμφθέντες ἤξιον μὴ πεισθῆναι τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ τηρεῖν τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ συγγενεῖς καὶ ὁμοφώνους εὐνοίαν. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοῖς βαρβάροις ἀπεκρίθησαν ὡς οὔτε χώρα τοῖς Πέρσαις ἐστὶ τοιαύτη οὔτε χρυσὸς τοσοῦτος ὃν Ἀθηναῖοι δεξάμενοι τοὺς Ἕλληνας ἐγκαταλείψουσι· τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις εἶπον ὡς αὐτοὶ μὲν ἦν πρότερον ἐποιοῦντο φροντίδα² τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ ταῦτα πειράσσονται τὴν αὐτὴν διαφυλάττειν, ἐκείνους δ' ἤξιον τὴν ταχίστην ἔλθειν εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ πάντων τῶν συμμάχων· πρόδηλον γὰρ εἶναι³ διότι Μαρδόνιος, ἡναντιωμένων τῶν Ἀθηναίων αὐτῷ μετὰ δυνάμεως ἤξει ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ καὶ συνέβη γενέσθαι· ὁ γὰρ Μαρδόνιος ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διατρέψων μετὰ τῶν δυνάμεων τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων ἐπειρᾶτό τινες ἀφιστάνειν⁴, χρήματα διαπεμπόμενος τοῖς προσεστηκόσι τῶν πόλεων, μετὰ δὲ ταῦτα πυνθανόμενος τὴν τῶν Ἀθηναίων ἀπόκρισιν καὶ παροξυνθεὶς, ἔφασαν ἦγεν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν τὴν δύναμιν· χωρὶς γὰρ τῆς δεδομένης ὑπὸ Ξέρξου στρατιᾶς πολλοὺς ἄλλους αὐτὸς Μαρδόνιος ἐκ τῆς Θοράκης καὶ Μακεδονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμμαχίδων πόλεων ἤθροίκε, πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων. Τηλικαύτης δὲ δυνάμεως προαγούσης⁵ εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι βιβλιαφόρους⁶ ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους δεόμενοι βοηθεῖν· βρα-

(1) εἴαν προτιμήσωσι νὰ ᾔναι μὲ τὸ μέρος τῶν Περσῶν. (2) ἐφρόντιζον. (3) ἐκ τ. εἶπον. (4) νὰ παρακινήσῃ ν' ἀποστατήσωσι. (5) προχωρούσης κατὰ τῆς Ἀττ. (6) γραμματοκομιστάς.

δυνόντων δὲ αὐτῶν καὶ τῶν βαρβάρων ἐμβαλόντων εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατεπλάγησαν, καὶ πάλιν ἀναλαβόντες τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τῶν ἄλλων¹ ὅσα δυνατόν ἦν ταχέως ἀποκομίζειν, ἐξέλιπον τὴν πατρίδα καὶ συνέφυγον πάλιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ Μαρδόνιος χαλεπῶς ἔχων πρὸς αὐτούς, τὴν χώραν ἔπασαν κατέφθειρε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε καὶ τὰ ἱερὰ τὰ καταλελειμμένα παντελῶς ἐλυμήνατο².

Ἐπανελθόντος δὲ εἰς τὰς Θήβας τοῦ Μαρδονίου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔδοξε τοῖς συνέδροις τῶν Ἑλλήνων παραλαβεῖν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ πανδημεὶ προσελθόντας εἰς τὰς Πλαταιὰς διαγωνίσασθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας, εὖξασθαι δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, ἐὰν νικήσωσιν, ἄγειν κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρια³ κοινῇ, καὶ τὸν ἐλευθέριον ἀγῶνα συντελεῖν ἐν ταῖς Πλαταιαῖς. Συναχθέντων δὲ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἔδοκει τοῖς πᾶσιν ὅρκον ὁμῶσαι περὶ τοῦ πολέμου τὸν στέζοντα⁴ μὲν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, ἀναγκάσοντα δὲ γενναίως τοὺς κινδύνους ὑπομένειν. Ὁ δὲ ὅρκος ἦν τοιοῦτος, οὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος⁵ τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ καταλείψω τοὺς ἡγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων πάντας θάψω, καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τῶν βαρβάρων οὐδεμίαν τῶν ἀγωνισαμένων πόλεων ἀνάστατον ποιήσω⁶, καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβληθέντων οὐδὲν οἰκοδομήσω, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγινομένοις ἔχσω καὶ καταλείψω τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας. Τὸν δὲ ὅρκον ὁμῶσαντες ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν διὰ τοῦ Κιθαιρώ-νος, καὶ πρὸς τὰς ὑπωρείας⁷ καταντήσαντες πλησίον τῶν

(1) καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοιπῶν. (2) κατέστρεψε. (3) ἐνν. ἱερὰ = νὰ τελῶσιν ἑορτὴν ἐλευθερίας. (4) μέλ. τ. στέγω, = ὅστις νὰ προσυλλάξῃ, στηρίξῃ. (5) δὲν θὰ φροντίζω περισσότερον διὰ τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν ἐλ. (6) θὰ ἐρημώσω, καταστρέψω. (7) πρόποδας.

Ἐρυθρῶν αὐτοῦ κατεστρατοπέδευσαν. Ἦγεῖτο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων Ἀριστείδης, τῶν δὲ συμπάντων Παυσανίας, ἐπίτροπος ὢν τοῦ Λεωνίδου παιδός. Μαρδόνιος δὲ πυθόμενος τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν προάγειν ἐπὶ Βοιωτίαν, προῆλθεν ἐκ τῶν Θηβῶν καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν ἔθετο παρεμβολήν¹, ἣν ὠχύρωσε τάφρω βυθείᾳ καὶ τείχει ξυλίνῳ περιέλαβεν. Ἦν δὲ ὁ σύμπαξ ἀριθμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἰς δέκα μυριάδας, τῶν δὲ βαρβάρων εἰς πεντήκοντα. Πρῶτοι δὲ κατῆρξαντο μάχης² οἱ βάρβαροι νυκτὸς ἐκχυθέντες³ ἐπ' αὐτοὺς καὶ πᾶσι τοῖς ἵππεῦσι πρὸς τὴν στρατοπεδείαν ἐπελάσσαντες⁴. Τῶν δὲ Ἀθηναίων προκισθομένων καὶ συντεταγμένη τῇ στρατιᾷ τεθαρρηκότως ἀπαντῶντων⁵, συνέβη καρτερὰν γενέσθαι μάχην. Τέλος δὲ τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν ἄλλοι πάντες τοὺς καθ' αὐτοὺς ταχθέντας τῶν βαρβάρων ἐτρέψαντο⁶, μόνοι δὲ Μεγαρεῖς πρὸς τε τὸν ἵππαρχον καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Περσῶν ἵππεῖς ἀνθεστῶτες⁷, καὶ πιεζόμενοι τῇ μάχῃ, τὴν μὲν τάξιν οὐ κατέλιπον, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους πέμψαντές τινας ἐξ αὐτῶν ἤτουν κατὰ τάχος⁸ βοηθῆσαι. Ἀριστείδου δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων ταχέως ἀποστείλαντος τοὺς ἐπιλέκτους, συστραφέντες οὗτοι καὶ προσπεσόντες τοῖς βαρβάροις τοὺς μὲν Μεγαρεῖς ἐξείλοντο⁹ τῶν κινδύνων τῶν ἐπικειμένων, τῶν δὲ Περσῶν αὐτὸν τε τὸν ἵππαρχον καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀποκτείναντες τοὺς λοιποὺς ἐτρέψαντο. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες, ὥσπερ τινὶ προαγῶνι¹⁰ λαμπρῶς προτερήσαντες, εὐέλπιδες ἐγένοντο περὶ τῆς ὅλοσχε-

(1) στρατόπεδον. (2) ἤρχισαν νὰ μάχωνται. (3) διὰ νυκτὸς τρέξαντες. (4) ἀόρ. τ. ἐπελαύνω = ἐφορμήσαντες. (5) μὲ τὸν στρατὸν ἐν τάξει (οὐχὶ ἀτάκτως) μὲ θάρρος ἤρχοντο εἰς προὔπαντησιν. (6) τοὺς ἀντικρὺ των ταχθέντας ἐκ τῶν βαρβάρων ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. (7) ἰστάμενοι ἀντικρὺ τοῦ. (8) ταχέως. (9) ἔσωσαν, ἠλευθέρωσαν ἐκ τ. (10) προαγῶν λέγεται ἡ πρὸ τοῦ κυρίου ἀγῶνος γινομένη μάχη πρὸς δοκιμὴν οὕτως εἰπεῖν.

ροῦς νίκης· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῆς ὑπωρείας μετεστρατο-
πέδευσαν εἰς ἕτερον τόπον εὐθετώτερον¹ πρὸς τὴν ὀλο-
σχερῇ νίκην. Ἦν γὰρ ἐκ μὲν τῶν δεξιῶν γεώλοφος ὑψηλός,
ἐκ δὲ τῶν εὐωνύμων ὁ Ἀσωπὸς ποταμός· τὸν δ' ἀνὰ
μέσον τόπον ἐπέτρεχεν ἡ στρατοπεδεία², πεφορχυμένη τῇ
φύσει καὶ ταῖς τῶν τόπων ἀσφαλείαις. Τοῖς μὲν οὖν
Ἕλλησιν ἐμφρόνως βουλευσαμένοις πολλὰ συνεβόλετο
πρὸς τὴν νίκην ἢ τῶν τόπων στενοχωρίαι· οὐ γὰρ ἦν ἐπὶ
πολὺ μῆκος παρεκτείνειν τὴν φάλαγγα τῶν Περσῶν· ὥστε
ἀχρήστους εἶναι συνέβαινε τὰς πολλὰς μυριάδας τῶν
βαρβάρων. Διόπερ οἱ περὶ τὸν Παυσανίαν καὶ Ἀριστείδην
θαυρήσαντες τοῖς τόποις προῆγον³ τὴν δύναμιν εἰς τὴν
μάχην, καὶ συντάζαντες ἑαυτοὺς οἰκείως τῆς περιστά-
σεως ἦγον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Μακρόνιος δὲ συναναγκα-
ζόμενος βαθεῖαν⁴ ποιῆσαι τὴν φάλαγγα, διέταξε τὴν
δύναμιν ὅπως ποτ' ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, καὶ μετὰ
βοῆς ἀπῆντησε⁵ τοῖς Ἕλλησιν. Ἐχὼν δὲ περὶ αὐτὸν
τοὺς ἀρίστους πρῶτος ἐνέβαλεν⁶ εἰς τοὺς ἀντιτεταγμέ-
νους⁷ Λακεδαιμονίους, καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος πολ-
λοὺς ἀνείλε τῶν Ἑλλήνων· ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Λακε-
δαιμονίων εὐρώστως⁸, καὶ πάντα κίνδυνον ὑπομενόντων
προθύμως, πολὺς ἐγένετο φόνος τῶν βαρβάρων. Ἔως μὲν
οὖν συνέβαινε τὸν Μακρόνιον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων προ-
κινδυνεύειν, εὐψύχως ὑπέμενον τὸ δεινόν⁹ οἱ βάρβαροι·
ἐπεὶ δ' ὁ τε Μακρόνιος ἀγωνιζόμενος ἐκθύμως ἔπεσε καὶ
τῶν ἐπιλέκτων οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ κατετρώθησαν,
ἀνατραπέντες ταῖς ψυχαῖς¹⁰ πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. Ἐπι-

(1) καταλληλότερον. (2) τὸν δὲ μεταξὺ ἀμφοτέρων τούτων τόπον
κατεῖχε τὸ στρατόπεδον. (3) ὠδήγουν. (4) βαθεῖα λέγεται ἡ φάλαγξ
ὅταν ἔχῃ περισσότερον βάθος παρὰ πλάτος. (5) μετὰ πολεμικῆς βοῆς
ἦλθε κατὰ τῶν. (6) ὤρμησε. (7) ἀντικρὺ τεταγμένους. (8) ἐπειδὴ
δὲ οἱ Λ. ἔδειξαν ἀνδρείαν ἀντίστασιν. (9) τὸν κίνδυνον. (10) ἀπολέ-
σαντες τὸ θάρρος.

κειμένων¹ δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἱ μὲν πλείους τῶν βαρβάρων εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος συνέφυγον, τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν μετὰ Μακρδονίου ταχθέντες Ἕλληνες εἰς τὰς Θήβας ἀνεχώρησαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ὄντας πλείους τῶν τετρακισμυρίων ἀναλαβὼν Ἀρτάβαζος, ἀνὴρ παρὰ Πέρσαις ἐπαινούμενος, εἰς θάτερον μέρος ἔφυγε, καὶ σύντονον τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενος προῆγεν ἐπὶ τῆς Φωκίδος.

Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἐν τῇ φυγῇ τῶν βαρβάρων σχισθέντων², ὁμοίως καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων πλῆθος διεμερίσθη· Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ καὶ Πλαταιεῖς καὶ Θεσπιδεῖς τοὺς ἐπὶ Θηβῶν ὁρμήσαντας ἐδίωξαν, Κορίνθιοι δὲ καὶ Σικυώνιοι καὶ Φλιάσιοι καὶ τινες ἕτεροι τοῖς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγουσιν ἐπηκολούθησαν³, Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν τοὺς εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος καταφυγόντας διώξαντες ἐπόρθησαν⁴ προθύμως. Οἱ δὲ Θηβαῖοι δεξιόμενοι τοὺς φεύγοντας καὶ προσαναλαβόντες ἐπέθεντο τοῖς διώκουσιν Ἀθηναίοις· γενομένης δὲ πρὸ τῶν τειχῶν καρτερᾶς μάχης, καὶ τῶν Θηβαίων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων, ἔπεσον μὲν οὐκ ὀλίγοι παρ' ἀμφοτέροις, τὸ δὲ τελευταῖον βιασθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, συνέφυγον πάλιν εἰς τὰς Θήβας. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀποχωρήσαντες μετὰ τούτων ἐτειχομάχουν πρὸς τοὺς καταφυγόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τῶν Περσῶν· μεγάλου δὲ ἀγῶνος ἐξ ἀμφοτέρων γενομένου, καὶ τῶν μὲν βαρβάρων ἐκ τόπων ὠχυρωμένων καλῶς ἀγωνισαμένων, τῶν δ' Ἑλλήνων βίαν προσαγόντων⁵ τοῖς ξυλίνοις τείχεσι, πολλοὶ μὲν παρὰβόλως⁶ ἀγωνιζόμενοι κατετιτρώσκοντο, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῷ πλήθει τῶν βελῶν διαφθειρόμενοι τὸν θάνατον εὐφύχως ὑπέμενον. Οὐ μὴν γε τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τῶν Ἑλλήνων ἔστεγεν⁷ οὔτε

(1) ἐπειδὴ δὲ κατὰ πιν αὐτῶν ἤρχοντο οἱ Ἕλλ. καὶ τοὺς κατεδίωκον.

(2) ἀφοῦ οἱ β. διηρέθησαν. (3) κατεδίωξαν. (4) ἐπολιόρχησαν.

(5) προσβάλλόντων . . . (6) με τολμηρὸν καὶ ἐπικίνδυνον τρόπον.

(7) ὑπέμενον.

τὸ κατεσκευασμένον τεῖχος οὔτε τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἀντιτεταγμένον¹ ὑπέκλειν ἤναγκάζετο· ἡμιλλῶντο γὰρ πρὸς ἀλλήλους οἱ τῆς Ἑλλάδος ἡγούμενοι Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, μεμετεωρισμένοι² μὲν ταῖς προγεγεννημέναις νίκαις, πεποιθότες δὲ ταῖς ἑαυτῶν ἀρεταῖς. Τέλος δὲ κατὰ κράτος ἀλόντες³ οἱ βάρβαροι, δεόμενοι ζωγεῖν⁴ οὐδενὸς ἐτύγχανον ἐλέου. Ὁ γὰρ στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων Πausanίας ὄρων τοῖς πλήθεσιν ὑπερέχοντας τοὺς βαρβάρους, εὐλαβεῖτο μὴ τι παρχλόγον γένηται⁵, πολλαπλασίων ὄντων τῶν βαρβάρων· διὸ καὶ παρaxyείλαντος αὐτοῦ μηδένα ζωγεῖν, ταχὺ πλῆθος ἄπιστον⁶ νεκρῶν ἐγένετο. Τέλος δὲ οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τὰς δέκα μυριάδας τῶν βαρβάρων κατακόψαντες μόγις ἐπαύσαντο τοῦ κτείνειν τοὺς πολεμίους.

Τοιοῦτον δὲ πέραις τῆς μάχης λαβούσης, οἱ μὲν Ἕλληνες τοὺς πεσόντας ἔθαψαν, ὄντας πλείους τῶν μυρίων. Διελόμενοι⁷ δὲ τὰ λάφυρα κατὰ τὸν τῶν στρατιωτῶν ἀριθμὸν τὴν περὶ τῶν ἀριστείων κρίσιν ἐποιήσαντο, καὶ χάριτι δουλεύσαντες ἔκριναν ἀριστεῦσαι πόλιν μὲν Σπάρτην, ἄνδρα δὲ Πausanίαν τὸν Λακεδαιμόνιον. Ἀρτάβαζος δ' ἔχων τῶν φευγόντων Περσῶν εἰς τετρακισμυρίους, καὶ διὰ τῆς Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν πορευθεὶς, ὀξυτάταις πορείαις ἐχρῆτο, καὶ ἐσώθη μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Ἀσίαν. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐκ τῶν λαφύρων δεκάτην ἐξελόμενοι⁸ κατεσκεύασαν χρυσοῦν τρίποδα, καὶ ἀνέθηκαν εἰς Δελφοὺς ἐπιγράψαντες ἐλεγείον τόδε,

Ἑλλάδος εὐρυχόρου⁹ σωτῆρες τόνδ' ἀνέθηκαν,
δουλοσύνης στυγερᾶς ῥυσάμενοι πόλιας¹⁰

(1) πᾶν ὅ,τι ἴστατο ἐναντίον των. (2) ὑπερφηανεύομενοι, καυχώμενοι. (3) ἀορ. 6. τ. ἀλίσκομαι = νικηθέντες. (4) νὰ τοὺς λάβωσι μὲν αἰχμαλώτους ἀλλὰ νὰ τοῖς χαρίσωσι τὴν ζωὴν. (5) ἐφοβεῖτο μήπως συμβῇ δυστύχημά τι. (6) ταχέως πλῆθος ἀπίστευτον ἐφονεύθη. (7) διαμοιράσαντες. (8) τὸ δέκατον ἐκβαλόντες, ξεχωρίσαντες. (9) ἐκτεταμένη. (10) ἐλευθερώσαντες τὰς πόλεις ἀπὸ φοβερὰν δουλείαν.

ἐπέγραψαν δὲ καὶ τοῖς ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανοῦσι κοινῇ μὲν ἅπασι τόδε,

μυριάσιν¹ ποτὲ τῇδε² διακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες,
ιδίᾳ δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις τόδε,
ὦ ξεῖν³, ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων⁴ πειθόμενοι νομίμοις.

Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐκόσμησε τοὺς τάφους τῶν ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ τελευτησάντων, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπιτάφιον τότε πρῶτον ἐποίησε, καὶ νόμον ἔθηκε λέγειν ἐγκώμιον⁵ τοῖς δημοσίᾳ⁶ θαπτομένοις τοὺς προαιρεθέντας⁷ τῶν ῥητόρων. Μετὰ δὲ ταῦτα Πausανίας μὲν ὁ στρατηγὸς ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐστράτευσεν⁸ ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ τοὺς αἰτίους τῆς πρὸς Πέρσης συμμαχίας ἐξήτει πρὸς τὴν τιμωρίαν· τῶν δὲ Θηβαίων καταπεπληγμένων τό τε πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ τὰς ἀρετάς, οἱ μὲν αἰτιώτατοι τῆς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀποστάσεως ἐκουσίως ὑπομείναντες τὴν παρὰδοσιν ἐκολάσθησαν ὑπὸ τοῦ Πausανίου καὶ πάντες ἀνῆρέθησαν⁹.

Ἐγένετο δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἰωνίαν τοῖς Ἑλλήσι μεγάλη μάχη πρὸς Πέρσας κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῇ περὶ τὰς Πλαταιὰς συντελεσθείσῃ, περὶ ἧς μέλλοντες γράφειν ἀναληψόμεθα¹⁰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς διήγησιν. Λεωτυχίδας γὰρ¹¹ ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ Ξάνθιππος ὁ Ἀθηναῖος ἡγούμενοι τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, καὶ τὸν στόλον ἐκ τῆς περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίας ἀθροίσαντες εἰς Αἴγιναν, ἐν ταύτῃ διατρίψαντες ἡμέρας τινὰς ἔπλευσαν εἰς Δῆλον, ἔχοντες τριήρεις διακοσίας καὶ πεντήκοντα. Ἐνταῦθα δ' αὐτῶν ὁρμούντων¹² ἦκον ἐκ Σάμου πρέσβεις ἀξιοῦντες ἐλευθερῶσαι τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνας. Οἱ δὲ περὶ

(1) κατὰ μυριάδων. (2) ἐνταῦθα. (3) ξένη. (4) ἐκείνων. (5) νύ ἐκφωνῶσι λόγον πανηγυρικόν. (6) διὰ δημοσίας δαπάνης. (7) ἐκλεχθέντας. (8) ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Θ. (9) ἐφρονεύθησαν. (10) θὰ ἀναλάβωμεν. (11) ὅπλα δή. (12) ἀραγμένων, ἐν τῷ λιμένι ὄντων.

τὸν Λεωτυχίδαν συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ διακρούσαντες τῶν Σαμίων ἔκριναν ἐλευθεροῦν τὰς πόλεις, καὶ κατὰ τάχος ἐξέπλευσαν ἐκ Δήλου. Οἱ δὲ τῶν Περσῶν ναύαρχοι διατρίβοντες ἐν τῇ Σάμῳ, πυθόμενοι τὸν τῶν Ἑλλήνων ἐπίπλουν, ἀνήχθησαν ἐκ τῆς Σάμου πάσαις ταῖς ναυσί, καὶ κατάραντες¹ εἰς Μυκάλην τῆς Ἰωνίας τὰς μὲν ναῦς ἐνεώλκησαν², ὀρῶντες οὐκ ἀξιοχρέους³ οὖσας ναυμαχεῖν, καὶ ξυλίνῳ τείχει καὶ τάφρῳ βαθεῖα περιέλαβον⁴ αὐτάς· οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ δυνάμεις πεζὰς μετεπέμποντο ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ τῶν συνεγγυς πόλεων, καὶ συνήγαγον τοὺς ἅπαντας εἰς δέκα μυριάδας· ἐποιοῦντο δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν εἰς πόλεμον χρησίμων παρασκευάς, νομίζοντες καὶ τοὺς Ἴωνας ἀποστήσεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Οἱ δὲ περὶ τὸν Λεωτυχίδαν παντὶ τῷ στόλῳ κεκοσμημένῳ προσπλεύσαντες τοῖς ἐν τῇ Μυκάλῃ βαρβάροις, ναῦν προαπέστειλαν ἔχουσαν κήρυκα τὸν μεγαλοφωνότατον τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Τῷ δὲ προσετέτακτο⁵ προσπλεῦσαι τοῖς πολεμίοις, καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ κηρύξαι διότι⁶ οἱ Ἕλληνες νενικηκότες ἐν Πλαταιαῖς τοὺς Πέρσας πάρεισι νῦν ἐλευθερώσοντες⁷ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνίδας πόλεις. Τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδαν νομίζοντες τοὺς συστρατεύοντας τοῖς βαρβάροις Ἕλληνας ἀποστήσειν Περσῶν καὶ ταραχὴν ἔσεσθαι πολλὴν ἐν τῇ τῶν βαρβάρων στρατοπεδείᾳ· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Τοῦ γὰρ κήρυκος προσπλεύσαντος ταῖς νενεώλκημέναις ναυσὶ καὶ κηρύξαντος τὰ προστεταγμένα, συνέβη τοὺς μὲν Πέρσας ἀπιστῆσαι τοῖς Ἕλλησι, τοὺς δ' Ἕλληνας ἀλλήλοι, συντίθεσθαι⁸ περὶ στάσεως. Οἱ δ' Ἕλληνες κατασκευασμένοι τὰ κατ' αὐτοὺς ἀπεβίβασαν τὴν δύναμιν. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ παρασκευαζομένων αὐτῶν τὰ πρὸς τὴν παρὰτάξιν, προσέ-

(1) κατελθόντες, ἀρχάξαντες. (2) ἔσυραν εἰς τὴν ξηράν. (3) ἐπειδὴ ἔβλεπον ὅτι δὲν ἦσαν ἱκαναί. (4) περιεκύκλωσαν. (5) εἶχε προσταχθῇ. (6) ὅτι. (7) ἵνα ἐλευθερώσῃ. (8) μεταξύ των νὰ συμπανῶσι.

πεσε φήμη ὅτι νενικήκασιν οἱ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας κατὰ τὰς Πλαταιάς. Διόπερ οἱ μὲν περὶ Λεωτυχίαν ἀθροίσαντες ἐκκλησίαν¹ τὰ πλήθη παρεκάλεσαν² εἰς τὴν μάχην, τὰ τε ἄλλα προσφερόμενοι³ καὶ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νικίην τραγωδοῦντες⁴, δι' ἣν ὑπελάμβανον θρασυτέρους⁵ ποιήσῃν τοὺς μέλλοντας ἀγωνίζεσθαι. Θυμαστὸν δὲ ἐγένετο τὸ ἀποτέλεσμα· κατὰ γὰρ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφάνησαν αἱ παρατάξεις γεγενημέναι, ἥ τε πρὸς τῇ Μυκίῃ συντελεσθεῖσα καὶ ἡ κατὰ τὰς Πλαταιάς γενομένη. Διόπερ ἔδοξαν οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδαν οὕτω μὲν πεποιημένοι⁶ περὶ τῆς νίκης, ἀφ' ἑαυτῶν δὲ πλάττοντες τὴν εὐημερίαν⁷, στρατηγήματος ἕνεκεν τοῦτο πεποιημένοι· τὸ γὰρ μέγεθος τοῦ διαστήματος ἤλεγχεν ἀδυνατοῦσαν τὴν προσαγγελίαν⁸. Οἱ δὲ τῶν Περσῶν ἡγεμόνες, ἀπίστως ἔχοντες τοῖς Ἕλλησι, τούτους μὲν ἀφώπλισαν, τὰ δὲ ὅπλα τοῖς ἑαυτῶν φίλοις παρέδωκαν· παρακαλέσαντες δὲ τὰ πλήθη, καὶ τὸν Ξέρξην αὐτὸν μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰπόντες ἥξειν βοηθόν, ἐποίησαν ἅπαντας εὐθαρσεῖς πρὸς τὸν κίνδυνον. Ἀμφοτέρων δὲ αὐτῶν ἐκταξάντων⁹ τὴν στρατιάν καὶ προσαγόντων ἐπ' ἀλλήλους, οἱ μὲν Πέρσαι, τοὺς πολεμίους ὀρῶντες ὀλίγους ὄντας, κατεφρόνησαν αὐτῶν καὶ μετὰ πολλῆς κραυγῆς ἐπεφέροντο¹⁰. τῶν δὲ Σαρμίων καὶ Μιλησίων πανδημεὶ προελομένων¹¹ βοηθῆσαι τοῖς Ἕλλησι καὶ μετ' ἀλλήλων κοινῇ προαγόντων κατὰ σπουδὴν, ὥς, προϊόντες¹², εἰς ὅψιν ἤθον τοῖς Ἕλλησιν, οἱ μὲν Ἴωνες ἐνόμιζον εὐθαρσεστέρους ἕσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἀπέβη δὲ τοῦναντίον. Δόξαντες γὰρ οἱ περὶ τὸν Λεωτυχίδαν τὸν Ξέρξην ἐκ τῶν Σάρειων

(1) συναθροίσαντες τὸν στρατόν. (2) παρεκίνησαν. (3) φέροντες εἰς τὸ μέσον. (4) ἀναφέροντες. (5) θαρραλεωτέρους. (6) πρ. τ. πυνθάνομαι, = ἀκόμη ἕως τώρα δὲν εἶχον πληροφορηθῇ. (7) τὴν εὐτυχίαν, τὴν εὐτυχῇ ἔκδασιν. (8) ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἡ ἀγγελία. (9) παραταξάντων. (10) κατεδίωκον, προσέβαλλον. (11) ἀποφασισάντων. (12) προχωροῦσαντες.

ἐπιέναι¹ μετὰ τῆς δυνάμεως, ἐφοβήθησαν, καὶ ταραχῆς γενομένης ἐν τῷ στρατοπέδῳ διεφέροντο² πρὸς ἀλλήλους· οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν τὴν ταχίστην³ δεῖν εἰς τὰς ναῦς ἀπιέναι, οἱ δὲ μένειν καὶ τεθαρρηκότως παρκατάξασθαι. Ἐπεὶ δ' αὐτοῖς τεθορυβημένοις ἐπεφάνησαν οἱ Πέρσαι διεσκευασμένοι καταπληκτικῶς καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερόμενοι. Οἱ δ' Ἕλληνες οὐδεμίαν ἀνοχὴν⁴ ἔχοντες τοῦ βουλευέσασθαι, συνηναγκάσθησαν ὑπομεῖναι τὴν ἔφοδον τῶν βρβάρων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων εὐρώστως⁵ ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη καὶ συχνοὶ παρ' ἀμφοτέροις ἔπιπτον· τῶν δὲ Σαμίων καὶ τῶν Μιλησίων ἐπιφανέντων οἱ μὲν Ἕλληνες ἐπερρώσθησαν⁶, οἱ βρβάροι δὲ καταπλεγέντες πρὸς τὴν φυγὴν ὥρμησαν. Πολλοῦ δὲ γενομένου φόνου, οἱ μὲν περὶ τὸν Λεωτυχίδαν καὶ Ξάνθιππον ἐπικείμενοι τοῖς ἡττημένοις κατεδίωξαν τοὺς βρβάρους μέχρι τῆς παρεμβολῆς, συνεπελάβοντο δὲ τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης⁷ Αἰολεῖς καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· δεινὴ γάρ τις ἐνέπεσεν ἐπιθυμία ταῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεσι τῆς ἐλευθερίας. Διόπερ σχεδὸν ἅπαντες οὐθ' ὁμήρων οὔτε ὄρκων ἐποιήσαντο φροντίδα⁸, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀπέκτειναν ἐν τῇ φυγῇ τοὺς βρβάρους. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἡττηθέντων τῶν Περσῶν, ἀνῆρέθησαν αὐτῶν πλείους τῶν τετρακισμυρίων· τῶν δὲ διασωθέντων οἱ μὲν εἰς τὴν στρατοπεδείαν διέφυγον, οἱ δὲ εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησαν. Ξέρξης δὲ πυθόμενος τὴν τε περὶ τὰς Πλαταιὰς ἦτταν καὶ τὴν ἐν τῇ Μυκάλῃ τροπῇ⁹ τῶν ἰδίων, μέρος μὲν τῆς δυνάμεως ἀπέλιπεν ἐν Σάρδεσιν, ὅπως διαπολεμῇ¹⁰ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, αὐτὸς δὲ τεθορυβημένος μετὰ τῆς λοιπῆς στρα-

(1) ὅτι ἔρχεται κατ' αὐτῶν. (2) ἦσαν διαφόρων γνώμων. (3) τάχιστα. (4) ἐπειδὴ δὲν εἶχον καιρὸν νὰ σκεφθῶσι. (5) ἀνδρείως. (6) ἀόρ. παθ. τ. ἐπιρρώννυμι = ἐνεδυναμώθησαν. (7) μετ' αὐτῶν δὲ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην, ἥτις ἦδη εἶχεν ἀποφασισθῇ. (8) ἐφρόντισαν. (9) φυγὴν. (10) ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον.

τιᾶς προῆγεν, ἐπ' Ἐκβατάνων ποιούμενος τὴν πορείαν¹.

Οἱ δὲ περὶ Λεωτυχίδαν καὶ Ἐκνθίππον ἀποπλεύσαντες εἰς Σάμον τοὺς μὲν Ἴωνας καὶ τοὺς Αἰολεῖς συμμάχους ἐποίησαντο, μετὰ δὲ ταῦτα ἔπειθον αὐτοὺς ἐκλιπόντας τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην μετοικισθῆναι. Ἐπηγγέλλοντο δὲ τὰ μηδίσαντα τῶν ἐθνῶν ἀναστήσαντες² δώσειν ἐκείνοις τὴν χώραν· καθόλου γὰρ μένοντας αὐτοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας τοὺς μὲν πολεμίους ὁμόρους ἔξειν³, πολὺ τὰς δυνάμειν ὑπερέχοντας, τοὺς δὲ συμμάχους διαποντίους⁴, οὓς μὴ δύνασθαι τὰς βοηθείας εὐκαίρους αὐτοῖς ποιήσασθαι⁵. Οἱ δὲ Αἰολεῖς καὶ οἱ Ἴωνες ἀκούσαντες τῶν ἐπαγγελιῶν ἔγνωσαν⁶ πείθεσθαι τοῖς Ἕλλησι, καὶ παρεσκευάζοντο πλεῖν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες εἰς τοῦναντίον πάλιν μένειν συνεβούλευον, λέγοντες ὅτι καὶ μὴδεὶς αὐτοῖς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων βοηθῇ, μόναι Ἀθηναῖοι συγγενεῖς ὄντες βοηθουσι· ὑπελάμβανον δὲ ὅτι κοινῇ κατοικισθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἴωνες οὐκέτι⁸ μητρόπολιν ἡγήσονται τὰς Ἀθήνας. Διόπερ συνέβη μετανοῆσαι τοὺς Ἴωνας καὶ καλεῖσθαι⁹ μένειν ἐπὶ τῆς Ἀσίας. Τούτων δὲ παρχθέντων συνέβη τὴν δύναμιν τῶν Ἑλλήνων σχισθῆναι¹⁰, καὶ τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους εἰς τὴν Ἀκωνικὴν ἀποπλεῦσαι, τοὺς δὲ Ἀθηναίους μετὰ τῶν Ἰώνων καὶ τῶν νησιωτῶν ἐπὶ Σηστόν ἀπαρταῖ¹¹. Ἐκνθίππος δὲ ὁ στρατηγὸς εὐθύς ἐκ κατάπλου προσβολὰς τῇ πόλει ποιησάμενος¹² εἴλε Σηστόν, καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσας τοὺς μὲν συμμάχους ἀπέλυσεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀνέκαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

(1) πορευόμενος εἰς τὰ Ἐκβ. (2) ἐκδιώξαντες τῆς χώρας των, ἐξολοθρεύσαντες. (3) ἐξ ἐννοουμένου ἔφασαν. (4) πέραν τῆς θαλάσσης. (5) δὲν δύνανται νὰ στέλλωσιν ἐγκαίρως, εἰς κατάλληλον καιρὸν τὰς βοηθείας των. (6) τὰς ὑποσχέσεις. (7) ἀπεφάσισαν. (8) πλέον δέν. (9) νὰ ἀποφασίσωσι. (10) νὰ χωρισθῇ. (11) ἴδ. σελ. 30 σημ. 2. (12) εὐθύς ὡς κατέπλευσεν, ἄραζε, προσβαλὼν τὴν π. ἐκυρίευσεν.

ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΣΙΚΕΛΙΑΝ.

Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Χαθρίου Ἀθηναῖοι ψηφισάμενοι¹ τὸν πρὸς Συρακοσίους πόλεμον τάς τε ναῦς ἐπεσκεύασαν καὶ χρήματα συναγαγόντες μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν παρεσκευάζοντο. Ἡρημένοι² δὲ τρεῖς στρατηγούς, Ἀλκιβιάδην, Νικίαν καὶ Λάμαχον, αὐτοκράτορας³ αὐτοὺς κατέστησαν ἁπάντων τῶν κατὰ τὸν πόλεμον⁴. Τῶν δὲ ἰδιωτῶν οἱ ταῖς οὐσίαις εὐποροῦντες τῇ προθυμίᾳ τοῦ δήμου χαρίζεσθαι βουλόμενοι τινὲς μὲν ἰδίας τριήρεις κατεσκεύασαν, τινὲς δὲ χρήματα δώσειν εἰς τὰς τροφάς τῆς δυνάμεως ἐπηγγέλλοντο⁵. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν δημοτικῶν πολιτῶν καὶ ξένων, ἔτι δὲ συμμάχων, ἐκουσίως προσιόντες τοῖς στρατηγοῖς διεκελεύοντο καταγράφειν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς στρατιώτας. Οὕτως ἅπαντες μεμετεωρισμένοι⁶ ταῖς ἐλπίσιν ἐξ ἐτοίμου⁷ κατακληροῦν⁸ ἤλπιζον τὴν Σικελίαν. Ἦδη δὲ τοῦ στόλου παρεσκευασμένου, τοὺς ἑρμῆς⁹ τοὺς κατὰ τὴν πόλιν παμπληθεῖς ὄντας συνέβη ἐν μιᾷ νυκτὶ περικοπῆναι. Ὁ μὲν οὖν δῆμος, οὐχ ὑπὸ τῶν τυχόντων νομίσας γεγενῆσθαι τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν προσχόντων ταῖς δόξαις ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς δημοκρατίας, ἐμιτοπονῆρει¹⁰ καὶ τοὺς πράξαντας ἐζήτει μεγάλως δωρεὰς προθεῖς¹¹ τῷ μηνύσαντι. Προσελθὼν δὲ τις τῶν ἰδιωτῶν

(1) ἀποφασίσαντες (2) ἀφοῦ εἶχον ἐκλέξει. (3) πληρεξουσίου, πρεσβευτὰς μὲ ἀπεριόριστον ἐξουσίαν. (4) τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν πόλεμον. (5) ὑπισχνοῦντο. (6) ἐπλημένοι διὰ τὰς ἐλ. πλήρεις ἐλπίδων. (7) εὐθὺς. (8) νὰ μοιράσῃσι διὰ κλήρου. (9) κεφαλαὶ Ἑρμού ἐπὶ στηλῶν ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς. (10) ἐμίσει τὴν κακὴν ταύτην πρᾶξιν, ὠργίσθη διὰ τὴν . . . (11) προκηρύξας, ὑποσχόμενος.

τῇ βουλῇ ἔφησεν εἰς οἰκίαν μετοίκου τινὰς ἑωρακέναι τῇ νουμηνίᾳ¹ περὶ μέσας νύκτας εἰσιόντας, ἐν οἷς καὶ τὸν Ἀλκιδιδάδην. Ἀνακρινόμενος δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς πῶς νυκτὸς οὔσης ἐπεγίνωσκε τὰς ὄψεις², ἔφησε πρὸς τὸ τῆς σελήνης φῶς ἑωρακέναι. Οὗτος μὲν οὖν αὐτὸν ἐξελέγξας κατεψευσμένον ἠπιστήθη³. τῶν δ' ἄλλων οὐδ' ἔχνος τῆς πράξεως οὐδεὶς εὗρεῖν ἠδυνήθη. . . . τριήρων μὲν ἑκατὸν τετταράκοντα ἡτοιμασμένων, ὀλκᾶδων⁴ δὲ καὶ τῶν ἱππαγωγῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν τὸν σῆτον καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν κομιζόντων πολὺς τις ἀριθμὸς ἦν· ὀπλίται δὲ καὶ σφενδονῆται, πρὸς δὲ τούτοις ἱππεῖς* καὶ τῶν συμμάχων πλείους τῶν ἐπτακισχιλίων ἑκτὸς τῶν ἐν τοῖς πληρώμασι⁵. Τότε μὲν οὖν οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῆς βουλῆς ἐν ἀπορρήτῳ⁶ συνεδρεύοντες ἐβουλεύοντο⁷ πῶς χρὴ διοικῆσαι τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, ἐὰν τῆς νήσου κρατήσωσιν. Ἐδοξεν⁸ οὖν αὐτοῖς Σελινουντίους μὲν καὶ Συρακοσίους ἀνδραποδίσασθαι⁹, τοῖς δ' ἄλλοις ἀπλῶς τᾶξαι φόρους, οὓς κατ' ἐνιαυτὸν οἴσουσιν Ἀθηναῖοις. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατέβαινον οἱ στρατηγοὶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν Πειριαιᾶ, καὶ συνηκολούθει πᾶς ὁ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος ἀναμιῶν ἀστῶν¹⁰ τε καὶ ξένων, ἐκάστου τοὺς ἰδίους συγγενεῖς τε καὶ φίλους προπέμποντος. Αἱ μὲν οὖν τριήρεις παρ' ὅλον τὸν λιμένα παρῳρμουν¹¹ κεκοσμημέναι τοῖς ἐπὶ ταῖς πύρραις ἐπιστήμασι¹² καὶ τῇ λαμπρότητι τῶν ὀπλων· ὁ δὲ κύκλος ἅπας τοῦ λιμένος ἔγεμε θυμιατηρίων καὶ κρατήρων¹³ ἀργυρῶν, ἐξ ὧν ἐκπώμασι¹⁴ χρυ-

(1) νουμηνία, ἡ πρώτη τοῦ μηνός. (2) τὰ πρόσωπα. (3) δὲν ἔγινε πιστευτός, ἐπειδὴ ἀπέδειξεν ἑαυτὸν ψευθέντα. (4) φορτηγῶν πλοίων. (5) τῶν ναυτῶν. (6) μυστικά. (7) ἐσκέπτοντο. (8) ἀπεφάσισαν. (9) νὰ σκλαβώσωσι. (10) ἐντοπίων. (11) ἦσαν πλησίον ἀλλήλων ἀραγμέναι, παρατεταγμέναι. (12) διὰ κοσμημάτων στημένων. (13) ἀγχείων, ἐν οἷς ἐγίνετο ἡ κραῖσις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος. (14) μὲ ποτήρια.

σοῖς ἔσπενδον οἱ τιμῶντες τὸ θεῖον καὶ προσευχόμενοι κατατυχεῖν¹ τῆς στρατείας. Ἀναχθέντες οὖν ἐκ τοῦ Πειραιῶς περιέπλευσαν τὴν Πελοπόννησον καὶ κατηνέχθησαν² εἰς Κέρκυραν· ἐνταῦθα γὰρ παραμένειν παρήγγελτο³ καὶ προσαναλαμβάνειν τοὺς παροίκους τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, διαπλεύσαντες τὸν Ἰόνιον πόρον πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν κατηνέχθησαν, ἀκκείθεν ἤδη παρελέγοντο⁴ τὴν Ἰταλίαν. Ὑπὸ μὲν οὖν Ταραντίνων οὐ προτεδέχθησαν⁵, Μεταποντίνους δὲ καὶ Ἡρακλεώτας παρέπλευσαν· εἰς δὲ Θουρίους κατενεχθέντες πάντων ἔτυχον τῶν φιλανθρώπων⁶. Ἐκεῖθεν δὲ καταπλεύσαντες εἰς Κρότωνα⁷, καὶ λαβόντες ἀγορὰν⁸ παρὰ τῶν Κροτωνιατῶν, τῆς τε Λακινίας Ἡρας⁹ τὸ ἱερὸν παρέπλευσαν καὶ τὴν Διοσκουριᾶδα καλουμένην ἄκραν ὑπερέθεντο¹⁰. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ καλούμενόν τε Σκυλλήτιον καὶ Λοκροὺς παρήλλαξαν¹¹, καὶ τοῦ Ῥηγίου καθορμισθέντες¹² ἐγγὺς ἔπειθον τοὺς Ῥηγίους συμμαχεῖν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι μετὰ τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν.

Συρακόσιοι δ' ἀκούσαντες ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τὰς δυνάμεις εἶναι τῶν Ἀθηναίων, στρατηγούς κατέστησαν αὐτοκράτορας τρεῖς, Ἑρμοκράτην, Σικανὸν καὶ Ἡρακλείδην, οἱ τοὺς στρατιώτας κατέγραφον καὶ πρέσβεις ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεις ἀπέστελλον, δεόμενοι τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι¹³. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους τῷ μὲν λόγῳ πρὸς Συρακοσίους ἐνίστασθαι¹⁴ τὸν πόλεμον, τῇ δ' ἀληθείᾳ καταστρέψασθαι¹⁵ βουλομένους ὅλην

(1) νὰ ἐπιτύχῃσι τὸν σκοπὸν τῆς . . . (2) ἔφθασαν. (3) ἦτο παρήγγελμένον. (4) παρέπλεον. (5) δὲν ἐγένοντο δεκτοί. (6) φιλανθρωπίας. (7) πόλις τῆς κάτω Ἰταλίας. (8) ζωοτροφίας. (9) ναὸς τῆς Ἡρας ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς κάτω Ἰταλ. κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Λακινίου περιδοῆτου ληστοῦ. (10) ἐπέρασαν. (11) διῆλθον ἔμπροσθεν τοῦ. (12) ἐλλιμενισθέντες. (13) νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς . . . νὰ βοηθήσωσι τὴν . . . (14) ἤρχισαν τὸν . . . (15) νὰ ὑποτάξωσι.

τὴν νῆσον. Ἀκραγαντῖνοι μὲν οὖν καὶ Νάξιοι συμμαχή-
σειν ἔφησαν Ἀθηναίοις, Καμαριναῖοι δὲ καὶ Μεσσήνιοι
τὴν μὲν εἰρήνην ἄξειν¹ ὁμολόγησαν, τὰς δ' ὑπὲρ τῆς
συμμαχίας ἀποκρίσεις ἀνεβόλοντο. Ἱμεραῖοι δὲ καὶ Σελι-
νούντιοι, πρὸς δὲ τούτοις Γελῶι καὶ Καταναῖοι, συνα-
γωνιεῖσθαι τοῖς Συρακοσίοις ἐπηγγείλαντο. Αἱ δὲ τῶν
Σικελῶν πόλεις τῇ μὲν εὐνοίᾳ πρὸς Συρακοσίους ἔρρεπον²,
ὅμως δ' ἐν ἡσυχίᾳ μένουσαι τὸ συμβησόμενον ἐκκρα-
δόκουν³. Τῶν δ' Ἐγεσταίων οὐχ ὁμολογούντων δώσειν
πλέον τῶν τριάκοντα ταλάντων, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθη-
ναίων ἐγκαλέσαντες αὐτοῖς ἀνήχθησαν⁴ ἐκ Ῥηγίου μετὰ
τῆς δυνάμεως, καὶ κατέπλευσαν τῆς Σικελίας εἰς Νά-
ξον. Δεξαμένων δ' αὐτοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει φιλοφρόνως,
παρέπλευσαν ἐκεῖθεν εἰς Κατάνην. Τῶν δὲ Καταναίων
εἰς μὲν τὴν πόλιν οὐ δεχομένων τοὺς στρατιώτας, τοὺς
δὲ στρατηγοὺς ἐκσάντων εἰσελθεῖν καὶ παρασχομένων
ἐκκλησίαν, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων περὶ συμμαχίας
διελέγοντο. Δημηγοροῦντος δὲ τοῦ Ἀλκιβιάδου τῶν
στρατιωτῶν τινες διελόντες πυλίδας⁵ παρεισέπεσον εἰς
τὴν πόλιν δι' ἣν αἰτίαν ἠναγκάσθησαν οἱ Καταναῖοι
κοινωνεῖν⁶ τοῦ κατὰ τῶν Συρακοσίων πολέμου.

Τούτων δὲ πραττομένων οἱ κατὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν⁷
μισοῦντες τὸν Ἀλκιβιάδην ἐν Ἀθήναις, πρόφασιν ἔχον-
τες τὴν τῶν ἀγαλμάτων περικοπὴν, διέβαλον αὐτὸν ἐν
ταῖς δημηγορίαις ὡς συνωμοσίαν κατὰ τοῦ δήμου πεποι-
ημένον⁸. Συνελάβετο⁹ δ' αὐτῶν ταῖς διαβολαῖς τὸ πρα-
χθὲν παρὰ τοῖς Ἀργείοις· οἱ γὰρ ἰδιόξενοι¹⁰ συνθέμενοι¹¹
καταλύσαι τὴν ἐν Ἀργεὶ δημοκρατίαν πάντες ὑπὸ τῶν

(1) ὅτι θὰ εἰρηνεύσῃσι, θὰ ᾔναι οὐδέτεροι. (2) ἔκλινον. (3) περιέ-
μενον. (4) ἐξῆλθον εἰς τὴν ἀνοιχτὴν θάλασσαν, ἀπέπλευσαν. (5) πορ-
τούλαν. (6) νὰ λάβωσι μέρος. (7) ἴδιον, ἰδιωτικὸν μῖσος. (8) συνω-
μοσίαν ποιοῦμαι = συνόμνυμι. (9) συνετέλεσε. (10) οἱ φιλοξενούμε-
νοι ὑπὸ τοῦ Ἀλκ. οἱ ἀτομικοὶ φίλοι τοῦ Ἀλ. (11) συμφωνήσαντες.

πολιτῶν ἀνηρέθησαν. Πιστεύσας οὖν ὁ δῆμος ταῖς κατηγορίαις, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν παροξυνθεὶς, ἀπέστειλε τὴν Σαλαμινίαν ναῦν εἰς Σικελίαν, κελεύων τὴν ταχίστην¹ ἤκειν Ἀλκιβιάδην ἐπὶ τὴν κρίσιν. Παρὰ γενομένης οὖν τῆς νεῶς εἰς τὴν Κατάνην, Ἀλκιβιάδης, ἀκούσας τῶν πρέσβεων² τὰ δοῦντα τῷ δήμῳ, τοὺς συνδιαβεβλημένους ἀναλαβὼν εἰς τὴν ἰδίαν τριήρη μετὰ τῆς Σαλαμινίας ἐξέπλευσεν. Ἐπεὶ δ' εἰς Θουρίους κατέπλευσαν, εἴτε καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ³ τὴν ἀσέβειαν ὁ Ἀλκιβιάδης εἴτε καὶ φοβηθεὶς τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, μετὰ τῶν συνδιαβεβλημένων διαδράς ἐκποδῶν ἐχωρίσθη⁴. Οἱ δ' ἐν τῇ Σαλαμινίᾳ νηὶ παρὰγενομένοι τὸ μὲν πρῶτον ἐζήτουν τοὺς περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ὥς⁵ δ' οὐχ εὗρισκον, ἀποπλεύσαντες εἰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τῷ δήμῳ τὰ πεπραγμένα. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι παρὰδόντες δικαστηρίῳ τοῦ τε Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμφυγόντων τὰ ὀνόματα δίκην ἐρήμην⁶ κατεδίκασαν θανάτου⁷. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐκ τῆς Ἰταλίας διαπλεύσας ἐπὶ Πελοπόννησον ἔφυγεν εἰς Σπάρτην, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους παρώξυνεν ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις.

Οἱ δ' ἐν Σικελίᾳ στρατηγοὶ μετὰ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως παρὰπλεύσαντες εἰς Ἔγεσταν Ἰκαρχὴ μὲν Σικανικὸν πολισμάτιον ἐλόντες⁸ ἐκ τῶν λαφύρων συνήγαγον ἑκατὸν τέλαντα⁹ κομισάμενοι⁹ δὲ καὶ τριάκοντα τέλαντα παρὰ τῶν Ἐγεσταίων κατέπλευσαν εἰς Κατάνην. Βουλόμενοι δὲ τὸν πρὸς τῷ μεγάλῳ λιμένι τόπον Συρακοσίων¹⁰ ἀκινδύνως καταλαβέσθαι, πέμπουσιν ἄνδρα Καταναῖον, ἑαυτοῖς μὲν πιστόν¹¹, τοῖς δὲ Συρακοσίων

(1) ἴδ. σελ. 41 σημ. 3. (2) παρὰ τῶν πρ. (3) διότι ἤξευρε μόνος του. (4) δραπετεύσας ἔγεινεν ἄφαντος. (5) ἐπειδὴ. (6) ἐρήμη δίκη, τὸ νὰ μὴ ἐμφανίζηται τις ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἰς ὠρισμένην ἡμέραν. (7) εἰς θάνατον. (8) κυριεύσαντες. (9) κομίσαντες ἑαυτοῖς, = λαβόντες. (10) ἐκ τοῦ λιμένι. (11) ἀξιόπιστον, ἄξιον πίστεως.

στρατηγοῖς πιθανόν¹, διακελευσάμενοι λέγειν τοῖς ἡγεμόσι τῶν Συρακοσίων ὅτι τινὲς Κατανάϊων συστάντες² βούλονται συχνούς τῶν Ἀθηναίων αὐλιζομένους ἀπὸ τῶν ὀπλων³ ἐν τῇ πόλει νυκτὸς ἄφνω συλλαβόντες τὰς ἐν τῷ λιμένι ναῦς ἐμπροῆσαι· πρὸς δὲ τὴν τούτων συντέλειαν⁴ ἄξιόν τοὺς στρατηγοὺς ἐπιφανῆναι μετὰ δυνάμεως, μήποτε τῆς ἐπιβολῆς⁵ ἀποτύχωσιν. Ἐλθόντος δὲ τοῦ Καταναίου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν Συρακοσίων καὶ δηλώσαντος τὰ προειρημένα, πιστεύσαντες περὶ τούτων οἱ στρατηγοὶ συνετάξαντο⁶ νύκτα καθ' ἣν ἐξάξουσι τὴν δύναμιν, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Κατάνην. Οἱ μὲν οὖν Συρακοσίοι κατὰ τὴν τεταγμένην⁷ ἦγον τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὴν Κατάνην· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παρὰ πλεύσαντες εἰς τὸν μέγαν λιμένα τῶν Συρακοσίων μετὰ πολλῆς ἡσυχίας τοῦ τε Ὀλυμπίου⁸ κύριοι κατέστησαν, καὶ πάντα τὸν περικείμενον τόπον καταλαβόμενοι παρεμβολὴν ἐποιήσαντο. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Συρακοσίων ὡς⁹ ᾗσθοντο τὴν ἀπάτην, ταχέως ἀναστρέψαντες προσέβαλον τῇ παρεμβολῇ¹⁰ τῶν Ἀθηναίων. Ἐπεξελθόντων οὖν τῶν πολεμίων συνέστη¹¹ μάχη, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι τετρακοσίους τῶν ἐναντίων ἀνελόντες¹² φυγεῖν ἠνάγκασαν τοὺς Συρακοσίους. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ θεωροῦντες τοὺς πολεμίους ἱπποκρατοῦντας¹³, καὶ βουλόμενοι βέλτιον τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν κατασκευάσασθαι, πάλιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κατάνην· πέμψαντες δ' εἰς Ἀθήνας τινὰς ἔγραψαν πρὸς τὸν δῆμον ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἠξίουσαν ἱππεῖς ἀποστέλλαι καὶ χρήματα· πολυχρόνιον γὰρ ἔσσεσθαι τὴν πολιορκίαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τριακόσια τάλαντα

(1) δυνάμενον εὐκόλως νὰ πείσῃ. (2) συνθεθέντες. (3) πολλοὺς τῶν Ἀθ. μακρὰν τῶν ὀπλων διατρίβοντας. (4) ἐκτέλεσιν. (5) τοῦ σχεδίου. (6) ὥρισαν. (7) ἡμέραν. (8) ναοῦ. (9) χρονικόν = καθώς. (10) τὸ στρατόπεδον. (11) ἤρχισε, συνεκροτήθη. (12) φονεύσαντες. (13) ὑπερέχοντας κατὰ τὸ ἱππικόν.

καὶ τῶν ἱππέων τινὰς ἐψηφίσαντο¹ πέμπειν εἰς τὴν Σικελίαν. Τούτων δὲ πραττομένων Διαγόρας ὁ κληθεὶς ἄ-
 θεος, διαβολῆς τυγῶν² ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ φοβηθεὶς τὸν
 δῆμον, ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ ἀνε-
 λόντι³ Διαγόρᾳ ἀργυρίου τάλαντον ἐπεκέρυξαν⁴. Κατὰ
 δὲ τὴν Ἰταλίαν Ῥωμαῖοι πρὸς Αἴκους πόλεμον ἔχοντες
 Λαβικοὺς ἐξεπολιόρκησαν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ
 τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν⁵.

Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Πεισάνδρου⁶ Συρακοῖσι πρέσ-
 βεις ἀποστείλαντες εἰς τε Κόρινθον καὶ Λακεδαιμόνας
 παρεκάλουν βοηθῆσαι καὶ μὴ περιορᾶν⁷ αὐτοὺς περὶ τῶν
 ὅλων κινδυνεύοντας. Συνηγορήσαντος⁸ δ' αὐτοῖς Ἀλκι-
 βιάδου Λακεδαιμόνιοι μὲν ψηφισάμενοι βοηθεῖν τοῖς Συ-
 ρακοῖσι στρατηγὸν εἵλοντο⁹ Γυλίππον, Κορίνθιοι δὲ
 πλείονας μὲν τριήρεις παρεσκευάζοντο πέμπειν, τότε δὲ
 μετὰ Γυλίππου Πύθην μετὰ δύο τριήρων προαπέστειλαν
 εἰς Σικελίαν. Ἐν δὲ τῇ Κατάνη Νικίας καὶ Λάμαχος οἱ
 τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, παραγενομένων¹⁰ αὐτοῖς ἐξ
 Ἀθηῶν ἱππέων μὲν διχκοσίων πεντήκοντα, ἀργυρίου δὲ
 ταλάντων τριακοσίων, ἀναλαβόντες τὴν δύναμιν ἐπλευσαν
 εἰς Συρακούσας. Καὶ προσενεχθέντες τῇ πόλει νυκτὸς¹¹
 ἔλαθον τοὺς Συρακοῖσι καταλαβόμενοι τὰς Ἐπιπολάς.
 Αἰσθόμενοι δ' οἱ Συρακοῖσι κατὰ τάχος ἐβοήθουν, καὶ
 ἀποβαλόντες τῶν στρατιωτῶν τριακοσίους, εἰς τὴν πό-
 λιν συνεδιώχθησαν¹². Μετὰ δὲ ταῦτα παραγενομένων
 τοῖς Ἀθηναίοις ἐξ Ἐγέστης τριακοσίων μὲν ἱππέων, παρὰ

(1) ἀπεφάσισαν. (2) διαβληθεὶς. (3) εἰς ἐκείνον ὅστις ἤθελε φονεύ-
 σει. (4) διὰ κήρυκος ὤρισαν, ὑπέσχοντο. (5) 415 π. Χ. (6) 414
 π. Χ. (7) καὶ μὴ τοὺς παραβλέπωσιν, ἀφίνωσι νᾶ . . . (8) υπερα-
 σπίσαντος. (9) ἐξελέξαντο. (10) ἐλθόντων, φθασάντων. (11) ἐπι-
 πεσόντες κατὰ τῆς πόλεως ἐν καιρῷ νυκτὸς κατέλαθον τὰς Ἐ. χωρὶς νᾶ
 τοὺς ἐννοήσωσιν οἱ Σ. Ἐπιπολαὶ ἦτο τόπος ἀπότομος καὶ βραχέως
 τῆς Σικελίας ἀρκτικῶς τῶν Συρακουσῶν. (12) κατεδιώχθησαν.

δὲ τῶν Σικελῶν ἱππέων διακοσίων πεντήκοντα, συνήγαγον ἱππεῖς τοὺς πάντας¹ ὀκτακοσίους. Κατασκευάσαντες δὲ περὶ τὸ Λάβδαλον ὀχύρωμα τὴν πόλιν τῶν Συρακοσίων ἀπετείχιζον καὶ πολὺν φόβον τοῖς Συρακοσίοις ἐπέστησαν². Διόπερ ἐπεξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως ἐπεχείρησαν διακωλύειν τοὺς οἰκοδομοῦντας τὸ τεῖχος· γενομένης δ' ἱππομαχίας συγχοὺς ἀποβάλλοντες ἐτράπησαν³. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τῷ μέρει⁴ τῆς δυνάμεως τὸν ὑπερκείμενον τοῦ λιμένος τόπον κατελάβοντο, καὶ τὴν καλουμένην Πολίχνην τειχίσαντες τό τε τοῦ Διὸς ἱερὸν περιεβάλλοντο καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰς Συρακούσας ἐπολιόρκουν. Τοιούτων δὲ ἐλαττωμάτων⁵ περὶ τοὺς Συρακοσίους γενομένων ἡθύμουν⁶ οἱ κατὰ τὴν πόλιν· ὡς⁷ δ' ἤκουσαν Γύλιππον εἰς Ἱμέραν καταπεπλευμέναι καὶ στρατιώτας ἄθροίζειν, πάλιν ἐθάρρησαν. Ὁ γὰρ Γύλιππος μετὰ τεττάρων τριήρων καταπλεύσας εἰς Ἱμέραν τὰς μὲν ναῦς ἐνέωλκησε⁸, τοὺς δ' Ἱμεραίους πείσας συμμαχεῖν τοῖς Συρακοσίοις, παρὰ τε τούτων καὶ Γελῶν, ἔτι δὲ Σελινουντίων καὶ Σικανῶν, ἡθροῖζε στρατιώτας. Συναγαγὼν δὲ τοὺς ἅπαντας τρισχιλίους μὲν πεζοὺς, διακοσίους δ' ἱππεῖς, διὰ τῆς μεσογείου παρῆγεν⁹ εἰς Συρακούσας. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐξήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους¹⁰. γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς Λάμαχος ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς μαχόμενος ἐτελεύτησε· πολλῶν δὲ παρ' ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων¹¹ ἐνίκησαν Ἀθηναῖοι. Μετὰ δὲ τὴν μάχην παραγενομένων¹² τριήρων τρισκαίδεκα ἐκ Κορίνθου, τοὺς ἐκ τῶν πληρωμάτων ἀναλαβὼν ὁ Γύλιππος μετὰ τῶν Συρακοσίων

(1) ὅλους ὅλους, τὸ ὅλον. (2) ἐπήνεγκον, προξένησαν. (3) εἰς φυγὴν. (4) μὲ ἐν μέρος τοῦ στρατοῦ. (5) δυστυχημάτων. (6) ἔχονον τὸ θάρρος, ἀπεθαρρύνοντο. (7) καθῶς. (8) ἔσυρεν εἰς τὴν ξηράν. (9) διὰ ξηρᾶς ἔφερεν. (10) κατὰ τῶν Ἀθ. (11) φονευθέντων. (12) ἐλαθουσῶν.

προσέβαλε τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων, καὶ τὰς Ἐπι-
πολάς ἐπολιόρκει. Ἐξελθόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων συνῆ-
ψαν μάχην οἱ Συρακόσιοι, καὶ πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων
ἀποκτείναντες ἐνίκησαν, καὶ δι' ὅλης τῆς Ἐπιπολῆς τὸ
τεῖχος κατέσκαψαν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι καταλιπόντες τὸν
πρὸς ταῖς Ἐπιπολῇς τόπον πᾶσαν τὴν δύναμιν εἰς τὴν
ἄλλην παρεμβολὴν μετήγαγον. Τούτων δὲ προχθέντων
οἱ Συρακόσιοι μὲν πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς Κόρινθον καὶ
Αἰακεδαίμονα περὶ βοηθείας· οἷς ἀπέστειλαν Κορίνθιοι
μὲν μετὰ Βοιωτῶν καὶ Σικυωνίων χιλίους, Σπαρτιῖται
δ' ἑξακοσίους· Γύλιππος δὲ περιπορευόμενος¹ τὰς κατὰ
τὴν Σικελίαν πόλεις πολλοὺς προετρέπετο συμμαχεῖν,
καὶ λαβὼν στρατιώτας παρὰ τε τῶν Ἱμεραίων καὶ Σικα-
νῶν τρισχιλίους ἤγε διὰ τῆς μεσογείου. Πυθόμενοι δὲ οἱ
Σικελοὶ τὴν παρουσίαν αὐτῶν, ἐπιθέμενοι τοὺς ἡμίσεις
ἀνείλον· οἱ δὲ περιλειφθέντες διεσώθησαν εἰς Συρακούσας.
Ἐλθόντων δὲ τῶν συμμάχων οἱ Συρακόσιοι βουλόμενοι
καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀγῶνων ἀντιποιεῖσθαι, τὰς τε
προὔπαρχούσας ναῦς καθείλκυσαν καὶ ἄλλας προσκατα-
σκευάσαντες ἐν τῷ μικρῷ λιμένι τὰς ἀναπείρας ἐποι-
οῦντο². Νικίας δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀπέστειλεν
εἰς Ἀθήνας ἐπιστολάς, ἐν αἷς ἐδήλου ὅτι πολλοὶ πάρεσι
σύμμαχοι τοῖς Συρακοσίοις, καὶ διότι³ ναῦς οὐκ ὀλίγας
πληρώσαντες ναυμαχεῖν διέγνωσαν⁴. κατὰ τάχος οὖν
ἡξίου τριήρεις τε πέμπειν καὶ χρήματα καὶ στρατηγούς
τοὺς συνδιοικήσοντας⁵ τὸν πόλεμον· Ἀλκιβιάδου μὲν γὰρ
πεφευγότες, Λαμάρχου δὲ τετελευτηκότος, αὐτὸν μόνον
ἀπολελειφθαι⁶, καὶ ταῦτ'⁷ ἀσθενῶς διακείμενον. Οἱ δ'
Ἀθηναῖοι μετ' Εὐρυμέδοντος μὲν τοῦ στρατηγοῦ δέκα
ναῦς ἀπέστειλαν εἰς Σικελίαν καὶ ἀργυρίου τάλαντα ἑκα-

(1) περιερχόμενος. (2) ἀνεπειρῶντο, ἐδοκίμαζον. (3) ὅτι. (4) ἀ-
πεφάσισαν. (5) οἵτινες νῆα διοικήσωσι μετ' αὐτοῦ. (6) ἐκ τοῦ ἐδήλου.
(7) καὶ πρὸς τούτοις, καὶ μάλιστα.

τὸν τετταράκοντα περὶ τὰς χειμερινὰς τροπὰς· περὶ δὲ τὴν ἐκρινὴν ὥρην παρεσκευάζοντο μέγαν στόλον ἀποστέλλειν. Διόπερ στρατιώτας τε πανταχόθεν παρὰ τῶν συμμάχων κατέγραφον καὶ χρήματα συνήθροίζον. Κατὰ δὲ τὴν Πελοπόννησον οἱ Λακεδαιμόνιοι παροξυνθέντες ὑπὸ Ἀλκιβιάδου τὰς σπονδὰς ἔλυσαν¹ τὰς πρὸς Ἀθηναίους, καὶ ὁ πόλεμος οὗτος διέμεινεν² ἔτη δώδεκα.

Τοῦ δὲ ἔτους τούτου διελθόντος³ ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Κλεοκρίτου, Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν, Ἀγιδος ἡγουμένου καὶ Ἀλκιβιάδου τοῦ Ἀθηναίου. Καταλαβόμενοι δὲ χωρίον ὀχυρὸν Δεκέλειαν φρούριον ἐποίησαν κατὰ τῆς Ἀττικῆς· διὸ καὶ συνέβη τὸν πόλεμον τοῦτον Δεκελεικὸν προσαγορευθῆναι. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ μὲν τὴν Λακωνικὴν τριάκοντα τριῆρεις ἀπέστειλαν καὶ Χαρικλέα στρατηγόν, εἰς δὲ τὴν Σικελίαν ἐψηφίσαντο πέμπειν ὀγδοήκοντα μὲν τριῆρεις, ὀπλίτας δὲ πεντακισχιλίους. Οἱ δὲ Συρακόσιοι κρίναντες⁴ ναυμαχεῖν, καὶ πληρώσαντες ὀγδοήκοντα τριῆρεις, ἐπέπλεον τοῖς πολεμίοις. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἐξήκοντα ναυσὶν ἀνταναχθέντων⁵, καὶ τῆς ναυμαχίας ἐνεργοῦ⁶ γενομένης ἤδη, πάντες οἱ ἀπὸ τῶν φρουρίων Ἀθηναῖοι κατέβησαν ἐπὶ τὴν θάλατταν· οἱ μὲν γὰρ θεάσασθαι τὴν μάχην ἐπεθύμουν, οἱ δ', εἴ τι πταίσειαν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, βοηθήσειν τοῖς φεύγουσιν ἤλπιζον⁷. Οἱ δὲ τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ προϊδόμενοι⁸ τὸ γινόμενον ἀπεστάλκεσαν τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ὀχυρώματα, χρημάτων καὶ ναυτικῶν σκευῶν, ἔτι δὲ τῆς ἄλλης⁹ παρασκευῆς, ὑπάρχοντα πλήρη· ἃ δὴ καταλαβόντες οἱ Συρακόσιοι παντελῶς ὑπ' ὀλίγων τηρούμενα^{10*}, καὶ τῶν ἀπὸ

(1) διέλυσαν. (2) διήρκεσεν. (3) 413 π. Χ. (4) ἀποφασίσαντες. (5) ἐξελθόντων εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον των. (6) ἰσχυρᾶς, σφοδρᾶς. (7) ἐὰν θὰ ἐνικῶντο οἱ φεύγοντες ἐν τῇ ν., ἤλπιζον νὰ βοηθήσωσιν αὐτούς. (8) προϊδόντες. (9) τῆς ἐπιλοίπου. (10) ἐπειδὴ ἐφυλάττοντο.

τῆς θαλάττης προσβοηθούντων πολλοὺς ἀπέκτειναν. Κραυγῆς δὲ πολλῆς γενομένης περὶ τὰ φρούρια καὶ τὴν παρεμβολήν, οἱ ναυμαχοῦντες Ἀθηναῖοι καταπλαγέντες ἐτρέπησαν καὶ πρὸς τὸ λειπόμενον¹ τῶν φρουρίων ἔφυγον. Τῶν δὲ Συρακοσίων ἀτάκτως διωκόντων οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν γῆν καταφεύγειν οὐ δυνάμενοι διὰ τὸ τοὺς Συρακοσίους δυοῖν φρουρίων κυριεῦσιν², ἠναγκάσθησαν ἐξ ὑποστροφῆς³ πάλιν ναυμαχῆσαι. Τῶν δὲ Συρακοσίων λευκότων τὰς τάξεις καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν ἐρριμμένων⁴, ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες ἑνδεκα μὲν κατέδυσαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἕως τῆς Νήσου κατεδίωξαν. Διαλυθείσης δὲ τῆς μάχης ἐκάτεροι τρόπαιον ἔστησαν, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῆς ναυμαχίας, οἱ δὲ Συρακοῖοι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κατωρθωμένων⁵.

Τῆς δὲ ναυμαχίας τοιοῦτο τέλος λαβούσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὸν μετὰ Δημοσθένους στόλον ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἤξειν, ἔκριναν μηκέτι διακινδυνεύειν, ἕως ἂν ἡ δύναμις ἐκείνη παρὰ γένηται⁶, οἱ δὲ Συρακοῖοι τοῦναντίον βουλόμενοι πρὶν ἔλθειν τὴν μετὰ Δημοσθένους στρατιάν περὶ τῶν ὅλων διακριθῆναι⁷, καθ' ἡμέραν ἐπιπλέοντες ταῖς τῶν Ἀθηναίων ναυσὶν ἐζήπτοντο⁸ τῆς μάχης. Συμβουλευσάντος δ' αὐτοῖς Ἀρίστωνος τοῦ Κορινθίου κυβερνήτου τὰς πρῶρας τῶν νεῶν ποιῆσαι βραχυτέρας καὶ ταπεινότερας⁹, πεισθέντες οἱ Συρακοῖοι πολλὰ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα κινδύνοις ἐπλεονέκτησαν. Αἱ μὲν γὰρ Ἀττικαὶ τριήρεις ἦσαν ἀσθενεστέρας ἔχουσαι τὰς πρῶρας καὶ μετεώρους¹⁰, διὸ συνέβαιεν αὐτῶν τὰς ἐμβολὰς¹¹ τιτρώσκειν τοὺς ὑπερέχοντας

(1) τὸ μένον ἀκατάληπτον. (2) διότι οἱ Σ. ἦσαν κύριοι. (3) ἐπιστρέφοντες. (4) ἐπειδὴ οἱ Σ. εἶχον διαλύσει τὰς τάξεις καὶ διασκορπισθῇ πρὸς τὴν καταδίωξιν. (5) τῶν ἐν τῇ ξηρᾷ κατορθωμάτων. (6) ἔλθῃ. (7) ν' ἀποφασισθῇ. (8) ἤρχίζον. (9) χαμηλοτέρας. (10) εἶχον ὑψηλὰς. (11) ἐμβολή, ἐμβολὸν τι δῆμι ἐπὶ τῆς πρῶρας, δι' οὗ προσέβαλλον τὰ ἐχθρικά πλοῖα.

τῆς θαλάττης τόπους, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ μεγάλους ἐλαττώμασι περιπίπτειν· αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων τὸν περὶ τὴν πύρρον τόπον ἰσχυρὸν ἔχουσαι καὶ ταπεινόν, κατὰ τὰς τῶν ἐμβολῶν δόσεις μιᾷ πολλάκις πληγῇ κατέδυσον τὰς τῶν Ἀθηναίων τριήρεις. Ἐπὶ μὲν οὖν συχνὰς ἡμέρας οἱ Συρακοσίοι τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν προσβάλλοντες οὐδὲν ἤνυσον¹, τῶν Ἀθηναίων ἡσυχίαν ἀγόντων· ἐπειδὴ δὲ τινες τῶν τριηράρχων οὐκέτι δυνάμενοι καρτερεῖν² τὴν τῶν Συρακοσίων κατὰφρόνησιν ἀντανήχθησαν τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, καὶ συνέστη πασῶν τῶν τριήρων ναυμαχία³, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταχυναυτούσας⁴ ἔχοντες τριήρεις, καὶ ταῖς κατὰ θάλατταν ἐμπειρίαις, ἔτι δὲ καὶ ταῖς τῶν κυβερνητῶν τέχναις προτεροῦντες, ἄπρᾳκτον εἶχον τὴν ἐν τούτοις ὑπεροχὴν⁵, τῆς ναυμαχίας ἐν στενῷ τόπῳ γινομένης· οἱ δὲ Συρακοσίοι συμπλεκόμενοι καὶ τοῖς πολεμίοις οὐδεμίαν διδόντες ἀναστροφὴν⁶, τοὺς τε ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων ἠκόντιζον καὶ λιθοβολοῦντες λιπεῖν ἤνάγκαζον τὰς πύρρας, ἀπλῶς δὲ πολλαῖς τῶν ἐμπίπτουσῶν νεῶν ἐμβολὰς διδόντες⁷ καὶ εἰς τὰς τῶν ἐναντίων ναυς εἰσαλλόμενοι⁸ πεζομαχίαν ἐν ταῖς ναυσὶ συνίσταντο. Θλιβόμενοι δὲ πανταχόθεν οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς φυγὴν ὥρμησαν· οἱ δὲ Συρακοσίοι διώξαντες ἑπτὰ μὲν τριήρεις κατέδυσαν⁹, πολλὰς δὲ ἀχρήστους ἐποίησαν.

Τῶν δὲ Συρακοσίων ἐπηρμένων¹⁰ ταῖς ἐλπίσι διὰ τὸ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν τοὺς πολεμίους νενικηέναι, παρῆν Εὐρυμέδων καὶ Δημοσθένης, καταπεπλευκότες μὲν ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, ἐν δὲ τῷ

(1) κατώρθωνον. (2) μὴ δυνάμενοι ἐπὶ πλέον νὰ ὑποφέρωσι. (3) ἔγινε ν. γενική. (4) ταχέως πλεούσας. (5) δὲν ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσι τήν. (6) μὴ ἐπιτρέποντες νὰ ἐπιστρέψωσι. (7) ἐμβολὴν δοῦναι = κτυπᾶν καὶ διὰ καμακίων σύρειν τὰ πολεμικὰ πλοῖα πλησίον. (8) εἰσπηδόντες. (9) ἐβύθισαν. (10) ὑπερηφανευομένων.

παράπλω παρὰ Θουρίων καὶ Μεσσαπίων¹ προσειληφότες
 συμμαχίαν. Ἦγον δὲ τριήρεις πλείους τῶν ὀγδοήκοντα,
 στρατιωτῶν δὲ χωρὶς τῶν ἐν τοῖς πληρώμασι πεντακισ-
 χιλίους· ὅπλα δὲ καὶ χρήματα, πρὸς δὲ τούτοις τὰ πρὸς
 πολιορκίαν ὄργανα καὶ τὴν ἄλλην παρὰσκευὴν ἐν στρογ-
 γύλοις² πλοίοις ἐκόμιζον. Δι' ἣν αἰτίαν οἱ Συρακούσιοι
 πάλιν ἐταπεινοῦντο ταῖς ἐλπίσι, νομίζοντες μηκέτι ῥα-
 δίως ἐξισωθῆναι τοῖς πολεμίοις δυνήσεσθαι. Δημοσθένης
 δὲ πείσας τοὺς συνάρχοντας ἐπιθέσθαι ταῖς Ἐπιπολαῖς,
 ἄλλως γὰρ οὐ δυνατόν ἦν ἀποτειχίσαι τὴν πόλιν, ἀνα-
 λαβὼν μυρίους μὲν ὀπλίτας³, ἄλλους δὲ τοσούτους ψι-
 λούς⁴, νυκτὸς ἐπέθετο τοῖς Συρακούσιοις. Ἀπροσδοκῆτου
 δὲ γενομένης τῆς ἐφόδου φρουρίων τέ τινων ἐκράτησαν⁵
 καὶ παρεισπεσόντες ἐντὸς τοῦ τειχίσματος τῆς Ἐπιπολῆς
 μέρος τι τοῦ τείχους κατέβηλον⁶. Τῶν δὲ Συρακούσιων
 πανταχόθεν συνδραμόντων ἐπὶ τὸν τόπον, ἔτι δὲ Ἑρμο-
 κράτους μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἐπιβοηθήσαντος, ἐξεώσθη-
 σαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ νυκτὸς οὔσης διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν
 τόπων ἄλλοι κατ' ἄλλους τόπους ἐσκεδάζθησαν⁷. Οἱ δὲ
 Συρακούσιοι μετὰ τῶν συμμαχῶν καταδιώξαντες, διςχι-
 λίους μὲν καὶ πεντακισίους τῶν πολεμίων ἀποκτείναν-
 τες, οὐκ ὀλίγους δὲ τραυματίας ποιήσαντες, πολλῶν ὀ-
 πλων ἐκυρίευσαν. Μετὰ δὲ τὴν μάχην Συρακούσιοι μὲν
 Σικανὸν ἓνα τῶν στρατηγῶν μετὰ δώδεκα τριήρων ἀπέ-
 στείλαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, τὴν τε νίκην ἀπαγγε-
 λοῦντα⁸ τοῖς συμμαχοῖς καὶ βοηθεῖν ἀξιοῦντα. Ἀθηναῖοι
 δέ, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐπὶ τὸ χειρόν ἐκβάντων, καὶ
 διὰ τὸ τὸν περικείμενον τόπον ὑπάρχειν ἐλώδη λοιμικῆς
 καταστάσεως εἰς τὸ στρατόπεδον ἐμπεσοῦσης⁹, ἐβου-

(1) κατοίκων τῆς Μεσσαπίας, χώρας ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ. (2) δηλ.
 φορητοῖς. (3) βαρέως ὀπλισμένους. (4) ἑλαφρῶς ὀπλισμένους.
 (5) ἔγειναν κύριοι. (6) κατεκρήμνισαν. (7) διεσκορπίσθησαν. (8) ἵνα
 ἀναγγέλῃ. (9) καὶ ἐμπεσοῦσης . . . διὰ τὸ ὑπάρχειν . . .

λεύοντο¹ πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς πράγμασι. Δημοσθένης μὲν οὖν ᾤετο δεῖν ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην² εἰς Ἀθήνας, φάσκων αἰρετώτερον εἶναι πρὸς Λακεδαιμονίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν ἢ καθημένους³ εἰς Σικελίαν μηδὲν τῶν χρησίμων ἐπιτελεῖν· ὁ δὲ Νικίας οὐκ ἔφη δεῖν⁴ κίσχυρως οὕτως ἐγκαταλιπεῖν τὴν πολιορκίαν, καὶ τριήρων καὶ στρατιωτῶν, ἔτι δὲ χρημάτων, εὐποροῦντας· πρὸς δὲ τούτοις⁵, ἐὰν ἄνευ τῆς τοῦ δήμου γνώμης εἰρήνην ποιησάμενοι πρὸς τοὺς Συρακοσίους ἀποπλεύσωσιν εἰς τὴν πατρίδα, κίνδυνον αὐτοῖς ἐπακολουθήσειν ἀπὸ τῶν εἰωθότων τοὺς στρατηγούς συκοφαντεῖν⁶. Τῶν δὲ εἰς τὸ συμβούλιον παρειλημμένων οἱ μὲν τῷ Δημοσθένει συγκατέθεντο περὶ τῆς ἀναγωγῆς⁷, οἱ δὲ τῷ Νικίᾳ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεφαίνοντο· διόπερ, οὐδὲν σαφὲς ἐπικρίναντες, ἐφ' ἡσυχίας ἔμενον⁸. Τοῖς δὲ Συρακοσίοις παραγενομένης συμμαχίας⁹ παρὰ τε Σικελῶν καὶ Σελινουντίων, ἔτι δὲ Γελῶν, πρὸς δὲ τούτοις Ἱμερτίων καὶ Καμαριναίων, οἱ μὲν Συρακοσίοι μᾶλλον ἐθάρρουν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι περιδεεῖς ἐγίνοντο¹⁰. Τῆς δὲ νόσου μεγάλῃν ἐπίτασιν λαμβανούσης, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέθνησκον, καὶ πάντες μετεμέλοντο διὰ τὸ μὴ πάλαι τὸν ἀπόπλουν πεποιῆσθαι. Διὸ καὶ τοῦ πλήθους θορυβοῦντος, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐπὶ τὰς ναῦς ὁρμώντων¹¹, ὁ Νικίας ἤναγκάσθη συγχωρῆσαι¹² περὶ τῆς εἰς οἶκον ἀναγωγῆς. Ὁμογνωμόνων δὲ ὄντων τῶν στρατηγῶν, οἱ στρατιῶται τὰ σκευὴ ἐνετίθεντο καὶ, τὰς τριήρεις πληρώσαντες, ἤρον τὰς κεραίας¹³· καὶ παρήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ τοῖς πλήθεσιν,

(1) ἐσκέπτοντο. (2) τάχιστα. (3) σχολάζοντας, μένοντας ἀργούς. (4) ἔφη οὐ δεῖν. (5) ἐνν. ἔφη. (6) ἐκ τ. εἰωθότων. (7) ἐξ ἐκείνων δέ, οἵτινες εἶχον λάβει μέρος εἰς τὸ σ., οἱ μὲν συνεφώνησαν μετὰ τὸν Δ. περὶ τοῦ ἀπόπλου, τῆς ἐπανόδου. (8) ἀποφασίσαντες ἡσυχάζον. (9) ἐλθοῦσης, σταλείσης βοηθείας. (10) ἐφοβοῦντο. (11) ἐφορμώντων. (12) νὰ συναίνεση. (13) κεραία λέγεται τὸ πλάγιον ξύλον τοῦ ἵστοῦ, εἰς τὸ ὅποσον εἶναι δεμένον τὸ πανί.

ἔταν σημήνη¹, μηδένα τῶν κατὰ τὸ στρατόπεδον ὑπερ-
ρεῖν, ὡς ἀπολειφθῆσόμενον τὸν βραδύνοντα². Μελλόντων
δ' αὐτῶν τῇ ὑστερίᾳ πλεῖν, ἐξέλιπεν³ ἡ σελήνη τῆς
ἐπιούσης νυκτός. Διόπερ ὁ Νικίας, καὶ φύσει δεισιδαίμων
ὑπάρχων καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ νόσον εὐλαβῶς
διακείμενος⁴, συνεκάλεσε τοὺς μάντεις. Τούτων δ' ἀπο-
φνημαμένων ἀναγκαῖον εἶναι τὰς εἰθισμένας τρεῖς ἡμέρας
ἀναβάλλεσθαι τὸν ἔκπλουν, ἠναγκάσθησαν καὶ οἱ περὶ
τὸν Δημοσθένην συγκαταθέσθαι διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον
εὐλάβειαν.

Οἱ δὲ Συρακοῖσιοι παρὰ τινων αὐτομόλων⁵ πυθόμενοι
τὴν αἰτίαν τοῦ ὑπερτεθεῖσθαι τὸν ἀπόπλουν⁶, τὰς τε
τριήρεις πάσας ἐπλήρωσαν, οὐσας ἐβδομήκοντα καὶ τέτ-
ταρας, καὶ τὰς πεζὰς δυνάμεις ἐξαγαγόντες προσέβαλον
τοῖς πολεμίοις καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Οἱ δ'
Ἀθηναῖοι τριήρεις πληρώσαντες ἐξ πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα,
τὸ μὲν δεξιὸν κέρως πκρέδωκαν Εὐρυμέδοντι τῷ στρα-
τηγῷ, καθ' ὃ ἐτάχθη ὁ τῶν Συρακοσίων στρατηγὸς Ἀγά-
θαρχος· ἐπὶ δὲ θατέρου μέρους Εὐθύδημος ἐτέτακτο, καθ' ὃ⁷
ὃν ἀντετάξατο Σικανὸς τῶν Συρακοσίων ἡγούμενος· τῆς
δὲ μέσης τάξεως εἶχε τὴν ἡγεμονίαν παρὰ μὲν τοῖς Ἀθη-
ναίοις Μένανδρος, παρὰ δὲ τοῖς Συρακοσίοις Πύθης ὁ Κο-
ρίνθιος. Ὑπερτεινούσης⁸ δὲ τῆς τῶν Ἀθηναίων φάλαγγος
διὰ τὸ πλείοσιν αὐτοὺς ἀγωνίζεσθαι τριήρεσιν, οὐχ ἥκι-
στα, καθ' ὃ πλεονεκτεῖν ἐδόκουν, κατὰ τοῦτο ἤλαττώ-
θησαν⁹. Ὁ γὰρ Εὐρυμέδων ἐπιχειρήσας περιπλεῖν τὸ κέ-
ρας τῶν ἐναντίων, ὡς¹⁰ ἀπεσπάρθη τῆς τάξεως, ἐπιστρε-

(1) δοθῇ σημεῖον. (2) ἵνα μὴ βραδύνη κανεῖς, διότι ὁ βραδύνων θά-
μεινῃ (ἐγκαταλειφθῇ) ὀπίσω. (3) ἐγείνεν ἐκλείψει τῆς σελήνης. (4) φο-
βούμενος. (5) λειποτακτῶν. (6) τὴν αἰτίαν τῆς ἀναβολῆς τοῦ ἀπό-
πλου. (7) ἀντικρὺ. (8) ἐκτεινομένης, φθανούσης πέραν τῆς φάλ. τῶν
Συρ. (9) ἐβλάβησαν τὰ μέγιστα κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ ἐφάνιντο ὅτι
ὑπερεῖχον, ἦσαν ὑπέρτεροι. (10) καθώς.

ψάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν Συρακοσίων ἀπελήφθη¹ πρὸς τὸν κόλπον τὸν Δάσκωνα μὲν καλούμενον, ὑπὸ δὲ τῶν Συρακοσίων κατεχόμενον· κατακλεισθεὶς δ' εἰς στενὸν τόπον καὶ βιασθεὶς εἰς τὴν γῆν ἐκπεσεῖν, αὐτὸς μὲν ὑπὸ τινος τρωθεὶς καίρῳ πληγῇ τὸν βίον μετέλλαξεν², ἐπτα δὲ νῆες ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ διεφθόρησαν. Τῆς δὲ ναυμαχίας ἤδη γινομένης ὅλοις τοῖς στόλοις, ὡς³ διεδόθη λόγος τὸν τε στρατηγὸν ἀνηρῆσθαι καὶ τινὰς ναῦς ἀπολωλέναι, τὸ μὲν πρῶτον αἱ μάχιστα συνεγγίζουσαι ταῖς διεφθαρμέναις ναυσὶν ἐνέκλιναν⁴, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Συρακοσίων ἐπικειμένων, καὶ διὰ τὸ γεγονὸς εὐημέρημα⁵ θρασέως ἀγωνιζομένων, βιασθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πάντες φυγεῖν ἠναγκάσθησαν. Γενομένου δὲ τοῦ διωγμοῦ πρὸς τὸ τεναγῶδες⁶ μέρος τοῦ λιμένος, οὐκ ὀλίγοι τῶν τριήρων ἐν τοῖς βράχεσιν ἐπώκειλαν⁷. Ὡν συμβαινόντων Σικανὸς ὁ τῶν Συρακοσίων στρατηγὸς ταχέως ὀκλάδα⁸ κληματίδων καὶ δάδων, ἔτι δὲ πίττης, πληρώσας ἐνέπρησε τὰς ἐν τοῖς βράχεσι ναῦς κυλινδουμένας. Ὡν ἀναφθεισῶν οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταχέως τὴν τε φλόγα κατέσβεσαν καὶ ἀπὸ τῶν νεῶν ἐρρωμένως ἡμύνοντο τοὺς ἐπιφερομένους⁹, ἄλλην οὐδεμίαν εὐρίσκοντες σωτηρίαν· τὰ δὲ περὶ στρατόπεδα παρεβόηθει παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐφ' ὃν αἱ νῆες ἐξεπεπτώκεσαν. Ἀπάντων δὲ καρτερῶς ὑπομενονόντων τὸν κίνδυνον, ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἐτόρπησαν¹⁰ οἱ Συρακόσιοι, κατὰ θάλατταν δὲ προτερήσαντες¹¹ ἀπέπλευσαν εἰς τὴν πόλιν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Συρακοσίων ὀλίγοι, τῶν δ' Ἀθηναίων ἄνδρες μὲν οὐκ ἐλάττους δισχιλίῳν, τριήρεις δ' ὀκτωκαίδεκα.

Οἱ δὲ Συρακόσιοι νομίζοντες μηκέτι τὸν κίνδυνον εἶναι¹²

(1) ἀπεκλείσθη, ἀπεχωρίσθη. (2) ἀπέθανε. (3) καθὼς. (4) ὑπεχώρησαν. (5) εὐτύχημα. (6) ἀβαθές. (7) ἀόρ. τ. ἐποκέλλω = ἔπεσον ἔξω, εἰς τὴν ξηράν. (8) πλοῖον φορηγόν. (9) ἀνδρείως ὑπερῆσπιζον ἑαυτοὺς κατὰ τῶν ἐπ. (10) εἰς φυγὴν. (11) νικήσαντες. (12) ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον κ.

περὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐνεστηκέναι τὸν ἀγῶνα περὶ τοῦ λαβεῖν τὸ στρατόπεδον μετὰ τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἀπέφραττον τὸ στόμα τοῦ λιμένος ζευγμ¹ κατασκευάζοντες. Ἀκάτους² τε γὰρ καὶ τριήρεις, ἔτι δὲ στρογγύλας³ ναῦς ἐπ' ἀγκυρῶν ὀρμίσαντες⁴, καὶ σιδηραῖς ἀλύσεσι διαλαμβάνοντες⁵, ἐπὶ τὰ σκάφη γεφύρας ἐκ σανίδων κατεσκεύασαν, καὶ πέρας ἐν ἡμέραις τρισὶ τοῖς ἔργοις ἐπέθηκον συντέλειαν⁶. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι θεωροῦντες αὐτοῖς πάντοθεν τὴν σωτηρίαν ἀποκεκλεισμένην, ἔκριναν ἀπάσας τὰς τριήρεις πληροῦν καὶ τῶν πεζῶν τοὺς κρῆτιστους ἐμβιβάσαι, τῷ τε πλήθει τῶν νεῶν καὶ τῇ τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀπονοίᾳ⁷ καταπλήξειν * τοὺς Συρακοσίους. Διόπερ τοὺς ἐπὶ ταῖς ἡγεμονίαις τεταγμένους καὶ τοὺς ἀρίστους ἐξ ὅλου τοῦ στρατεύματος ἐμβιβάσαντες τριήρεις μὲν ἐπλήρωσαν πέντε λειπούσας⁸ τῶν ἑκατὸν εἴκοσι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔταξαν παρὰ τὸν αἰγιαλόν. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τὸ μὲν πεζὸν στράτευμα πρὸ τῆς πόλεως ἔστησαν, τριήρεις δὲ συνεπλήρωσαν ἑβδομήκοντα τέτταρας· συμπαρείποντό⁹ τε τὰς ὑπηρετικὰς ἔχοντες ναῦς παῖδες ἐλεύθεροι, τοῖς τε ἔτεσιν ὄντες ὑπὸ τὴν τῶν νεανίσκων ἡλικίαν καὶ συναγωνιζόμενοι μετὰ τῶν πατέρων. Τὰ δὲ περὶ τὸν λιμένα τεῖχην καὶ πᾶς ὁ τῆς πόλεως ὑπερκείμενος τόπος ἔγεμε σωμάτων· γυναῖκες τε γὰρ καὶ παρθέναι καὶ οἱ ἐν ταῖς ἡλικίαις¹⁰ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ χρεῖαν παρέχεσθαι μὴ δυνάμενοι, τοῦ παντὸς πολέμου τὴν κρίσιν λαμβάνοντες, μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεθεώρουν τὴν μάχην. Καθ' ὃν δὴ χρόνον Νικίας ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἐπιβλέψας τὰς

(1) γέφυραν διὰ πλοίων. (2) εἶδος ταχυπλόων πλοίων. (3) φορηγὰς. (4) ὀδηγήσαντες εἰς τὸν λιμένα. (5) συνδέοντες. (6) τέλος πάντων ἐτελείωσαν . . . (7) καὶ διὰ τῆς ἐξ ἀπελπισίας μεγάλης τολμῆς. (8) ὀλιγωτέρας. (9) συμπαρηκολούθουν. (10) καὶ οἱ παῖδες, οἵτινες δὲν εἶχον ἀκόμῃ τὴν ἡλικίαν νὰ κάμνωσι στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

ναῦς καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου λογισάμενος, οὐκ ἐπέ-
 μειγεν ἐπὶ τῆς ἐν τῇ γῇ τάξεως, ἀλλὰ καταλιπὼν τοὺς
 πεζοὺς ἐπὶ τινα ναῦν ἀνέβη καὶ παρέπλει¹ τὰς τριήρεις
 τῶν Ἀθηναίων, ἕκαστον δὲ τῶν τριηράρχων ἐξ ὀνόματος
 προσφωνῶν καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνων ἐδεῖτο² πάντων,
 εἰ καὶ πρότερόν ποτε, νῦν ἀντιλαβέσθαι³ τῆς μόνης κατα-
 λειμμένης ἐλπίδος· ἐν γὰρ ταῖς τῶν ναυμαχεῖν μελ-
 λόντων ἀρεταῖς καὶ ἑαυτῶν ἀπάντων καὶ τῆς πατρίδος
 κεῖσθαι⁴ τὴν σωτηρίαν. Καὶ τοὺς μὲν τέκνων ὄντας πα-
 τέρας τῶν υἱῶν ὑπομιμνήσκων, τοὺς δ' ἐνδόξων γεγονό-
 τας⁵ πατέρων παρακαλῶν τὰς τῶν προγόνων ἀρετὰς μὴ
 καταισχύναι, τοὺς δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου τετιμημένους προ-
 τρεπόμενος ἀξιόους φανῆναι τῶν στεφάνων, πάντας δ' ἀνα-
 μνησθέντας τῶν ἐν Σχλαμῖνι τροπαίων ἡξίου μὴ καταρρεῖ-
 ψαι⁶ τῆς πατρίδος τὴν περιβόητον δόξαν, μηδὲ αὐτοὺς
 ἀνδραπόδων τρόπον⁷ παρὰδοῦναι τοῖς Συρρακόσις. Ὁ μὲν
 οὖν Νικίας τοιοῦτοις χρησάμενος λόγοις⁸ πάλιν ἐπὶ τὴν
 ἰδίαν τάξιν ἐπανήλθεν· οἱ δ' ἐν ταῖς ναυσὶ παιανίσαντες⁹
 ἔπλεον, καὶ φθίσαντες τοὺς πολεμίους διέλυον τὸ ζεύγμα.
 Οἱ δὲ Συρρακόσιοι ταχέως ἐπικναχθέντες συνετάττοντο
 ταῖς τριήρεσι, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς ἐναντίοις ἠνάγκα-
 σαν αὐτοὺς ἐπιστρέφειν ἀπὸ τοῦ ζεύγματος καὶ διαμύ-
 χεσθαι. Ποιουμένων δὲ τὰς ἀνακρούσεις¹⁰ τῶν μὲν ἐπὶ τὸν
 αἰγιαλόν, τῶν δ' εἰς μέσον τοῦ λιμένος, τινῶν δὲ πρὸς τὰ
 τεῖχη, ταχέως ἀπ' ἀλλήλων διεσπάρθησαν αἱ τριήρεις
 ἅπασαι, καὶ χωρισθέντων¹¹ ἀπὸ τῶν κλείθρων πλήρης
 ἦν ὁ λιμὴν τῶν κατ' ὀλίγους ναυμαχούντων. Ἐνθα δὴ

(1) καὶ ἔπλεε πλησίον τῶν τρ. (2) παρεκάλει. (3) νὰ φροντίσωσι.
 (4) ἐξ ἐννοουμένου ἔφη. (5) τοὺς δὲ καταγομένους ἐξ. . . προτρέπων.
 (6) καταστρέψαι. (7) ὡς ἀνδράποδα. (8) τοιοιυτοτρόπως ὁμιλήσας.
 (9) φαλόντες τὸν παιᾶνα (ὕμνον, πρὸ καὶ μετὰ τὴν μάχην ἀδόμενον ἐπὶ
 εὐτυχίᾳ καὶ νίκῃ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν). (10) ἀνακρουομένων = ὁπι-
 σθοχωρούντων, ὑποχωρούντων. (11) τῶν Ἀθηναίων.

παρὰ βόλῳ¹ ἀμφοτέρων περὶ τῆς νίκης ἀγωνιζομένων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῷ τε πλήθει τῶν νεῶν θαρροῦντες καὶ σωτηρίαν ἄλλην οὐχ ὀρῶντες θρασέως ἐκινδύνευον καὶ τὸν ἐν τῇ μάχῃ θάνατον εὐγενῶς² ὑπέμενον· οἱ δὲ Συρακόσιοι θεατὰς τῶν ἀγώνων ἔχοντες γονεῖς καὶ παῖδας ἐφιλοτιμοῦντο πρὸς ἀλλήλους, ἐκάστου βουλομένου δι' ἑαυτοῦ τὴν νίκην περιγενέσθαι τῇ πατρίδι. Διὸ καὶ πολλοὶ ταῖς τῶν ἐναντίων πρῶραις ἐπιβάντες, τῆς οἰκείας νεῶς ὑφ' ἐτέρας τρωθείσης, ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπελαμβάνοντο³. Ἕνιοι δὲ σιδηρᾶς χειρὸς ἐπιβάλλοντες ἠνάγκαζον τοὺς ἀντιτακτομένους ἐπὶ τῶν νεῶν πεζομαχεῖν. Πολλὰς δὲ τὰς ἰδίαις ἔχοντες ναῦς συντετριμμένας, εἰς τὰς τῶν ἐναντίων μεθ'alλόμενοι⁴, καὶ τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δ' εἰς τὴν θάλατταν προωθοῦντες, ἐκυρίευν τῶν τριήρων. Ὅλως⁵ δὲ καθ' ὅλον τὸν λιμένα τῶν τ' ἐμβολῶν ψόφος ἐγένετο καὶ βοή τῶν ἀγωνιζομένων ἐναλλάξ⁶ ἀπολλυμένων. Ὅτε γὰρ ἀποληρθεῖν⁷ ναῦς ὑπὸ πλειόνων τριήρων, πανταχόθεν τυπτομένη τοῖς χαλκώμασι⁸, τοῦ βρύματος εἰσπίπτοντος⁹ αὐτάνδρος ὑπὸ τῆς θαλάττης κατεπίνετο. Ἕνιοι δὲ καταδυομένων τῶν νεῶν ἀποκολυμβῶντες τοῖς τε τόξοις κατετιτρώσκοντο καὶ τοῖς δόρασι τυπτόμενοι διεφθείροντο. Οἱ δὲ κυβερνήται θεωροῦντες τεταραγμένην¹⁰ τὴν μάχην, καὶ πάντα τόπον ὄντα πλήρη θορύβου, καὶ πολλάκις ἐπὶ μίαν ναῦν πλείους ἐπιφερομένας, οὗθ' ὅ,τι σημαίνειν¹¹ εἶχον, μὴ τῶν αὐτῶν πρὸς ἅπαντας συμφερόντων¹², οὔτε πρὸς τοὺς κελεύοντας τοὺς ἐτέρους ἐνεδέχετο¹³ βλέπειν διὰ τὸ πλήθος τῶν βε-

(1) ἐκινδύνως. (2) γενναίως. (3) ἀπεχωρίζοντο, κατήντων. (4) μεταπηδῶντες. (5) ἐν γένει, συντόμως εἰπεῖν. (6) ἀμοιβαίως, τῶν μὲν ὑπὸ τῶν δέ. (7) ὡςάκις ἤθελε περικυκλωθῇ. (8) ἐμβόλοις. (9) τοῦ ὕδατος, εἰσερχομένου. (10) ὅτι ἀτάκτως ἐγένετο. (11) τί νὰ προστάττωσιν. (12) διότι δὲν συνέφερον τὰ αὐτὰ εἰς ὅλους. (13) ἥτοι ἐνδεχόμενον, δυνατόν.

λῶν. Ἀπλῶς δὲ τῶν παραγγελλομένων οὐδεὶς οὐδὲν ἤκουσεν, τῶν σκαφῶν θραυομένων καὶ παρσυρομένων τῶν ταρσῶν¹, ἅμα δὲ καὶ τῇ κραυγῇ τῶν ναυμαχοῦντων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς συμφιλοτιμουμένων. Τοῦ γὰρ αἰγιαλοῦ παντὸς τὸ μὲν ὑπὸ τῶν πεζῶν τῶν Ἀθηναίων κατείχετο, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Συρακοσίων, ὥστ' ἐνίοτε τοὺς παρὰ τὴν γῆν ναυμαχοῦντας συμμάχους ἔχειν τοὺς ἐπὶ τῆς χέρσου στρατοπεδεύοντας. Οἱ δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅτε μὲν ἴδοιεν τοὺς ἰδίους εὐημεροῦντας², ἐπαιάνιζον, ὅτε δ' ἐλαττουμένους³, ἔστενον καὶ μετὰ δακρύων τοῖς θεοῖς προσηύχοντο. Ἐνίοτε γάρ, εἰ τύχοι, τῶν Συρακοσίων τριήρων παρὰ τὰ τεῖχη διαφθείρεσθαί τινας συνέβαινε, καὶ τοὺς ἰδίους ἐν ὀφθαλμοῖς⁴ τῶν συγγενῶν ἀναιρεῖσθαι⁵, καὶ θεωρεῖν γονεῖς μὲν τέκνων ἀπώλειαν, ἀδελφὰς δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδρῶν καὶ ἀδελφῶν οἰκτρὰν καταστροφὴν. Ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον πολλῶν ἀπολλυμένων ἡ μάχη τέλος οὐκ ἐλάμβανεν· οὐδὲ γὰρ οἱ θλιβόμενοι πρὸς τὴν γῆν φεύγειν ἐτόλμων. Οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι τοὺς ἀφισταμένους τῆς μάχης καὶ τῇ γῇ προσπλέοντας ἡρώτων εἰ διὰ τῆς γῆς εἰς Ἀθήνας πλεῦσαι νομίζουσιν, οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Συρακοσίων τοὺς προσπλέοντας ἀνέκρινον⁶ διὰ τί βουλομένων αὐτῶν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβαίνειν κωλύσαντες αὐτοὺς μάχεσθαι νῦν προδιδόασιν τὴν πατρίδα, καὶ εἰ διὰ τοῦτο ἔφραζαν τὸ στόμα τοῦ λιμένος, ὅπως κωλύσαντες τοὺς πολεμίους αὐτοὶ φεύγωσιν ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καί, τοῦ τελευτᾶν ὀφειλομένου πᾶσιν ἀνθρώποις⁷, ποῖον ζητοῦσι καλλίω θάνατον ἢ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἣν ἔχοντες μάρτυρα τῶν ἀγώνων αἰσχυρῶς ἐγκαταλείπουσι. Τοιαῦτα δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς στρατιωτῶν ὀνειδιζόντων τοῖς προσπλέουσιν, οἱ πρὸς τοὺς αἰγιαλοὺς ἀποφεύγοντες πάλιν ἀνέστρεφον⁸, καίπερ συντε-

(1) τὸ πλατὺ μέρος τῆς κόπης, ἡ κόπη. (2) εὐτυχοῦντας = νικῶντας. (3) νικωμένους. (4) πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν. (5) φονεῖσθαι. (6) ἡρώτων. (7) ἀφ' ὧν πάντες πρέπει ν' ἀποθάνωσιν. (8) ἐπέστρεφον.

τριμμένους ἔχοντες τὰς ναῦς καὶ ὑπὸ τῶν τραχυμάτων καταβαρούμενοι¹. Τῶν δὲ παρὰ τὴν πόλιν κινδυνεύοντων Ἀθηναίων ἐχθισθέντων καὶ πρὸς φυγὴν ὀρυσσάντων, οἱ προσεχεῖς αἰεὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνέκλινον², καὶ κατ' ὀλίγον ἅπαντες ἐτρέπησαν³. Οἱ μὲν οὖν Συρακοῖσι μετὰ πολλῆς κραυγῆς κατεδίωκον τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν γῆν· τῶν δὲ Ἀθηναίων ὅσοι μὴ μετέωροι διεφθάρησαν⁴, ἐπεὶ πρὸς τὰ βράχια προσηνέχθησαν, ἐκπηδῶντες ἐκ τῶν νεῶν εἰς τὸ πέζον στρατόπεδον ἔφευγον. Ὁ δὲ λιμὴν πλήρης ἦν ὄπλων τε καὶ ναυαγίων, ὥς ἂν Ἀττικῶν μὲν νεῶν ἀπολομένων ἐξήκοντα, παρὰ δὲ τῶν Συρακοσίων ὀκτὼ μὲν τελέως διεφθαρμένων, ἐκκαίδεκα δὲ συντετριμμένων. Οἱ δὲ Συρακοῖσι τῶν τε τριήρων ὅσας δυνατόν ἦν εἶλκον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τοὺς τετελευτηκότας πολίτας τε καὶ συμμάχους ἀνελόμενοι⁵ δημοσίως ταφῆς ἡξίωσαν.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι συνδραμόντες⁶ ἐπὶ τὰς τῶν ἡγεμόνων σκηναῖς ἐδέοντο τῶν στρατηγῶν μὴ τῶν νεῶν, ἀλλὰ τῆς ἐχυτῶν φροντίζειν σωτηρίας. Δημοσθένης μὲν οὖν ἔφη δεῖν, λελυμένου τοῦ ζεύγματος, κατὰ τάχος⁷ πληροῦν τὰς τριήρεις, καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐπιθεμένους ἐπηγγέλλετο ῥαδίως κρατῆσαι τῆς ἐπιβολῆς⁸. Νικίας δὲ συνεβούλευε καταλιπόντας τὰς ναῦς διὰ τῆς μεσογείου χώρας πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις ἀναχωρεῖν. Ὡς πάντες ὁμογνώμονες γενόμενοι τῶν νεῶν τινὰς ἐνέπρησαν καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν⁹ παρεσκευάζοντο. Φανεροῦ δ' ὄντος ὅτι τῆς νυκτὸς ἀναζεύξουσιν¹⁰, Ἑρμοκράτης συνεβούλευε τοῖς Συρακοσίοις ἐξέλγειν τῆς νυκτὸς ἅπαν τὸ στρατόπεδον καὶ τὰς ὁδοὺς ἀπ᾽ αἰας προκαταλαβέσθαι. Οὐ πειθο-

(1) ἐνοχλούμενοι. (2) οἱ πλησίον εὐρισκόμενοι ὑπεχώρουν. (3) εἰς φυγὴν. (4) ὅσοι δὲν ἐφονεύθησαν εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, τὸ πέλαγος. (5) σηκώσαντες τὰ πτώματα τῶν τ. (6) τρέξαντες ὅλοι μαζῇ. (7) ταχέως, εὐθύς. (8) ὑπισχνεῖτο, διεβεβαίωτο ὅτι εὐκόλως θὰ ἐπιτύχωσι τοῦ πόθου. (9) ἀναχώρησιν. (10) θ' ἀναχωρήσωσι.

μένων δὲ τῶν στρατηγῶν διὰ τὸ πολλοὺς μὲν τραυματίας εἶναι τῶν στρατιωτῶν, πάντας δ' ὑπὸ τῆς μάχης κατακόπους¹ ὑπάρχειν τοῖς σώμασιν, ἀπέστειλὲ τινὰς τῶν ἱππέων ἐπὶ τὴν παρεμβολήν² τῶν Ἀθηναίων τοὺς ἐροῦντας³ ὅτι προαπεστάλκασιν οἱ Συρακόσιοι τοὺς τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἐπικαιροτάτους⁴ τόπους προκαταληφόμενους. Ποιησάντων δὲ τῶν ἱππέων τὸ προσταχθὲν ἤδη νυκτὸς οὔσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι νομίσαντες τῶν Λεοντίνων τινὰς εἶναι τοὺς δι' εὐνοίαν ἀπηγγελοτάς⁵, διαταράχθησαν οὐ μικρῶς καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν υπερέθεντο⁶. ὥπερ εἰ μὴ παρεκρούσθησαν, ἀσφαλῶς ἂν ἐχωρίσθησαν⁷. Οἱ μὲν οὖν Συρακόσιοι τῆς ἡμέρας ὑποφωσκουσης⁸ ἀπέστειλαν τοὺς προκαταληφόμενους⁹ τὰ στενόπορα τῶν ὁδῶν· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ διελόμενοι τοὺς στρατιώτας εἰς δύο μέρη, καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα¹⁰ καὶ τοὺς ἀρρώστους εἰς μέσον λαβόντες, τοὺς δὲ δυναμένους μάχεσθαι προηγέσθαι καὶ οὐραγεῖν¹¹ τάξαντες, προήεσαν¹² ἐπὶ Κατάνης, ὧν μὲν Δημοσθένους, ὧν δὲ Νικίου καθηγούμενων¹³. Οἱ δὲ Συρακόσιοι πεντήκοντα μὲν τὰς καταληφθείσας ναῦς ἀναψάμενοι¹⁴ κατήγαγον εἰς τὴν πόλιν, ἐκβιβάσαντες δὲ ἐκ τῶν τριήρων ἅπαντας καὶ καθοπλίσαντες μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως ἠκολούθουν¹⁵ τοῖς Ἀθηναίοις, ἐξαπτόμενοι¹⁶ καὶ βαδίζειν εἰς τοῦ ἔμπροσθεν διακωλύοντες. Ἐπὶ τρεῖς δ' ἡμέρας ἐπακολουθοῦντες¹⁷ καὶ πανταχόθεν προλαμβάνοντες ἀπεῖργον εὐθυπορεῖν πρὸς τὴν σύμμαχον

(1) κατακουρασμένους. (2) τὸ στρατόπεδον. (3) οἵτινες νὰ εἰπωσι. (4) ἐπιτηδειοτάτους, καταλληλοτάτους. (5) ὅτι οἱ κομίσαντες τὴν ἀγγελίαν ταύτην εἶναι. (6) ἀνέβαλον. (7) ἐὰν διὰ τούτου δὲν ᾔθελον ἀπατηθῇ, ἀσφαλῶς ᾔθελον ἀπέλθει. (8) ὅτε ἤρχιζε νὰ φέγγῃ. (9) οἵτινες νὰ προκαταλάβωσι τοὺς στενοὺς τόπους. (10) ζῶα. (11) νὰ ᾔναι ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν. (12) προυχώρουν κατὰ. (13) ἡγουμένων τῶν μὲν τοῦ Δημ. τῶν δὲ τοῦ Ν. (14) δέσαντες, σύραντες. (15) κατεδίωκον. (16) παροργίζοντες αὐτοὺς εἰς πόλεμον. (17) καταδιώκοντες.

Κατάνην, παλινοδίαν¹ δὲ καταναγκάσαντες ποιήσασθαι διὰ τοῦ Ἐλωρίου² πεδίου, πρὸς τῷ Ἀσινάρῳ ποταμῷ περι-
κυκλώσαντες ἀπέκτειναν μὲν μυρίους ὀκτακισχιλίους, ἑξώ-
γησαν³ δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐν οἷς καὶ τοὺς στρατηγούς
Δημοσθένην καὶ Νικίαν· οἱ δὲ λοιποὶ διηρπάσθησαν ὑπὸ
τῶν στρατιωτῶν. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι πάντοθεν ἀποκλειο-
μένης τῆς σωτηρίας ἠναγκάσθησαν τὰ ὄπλα καὶ ἑαυτοὺς
παρὰδοῦναι τοῖς πολεμίοις. Τούτων δὲ παρχθέντων οἱ
Συρακόσιοι στήσαντες δύο τρόπαια, καὶ τὰ τῶν στρατη-
γῶν ὄπλα πρὸς ἑκάτερον προσηλώσαντες, ἀνέστρεψαν⁴
εἰς τὴν πόλιν.

Τότε μὲν οὖν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν πανδημεῖ, τῇ δ' ὕστε-
ραίᾳ συναχθείσης ἐκκλησίᾳς ἐβουλεύοντο πῶς χρήσονται
τοῖς αἰχμαλώτοις. Διοκλῆς δέ τις, τῶν δημαγωγῶν ἐνδο-
ξότατος ὢν, ἀπεφάνητο⁵ γνώμην ὡς δέοι τοὺς μὲν στρα-
τηγούς τῶν Ἀθηναίων μετ' αἰκίας ἀνελεῖν⁶, τοὺς δ' ἄλ-
λους αἰχμαλώτους ἐν μὲν τῷ παρόντι τεθῆναι πάντας
εἰς τὰς λατομίας⁷, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν συμμαχή-
σαντας τοῖς Ἀθηναίοις λαφυροπωλῆσαι⁸, τοὺς δ' Ἀθη-
ναίους ἐργαζομένους ἐν τῷ δεσποτηρίῳ λαμβάνειν ἀλφί-
των δύο χοίνικας⁹. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος
Ἑρμοκράτης παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐνεχείρει¹⁰ λέ-
γειν ὡς κάλλιον ἔστι τοῦ νικᾶν τὸ τὴν νίκην ἐνεγκεῖν
ἀνθρωπίνως. Θορυβοῦντος δὲ τοῦ δήμου καὶ τὴν δημηγο-
ρίαν¹¹ οὐχ ὑπομένοντος, Νικόλαός τις, ἐστερημένος ἐν τῷ
πολέμῳ δυοῖν υἱῶν, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ βῆμα κατεχόμενος¹²
ὑπὸ τῶν οἰκετῶν διὰ τὸ γῆρας· ὃν ὡς εἶδεν ὁ δῆμος,

(1) ἐπιστρέφειν. (2) ἐν Σικελίᾳ. (3) συνέλαβον ζῶντας. (4) δι'
ἧλων προσκολλησάντες, ἐξ ἧλων κρεμάσαντες ἐπέστρεψαν. (5) ἐξέ-
φρασεν, ἔδωκε. (6) διὰ μαστιγώσεων νὰ φονεύσῃσι. (7) ἐν τοῖς λι-
θοτομείοις. (8) νὰ πωλῇσωσιν ὡς λάφυρα. (9) ἡ χοῖνιξ ἦτο μέτρον
σῖτων, τέσσαρας κωτύλας χωροῦν, τ. ε. τόσον σῖτον, ὅσος ἤρκει τῷ
ἀνθρώπῳ διὰ τὴν καθημερινὴν τροφήν. (10) ἐπεχείρει. (11) ὁμιλίαν.
(12) κρατούμενος.

ἔλῃξε τοῦ θορύβου¹, νομίζων κατηγορήσειν τῶν αἰχμαλώτων. Γενομένης οὖν σιωπῆς ὁ πρεσβύτερος ἐντεῦθεν ἤρξατο τῶν λόγων.

Τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχημάτων, ἄνδρες Συρακόσιοι, μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἐγὼ μετέσχηκα· δυοῖν γὰρ υἱῶν γενόμενος πατὴρ ἐξέπεμψα μὲν αὐτοὺς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνον, ὑπεδεξάμην δ' ἀντ' αὐτῶν ἀγγελίαν ἢ τὸν ἐκείνων θάνατον ἐμήνυε. Διὸ καὶ καθ' ἡμέραν ἐπιζητῶν τὴν συμβίωσιν² καὶ τὴν τελευτὴν ἀναλογιζόμενος ἐκείνους μὲν μακαρίζω, τὸν ἑαυτοῦ δὲ βίον ἐλεῶ, πάντων ἡγούμενος εἶναι δυστυχέστατος. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τὸν ὀφειλόμενον τῇ φύσει θάνατον εἰς πατρίδος σωτηρίαν ἀναλώσαντες ἀθάνατον ἑαυτῶν δόξαν καταλελοίπασιν, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ἡλικίας ἔρημος ὢν τῶν θεραπευσόντων³ τὸ γῆρας διπλοῦν ἔχω τὸ πένθος, τὴν συγγένειαν ἅμα καὶ ἀρετὴν ἐπιζητῶν· ὅσα γὰρ εὐγενέστερον ἐτελεύτησαν, τοσοῦτω ποθεινοτέραν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν μνήμην καταλελοίπασιν. Εἰκότως οὖν μισῶ τοὺς Ἀθηναίους, δι' ἐκείνους οὐχ ὑπὸ τῶν τέκνων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, ὡς ὀρέτε, χειραγωγούμενος⁴. Εἰ μὲν οὖν ἐώρων, ὦ ἄνδρες Συρακόσιοι, τὴν παροῦσαν ἐνεστηκέναι βουλήν⁵ ὑπὲρ Ἀθηναίων, εἰκότως ἂν καὶ διὰ τὰς κοινὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς καὶ διὰ τὰς ἰδίαις ἀτυχίας πικρῶς ἂν αὐτοῖς προσηνέχθην· ἐπεὶ δ' ἅμα τῷ πρὸς τοὺς ἡτυχηκότας ἐλέω κρίνεται τό τε κοινῇ συμφέρον καὶ ἡ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὑπὲρ τοῦ δήμου τῶν Συρακοσίων ἐνεχθησομένη δόξα, ἀκέραιον⁶ ποιήσομαι τὴν τοῦ συμφέροντος συμβουλίαν⁷. Ὁ μὲν οὖν δῆμος τῶν Ἀθηναίων τῆς ἰδίας ἀνοίας⁸ ἀξίαν κεκόμισται⁹ τιμωρίαν, πρῶτον

(1) ἔπαισε νὰ θορυβῇ. (2) μετ' αὐτῶν. (3) ἐκείνων (δηλ. τῶν υἱῶν) ὅτινες νὰ περιποιηθῶσι τὸ γῆράς μου. (4) χειραγωγοῦμαι = ὀδηγῶ τινὰ κρατῶν ἀπὸ τῆς χειρός. (5) ὅτι ἡ π. συνέλευσις ἔχει γέναι. . . . (6) καθαρὰν, ἀγνήν, σωστήν. (7) συμβουλίαν, γνώμην. (8) μωρίας. (9) ἔλαβε.

μὲν παρὰ θεῶν, μετὰ δὲ ταῦτα παρ' ἡμῶν τῶν ἀδίκη-
θέντων. Ἀγαθὸν γάρ ἐστι τὸ θεῖον τοὺς ἀδίκου πολέμου
καταρχομένους¹ καὶ τὴν αὐτῶν ὑπεροχὴν οὐκ ἐνεγκόντας
ἀνθρωπίνως ἀνελπίστοις περιβαλεῖν συμφοραῖς. Τίς γὰρ
ἂν ἤλπισεν Ἀθηναίους, μύρια² μὲν εἰληφότας ἐκ Δήλου
τάλαντα, τριήρεις δὲ διακοσίας εἰς Σικελίαν ἀπεσταλ-
κότας καὶ τοὺς ἀγωνισμένους³ ἄνδρας πλείους τῶν τε-
τρακισμυρίων, οὕτω μεγάλαις συμφοραῖς περιπεσεῖσθαι;
ἀπὸ γὰρ τῆς τηλικαύτης παρασκευῆς οὔτε ναῦς οὔτ' ἀνὴρ
οὐδεὶς ἐπανεῆλθεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἀγγελοῦντα αὐτοῖς
τὴν συμφορὰν περιλειφθῆναι⁴. Εἰδότες οὖν, ἄνδρες Συρα-
κόσιοι, τοὺς ὑπερηφανοῦντας καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀν-
θρώποις μισουμένους, προσκυνοῦντες τὴν τύχην μηδὲν
ὑπὲρ ἀνθρώπον πρᾶττετε. Τί γὰρ σεμνὸν φονεῦσαι τὸν ὑπο-
πεπτωκότα⁵; Τί δ' ἔνδοξον τιμωρίᾳ περιβαλεῖν; Ὁ γὰρ
ἀμετάθετον ἔχων τὴν περὶ τῶν ἀτυχημάτων ὠμότητα
συναδικεῖ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων ἀσθένειαν. Οὐδεὶς γὰρ
ἐστὶν οὕτω φρόνιμος ὥστε μεῖζον ἰσχυῖσαι τῆς τύχης, ἢ
φύσει ταῖς ἀνθρωπίναις ἡδομένη συμφοραῖς ὀξείας⁶ τῆς
εὐδαιμονίας ποιεῖται τὰς μεταβολάς. Ἐροῦσί τινες ἴσως,
ἡδίκησαν, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν τιμωρίας ἔχομεν τὴν ἐξου-
σίαν. Οὐκοῦν παρὰ μὲν τοῦ δήμου πολλαπλασίαν εἰλή-
φατε τιμωρίαν⁷, παρὰ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἱκανὴν ἔχετε
κόλασιν⁸. παρέδωκαν γὰρ ἑαυτοὺς μετὰ τῶν ὄπλων πι-
στεύσαντες τῇ τῶν κρατούντων εὐγνωμοσύνῃ· διόπερ οὐκ
ἄξιον αὐτοὺς τῆς ἡμετέρας ψευσθῆναι⁹ φιλάνθρωπίας. Οἱ
μὲν οὖν ἀμετάθετον τὴν ἔχθραν φυλάττοντες μαχόμενοι
τετελευτήκασιν, οἱ δὲ αὐτοὺς ἡμῖν ἐγχειρίσαντες¹⁰ ἀντὶ

(1) τοὺς ἀρχίζοντας. (2) 10,000. (3) οἵτινες ν' ἀγωνισθῶσι. (4) νὰ
σωθῇ. (5) δὲν εἶναι τίμιον νὰ φονεύσῃ τις τὸν πεσόντα πρὸ τῶν πο-
δῶν του. (6) αἰφνιδίας. (7) ἱκανοποίησιν, ἐκδίκησιν. (8) τιμωρίαν.
ἱκανῶς ἐτιμωρήσατε τοὺς . . . (9) ν' ἀποτύχωσι, ἀπατηθῶσι ὡς πρὸς
τὴν . . . (10) οἱ δὲ παραδοθέντες.

πολεμίων γεγονόσιν ἰκέται. Οἱ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις τοῖς ἐναντίοις τὰ σώματα ἐγχειρίζοντες ἐπ' ἐλπίδι τωτηρίας τοῦτο πράττουσιν· εἰ δὲ πιστεύσαντες τιμωρίας τεύζονται τηλικαύτης, οἱ μὲν παθόντες ἀναδεδέχονται τὴν συμφορὰν, οἱ δὲ πράξαντες ἀγνώμονες ἂν κληθεῖεν. Δεῖ δὲ τοὺς τῆς ἡγεμονίας ἀντιπαικόμενους¹, ὧς ἄνδρες Συρακόσιοι, μὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις ἐκυτοὺς ἰσχυροὺς κατασκευάζειν² ὥς τοῖς τρόποις ἐπιεικεῖς παρέχεσθαι.

Οἱ γὰρ ὑποτεταγμένοι τοὺς μὲν φόβῳ κατισχύοντας καιροτηρήσαντες ἀμύνονται³ διὰ τὸ μῖσος, τοὺς δὲ φιλανθρωπῶς ἀφαιρουμένους βεβήκως⁴ ἀγαπῶντες ἀεὶ συναύξουσι τὴν ἡγεμονίαν. Τί καθεῖλε⁵ τὴν Μῆδων ἀρχήν; ἢ πρὸς τοὺς ταπεινοτέρους ὠμότης. Ἀποστάντων γὰρ Περσῶν καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν συνεπέθετο. Πῶς γὰρ Κῦρος ἐξ ἰδιώτου τῆς Ἀσίας ὅλης ἐβασίλευσε; τῇ πρὸς τοὺς κρατηθέντας⁶ εὐγνωμοσύνῃ. Κροῖσον γοῦν τὸν βασιλεῖα λαβὼν αἰχμηλῶτον οὐχ ὅπως⁷ ἠδίκησεν, ἀλλὰ καὶ προσευηργέτησε· παραπλησίως⁸ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσσι τε καὶ δήμοις προσηνέχθη. Τοιγαροῦν διαδοθείσης εἰς πάντα τόπον τῆς ἡμερότητας ἄπαντες οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀλλήλους φθάνοντες εἰς τὴν τοῦ βασιλέως συμμαχίαν πρεσβύνοντο. Τί λέγω τὰ μακρὰν καὶ τόποις καὶ χρόνοις ἀφρεσθηκότα⁹; κατὰ γὰρ τὴν ἡμετέραν πόλιν οὐ πάλαι Γελων ἐξ ἰδιώτου τῆς Σικελίας ὅλης ἡγεμὼν ἐγένετο, τῶν πόλεων ἐκουσίως εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου παραγενομένων· προσεκαλεῖτο γὰρ ἡ πάνδρος ἐπιεικεία πάντα ἀνθρώπους, τὴν εἰς τοὺς ἡτυχηκότας συγγνώμην προσλαβοῦσα. Ἀπ' ἐκείνων οὖν τῶν χρόνων τῆς κατὰ Σικελίαν ἡγεμονίας ἀντιπαικόμενης τῆς πόλεως, μὴ καταρρίψωμεν¹⁰

(1) ἰδιοποιῶντας, ἀξιοῦντας νὰ λάβωσι τὴν. (2) νὰ μὴ προσπαθῶσι νὰ γίνωνται . . . (3) καιροφυλακῆσαντες ὑπερασπίζονται, ἐκδικοῦνται. (4) ἀσφαλῶς, διαρκῶς. (5) κατέστρεψε. (6) νικηθέντας. (7) ὅχι μόνον δέν. (8) ὁμοίως. (9) ἀπομεμακρυσμένα. (10) καταστρέψωμεν.

τὸν ὑπὲρ τῶν προγόνων ἔπαινον, μηδὲ ἑαυτοὺς θηριώδεις καὶ ἀπαραιτήτους¹ πρὸς ἀνθρωπίνην ἀτυχίαν παράσχω-
μεν. Οὐ γὰρ προσήκει δοῦναι τῷ φθόνῳ καθ' ἡμῶν ἀφορ-
μὴν εἰπεῖν ὡς ἀναξίως εὐτυχοῦμεν· καλὸν γὰρ καὶ τὸ
τῆς τύχης ἀντιπραπτούσης² ἔχειν τοὺς συναλγήσοντας
καὶ πάλιν ἐν τοῖς κατορθώμασι³ τοὺς ἡδομένους. Τὰ μὲν
οὖν ἐν τοῖς ὅπλοις πλεονεκτήματα τύχη καὶ καιρῷ κρίνεται
πολλάκις, ἡ δ' ἐν ταῖς εὐπραξίαις ἡμερότης ἰδιὸν ἐστὶ
σημεῖον τῆς τῶν εὐτυχούντων ἀρετῆς. Διὸ μὴ φθονήσητε
τῇ πατρίδι περιβόητον γενέσθαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις
ὅτι τοὺς Ἀθηναίους ἐνίκησεν οὐ μόνον τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ
καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ. Φανήσονται γὰρ οἱ τῶν ἄλλων
ὑπερέχειν ἡμερότητι σεμνυνόμενοι⁴ τῇ παρ' ἡμῶν εὐγνω-
μοσύνῃ πολυωρούμενοι⁵, καὶ οἱ πρῶτοι βωμὸν ἐλέου καθι-
δρυσάμενοι τοῦτον ἐν τῇ πόλει τῶν Συρακοσίων εὐρή-
σουσιν. Ἐξ ὧν πᾶσιν ἔσται φανερόν ὡς ἐκεῖνοι μὲν δικαίως
ἐσφάλησαν⁶, ἡμεῖς δ' ἀξίως ἡττηθήσαμεν, εἴπερ οἱ μὲν
τοιούτους ἀδικεῖν ἐπεχείρησαν οἱ καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς
ἡττηνόμενους, ἡμεῖς δὲ τοιούτους ἐνίκησαμεν οἱ καὶ τοῖς
πολεμιοτάτοις μερίζουσι⁷ τὸν ἔλεον ἐτόλμησαν ἐπιβου-
λεῦσαι· ὥστε μὴ μόνον ὑπὸ τῶν ἄλλων κατηγορίας τυγ-
χάνειν⁸ τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἑαυτῶν κατα-
γινώσκειν⁹, εἰ τοιούτους ἄνδρας ἀδικεῖν ἐνεχείρησαν¹⁰.
Καλόν, ὦ ἄνδρες Συρακόσιοι, κατάρξασθαι φιλίας, καὶ
τῷ τῶν ἡτυχηκότων ἐλέῳ σπείσασθαι¹¹ τὴν διαφοράν.
Δεῖ γὰρ τὴν μὲν πρὸς τοὺς φίλους εὖνοιαν ἀθάνατον φυ-
λάττειν, τὴν δὲ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἔχθραν θνητὴν·
οὕτω γὰρ συμβήσεται τοὺς μὲν συμμάχους γίνεσθαι

(1) ἀδυσωπήτους, σκληροὺς. (2) ἐν τοῖς ἀτυχίμασι. (3) εὐτυχίαις.
(4) καυχώμενοι. (5) εἰδικὴ μετχ. ἐκ τοῦ φανήσονται = ὅτι τιμῶνται.
(6) ἀπέτυχον. (7) παραχωροῦσι. (8) κατηγορεῖσθαι. (9) κατακρί-
νειν. (10) ἐπεχείρησαν, προσεπάθησαν. (11) μ. ἀόρ. τ. σπένδομαι
νὰ διαλύσῃτε τὴν δ. συμφιλιούμενοι,

πλείους, τοὺς δὲ πολεμίους ἐλάττους. Τὴν δὲ διαφορὰν αἰώνιον διαφυλάττοντας παρὰ διδόναι παῖσι παίδων οὐτ' εὐγνώμον¹ οὐτ' ἀσφαλές· ἐνίοτε γὰρ οἱ δοκοῦντες ὑπερέχειν ἐν ῥοπῇ καιροῦ² τῶν πρότερον ὑποπεπτωκότων³ ἀσθενέστεροι γίνονται. Μαρτυρεῖ δ' ὁ νῦν γενόμενος πόλεμος· οἱ γὰρ ἐπὶ πολιορκίᾳ παρὰ γενόμενοι καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν ἀποτειχίσαντες τὴν πόλιν ἐκ μεταβολῆς⁴ αἰχμηάλοι γεγόνασιν, ὡς ὁρᾶτε. Καλὸν οὖν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀτυχίαις ἡμέρους φανέντας ἔτοιμον ἔχειν τὸν παρὰ πάντων ἔλεον, ἐάν τι συμβαίῃ τῶν ἀνθρωπίνων. Πολλὰ γὰρ ὁ βίος ἔχει παρὰδόξα, στάσεις πολιτικάς, ληττείας, πολέμους, ἐν οἷς οὐ ῥᾶδιον διαφεύγειν τὸν κίνδυνον ἀνθρώπων ὄντα. Διόπερ εἰ τὸν πρὸς τοὺς ὑποπεπτωκότας ἔλεον ἀποκόφομεν⁵, πικρὸν καθ' ἑαυτῶν νόμον θήσομεν εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα. Οὐ γὰρ δυνατόν τοὺς ἄλλοις ἀνημέρως⁶ χρησαμένους αὐτοὺς παρ' ἐτέρων τυχεῖν ποτε φιλανθρωπίας, καὶ πρᾶξαντας δεινὰ παθεῖν εὐγνώμονα, καὶ παρὰ τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἠθισμοὺς⁷ τοσοῦτους ἀνδρας φονεύσαντας ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς ἐπιβοᾶσθαι⁸ τὰ κοινὰ πάντων νόμιμα. Τίς γὰρ Ἑλλήνων τοὺς παραδόντας ἑαυτοὺς καὶ τῇ τῶν κρατούντων εὐγνωμοσύνῃ πιστεύσαντας ἀπαραιτήτου τιμωρίας ἠξίωσεν, ἢ τίς ἥττονα τοῦ μὲν ὤμοῦ τὸν ἔλεον, τῆς δὲ προπετείας τὴν εὐλάβειαν ἔσχηκε; πάντες δὲ ἀνατείνονται⁹ μὲν πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους, εἵκουσι¹⁰ δὲ τοῖς ὑποπεπτωκόσιν, ὧν μὲν τὴν τόλμαν καταπονοῦντες, ὧν δὲ¹¹ τὴν ἀτυχίαν αἰκτεῖροντες. Θραύεται γὰρ ἡμῶν ὁ θυμός, ὅταν ὁ πρότερον ἐχθρὸς ὧν ἐκ μεταβολῆς ἐκείτης γενόμενος ὑπομένη παθεῖν ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς κρατοῦσιν. Ἀλίσκονται¹² δ',

(1) φρόνιμον. (2) ἐν μιᾷ στιγμῇ. (3) νενικημένων. (4) διὰ μεταβολῆς τῆς τύχης. (5) στερήσομεν, ἀρνηθῶμεν. (6) σκληρῶς. (7) ἠθιμα. (8) γὰρ ἐπικαλῶνται αὐτοί. (9) ἐναντιοῦνται. (10) υποχωροῦσι. (11) ἄλλων μὲν καταβάλλοντες τὴν . . . ἄλλων δὲ . . . (12) κυριεύονται.

οἶμαι, τῶν ἡμέρων ἀνδρῶν αἱ ψυχαὶ μάλιστα πῶς ἐλέω
διὰ τὴν κοινὴν τῆς φύσεως ὁμοιοπάθειαν. Ἀθηναῖοι γὰρ
κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἰς τὴν Σφακτηρίαν
νῆσον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων κατακλείσαντες καὶ
λαβόντες αἰχμαλώτους ἀπελύτρωσαν¹ τοῖς Σπαρτιάταις.
Πάλιν Λακεδαιμόνιοι πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν
συμμάχων αἰχμαλωτιστάμενοι παραπλησίως ἐχρήσαντο².
Καὶ καλῶς ἀμφοτέρω ταῦτ' ἐπραΐζαν· δεῖ γὰρ τοῖς Ἑλ-
λησι τὴν ἔχθραν εἶναι μέχρι τῆς νίκης, καὶ κολάζειν
μέχρι τοῦ κρατῆσαι τῶν ἐναντίων³. Ὁ δὲ περαιοτέρω τὸν
ὑποπεσόντα⁴ καὶ πρὸς τὴν τοῦ κρατοῦντος⁵ εὐγνωμοσύ-
νην προσφεύγοντα τιμωρούμενος⁶ οὐκέτι τὸν ἐχθρὸν κο-
λάζει⁷, πολὺ δὲ μᾶλλον ἀδικεῖ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν.
Εἴποι γὰρ ἂν τις πρὸς τὴν τοῦ τοιοῦτου σκληρότητα τὰς
τῶν πάλαι σοφῶν αποφάσεις, ἄνθρωπε, μὴ μέγα φρόνει,
γινῶθι σαυτὸν, ἴδε τὴν τύχην ἀπάντων οὕσαν κυρίαν.
Τίνος γὰρ χάριν οἱ πρόγονοι πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐν
ταῖς κατὰ πόλεμον νίκαις κατέδειξαν οὐ διὰ λίθων, διὰ
δὲ⁸ τῶν τυχόντων ξύλων ἰστάναι τὰ τρόπαια; ἄρ' οὐχ
ὅπως⁹ ὀλίγον χρόνον διαμένοντα ταχέως ἀφανίζεται τὰ
τῆς ἔχθρας ὑπομνήματα; καθόλου¹⁰ δ' εἰ μὲν αἰώνιον
ἵστασθαι τὴν διχοφροσύναν¹¹ βούλεσθε, μάθετε τὴν ἀνθρωπί-
νην ἀσθένειαν ὑπερφρονοῦντες¹². εἰς γὰρ καιρὸς¹³ καὶ βρα-
χεῖα ῥοπή τύχης ταπεινοὶ πολλὰ καὶ τοὺς ὑπερηφάνους.
Εἰ δ', ὅπερ εἰκὸς ἐστὶ, παύσεσθε πολεμοῦντες, τίνα καλλίω
καιρὸν εὐρήσετε τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, ἐν ᾧ τὴν πρὸς τοὺς
ἐπτακίχτας¹⁴ φιλανθρωπίαν ἀφορμὴν τῆς φιλίας ποιήσε-
σθε; μὴ γὰρ οἴεσθε τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον τελέως

- (1) ἡλευθέρωσαν λαβόντες λύτρα, χρήματα. (2) ὁμοίως ἐπραΐζαν.
(3) μέχρις οὗ γίνεσθαι κύριοι τῶν . . . νικῆσωσι τοὺς . . . (4) νικη-
θέντα. (5) νικητοῦ. (6) ἐκδικούμενος. (7) δὲν τιμωρεῖ πλέον τόν...
(8) ἀλλὰ διὰ τῶν. (9) τάχα οὐχὶ ἵνα. (10) ἵνα δὲ συντόμως εἰπωμεν.
(11) ἔριδα, ἔχθραν. (12) νὰ καταφρονῇτε τήν. (13) περίστασις.
(14) πρ. τ. πταίω = νενικημένους.

ἐξησθηνηκένοι διὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν, ὃς κρατεῖ σχεδὸν τῶν τε κατὰ τὴν Ἑλλάδα νήσων ἀπασῶν, καὶ τῆς παραλίου τῆς τε κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν ἔχει τὴν ἡγεμονίαν. Καὶ γὰρ πρότερον περὶ τὴν Αἴγυπτον τριακοσίας τριήρεις αὐτάνδρους¹ ἀπολέσας τὸν δοκῶντα κρατεῖν βασιλέα συνθήκας ἀσχήμονας² ποιεῖν ἠνάγκασε, καὶ πάλιν ὑπὸ Ξέρξου τῆς πόλεως κατασκαφείσης μετ' ὀλίγον κἀκεῖνον ἐνίκησε καὶ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο. Ἀγαθὴ γὰρ ἡ πόλις ἐν τοῖς μεγίστοις ἀτυχήμασι μεγίστην ἐπίδοσιν λαβεῖν³ καὶ μηδέποτε ταπεινὸν μηδὲν βουλευέσθαι. Καλὸν οὖν ἀντὶ τοῦ τὴν ἔχθραν ἐπαύξειν συμμάχους αὐτοὺς ἔχειν φεισάμενους⁴ τῶν αἰχμαλώτων. Ἀνελόντες⁵ μὲν γὰρ αὐτοὺς τῷ θυμῷ μόνον χαριούμεθα⁶, τὴν ἄκαρπον ἐπιθυμίαν ἐκπληροῦντες, φυλάξαντες δὲ παρὰ μὲν τῶν εὖ παθόντων⁷ τὴν χάριν⁸ ἔχομεν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὴν εὐδοξίαν⁹. Ναί, ἀλλὰ τινες τῶν Ἑλλήνων ἀπέσφαζαν τοὺς αἰχμαλώτους. Τί οὖν¹⁰, εἰ μὲν αὐτοῖς ἐκ ταύτης τῆς πράξεως ἔπαινοι τυγχάνουσι¹¹, μιμησώμεθα τοὺς τῆς δόξης πεφροντικότεας· εἰ δὲ παρὰ πρώτων ἡμῶν τυγχάνουσι κατηγορίας¹², μὴδὲ αὐτοὶ πράξωμεν τὰ αὐτὰ τοῖς ὁμολογουμένως ἡμαρτηκόσι. Μέχρι μὲν γὰρ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον¹³ πεπονθέναι τοὺς εἰς τὴν ἡμετέραν πίστιν ἑαυτοὺς παραδόντας, ἅπαντες καταμέμφονται δικαίως τὸν Ἀθηναίων δῆμον· ἐὰν δὲ ἀκούσωσι παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα τοὺς αἰχμαλώτους παρεσπονδημένους¹⁴, ἐφ' ἡμᾶς μετοίσουσιν¹⁵ τὴν κατηγορίαν. Καὶ γὰρ εἴ τινων

(1) με ὅλους τοὺς ἄνδρας, τὸ πλήρωμα. (2) ἐπονειδίστους, ἀτίμους. (3) αὐξῆσαι τὰ μέγιστα, ἐπιδοῦναι. (4) λυπηθέντας. (5) φονεύσαντες. (6) εἰς τὸν θυμὸν μας θὰ κάμωμεν χάριν, θὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν θ. (7) τῶν εὐεργετηθέντων. (8) εὐγνωμοσύνην. (9) τὴν καλὴν φήμην. (10) καὶ τί προκύπτει ἐκ τούτου. (11) ἐπαινοῦνται. (12) κατηγοροῦνται. (13) ἀθεράπευτον. (14) ὅτι ἡδικήθησαν. (15) θὰ μεταφέρωσι.

ἄλλων, Ἀθηναίων ἄξιόν ἐστιν ἐντραπῆναι μὲν τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, χάριν δ' αὐτοῖς ἀπομερίσαι¹ τῶν εἰς ἀνθρώπους εὐεργετημάτων². Οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ πρῶτοι τροφῆς ἡμέρου τοῖς Ἑλλησι μεταδόντες, ἣν ἰδίᾳ παρὰ θεῶν λαβόντες τῇ χρείᾳ³ κοινὴν ἐποίησαν· οὗτοι νόμους εὖρον, δι' οὓς ὁ κοινὸς βίος ἐκ τῆς ἀγρίας καὶ ἀδίκου ζωῆς εἰς ἡμέρον καὶ δικαίαν ἐλήλυθε συμβίωσιν· οὗτοι πρῶτοι τοὺς καταφυγόντας διασώσαντες τοὺς περὶ τῶν ἱκετῶν νόμους παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἰσχυσαί παρесеύασαν· ὧν ἀρχηγούς γενομένους οὐκ ἄξιον αὐτοὺς ἀποστερεῖσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς ἅπαντας· ἰδίᾳ δ' ἐνίοις ὑπομνήσω τῶν φιλανθρώπων⁴. Ὅσοι μὲν γὰρ λόγου⁵ καὶ παιδείας ἐν τῇ πόλει μετεσχέκατε, δότε τὸν ἔλεον τοῖς τὴν πατρίδα κοινὸν παιδευτήριον παρεχομένοις πᾶσιν ἀνθρώποις· ὅσοι δὲ τῶν ἀγνωστάτων⁶ μυστηρίων μετελήφατε, σώσατε τοὺς μυήσαντας, οἱ μὲν ἤδη μετεσχηκότες τῶν φιλανθρώπων τὴν χάριν διδόντες τῆς εὐεργεσίας, οἱ δὲ μέλλοντες μεταλήψεσθαι μὴ παραιρούμενοι⁷ τῷ θυμῷ τὴν ἐλπίδα. Ποῖος γὰρ τόπος τοῖς ξένοις βᾶσιμος εἰς παιδείαν ἐλευθέριον, τῆς Ἀθηναίων πόλεως ἀνρρημένης⁸, βραχὺ τὸ διὰ τὴν ἀμαρτίαν μῖσος, μέγαρα δὲ καὶ πολλὰ τὰ πρὸς εὐνοίαν αὐτοῖς εἰργασμένα⁹. Χωρὶς δὲ τῆς περὶ τὴν πόλιν ἐντροπῆς καὶ κατ' ἰδίαν ἂν τις τοὺς αἰχμαλώτους ἐξετάζων εὖροι δικαίως ἐλέου τυγχάνοντας. Οἱ μὲν γὰρ σύμμαχοι τῇ τῶν κρατούντων ὑπεροχῇ βιασθέντες ἠναγκάσθησαν συστρατεύειν. Διόπερ εἰ τοὺς ἐξ ἐπιβολῆς¹⁰ ἀδικήσαντας δίκαιόν ἐστι τιμωρεῖσθαι, τοὺς ἀκουσίως ἐξαμαρτάνοντας προσῆκον ἂν εἴη συγγνώμης ἀξιοῦν¹¹. Τί

(1) ἀποδοῦναι. (2) διὰ τὰ εὐεργετήματα. (3) τῇ χρῆσει. (4) τῆς φιλανθρωπίας. (5) ῥητορικοῦ = ῥητορικῆς. (6) ἱερωτάτων. (7) μὴ ἀποκόπτοντες ἔνεκα θυμοῦ. (8) εἰς ποῖον τόπον θὰ βαίνωσι, θὰ πηγαίνωσιν, ἵνα . . . ἂν ἡ πόλις τῶν Ἀθ. εἶναι κατεστραμμένη. (9) τὰ πεπραγμένα ὑπ' αὐτῶν. (10) ἐκουσίως, ἐκ προμελέτης. (11) νὰ συγχωρῶνται.

λέγω Νικίαν, ὃς ἀπ' ἀρχῆς τὴν πολιτείαν ὑπὲρ Συρακοσίων ἐνστησάμενος μόνος ἀντεῖπεν ὑπὲρ¹ τῆς εἰς Σικελίαν στρατείας, αἰεὶ δὲ τῶν παρεπιδημούντων Συρακοσίων φροντίζων καὶ πρόξενος² ὧν διατετέλεκεν; ἄτοπον οὖν Νικίαν κολάζεσθαι τὸν ὑπὲρ ἡμῶν Ἀθήνησι πεπολιτευμένον³, καὶ διὰ μὲν τὴν εἰς ἡμᾶς εὐνοίαν μὴ τυχεῖν φιλανθρωπίας, διὰ δὲ τὴν ἐν τοῖς κοινοῖς ὑπηρεσίαν ἀπαραιτήτῳ⁴ περιπεσεῖν τιμωρίᾳ, καὶ τὸν μὲν ἐπαγαγόντα τὸν πόλεμον ἐπὶ Συρακοσίους Ἀλκιβιάδην ἄμα καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρ' Ἀθηναίων ἐκφυγεῖν τὴν τιμωρίαν, τὸν δ' ὁμολογουμένως φιλανθρωπότατον Ἀθηναίων γεγεννημένον μηδὲ τοῦ κοινοῦ τυχεῖν ἐλέου. Διόπερ ἔγωγε τὴν τοῦ τούτου βίου μεταβολὴν θεωρῶν ἐλεῶ⁵ τὴν τύχην. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπισημοτάτοις τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχων καὶ διὰ τὴν καλοκἀγαθίαν ἐπαινούμενος μακαριστός⁶ ἦν καὶ περίβλεπτος κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν· νυνὶ δ' ἐξηγκωνισμένος⁷ ἐν ἀσχήμονι⁸ καὶ ταπεινῇ προσόψει⁹ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας οἰκτρῶν¹⁰ πεπεύραται, καθάπερ¹¹ τῆς τύχης ἐν τῷ τούτου βίῳ τὴν ἐαυτῆς δύναμιν ἐπιδείξασθαι βουλομένης· ἥς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθρωπίνως ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν προσήκει καὶ μὴ βρόχον ὡμότητα πρὸς ὁμοεθνεῖς ἀνθρώπους ἐνδείξασθαι.

Νικόλαος μὲν οὖν πρὸς τοὺς Συρακοσίους τοιούτοις χρησάμενος λόγοις κατέπαυσε τὴν δημηγορίαν, συμπαθεῖς ποιήσας τοὺς ἀκούοντας. Γύλιππος δ' ὁ Λάκων ἀπαραιτήτον τὸ πρὸς Ἀθηναίους μῖτος διαφυλάττων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα τῶν λόγων τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν ἐποιήσατο¹². Θαυμάζω μεγάλως, ἄνδρες Συρακόσιοι, θεωρῶν ὑμᾶς οὕτω

(1) περί. (2) δεχόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ του καὶ φιλοξενῶν = προστάτης. (3) ὅστις εἶχε πολιτευθῇ. (4) ἀδυσωπήτω. (5) οἰκτεῖρω. (6) εὐδαίμων, εὐτυχὴς ἦτο καὶ προσεῖλκε τὰ βλέμματα. (7) παθ. πρ. τ. ἐξαγκωνίζω = δένω ὀπίσω τὰς χεῖρας. (8) ἐπονειδίστω. (9) θέα (10) τῶν ἐλπίων. (11) ὡς ἐάν τις τύχη. (12) ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ.

ταχέως περὶ ὧν ἔργῳ κακῶς πεπόνθατε περὶ τούτων τῷ λόγῳ μεταδιδασκομένους¹. Εἰ γὰρ ὑπὲρ ἀναστάσεως² κινδυνεύσαντες πρὸς τοὺς ἐπὶ κατασκαφῇ τῆς πατρίδος ὑμῶν παρὰ γεγεννημένους ἀνεῖσθε τοῖς θυμοῖς³, τί χρὴ νῦν ἡμῶς διακτείνεσθαι τοὺς μηδὲν ἡδίκημένους; δότε δέ μοι πρὸς θεῶν, ἄνδρες Συρακόσιοι, συγγνώμην τὴν συμβουλίαν ἐκτιθεμένῳ μετὰ παρρησίας⁴. Σπαρτιάτης γὰρ ὢν καὶ τὸν λόγον ἔχω Σπαρτιάτην⁵. Καὶ πρῶτον ἄν τις ἐπιζητήσῃ⁶ πῶς Νικόλαος ἐλεῆσαί φησι τοὺς Ἀθηναίους, οἱ τὸ γῆρας αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαιδίαν⁷ ἐλεεινὸν πεποιήκασι, καὶ παριὼν εἰς ἐκκλησίαν ἐν ἐσθῆτι πενθίμῃ δακρύει καὶ λέγει δεῖν οἰκτερεῖν τοὺς φονεῖς τῶν ἰδίων τέκνων. Οὐκέτι⁸ γὰρ ἐπιεικής ἐστίν ὁ τῶν συγγενεστάτων μετὰ τὴν τελευταίαν ἀμνημονῶν⁹, τοὺς δὲ πολεμιωτάτους σῶσαι προαιρούμενος¹⁰. Ἐπεὶ πόσοι τῶν ἐκκλησιαζόντων υἱοὺς ἀνηρημένους κατὰ τὸν πόλεμον ἐπενθήσατε; πολλοὶ οὖν τῶν καθημένων ἐθορύβησαν. Ὁ δ' ἐπιβαλὼν¹¹, Ὅρῳ, φησί, τοὺς τῷ θορύβῳ τὴν συμφορὰν ἐμφανίζοντας¹²; πόσοι δὲ ἀδελφοὺς ἢ συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπολωλεκότες ἐπιζητεῖτε¹³; καὶ πολλῶ πλείους ἐπεσημῆναι¹⁴. Καὶ ὁ Γύλιππος, Θεωρεῖς, ἔφη, τὸ πλῆθος τῶν δι' Ἀθηναίους δυστυχούντων; οὗτοι πάντες οὐδὲν εἰς ἐκείνους ἀμαρτάνοντες τῶν ἀναγκαιοτάτων¹⁵ σωμαμάτων ἐστερήθησαν, καὶ τοσοῦτο μισεῖν τοὺς Ἀθηναίους ὀφείλουσιν ὅσον τοὺς ἰδίους ἡγαπήκασι. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, ἄνδρες Συρακό-

(1) βλέπων ὅτι ἄλλως πείθεσθε, μεταβάλλετε γνώμην διὰ λόγων περὶ... (2) καθαιρέσεως, ἀφανισμοῦ τῆς π. (3) ἄρ. ὅ. τ. ἀνίεμαι ἠθέλετε ὑποχωρήσει ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. (4) ἐξηγοῦντι τὴν γνώμην μου, συμβουλεύοντι ἐλευθέρως. (5) κατὰ σπαρτιατικὸν τρόπον τοῦ λέγειν ὁμιλῶ. (6) ἠθελέτε ἐρωτήσει. (7) ἀπώλειαν τῶν τέκνων του. (8) διότι δὲν εἶναι πλέον. (9) λησμονῶν. (10) τοὺς ἐχθίστους ἐπιθυμῶν νὰ σώσῃ. (11) προσέσας. (12) δηλοῦντας. (13) ζητεῖτε ν' ἀνακτήσητε = ποθεῖτε. (14) διὰ σημείων παρεδέχθησαν, συνεφώνησαν αὐτῷ. (15) τῶν στενωτάτων συγγενῶν.

σιοι, τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἐκούσιον ὑπὲρ ὑμῶν ἐλέσθαι¹ θάνατον, ὑμᾶς δὲ ὑπὲρ ἐκείνων μηδὲ παρὰ τῶν πολεμιωτάτων λαβεῖν τιμωρίαν², καὶ ἐπαινεῖν μὲν τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας τοὺς ἰδίους ἀναλώσαντας βίους, περὶ πλείονος δὲ τὴν τῶν φονέων ποιεῖσθαι σωτηρίαν τῆς ἐκείνων τιμῆς³; κοσμεῖν ἐψηφίσασθε δημοσίᾳ⁴ τοὺς τάφους τῶν μετηλλαχόντων⁵. καὶ τίνα καλλίονα κόσμον εὐρήσετε τοῦ κολάζειν τοὺς ἐκείνων αὐτόχειρας⁶; Εἰ μὴ νῆ Δία πολιτογραφήσαντες αὐτοὺς βούλεσθε καταλιπεῖν ἔμφυχα τρόπαια τῶν μετηλλαχόντων. Ἀλλὰ μεταβαλόντες τὴν τῶν πολεμίων προσηγορίαν γεγονόσιν ἰκέται· πόθεν αὐτοῖς ταύτης τῆς φιλανθρωπίας συγκεχωρημένης; Οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς τὰ περὶ τούτων νόμιμα⁷ διατάξαντες τοῖς μὲν δυστυχοῦσι τὸν ἔλεον, τοῖς δὲ διὰ πονηρίαν⁸ ἀδικοῦσιν ἔταξαν⁹ τιμωρίαν. Ἐν ποτέρᾳ δὴ τάξει θῶμεν τοὺς αἰχμαλώτους; ἐν τῇ τῶν ἡτυχηκότων; καὶ τίς αὐτοὺς τύχη μὴ προαδικηθέντας ἐβιάσατο πολεμεῖν Συρακοσίοις καὶ τὴν παρὰ πᾶσιν ἐπαινουμένην εἰρήνην ἀφέντας ἐπὶ κατασκαφῇ παρεῖναι τῆς ὑμετέρας πόλεως¹⁰; διόπερ ἐκούσιως ἐλόμενοι¹¹ πόλεμον ἀδικον εὐψύχως ὑπομενόντων¹² τὰ τούτου δεινὰ, καὶ μὴ κρατοῦντες¹³ μὲν ἀπαραίτητον¹⁴ ἐχόντων¹² τὴν καθ' ὑμῶν ὠμότητα, σφαλέντες¹⁵ δὲ τοῖς τῆς ἰκεσίας φιλανθρώποις παραιτείσθων¹² τὴν τιμωρίαν¹⁶. Εἰ δ' ἐλέγχονται διὰ πονηρίαν καὶ πλεονεξίαν τοιούτοις ἐλαττώμασι περιπεπτωκότες, μὴ κατα-

(1) νὰ προτιμήσωσι. (2) μηδὲ τοὺς . . . νὰ ἐκδικηθῇτε. (3) νὰ φροντίζητε περισσύτερον περὶ τῆς σωτηρίας τῶν φ. παρὰ περὶ τῆς . . . (4) διὰ δημ. δαπάνης. (5) πρκ. τ. μεταλάσσω = ἀλλάσσω βίον. τῶν τεθνεώτων. (6) τοὺς ἰδίαις χερσὶν φονεύσαντας, τοὺς δημίους ἐκείνων. (7) νόμους. (8) κακίαν. (9) ὥρισαν. (10) πρὸς καταστροφὴν τῆς... νὰ ἔλθωσι. (11) προτιμήσαντες, ἐκλέξαντες. (12) προστακτικὴ, ἃς ὑποφέρωσι. (13) ἐὰν νικήσωσι. (14) ἀδυσώπητον, αὐστηράν. (15) ἐὰν δὲ ἀποτύχωσι. (16) ἃς ζητήσωσι τὴν τ.

μεμφέσθων¹ τὴν τύχην, μὴδ' ἐπικαλείσθων¹ τὸ τῆς ἰε-
 σίας ὄνομα. Τοῦτο γὰρ παρ' ἀνθρώποις φυλάττεται τοῖς
 καθαρὰν μὲν τὴν ψυχὴν, ἀγνώμονα² δὲ τὴν τύχην ἐσχη-
 κόσιν. Οὗτοι δ' ἀπάντων τῶν ἀδικημάτων πλήρη τὸν
 βίον ἔχοντες οὐδένα τόπον αὐτοῖς βάσιμον³ εἰς ἔλεον καὶ
 καταφυγὴν ἀπολελοίπασιν. Τί γὰρ τῶν αἰσχίστων οὐκ
 ἐβουλεύσαντο, τί δὲ τῶν δεινοτάτων οὐκ ἔπραξαν; πλεο-
 νεξίας ἰδίον ἐστὶ τὸ ταῖς ἰδίαις εὐτυχίαις οὐκ ἀρκούμενον
 τῶν πόρρω κειμένων καὶ μὴδὲν προσηκόντων⁴ ἐπιθυμεῖν⁵.
 οὗτοι ταῦτ' ἔπραξαν. Εὐδαιμονέστατοι γὰρ ὄντες τῶν
 Ἑλλήνων, τὴν εὐτυχίαν ὥσπερ βαρὺ φορτίον οὐ φέρον-
 τες, τὴν πελάγει τηλικούτῃ διειργομένην⁶ Σικελίαν ἐπε-
 θύμησαν κατακληρουχῆσαι⁷, τοὺς ἐνοικοῦντας ἐξανδρα-
 ποδισάμενοι. Δεινὸν ἐστὶ μὴ προαδικηθέντας πόλεμον
 ἐπιφέρειν· καὶ τοῦτ' ἐνήργησαν⁸. Φίλοι γὰρ ὄντες τὸν
 ἔμπροσθεν χρόνον, ἐξαίφνης ἀνελπίστως τηλικαύτῃ δυ-
 νάμει Συρακοσίους ἐπολιόρησαν. Ὑπερήφανόν ἐστὶ τὸ
 τῶν μήπω κρατηθέντων προλαμβάνοντα τὴν τύχην κατα-
 ψηφίζεσθαι τιμωρίαν⁹. οὐδὲ τοῦτο παραλελοίπασιν. Πρὸ
 τοῦ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς Σικελίας γνώμην ἐκύρωσαν¹⁰ Συ-
 ρακοσίους μὲν καὶ Σελινουντίους ἐξανδραποδίσασθαι, τοὺς
 δὲ λοιποὺς διδόναι φόρους ἀναγκάζειν. Ὅταν οὖν περὶ
 τοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους ὑπάρχη πλεονεξία, ἐπιβουλὴ,
 ὑπερηφανία, τίς ἂν νοῦν ἔχων αὐτοὺς ἐλεήσειεν; ἐπεὶ τοί-
 γε Ἀθηναῖοι πῶς ἐχρήσαντο Μυτιληναίοις; κρατήσαντες
 γὰρ¹¹ αὐτῶν, ἀδικῆσαι μὲν οὐδὲν βουλομένων, ἐπιθυ-
 μούντων δὲ τῆς ἐλευθερίας, ἐψηφίσαντο τοὺς ἐν τῇ πόλει
 κατασφάζειν. Ὡμόν τε καὶ βάρβαρον τὸ πεπραγμένον. Καὶ

(1) ἢς μὴ κατηγορεῖσιν. (2) μὴ εὐνοϊκὴν, σκληράν. (3) εἰς ὃν δύ-
 νανται νὰ ὑπάγῃσι. (4) ἀνηκόντων. (5) τὸ νὰ ἐπιθυμῇ τις τῶν . . .
 μὴ ἀρκούμενος εἰς . . . (6) διαχωριζομένην. (7) διὰ κλήρου νὰ δια-
 μοιράσῃσι μεταξὺ τῶν. (8) ἔπραξαν. (9) τὸ νὰ καταδικάζῃ τις εἰς
 τιμωρίαν. (10) ἀπεφάσισαν. (11) διότι ἀφ' οὗ ἐνίκησαν.

ταῦτα ἐξήμαρτον εἰς Ἑλληνας, εἰς συμμάχους, εἰς εὐεργέτας πολλάκις γεγεννημένους. Μὴ δὲ νῦν ἀγανακτούντων¹ εἰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους πράττοντες αὐτοὶ παρὰ πλησίας τεύζονται τιμωρίας². δικαιοτάτον γὰρ ἔστιν, ὃν καθ' ἑτέρων νόμον τις ἔθηκε, τούτῳ χρώμενον μὴ ἀγανακτεῖν³. Τί λέγω Μηλίους, οὓς ἐκπολιορκήσαντες ἡβηδὸν⁴ ἀπέκτειναν, καὶ Σκιωναίους, οἱ συγγενεῖς ὄντες τῆς αὐτῆς Μηλίου τύχης ἐκοινώνησαν⁵, ὥστε δύο δήμους πρὸς Ἀττικὴν ὀργὴν ἐπτακικότας⁶ οὐδὲ τοὺς κηδεύσαντας ἔχειν τὰ τῶν τετελευτηκότων σώματα. Οὐ Σκύθαι τοῦτ' ἔπραξαν, ἀλλ' ὁ προσποιούμενος φιλάνθρωπίᾳ διαφέρειν δήμος ψηφίσμασι τὰς πόλεις ἄρδην⁷ ἀνῆρκεν. Ἦδη λογίζεσθε τί ἂν ἔπραξαν, εἰ τὴν τῶν Συρακοσίων πόλιν ἐξεπόρθησαν· οἱ γὰρ τοῖς οἰκείοις οὕτως ὠμῶς χρησάμενοι τοῖς μηδὲν προσήκουσι⁸ βαρυτέραν ἂν ἐξεύρον τιμωρίαν. Οὐκ ἔστιν οὖν τούτοις δίκαιος ἀποκείμενος ἔλεος⁹. αὐτοὶ γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀκκληρημάτων¹⁰ ἀνῆρκασι. Ποῦ γὰρ ἄξιον τούτοις καταφυγεῖν; πρὸς θεούς, ὧν τὰς πατρίους τιμὰς ἀφελέσθαι προσείλοντο¹¹; πρὸς ἀνθρώπους, οὓς δουλωσόμενοι παρεγένοντο¹²; Δήμητρα καὶ Κόρη καὶ τὰ τούτων ἐπικαλοῦνται μυστήρια, τὴν ἱερὰν αὐτῶν νῆσον πεπορθηκότας; ναί, ἀλλ' οὐκ αἵτιον τὸ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' Ἀλκιβιάδης ὁ ταῦτα συμβουλεύσας. Ἀλλ' εὐρήσομεν τοὺς συμβούλους κατὰ τὸ πλεῖστον στοχαζομένους τῆς τῶν ἀκουόντων βουλήσεως¹³,

(1) προστακτικὴ, ὥς μὴ. (2) ἂν ὁμοίως θὰ τιμωρηθῶσι. (3) τὸ νὰ μὴ ἀγανακτῇ τις, ὅταν ὑποκύπῃ εἰς τὸν ν. ὅν . . . (4) ὅλους τοὺς πολίτας, οἵτινες ἦσαν ἱκανοὶ νὰ φέρωσιν ὄπλα. (5) ἔσχον τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς Μ. τύχην. (6) τὴν ὀργὴν τῶν Ἀτ. ἐπισύραντας. (7) (ἀντὶ ἀέρδην ἐκ τοῦ αἵρω = ὑψώνω) ἐξ ὀλοκλήρου. (8) τοῖς μηδὲνως συγγενέσι, τοῖς ὅλως διόλου ξένοις. (9) εἰς τούτους δὲν ἀπολείπεται δικαία εὐσπλαγχνία. (10) δυστυχῶν. (11) ἡβησαν ν' ἀφαιρέσωσι. (12) ἦλθον διὰ νὰ . . . (13) ὅτι σκέπτονται κατὰ τὴν θέλησιν τῶν ἑαυτῶν ἀχροατῶν.

ὥσθ' ὁ χειροτονῶν¹ τῷ ῥήτορι λόγον οἰκεῖον ὑποβάλλει τῆς ἐαυτοῦ προκίρέσεως. Οὐ γὰρ ὁ λέγων κύριος τοῦ πλήθους, ἀλλ' ὁ δῆμος ἐθίζει τὸν ῥήτορα τὰ βέλτιστα λέγειν χρηστὰ βουλευόμενος². Εἰ δὲ τοῖς ἀδικοῦσιν ἀνήκεστα³ συγγνώμην δώσομεν, ἐὰν εἰς τοὺς συμβούλους τὴν αἰτίαν ἀναφέρωσιν, εὐχερῇ τοῖς πονηροῖς τὴν ἀπολογίαν παρεξόμεθα. Ἀπλῶς⁴ δὲ πάντων ἐστὶν ἀδικώτατον τῶν μὲν εὐεργεσιῶν μὴ τοὺς συμβούλους, ἀλλὰ τὸν δῆμον ἀπολαμβάνειν τὰς χάριτας παρὰ τῶν εὖ παθόντων⁵, τῶν δ' ἀδικημάτων ἐπὶ τοὺς ῥήτορας μεταφέρειν τὴν τιμωρίαν. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτόν τινες ἐξεστήκασι τῶν λογισμῶν⁶ ὥστ' Ἀλκιβιάδην, εἰς ὃν τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἔχομεν, φασὶ δεῖν τιμωρεῖσθαι, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἀγομένους ἐπὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν ἀφεῖναι⁷, καὶ πᾶσιν ἐνδείξασθαι διότι⁸ τὴν δικαίαν μισοπονηρίαν⁹ οὐκ ἔσχηκεν ὁ δῆμος τῶν Συρακοσίων. Εἰ δὲ καὶ κατ' ἀλήθειαν αἵτιοι γεγόνασιν οἱ σύμβουλοι τοῦ πολέμου, μεμφέσθω τὸ μὲν πλῆθος τοῖς ῥήτορσιν ὑπὲρ ὧν¹⁰ ἐξηπάτησαν, ὑμεῖς δὲ δικαίως μετελεύσεσθε τὸ πλῆθος ὑπὲρ ὧν¹⁰ ἡδίκησθε¹¹. Καθόλου¹² δ' εἰ μὲν ἐπιστάμενοι¹³ σαφῶς ἡδίκησαν, δι' αὐτὴν τὴν προκίρεσιν ἄξιοι τιμωρίας, εἰ δ' εἰκῇ¹⁴ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ἐξήνεγκαν¹⁵, οὐδ' ὥς¹⁶ αὐτοὺς ἀφρετόν, ἵνα μὴ σχεδιάζωσιν ἐν τοῖς τῶν ἄλλων βίοις ἐθισθῶσιν. Οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστι τὴν Ἀθηναίων ἀγνοίαν Συρακοσίοις φέρειν ἀπώλειαν, οὐδ' ἐν οἷς τὸ πρᾶχθὲν ἀνήκεστόν ἐστιν, ἐν τούτοις ἀπολογίαν ὑπολεί-

- (1) ἀποφασίζων. (2) σκεπτόμενος. (3) ἀθεράπευτα. (4) ἵνα δὲ σαφῶς εἴπωμεν. (5) εὐεργετηθέντων. (6) τόσον μωροὶ ἔχουσι γένει. (7) ν' ἀφήσωμεν ἐλευθέρους. (8) ὅτι. (9) τὸ κατὰ τῶν κακῶν δίκαιον μῖσος. (10) δι' ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα. (11) θὰ καταδιώξητε, θὰ τιμωρήσητε τὸ π. δι' ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα. (12) ἵνα δὲ συντόμως εἴπωμεν. (13) ἐν γνώσει. (14) ἀπερισκέπτως. (15) ἐκήρυξαν, ἤρχισαν τὸν πόλεμον. (16) οὐδὲ οὕτω, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν πρέπει ν' ἀφελθῶσιν αὐτοί.

πεσθαι τοῖς ἀμαρτάνουσι¹. Νῆ Δίᾳ, ἀλλὰ Νικίας ὑπὲρ Συρακοσίων ἐπολιτεύσατο² καὶ μόνος συνεβούλευσε μὴ πολεμεῖν. Τὸν μὲν ἐκεῖ γεγεννημένον λόγον ἀκούομεν, τὰ δ' ἐνταῦθα πεπραγμένα τεθεωρήκαμεν· ὁ γὰρ ἀντειπὼν ἐκεῖ περὶ τῆς στρατείας ἐνταῦθα στρατηγὸς ἦν τῆς δυνάμεως, καὶ ὁ πολιτευόμενος ὑπὲρ Συρακοσίων ἀπετείχισεν ὑμῶν τὴν πόλιν, καὶ ὁ φιλανθρώπως διακείμενος πρὸς ὑμᾶς, Δημοσθένους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων βουλομένων λῦσαι τὴν πολιορκίαν, μόνος ἐδίξαστο³ μένειν καὶ πολεμεῖν. Διόπερ ἔγωγε νομίζω μὴ δεῖν παρ' ὑμῖν πλέον ἰσχυῖσαι τὸν μὲν λόγον τῶν ἔργων, τὴν δ' ἐπαγγελίαν⁴ τῆς πείρας, τὰ δ' ἀφανῆ τῶν ὑπὸ πάντων ἐωραμένων. Νῆ Δίᾳ, ἀλλὰ κκλὸν μὴ ποιεῖν τὴν ἔχθραν αἰώνιον. Οὐκοῦν μετὰ τὴν τῶν ἡδίκηκότων κόλασιν⁵, ἐὰν ὑμῖν δοκῇ, προστηκόντως διαλύσεσθε τὴν ἔχθραν. Οὐ γὰρ δίκαιον, ὅταν μὲν κρατῶσιν, ὥς δούλοις χρῆσθαι τοῖς ἡλωκόσιν⁶, ὅταν δὲ κρατηθῶσιν, ὥς οὐδὲν ἡδίκηκότας συγγνώμης τυγχάνειν⁷. Καὶ τοῦ μὲν δοῦναι δίκην ὧν ἔπραξαν ἀφεθήσονται⁸, λόγῳ δ' εὐσχήμονι καθ' ὃν ἂν χρόνον αὐτοῖς συμφέρῃ τῆς φιλίας μνημονεύσουσιν. Ἐγὼ γὰρ ὅτι τοῦτο πράτξαντες σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀδικήσετε, ὑμῶν χάριν κἀκεῖ τὸν πόλεμον ἐπανηρημένους⁹ καὶ ἐνταῦθα συμμαχίαν¹⁰ ἀποστείλαντας· ἐξ ἧν γὰρ αὐτοῖς ἀγαπητῶς ἄγειν εἰρήνην¹¹ καὶ περιορᾶν τὴν Σικελίαν πορθουμένην. Διόπερ ἐὰν τοὺς αἰχμαλώτους ἀ-

-
- (1) οὐδὲ δίκαιόν ἐστι ὑπολ. ἀπολ. τοῖς ἀμ. ἐν τούτοις ἐν οἷς . . .
 (2) ὡς πολιτευόμενος ἦτο ὑπὲρ τῶν Σ. (3) διὰ τῆς βίας κατέρρωσε.
 (4) ὑπόσχεσιν. (5) τιμωρίαν. (6) πρκ. τ. ἀλίσκομαι, τοῖς συληφθεῖσι. (7) νὰ συγχωρῶνται. (8) διδόναι δίκην = τιμωρεῖσθαι, λαμβάνειν δίκην = τιμωρεῖν, ἱκανοποιεῖσθαι· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς τιμωρίας δι' ὅσα ἔπραξαν ὁ ἀπαλλαγῶσι. (9) παθ. πρκ. τ. ἐπαναιροῦμαι = πάλιν ἀρχίζω, ἀναλαμβάνω. (10) ἐπικουρικὰ στρατεύματα, βοήθειαν. (11) νὰ ἡσυχάζωσι καὶ νὰ παραβλέπωσι, ν' ἀδιαφορῶσι διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς.

δοις καὶ τήροισ τοῖς οἰκείοις ὅπλοις περιπίπτοντες ἐτεύτων. Οἱ δὲ τὴν Καθημεῖαν φρουροῦντες ἐκχυθέντες¹ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἀπῆντων τοῖς Θηβαίοις καὶ, τεταραγμένοις² ἐπιπεσόντες πολὺν ἐποιοῦν φόνον.

Τῆς δὲ πόλεως τοῦτον τὸν τρόπον καταλαμβανομένης πολλὰ καὶ ποικίλαι περιστάσεις ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐγίνοντο· οἱ μὲν γὰρ³ Μακεδόνες διὰ τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ κηρύγματος πικρότερον ἢ πολεμικώτερον⁴ προσεφέροντο τοῖς Θηβαίοις, καὶ μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς ἐπιφερόμενοι τοῖς ἡτυγηκόσιν⁵ ἀφειδῶς ἀνῆρουν πάντας τοὺς περιτυχάνοντας⁶. οἱ δὲ Θηβαῖοι τὸ φιλελεύθερον τῆς ψυχῆς διαφυλάττοντες τοσοῦτον ἀπεῖχον τοῦ φιλοζῶειν ὥστ' ἐν ταῖς ἀπαντήσεσι συμπλέεσθαι καὶ τὰς παρὰ τῶν πολέμιων ἐπισπᾶσθαι⁷ πληγὰς· ἐκλωκυίας⁸ γὰρ τῆς πόλεως οὐδεὶς Θηβαίων ἐωράθη δεηθεὶς τῶν Μακεδόνων φείσασθαι τοῦ ζῆν, οὐδὲ προσέπιπτον τοῖς τῶν κρατούντων γόνασιν ἀγεννῶς⁹. Ἀλλ' οὔτε τὸ τῆς ἀρετῆς πάθος¹⁰ ἤλειτο παρὰ τοῖς πολέμοις οὔτε τὸ τῆς ἡμέρας μῆκος ἤρκει πρὸς τὴν ὀμότητα τῆς τιμωρίας, πᾶσα δὲ ἡ πόλις ἐξεφορεῖτο¹¹, παίδων ὁμοῦ καὶ παρθένων ἐλκομένων καὶ τὸ τῆς τεκούσης¹² οἰκτρὸν ἐπιβοωμένων ὄνομα. Καθόλου¹³ δὲ τῶν οἰκῶν σὺν ὅλαις ταῖς συγγενείαις ἀρπαζομένων πάνδημος¹⁴ ὑπῆρχε τῆς πόλεως ἀνδραποδισμός. Τῶν δ' ὑπολειμμένων Θηβαίων οἱ μὲν κατατετρωμένοι τὰ σώματα καὶ λιποψυχοῦντες συνεπλέκοντο τοῖς πολέμοις, συναποθνήσκοντες τῇ τῶν ἐχθρῶν ἀπωλείᾳ, οἱ δὲ κλάσματι¹⁵ δόρατος ἐρειδόμενοι συνήντων τοῖς ἐπιφερομένοις,

(1) ὀρμήσαντες. (2) ἐν ἀταξίᾳ οὔσι. (3) δηλαδὴ. (4) παρὰ ὡς πολέμοι, ἢ παρὰ ὅσον τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου ἐπιτρέπει. (5) τοῖς δυστυχέσι. (6) χωρὶς λύπην ὅλους ὅσους ἀπῆντων. (7) νὰ σύρωσι πρὸς ἑαυτούς, δηλ. νὰ ἐρεθίζωσι τοὺς π. ὥστε νὰ τοὺς πληγώωνσι. (8) κυριευθείσης. (9) ἀνάνδρως. (10) ἡ παθοῦσα ἀνδρεία. (11) ὅλοι οἱ πολῖται ἐφέροντο ἔξω. (12) μητρός. (13) ἐν γένει δέ. (14) γενικός. (15) τεμαχίῳ δόρατος = σπασμένῳ.

καὶ διαγωνιζόμενοι τὸν ὕστατον ἀγῶνα προετίμων τὴν ἐλευθερίαν τῆς σωτηρίας. Πολλοῦ δὲ φόνου γενομένου καὶ τῆς πόλεως κατὰ πάντα τόπον νεκρῶν πληρουμένης, οὐκ ἦν ὅστις¹ ἰδὼν οὐκ ἂν ἐλέησε τὰς τύχας τῶν ἀκληρύντων². Καὶ γὰρ τῶν Ἑλλήνων Θεσπιδεῖς καὶ Πλαταιεῖς, ἔτι δ' Ὀρχομένιοι καὶ τινες ἄλλοι τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων³ πρὸς τοὺς Θηβαίους, συστρατεύόμενοι τῷ βασιλεῖ συνέπεσον εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐν τοῖς τῶν ἡτυχηκότων ἀκληρήμασιν⁴ ἐναπεδείκνυντο. Διὸ καὶ πάθη πολλὰ καὶ δεινὰ κατὰ τὴν πόλιν ὄραν ἦν γινόμενα· Ἕλληνες γὰρ ὑφ' Ἑλλήνων ἀνηλεῶς ἀνηροῦντο καὶ συγγενεῖς ὑπὸ τῶν κατὰ γένος προσηκόντων⁵ ἐφονεύοντο, μηδεμίαν ἐντροπὴν⁶ τῆς ὁμοφώνου διαλέκτου παρεχομένης. Τέλος δὲ, τῆς νυκτὸς ἐπικαταλαβούσης⁷, αἱ μὲν οἰκίαι διηρπάγησαν, τέκνα δὲ καὶ γυναῖκες καὶ οἱ γεγηρακότες εἰς τὰ ἱερὰ καταπεφευγότες μετὰ τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπήγοντο. Τῶν δὲ Θηβαίων ἀνηρέθησαν μὲν ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους, αἰχμάλωτα δὲ σώματα συνήχθη πλείω τῶν τρισμυρίων, χρημάτων δὲ ἄπιστον⁸ πλῆθος διεφορήθη⁹.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς μὲν τελευτήσαντας τῶν Μακεδόνων ἔθαψε, πλείους ὄντας τῶν πεντακοσίων, τοὺς δὲ συνέδρους τῶν Ἑλλήνων συναγαγὼν ἐπέτρεψε¹⁰ τῷ κοινῷ συνεδρίῳ πῶς χρηστέον τῇ πόλει τῶν Θηβαίων. Προτείσσης οὖν βουλῆς¹¹, τῶν ἀλλοτρίως διακειμένων τοῖς Θηβαίοις τινὲς ἐπεχειροῦν συμβουλεύειν ἀπαραιτήτοις¹² τιμωρίαις δεῖν περιβλεῖν αὐτούς, ἀπεδείκνυσον δ' αὐτοὺς τὰ τῶν βαρβάρων πεφρονηκότας¹³ κατὰ τῶν Ἑλλήνων· καὶ γὰρ ἐπὶ Ξέρξου συμμαχοῦντας τοῖς Πέρσαις ἐστρα-

(1) πᾶς τις. (2) τῶν δυστυχῶν. (3) ἐχθρικῶς δ. (4) δυστυχήμασι. (5) συγγενῶν. (6) μεταβολὴν φρονήματος. (7) ἐπελθούσης. (8) ἀπίστευτον πλ. (9) διηρπάσθη. (10) ἀφῆκε ν' ἀποφασίσῃ τὸ κ. σ. (11) ζητήματος. (12) σκληραῖς. (13) ὅτι εἶχον λάθει τὸ μέρος τῶν ὁ.

τευκέναι κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ μόνους τῶν Ἑλλήνων ὡς εὐεργέτας τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, καὶ πρὸ τῶν¹ βασιλέων τοῖς πρεσβεύουσι² τῶν Θηβαίων τίθεσθαι θρόνους. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα διεληθόντες³ παρώξυναν τὰς τῶν συνεδρῶν ψυχὰς κατὰ τῶν Θηβαίων, καὶ πέρας⁴ ἐψηφίσαντο τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἀποδόσθαι⁵, τοὺς δὲ φυγὰς τῶν Θηβαίων ἀγωγίμους⁶ ὑπάρχειν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ μηδὲνα τῶν Ἑλλήνων ὑποδέχεσθαι⁷ Θηβαίον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκολούθως τῇ τοῦ συνεδρίου γνώμῃ⁸ τὴν μὲν πόλιν κατασκάψας, πολὺν ἐπέστησε⁹ φόβον τοῖς ἀφισταμένοις τῶν Ἑλλήνων, τοὺς δ' αἰχμαλώτους λαφυροπωλήσας¹⁰ ἤθροισεν ἀργυρίου τάλαντα τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαπέστειλε τοὺς ἐξακτίσοντας¹¹ τῶν ῥητόρων δέκα τοὺς κατ' αὐτοῦ πεπολιτευμένους, ὧν ὑπῆρχον ἐπιφανέστατοι Δημοσθένης καὶ Λυκοῦργος. Συναχθείσης οὖν ἐκκλησίας καὶ τῶν πρεσβευτῶν εἰσαχθέντων εἰς τὸ πλῆθος, ὁ μὲν δῆμος ἀκούσας τῶν λόγων εἰς πολλὴν ἀγωνίαν καὶ ἀπορίαν ἐνέπεσεν· ἅμα μὲν γὰρ ἔσπευδε¹² τὸ τῆς πόλεως ἀζῶμα τηρεῖν, ἅμα δὲ διὰ τὴν Θηβαίων ἀπώλειαν ἐκπεπληγμένος τὸ δεινὸν¹³ περίφοβος καθειστήκει¹⁴, νοουθετούμενος τοῖς τῶν πλησιοχώρων ἀτυχήμασι¹⁵. Πολλῶν δὲ λόγων γινομένων κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, Φωκίων μὲν ὁ χρηστός, ἀντιπολιτευόμενος τοῖς περὶ τὸν Δημοσθένην¹⁶, ἔφη δεῖν τοὺς ἐξακ-

(1) ἐνώπιον. (2) τοῖς πρεσβευταῖς τῶν Θ. (3) διηγηθέντες. (4) τελευταῖον. (5) νὰ πωλήσωσι. (6) ἀγωγήμος ἐλέγετο ὁ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, ὃν ἐπιτρέπεται νὰ παραδῇ τις διὰ νὰ φονευθῇ. (7) νὰ μὴ δέχεται Θηβαῖον. (8) συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν. (9) ἐνέβαλε. (10) πωλήσας ὡς λάφυρα. (11) ἀνθρώπους ἵνα ζητήσωσι. (12) ἐπεθύμει. (13) ὑπὸ τοῦ κινδύνου. (14) εἰς μέγαν φόβον κατήντησε. (15) δυστυχήμασι. (16) ἀντὶ τοῦ Δημοσθένει.

τουμένους¹ μιμήσασθαι τὰς Λεῶν² κόρας καὶ τὰς Ὑακινθίδας³, καὶ τὸν θάνατον ἐκουσίως ὑπομεῖναι ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἀνήμετον⁴ παθεῖν τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ἀνανδρίαν καὶ δειλίαν ὠνειδίζε τῶν μὴ βουλομένων ὑπὲρ τῆς πόλεως τελευτᾶν· ὁ δὲ δῆμος τοῦτον μὲν τοῖς θορύβοις ἐξέβαλε, προσάντων⁵ ἀκούων τοὺς λόγους, Δημοσθένους δὲ λόγον πεφροντισμένον⁶ διελθόντος ὁ δῆμος εἰς συμπάθειαν τῶν ἀνδρῶν προαχθεῖς⁷, φανερός ἦν σώζειν βουλομένος τοὺς ἀνδρας. Ἐπὶ τελευτῆς⁸ δὲ Δημάδης πεπεισμένος⁹ ὑπὸ τῶν περὶ Δημοσθένην, ὥς φασι, πέντε τεκλάντοις ἀργυρίου, συνεβούλευε μὲν σώζειν τοὺς κινδυνεύοντας, παρὰ νέγνω¹⁰ δὲ ψήφισμα γεγραμμένον φιλοτέχνως· περιεῖχε γὰρ παρὰίτησιν¹¹ τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐπαγγελίαν τοῦ κολλάζειν κατὰ τοὺς νόμους, ἂν ᾧσιν ἄξιοι τιμωρίας. Ὁ μὲν οὖν δῆμος ἀποδεχόμενος τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Δημάδου τό τε ψήφισμα ἐκύρωσε καὶ τὸν Δημάδην μεθ' ἑτέρων ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν βασιλέα, δούς ἐντολήν καὶ περὶ τῶν Θηβαίων φυγάδων ἄξιῶσαι¹² τὸν Ἀλέξανδρον συγχωρῆσαι τῷ δήμῳ τοὺς πεφευγότας Θηβαίους ὑποδέχασθαι. Ὁ δὲ Δημάδης πρεσβεύσας¹³ καὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι πάντα κατεργασάμενος¹⁴, ἔπεισε τὸν Ἀλέξανδρον ἀπολύσαι τοὺς ἀνδρας τῶν ἐγκλημάτων καὶ τὰλλα πάντα συγχωρῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν βασιλεὺς ἐπανελθὼν μετὰ τῆς

(1) οἱ ζητούμενοι νὰ παραδοθῶσι. (2) ἐν καιρῷ πείνης ἐν τῇ Ἀττικῇ ὁ λαὸς ἔλαβε χρησμὸν ὅτι ἡ χώρα δὲν θὰ ἐλευθερωθῇ ταύτης πρὶν ἢ ἀφήσῃ τις τὰ τέκνα τοῦ ἐκουσίως ν' ἀποθάνωσιν, ὑπερ ἑπράξεν ὁ Λεῶς. Ὡσαύτως καὶ αἱ Ὑακινθίδαι, θυγατέρες τοῦ Λακεδαιμονίου Ὑακίνθου, ἦ, ὡς ὁ Δημοσθένης θέλει, τοῦ Ἑρεχθέως, ἐθυσιάσθησαν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῶν πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος τῶν. (3) ἀθεράπευτον. (4) μὲ δυσαρέσκειαν. (5) ἐπιμελῶς γεγραμμένον. (6) παρακινήσεις. (7) τελευταῖον. (8) πρὸς τούτοις = ἡγορασμένον. (9) ἀνέγνω. (10) παρὰ κλησιν τῶν ῥητόρων καὶ ὑπόσχεσιν. (11) νὰ παρακαλέσῃ. (12) ἀναλαβὼν τὴν πρεσβείαν. (13) κατορθώσας.

δυνάμειος εἰς τὴν Μακεδονίαν συνήγαγε τοὺς ἡγεμόνας τῶν στρατιωτῶν καὶ τοὺς ἀξιολογωτάτους τῶν φίλων, καὶ προέθηκε βουλὴν¹ περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβάσεως, πότε χρὴ στρατεύειν καὶ τίνι τρόπῳ χειριστέον² τὸν πόλεμον. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀντίπατρον καὶ Παρμενίωνα συμβουλευόντων πρότερον παιδοποιήσασθαι καὶ τότε τοῖς τηλικούτοις ἐγχειρεῖν³ ἔργοις, δραστήκιος⁴ ὦν καὶ πρὸς πᾶσαν πράξεως ἀναβολὴν ἀλλοτρίως διακείμενος⁵ ἀντεῖπε τούτοις· αἰσχρὸν γὰρ ὑπάρχειν ἀπεφαίνετο τὸν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνα καθεστῆμενον τοῦ πολέμου καὶ πατρικᾶς ἀνικητῆς δυνάμεις παρειληφότα καθῆσθαι γάμους ἐπιτελοῦντα⁶ καὶ τέκνων γενέσεις ἀναμένοντα. Διδάξας οὖν αὐτοὺς περὶ τοῦ συμφέροντος καὶ παρορμήσας διὰ τῶν λόγων πρὸς τοὺς ἀγῶνας, θυσίας μεγαλοπρεπεῖς τοῖς θεοῖς συνετέλεσεν⁷ ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας καὶ σκηνηκίους ἀγῶνας Διὶ καὶ Μούσαις, οὓς Ἀρχέλκος ὁ προδασιλεύσας πρῶτος κατέδειξε⁸. Τὴν δὲ πανήγυριν ἐφ' ἡμέρας ἑννέα συνετέλεσεν, ἐκάστη τῶν μουσῶν ἐπώνυμον ἡμέραν ἀναδείξας⁹. Σκηνὴν δὲ κατασκευασάμενος ἑκατοντάκλινον τοὺς τε φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἔτι δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις παρέλαθεν ἐπὶ τὴν εὐωχίαν· λαμπραῖς δὲ παρὰσκευαῖς χρησάμενος καὶ πολλοὺς μὲν ἐστιάσας, πάσῃ δὲ τῇ δυνάμει¹⁰ διακλούς ἱερεῖα¹¹ καὶ τᾶλλα τὰ πρὸς τὴν εὐωχίαν ἀνήκοντα προσανέλαθε τὸ στρατόπεδον¹².

Ἐπ' ἄρχοντας δ' Ἀθήνησι Κτησικλέους¹³ Ἀλέξανδρος μετὰ τῆς δυνάμειος πορευθεὶς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον διέβησας τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν. Αὐ-

(1) προέτεινε ζήτημα. (2) πῶς πρέπει νὰ διοικήσῃ. (3) νὰ ἐπιχειρῇ. (4) δραστήριος. (5) δυσαρεστούμενος. (6) διὰ νὰ τελέσῃ. (7) ἔκαμε. (8) εἰσήγαγε, ἔταξε. (9) ἀφιερῶσας. (10) διαμοιράσας εἰς πάντα τὸν στρατόν, (11) τὰ ζῶα τὰ ὅποια ἐθυσίασε. (12) ἀνεζωπύρησε, ἀφῆκε νὰ ἀναπαυθῇ. (13) 334 π. Χ.

τὸς δὲ μακραιῖς¹ ναυσὶν ἐξήκοντα καταπλεύσας πρὸς τὴν Τρωάδα χώραν, πρῶτος τῶν Μακεδόνων ἀπὸ τῆς νεῶς ἠκόντισε² μὲν τὸ δόρυ, πῆξας δ' εἰς τὴν γῆν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς νεῶς ἀρχαλλόμενος³ παρὰ τῶν θεῶν ἀπεφαίνετο τὴν Ἀσίαν δέχεσθαι δορυκτῆτον⁴. Καὶ τοὺς μὲν τάφους τῶν ἡρώων, Ἀχιλλέως τε καὶ Αἴαντος καὶ τῶν ἄλλων, ἐναγίσμασι⁵ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πρὸς εὐδοξίαν ἀνήκουσιν ἐτίμησεν, αὐτὸς δὲ τὸν ἐξετασμὸν⁶ τῆς ἀκολουθούσης δυνάμεως ἀκριβῶς ἐποιήσατο. Εὐρέθησαν δὲ πεζοὶ Μακεδόνες μὲν μύριοι καὶ δισχίλιοι, σύμμοχοι δὲ ἑπτακισχίλιοι, μισθοφόροι δὲ πεντακισχίλιοι, καὶ τούτων ἀπάντων Παρμενίων εἶχε τὴν ἡγεμονίαν. Ὀδρῦσαι δὲ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Ἰλλυριοὶ συνηκολούθουν πεντακισχίλιοι, τοξοτῶν δὲ καὶ τῶν Ἀγριόνων καλουμένων χίλιοι, ὥστε τοὺς ἄπαντας⁷ εἶναι πεζοὺς τρισμυρίους· ἵππεῖς δ' ὑπῆρχον Μακεδόνες μὲν χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, Φιλώτου τοῦ Παρμενίωνος ἡγουμένου, Θετταλοὶ δὲ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Κέλλας ὁ Ἀρπύλου, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων οἱ πάντες⁷ ἑξακόσιοι, ὧν ἡγεῖτο Ἐρίγειος, Θρᾷκες δὲ πρόδρομοι καὶ Πιόνες ἐνακόσιοι, Κέσανδρον ἔχοντες ἡγεμόνα, ὥστε σύμπαντας ὑπάρχειν ἵππεῖς τετρακισχιλίους καὶ πεντακόσιους. Οἱ μὲν οὖν μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἦσαν, οἱ δ' ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἀπολελειμμένοι⁸ στρατιῶται, ὧν Ἀντίπατρος εἶχε τὴν ἡγεμονίαν, πεζοὶ μὲν ὑπῆρχον μύριοι καὶ δισχίλιοι, ἵππεῖς δὲ χίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

Τοῦ δὲ βασιλέως ἀναζεύξαντος⁹ ἐκ τῆς Τρωάδος καὶ κατεκνήσαντος πρὸς τὸ τέμενος¹⁰ τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ μὲν θύτης Ἀλέξανδρος κατανοήσας πρὸ τοῦ νεὸς κειμένην εἰκόνα χαμαὶ τοῦ Φρυγίας ποτὲ σατραπεύσαντος Ἀριο-

(1) πολεμικαῖς. (2) ἔρριψε. (3) ἐκπηδήσας. (4) κειριευμένην. (5) διὰ θυσιαῶν. (6) ἐξέτασιν, ἀπαρίθμησιν. (7) ὅλοι· ὅλοι. (8) ἐκεῖνοι δὲ οὐ; εἶχεν ἀρήσει. (9) ἀπελθόντος. (10) ἀφικόμενου εἰς τὸν ναόν.

βαρζάνου καὶ τινων οἰωνῶν αἰσίων ἄλλων ἐπιγενομένων¹, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ καὶ νικήσῃν αὐτὸν ἵππομαχίᾳ μεγάλη διεβέβαιοῦτο καὶ μάλιστα, ἂν τύχῃ περὶ τὴν Φρυγίαν ἀγωνισάμενος· προσετίθει δὲ καὶ ὅτι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἀποκτενεῖ μαχόμενος ἐν παρατάξει στρατιγὸν ἐπιφανῆ τῶν πολεμίων. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ προσημαίνειν τοὺς θεοὺς, καὶ μάλιστα τὴν Ἀθηνᾶν, ἣν καὶ συνεργήσῃν τοῖς εὐημερήμασιν². Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἀποδεξάμενος τὴν τοῦ μάντεως πρόρρησιν³, τῇ μὲν Ἀθηνᾷ λαμπρὰν ἐπέτελεσε θυσίαν, καὶ τὸ μὲν ἴδιον ὄπλον ἀνέθηκε τῇ θεῷ, τῶν δ' ἐν τῷ νεῷ κειμένων ὀπλων τὸ κράτιστον ἀναλαβὼν καὶ τούτῳ καθοπλισθεὶς ἐχρήσατο κατὰ τὴν πρώτην μάχην, ἣν διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας κρίνας περιβόητον ἔσχε τὴν νίκην. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἡμέραις ὀλίγαις ἐπράχθη· οἱ δὲ τῶν Περσῶν σατράπαι καὶ στρατηγοὶ τοῦ μὲν κωλύσκει τῶν Μακεδόνων τὴν διέξοδον ὕστερησαν⁴, ἀθροισθέντες δὲ ἐβουλεύοντο πῶς χρὴ διαπολεμεῖν⁵ τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον. Μέμνων μὲν οὖν ὁ Ῥόδιος, διαβεβημένος ἐπὶ συνέσει στρατηγικῇ, συνεβούλευσε κατὰ στόμα μὲν μὴ διακινδυνεύειν⁶, τὴν δὲ χώραν φθείρειν καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων εἶργειν τοὺς Μακεδόνας τῆς εἰς τοῦ ὑμπροσθεν πορείας, διαβιβάζειν δὲ καὶ δυνάμεις εἰς τὴν Μακεδονίαν ναυτικὰς τε καὶ πεζικὰς, καὶ τὸν ὅλον πόλεμον εἰς τὴν Εὐρώπην μεταγαγεῖν. Ὁ δ' ἀνὴρ οὗτος ἄριστα μὲν συνεβούλευεν, ὥς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐγεννήθη⁷ φανεράν, οὐ μὴν⁸ ἔπεισε τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας ὥς ἀνάξια συμβουλεύων τῆς Περσῶν μεγαλοψυχίας. Διόπερ ἐπικρατούσης τῆς τοῦ διαγωνίζεσθαι γνώμης⁹, οὗτοι μὲν τὰς πανταχόθεν δυνάμεις μεταπεμφόμενοι¹⁰

(1) ἐπειδὴ συνέβησαν. (2) θὰ συντελέσῃ εἰς τὰς εὐτυχίας. (3) προφητεῖαν. (4) ἐδράδουναν. (5) πῶς νὰ τελειώσωσι τὸν κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀλ. πόλεμον. (6) κατὰ πρόσωπον νὰ μὴ μάχωνται. (7) ἀντὶ ἐγένετο. (8) ὅμως δὲν . . . (9) ἐπειδὴ δὲ ἐνίκησεν ἡ γν. νὰ . . . (10) προσκαλέσαντες, συναθροίσαντες.

καὶ πολλαπλάσιοι γινόμενοι τῶν Μακεδόνων, προῆγον¹ ἐπὶ Φρυγίας τῆς ἐφ' Ἑλλάσποντον, κατεστρατοπέδευσαν δὲ παρὰ τὸν Γράνικον ποταμόν, προβάλλόμενοι² τὸ ῥεῖθρον τοῦ προεξημένου ποταμοῦ. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πυθόμενος τὴν συνδρομὴν³ τῶν βαρβαρικῶν δυνάμεων προῆγε, καὶ σύντομον τὴν πορείαν ποιησάμενος ἀντεστρατοπέδευσε⁴ τοῖς πολεμίαις, ὥστε ἀνὰ μέσον ῥεῖν τῶν παρεμβολῶν⁵ τὸν Γράνικον· οἱ μὲν οὖν βάρβαροι τὴν ὑπώρειαν κατείλημμένοι τὴν ἡσυχίαν ἦγον, κεκριότες⁶ τοῖς πολεμίαις ἐπιθέσθαι κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, καὶ διεσπασμένης τῆς τῶν Μακεδόνων φάλαγγος ῥαδίως προτερήσειν ὑπελάμβανον ἐν τῇ μάχῃ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τεταρρηκῶς αὖ· ἡμέρᾳ περικιῶσας⁷ τὴν δύναμιν, ἔφθασε τοὺς πολεμίους ἐκτάξας τὴν δύναμιν ἡρμοσμένως⁸ πρὸς τὸν ἀγῶνα· οἱ δὲ βάρβαροι πρὸς ὅλην τὴν τάξιν τῶν Μακεδόνων ἔστησαν τὸ πλῆθος τῶν ἱππέων, καὶ διὰ τούτων προκρίνειν τὴν μάχην διεγνώκεισαν⁹. Τὸ μὲν οὖν εὐώνυμον μέρος εἶχε Μέμνων ὁ Ῥόδιος καὶ Ἀρσαμένης ὁ σατρᾶπης, ἔχοντες τοὺς ἰδίους¹⁰ ἱππεῖς, μετὰ δὲ τούτους Ἀρσίτης ἐτέτακτο τοὺς ἐκ Παφλαγονίας ἔχων ἱππεῖς, ἔπειτα Σπιθροδάτης ὁ Ἰωνίας σατρᾶπης, Ὑρκανῶν ἱππέων ἡγούμενος· τὸ δὲ δεξιὸν κέρως ἐπεῖχον¹¹ χίλιοι μὲν Μηδοί, δισχίλιοι δὲ οἱ μετὰ Ῥεομίθρους ἱππεῖς, καὶ Βακτριανοὶ τούτοις ἴσοι· τὸν δὲ μέσον τόπον ἐπεῖχον οἱ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἱππεῖς, πολλοὶ μὲν τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐπίλεκτοι¹² δὲ ταῖς ἀρεταῖς· οἱ δὲ πᾶντες¹³ ἱππεῖς ὑπῆρχον πλείους τῶν μυρίων. Οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Περσῶν ἦσαν μὲν

(1) προῦχώρουν. (2) ἔχοντες ἔμπροσθέν των τὸ β. προφυλαττόμενοι ὑπὸ τοῦ β. (3) συρροήν. (4) συντόμως πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἀντικρὺ τῶν . . . (5) στρατοπέδων. (6) ἀφοῦ εἶχον καταλάβει τοὺς πρόποδας ἡσύχαζον, ἔχοντες ἀποφασισμένον νά . . . (7) διαδιβάσας. (8) παρατάξας ὡς ἡρμοξε. (9) εἶχον ἀποφασίσει. (10) ἰδικούς του. (11) κατεῖχον. (12) ἐκλεκτοί. (13) τὸ ὅλον δὲ ἦσαν.

οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων, ὅπισθεν δ' ἐστῶτες τεταγμένοι τὴν ἡσυχίαν ἤγον, ὥς¹ τῶν ἱππέων ἱκανῶν ὄντων καταπονήσαι² τοὺς Μακεδόνας. Τῶν δ' ἱππέων παρ' ἀμφοτέροις προθύμως εἰς τὸν κίνδυνον συμπεσόντων, τὸ μὲν εὐώνυμον μέρος ἐπέχοντες οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς, Παρμενίωνος ἡγουμένου, τεθαρρηκότες ἐδέχοντο τὴν ἐπιφορὰν³ τῶν καθ' ἑαυτοὺς⁴ τεταγμένων, Ἀλέξανδρος δὲ τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων ἔχων κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας μεθ' ἑαυτοῦ πρῶτος ἐφίππευσε⁵ τοῖς Πέρσαις, καὶ συμπλακείς τοῖς πολέμοις πολὺν ἐποίει φόνον. Τῶν δὲ βραβάρων εὐρώστως⁶ ἀγωνιζομένων καὶ τοὺς ἑαυτῶν θυμοὺς⁷ ταῖς τῶν Μακεδόνων ἀρεταῖς ἀντιτακτόντων, ἡ τύχη συνήγαγεν εἰς ἓνα τόπον τοὺς ἀρίστους εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς νίκης κρίσιν· ὁ γὰρ τῆς Ἰωνίας σατράπης Σπιθροδάτης, γένει μὲν ὢν Πέρσης, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέως γαμβρός, ἀνδρεία δὲ διαφέρων⁸, μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἱππέων ἐπέρραξε⁹ τοῖς Μακεδόσιν, ἔχων δὲ συναγωνιστὰς τεταγμένους τετταράχκοντα συγγενεῖς, ἀρεταῖς διαφόρους¹⁰, ἐνέκειτο¹¹ τοῖς ἀνθεστηκόσι, καὶ θρασέως ἀγωνιζόμενος οὓς μὲν ἀνῆρει τῶν ἀνθισταμένων, οὓς δὲ¹² κατετροχμάτιζε. Δυσυποστάτου δὲ τῆς περὶ αὐτὸν οὔσης βίας¹³, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέψας τὸν ἵππον ἐπὶ τὸν σατράπην ἐφίππευσε τῷ βραβάρῳ· ὁ δὲ Πέρσης νομίσας παρὰ τῶν θεῶν αὐτῷ δεδόσθαι τὸν τῆς μονομαχίας καιρόν, εἰ συμβήσεται διὰ τῆς ἰδίας ἀνδραγαθίας ἐλευθερωθῆναι τῶν μεγίστων φόβων τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν περιδότηον Ἀλεξάνδρου τόλμην ταῖς ἰδίαις χερσὶ καταλυθῆναι καὶ τὴν

(1) διότι. (2) καταβαλεῖν. (3) ἔφοδον. (4) τῶν ἀντικρύ των, τῶν πολέμων. (5) ὤρμησε ἔφιππος κατὰ . . . (6) ἀνδρείως, θαρραλέως. (7) τόλμην. (8) διακρινόμενος. (9) ἴδ. σελ. 15 σημ. 10. (10) διακρινόμενος. (11) ἐπέπιπτε. (12) ἄλλους μὲν ἐφόνευε . . . ἄλλους δὲ . . . (13) ἀκατασχέτου· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρωσι τὴν βίαν αὐτοῦ ἔφοδον.

τῶν Περσῶν δόξαν μὴ καταισχυθῆναι, φθάνει βελῶν τὸ σαυνίον¹ ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ οὕτω μετὰ σφοδρᾶς εἰσπεσὼν ῥύμης² καὶ βιαίως τὸ δόρυ ὠτάμενος διαρρήξας τε τὴν τε ἀσπίδα Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν δεξιὰν ἐπωμίδα, διήλασε³ διὰ τοῦ θώρακος. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ μὲν βέλος τῷ βραχίονι περιελκόμενον⁴ ἀπέριψε, τῷ δ' ἵππῳ προσβελῶν τὰ κέντρα καὶ τῇ ῥύμῃ τῆς φορᾶς συνεργῶ χρησάμενος εἰς μέσον τοῦ σατράπου τὸ στῆθος ἐνήρεισε⁵ τὸ ξυστόν⁶. Οὗ συντελεσθέντος⁷ αἱ μὲν πλησίον τάζεις παρ' ἀμφοτέροις διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας ἀνεβόησαν, τῆς δ' ἐπιδορκτίδος⁸ περὶ τὸν θώρακα συντριβείσης καὶ τοῦ θρῦσματος ἀποπηδήσαντος, ὁ μὲν Πέρσης σπασάμενος⁹ τὸ ξίφος ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπεφέρετο, ὁ δὲ βασιλεὺς διαλαβὼν τὸ ξυστόν ἐφθασεν ἐνερεῖσαι¹⁰ τῷ προσώπῳ, καὶ διήλασε τὴν πληγὴν· καθ' ὃν δὴ χρόνον ὁ ἀδελφὸς τοῦ πεσόντος Πρωσάκης προσπιπεύσας κατήνεγκε τῷ ξίφει κατὰ τῆς κεφαλῆς Ἀλεξάνδρου οὕτως ἐπικίνδυνον πληγὴν, ὥστε τὸ μὲν κρᾶνος διαπτύξαι¹¹, τοῦ δὲ χρωτὸς βραχέως ἐπιψαῦσαι¹². Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ἐπιφέροντος ἄλλην πληγὴν τοῦ Πρωσάκου, Κλεῖτος ὁ μέλας ἐπικαλούμενος προσελάσας τὸν ἵππον ἀπέκοψε τὴν χεῖρα τοῦ βαρβάρου. Περὶ¹³ δ' ἀμφοτέρων τῶν πεσόντων οἱ συγγενεῖς ἄθροοι συστραφέντες τὸ μὲν πρῶτον ἠκόντιζον ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἔπειτα δὲ καὶ συστάδην¹⁴ μυχόμενοι πάντα κίνδυνον ὑπέμενον ὑπὲρ τοῦ φονεῦσαι τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ καίπερ πολλοῖς καὶ μεγάλοις κινδύνοις συνεχόμενος¹⁵, ὅμως οὐκ ἐνικᾶτο τοῖς πλήθεσι τῶν πο-

(1) ἐπρόφθασε καὶ ἔρριψε τὸ δόρυ, ἀκόντιον. (2) ὀρμῆς. (3) ὀρό. τ. διελαύνω. (4) ἀποσπώμενον. (5) ὀρό. τ. ἐνερεῖδω, ἔχωσε. (6) ἀκόντιον. (7) Ἀφοῦ δὲ τοῦτο ἔγεινε. (8) τῆς ἄκρας τοῦ δόρατος. (9) σύραξ. (10) ἐπρόφθασε νὰ τὸ ἐμπήξῃ. (11) νὰ σπάσῃ. (12) τοῦ δὲ δέρματος τοῦ προσώπου, = τὸ δὲ πρόσωπον ὀλίγον νὰ ἐγγίσῃ. (13) πέριξ... συμπακνωθέντες. (14) ἐκ τοῦ πλησίον. (15) περικυκλούμενος, ὑπό.

λεμίων, ἀλλὰ δύο μὲν ἔχων εἰς τὸν θώρακα πληγὰς, μίαν δὲ εἰς τὸ κράνος, τρεῖς δ' εἰς τὸ καθιεσθὲν¹ ὄπλον ἐκ τοῦ νεῷ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅμως οὐκ ἐνεδίδου², ἀλλὰ τῷ παρκαστήματι³ τῆς ψυχῆς ἐπαϊρόμενος παντὸς δεινοῦ κατεξάνιστατο⁴. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἡγεμόνων παρ' αὐτὸν ἐν τοῖς Πέρσαις ἔπεσον πλείους, ὧν ἦσαν ἐπιφανέστατοι Ἀτιζύης καὶ Φαρνάκης ὁ τῆς Δαρείου γυναικὸς ἀδελφός, ἔτι δὲ Μιθροβουζάνης ὁ Καππαδοκῶν ἡγούμενος. Διὸ καὶ πολλῶν ἡγεμόνων ἀναιρεθέντων⁵ καὶ τῶν Περσικῶν τάξεων ἀπασῶν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἡττωμένων, πρῶτον μὲν οἱ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον τεταγμένοι φυγεῖν ἠναγκάσθησαν, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων τραπέντων⁶ ὁ μὲν βασιλεὺς ὁμολογούμενον τῆς ἀνδραγαθίας τὸ πρωτεῖον ἀπηνέγκαστο⁷, καὶ τῆς ὅλης νίκης ἔδοξε μάλιστα αἴτιος γεγονέναι, μετὰ δὲ τοῦτον οἱ τῶν Θετταλῶν ἱππεῖς ἄριστα ταῖς ἱλαῖς χρώμενοι καὶ διαφόρως⁸ ἀγωνισάμενοι μεγάλην ἐπ' ἀνδρείᾳ δόξαν ἔσχον. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἱππέων τροπὴν οἱ πεζοὶ συμβαλόντες⁹ ἀλλήλοις ὀλίγον χρόνον ἡγωνίσαντο· οἱ γὰρ βάρβαροι διὰ τὴν τῶν ἱππέων τροπὴν καταπλεγέντες καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδόντες¹⁰ πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. Ἀνῆρέθησαν δὲ τῶν Περσῶν οἱ πάντες¹¹ πεζοὶ μὲν πλείους τῶν μυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους δισχιλίων, ἐξωγρήθησαν¹² δ' ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ βασιλεὺς τοὺς τετελευτηκότας ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς, σπεύδων διὰ ταύτης τῆς τιμῆς τοὺς στρατιώτας προθυμοτέρους κκτασκευάσασθαι¹³ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς μάχαις κινδύνους.

Αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν¹⁴ τὴν δύναμιν προῆγε¹⁵ διὰ τῆς

(1) ληφθὲν. (2) ὑπεχώρει. (3) προθυμία τῆς . . . , τόλμη. (4) ἀνθίστατο. (5) ἡττηθέντων. (6) εἰς φυγὴν. (7) ἔλαβε. (8) ἐξέχω. (9) συμπλακέντες. (10) καὶ τὸ θάρος ἀποβαλόντες. (11) τὸ ὅλον. (12) ἤχμαλωτίσθησαν, συνελήφθησαν ζῶντες. (13) νὰ κάμῃ. (14) ἀνακαύσας. (15) προῦχόμενος.

Λυδίας, καὶ τὴν μὲν τῶν Σαρδιανῶν πόλιν καὶ τὰς ἀκροπόλεις, ἔτι δὲ τοὺς ἐν αὐταῖς θησαυροὺς παρέλαβε, Μιθρήνους τοῦ σατράπου παρὰδόντος ἐκουσίως. Εἰς δὲ τὴν Μίλητον συμπεφευγόντων τῶν δικασθέντων ἐκ τῆς μάχης Περσῶν μετὰ Μένωνος τοῦ στρατηγοῦ, ὁ μὲν βασιλεὺς πλησίον τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας καθ' ἡμέραν συνεχεῖς προσβολὰς τοῖς τείχεσιν ἐκ διαδοχῆς¹ ἐποιεῖτο, οἱ δὲ πολιορκούμενοι τὸ μὲν πρῶτον ῥαδίως ἀπὸ τῶν τειχῶν ἡμύνοντο², πολλῶν μὲν στρατιωτῶν ἠθροισμένων εἰς τὴν πόλιν, βελῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὴν πολιορκίαν χρησίμων δαψιλῆ³ χορηγίαν ἔχοντες. Ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς φιλοτιμότερον ταῖς τε μηχαναῖς ἐσάλειψε τὰ τεῖχη καὶ τὴν πολιορκίαν ἐνεργεστὰ τὴν ἐποιεῖτο κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν, οἱ τε Μακεδόνες διὰ τῶν πιπτόντων τειχῶν εἰσεβιάζοντο⁴, τήνικαῦτα κατισχυόμενοι⁵ πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο. Εὐθὺς δ' οἱ Μιλήσιοι μεθ' ἱκετηριῶν⁶ τῷ βασιλεῖ προσπίπτοντες παρέδωκαν σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν· τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Μακεδόνων ἀνηρέθησαν, οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐκπίπτοντες⁷ ἔφευγον· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἥλωσαν⁸. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τοῖς μὲν Μιλησίοις φιλανθρώπως προσηέχθη, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ἐξηνδραποδίσατο⁹. Τῆς δὲ ναυτικῆς δυνάμεως οὐσης ἀχρήστου καὶ δαπάνης μεγάλης ἐχούσης, κατέλυσε τὸ ναυτικὸν πλὴν ὀλίγων νεῶν, αἷς ἐχρήτο πρὸς τὴν παρὰ κομιδὴν τῶν πολιορκητικῶν ὀργάνων, ἐν αἷς ἦσαν αἱ παρ' Ἀθηναίων νῆες συμμαχίδες εἰκοσιν. Ἐνιοὶ δὲ λέγουσι τὸν Ἀλέξανδρον στρατηγικῶς ἐπινόησαι τὴν τοῦ στόλου κατὰ

(1) συναλλάζων τὰς δυνάμεις, (διὰ τὰ ἦναι ἀμφοτέρωθεν). (2) ὑπερησπίζοντο. (3) ἄφθονον. (4) διὰ τῆς βίας εἰσέηρχοντο. (5) καταπισχυόμενοι. (6) ἐνν. ῥάβδων ἢ κλάδων ἐλαίας, τοὺς ὁποίους κρατοῦντες οἱ ἱκέται κατέφευγον ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειάν τινος κατὰ γινομένης αὐτῷ ἀδικίας τινος. (7) ἐξοριζόμενοι. (8) ἀόρ. τ. ἀλίσκομαι. = συνελέγησαν. (9) ἔκαμε δούλους.

λυσιν· προσδοκίμου γὰρ ὄντος τοῦ Δαρείου, καὶ μελλούσης παρτάξεως συντελεῖσθαι¹, νομίσαι² τοὺς Μακεδόνας ἐκθυρότερον ἀγωνιεῖσθαι, παραιρεθείσης³ τῆς κατὰ τὴν φυγὴν ἐλπίδος. Τὸ δ' αὐτὸ πράξει² κατὰ τὴν ἐπὶ Γρανίκῳ μάχην· κατὰ νότου γὰρ λαβεῖν² τὸν ποταμόν, ὅπως μηδεὶς ἐπιβῆλῃται⁴ φεύγειν, προδήλου τῆς ἀπωλείας οὔσης τῶν διωκομένων ἐν τῷ τοῦ ποταμοῦ ρείθρῳ. Καὶ γὰρ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους Ἀγαθοκλέα τὸν Συρακοσίων βασιλέα μιμησάμενον τὴν Ἀλεξάνδρου στρατηγίαν ἀνέλπιστον καὶ μεγάλην νίκην περιποιήσασθαι⁵. διὰ πάντα γὰρ αὐτὸν εἰς Λιβύην μετ' ὀλίγης δυνάμεως καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσαντα, παρελῆσθαι⁶ μὲν τῶν στρατιωτῶν τὰς ἐκ τοῦ φεύγειν ἐλπίδας, συναναγκάσαι⁶ δὲ γενναίως ἀγωνίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο, Καρχηδονίων ἀντιταχθέντων πολλαῖς μυριάσι, νικῆσαι⁶.

Μετὰ δὲ τὴν ἄλωπιν τῆς Μιλήτου τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν καὶ τῶν μισθοφόρων, ἔτι δ' οἱ πρακτικώτατοι⁷ τῶν ἡγεμόνων συνέδραμον εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν. Αὕτη δὲ ἡ πόλις μεγίστη τῶν κατὰ τὴν Καρίαν ἦν, βασιλεία⁸ μὲν ἐσχηκυῖα τὰ Καρῶν, ἀκροπόλεσι⁹ δὲ καλαῖς κεκοσμημένα. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Μέμων μὲν τὴν τε γυναικα καὶ τὰ τέκνα πρὸς Δαρεῖον ἔπεμψε, καὶ τούτῳ παραθέμενος ἅμα μὲν ὑπέλαβε τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν καλῶς πεπρονοῆσθαι, ἅμα δὲ τὸν βασιλέα καλοῦς ὁμήρους ἔχοντα προθυρότερον ἐμπιστεύσειν αὐτῷ τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. Εὐθὺς γὰρ ὁ Δαρεῖος ἔπεμψεν ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν οἰκοῦντας, προστάττων ἅπαντας ὑπακούειν τῷ Μέμνῳ· διόπερ οὗτος παραλαβὼν τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν παρε-

(1) διότι ἐνῷ περιεμένετο . . . καὶ μεγάλη μάχη νὰ γείνη. (2) ἐνν. λέγουσι. (3) ἐὰν ἀφαιρεθῇ . . . (4) ἐπιχειρήσῃ. (5) ἐνν. λέγουσι. = ὅτι περιεποίησεν ἑαυτῷ = ἔλαβε. (6) ἐνν. λέγουσι. = ὅτι ἀφῆρσε. (7) δραστηριώτατοι. (8) βασιλικὴν καθέδραν, (9) φρουρίαις.

σκευάζετο πάντα τὰ χρήσιμα πρὸς πολιορκίαν ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀλικαρνασέων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τὰ μὲν πολιορκητικὰ τῶν ὀργάνων καὶ σῖτον κατὰ θάλατταν ἐκόμισεν ἐπὶ τὴν Ἀλικαρνασσόν, αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως προῆγεν ἐπὶ τῆς Καρίας, καὶ τὰς ἐν τῇ παρόδῳ¹ πόλεις προσήγετο² ταῖς φιλανθρωπίαις· μάλιστα δ' εὐηργέτει τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ποιῶν αὐτὰς αὐτονόμους καὶ ἀφορολογήτους, προσεπιλέγων ὅτι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερώσεως ἕνεκα τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον ἐπανήρηται³. Ὅντι δ' αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἀπήντησέ τι γύναιον, ὄνομα μὲν Ἀδα, γένει δὲ προσήκουσα τῇ Καρῶν ἀρχῇ⁴. Ἐντυχούσης⁵ δ' αὐτῆς περὶ τῆς προγονικῆς δυναστείας καὶ δεηθείσης βοηθῆσαι, ταύτην μὲν ἐκέλευσε παραλαβεῖν τὴν τῆς Καρίας ἀρχήν, τοὺς δὲ Κᾶρας ἰδίους⁶ ἐποίησάτο ταῖς εὐνοίαις διὰ τὴν τῆς γυναικὸς ταύτης εὐεργεσίαν· εὐθὺς γὰρ αἱ πόλεις ἅπασαι πρεσβείας ἀποστέλλουσαι χρυσοῖς στεφάνοις ἐτίμησαν τὸν βασιλέα καὶ πάντα συμπράττειν ἐπηγγείλαντο⁷. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος πλησίον τῆς πόλεως στρατοπεδεύσας συνεστήσατο⁸ πολιορκίαν ἐνεργὸν⁹ καὶ καταπληκτικὴν. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον τοῖς τείχεσι προσβολὰς συνεχεῖς ἐκ διαδοχῆς ἐποιεῖτο καὶ διημέρευεν ἐν τοῖς κινδύνοις· μετὰ δὲ ταῦτα παντοδαπὰς μηχανὰς ἐπιστήσας, καὶ τὰς πρὸ τῆς πόλεως τάφρους τρισὶ χελώναις¹⁰ ἀναπληρώσας¹¹, διὰ τῶν κριῶν¹⁰ ἐσάλεινε τοὺς πύργους καὶ τὰ μεταξὺ μεσοπύργια. Καταβαλὼν¹² δὲ μέρος τι τοῦ τείχους, τὸ λοιπὸν ἤδη διὰ τῆς ἐκ χειρὸς μάχης ἐβιόζετο διὰ τοῦ πτώματος¹³ εἰς τὴν πόλιν εἰσπεσεῖν. Μένων δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς προσβάλλοντας τοῖς τείχεσι Μακεδόνας ῥαδίως ἡμύνετο¹⁴,

(1) διαβάσει. (2) προσέλκυε. (3) εἶχεν ἀναλάβει. (4) τῷ βασιλικῷ οἴκῳ. (5) ἐπειδὴ δὲ αὕτη τῷ ὠμίλησε. (6) ἰδικούς του. (7) ὑπέσχοντο. (8) ἤρχισε. (9) δραστηρίαν. (10) πολιορκητ. μηχανή. (11) γεμίσας. (12) κρημνίσας. (13) διὰ τῶν ἐρειπίων. (14) ἀπέκρουσε, ἀπεμάκρυνε.

πολλῶν ὄντων ἐν τῇ πόλει στρατιωτῶν· κατὰ δὲ τὰς τῶν ὀργάνων¹ προσβολὰς μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν ἐκχεόμενος² ἐκ τῆς πόλεως νυκτὸς πῦρ ἐνέβαλλε ταῖς μηχαναῖς· μεγάλων δ' ἀγώνων πρὸ τῆς πόλεως συνισταμένων³, οἱ μὲν Μακεδόνες ταῖς ἀρεταῖς⁴ πολὺ προεῖχον, οἱ δὲ Πέρσαι τῷ πλήθει καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἐπλεονέκτοιν⁵. συνήργουν⁶ γὰρ αὐτοῖς οἱ ἀπὸ τῶν τειχῶν συναγωνιζόμενοι καὶ τοῖς ὀξυβελέσι καταπέλταις⁷ οὓς μὲν ἀπέκτειναν τῶν πολεμίων, οὓς δὲ⁸ κατετίτρωσκον· ὁμοῦ δὲ αἱ τε σάλπιγγες ἐσήμαινον παρ' ἀμφοτέροις τὸ πολεμικόν⁹ καὶ βοή πανταχόθεν ἐγένετο, συνεπιτημαινομένων τῶν στρατιωτῶν τὰς παρ' ἑκατέρων ἀνδραγαθίας· οἱ μὲν γὰρ τὴν ἐν ταῖς μηχαναῖς αἰρομένην εἰς ὕψος φλόγα κατέπαιον, οἱ δ' εἰς χεῖρας συμπλεκόμενοι πολλὴν ἐποιοῦν φόνον, ἄλλοι δ' ἐντὸς τῶν πιπτόντων τειχῶν ἀντωκοδόμουν¹⁰ ἕτεραν ταίχην πολὺ τῶν προὔπαρχόντων βαρύτερα ταῖς κατασκευαῖς. Τῶν δ' ἡγεμόνων τῶν περὶ τὸν Μέμνονα προκινδυνευόντων, καὶ μεγάλως διδόντων δωρεὰς τοῖς ἀνδραγαθοῦσιν, ἀνυπέβδλητος φιλοτιμία παρ' ἀμφοτέροις ἐγένετο περὶ τῆς νίκης. Διὸ καὶ παρῆν ὄραν τοὺς μὲν τραύμασιν ἐναντίοις περιπίπτοντας¹¹ καὶ κατὰ τὰς λιποψυχίας ἀποφερομένους¹² ἐκ τῆς μάχης, τοὺς δὲ περιβαίνοντας τὰ πίπτοντα σώματα καὶ περὶ τῆς τούτων ἀναιρέσεως μεγάλους ἀγῶνας συνισταμένους¹³, ἄλλους δὲ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντας¹⁴ ἤδη, καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων παρακλήσεως¹⁵ πάλιν θαρροῦντας καὶ νεαροὺς¹⁶ ταῖς ψυχαῖς γινομένους. Τέλος δὲ

(1) μηχανῶν. (2) ἐξερχόμενος. (3) γινομένων. (4) τῇ ἀνδρείᾳ. (5) ἦσαν ὑπέρτεροι. (6) ἐβοήθουν. (7) πολεμικὴ μηχανὴ δι' ἧς ἔρριπτον βέλη. (8) ἄλλους μὲν ... ἄλλους δὲ ... (9) σελ. 95. σημ. 2. (10) ἐξ ἐναντίας ὠκοδόμουν. (11) ἡ μετχ. αὕτη ὡς καὶ αἱ ἐξῆς εἶναι κατηγορ. ἐκ τ. ὁρᾶν=ὅτι ἐτραυματίζοντο ἔμπροσθεν, ἐπὶ τοῦ στήθους. (12) ὅτι μετεκομίζοντο, ἀπεμακρύνοντο. (13) ἐγίνοντο. (14) ὑπεχώρουν. (15) ἐγκαρδιώσεως. (16) ἀκμαίους.

πρὸς αὐταῖς ταῖς πύλαις ἔπεσόν τινες τῶν Μακεδόνων καὶ σὺν αὐτοῖς Νεοπτόλεμος ἡγεμῶν, ἀνὴρ ἐπιφανής. Μετὰ δὲ ταῦτα δύο μὲν πύργων εἰς ἔδαφος καθηρημένων¹ καὶ δυοῖν μεσοπυργίων ἐρριμένων, τῶν μὲν Περδίκκου στρατιωτῶν τινὲς μεθυσθέντες προπετῶς² νυκτὸς προσέβαλλον τοῖς τῆς ἀκροπόλεως τείχεσιν, οἱ δὲ περὶ τὸν Μένονα συννοήσαντες³ τὴν ἀπειρίαν τῶν προσβαλλόντων καὶ ἐπεξελθόντες⁴ καὶ τῷ πλήθει πολὺν προέχοντες ἐτρέψαντο⁵ τοὺς Μακεδόνας καὶ πολλοὺς ἀνήρουν· γνωσθέντος δὲ τοῦ συμβεβηκότος ἐξεβοήθουν⁶ πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, καὶ μεγάλης μάχης γενομένης καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιφανέντων⁷ οἱ μὲν Πέρσαι βικισθέντες συνεχλείσθησαν εἰς τὴν πόλιν, ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς πεσόντας πρὸ τοῦ τείχους Μακεδόνας διακηρυκευσάμενος ἤτησεν ὑποσπόνδους⁸. Ἐφιάλτης μὲν οὖν καὶ Θρασύβουλος οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχοῦντες τοῖς Πέρσαις συνεβούλευον μὴ διδόναι τοὺς νεκροὺς πρὸς ταφὴν, ὁ δὲ Μένων συνεχώρησε⁹.

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἐφιάλτης βουλευομένων τῶν ἡγεμόνων συνεβούλευε μὴ περιμένειν, ἕως ἂν ἀλούσῃς¹⁰ τῆς πόλεως αἰχμάλωτοι καταστῶσιν, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς ἡγεμόνας προκινδυνεύοντας τῶν μισθοφόρων ἐπιθέσθαι¹¹ τοῖς πολεμίοις. Ὁ δὲ Μένων ὁρῶν τὸν Ἐφιάλτην πρὸς ἀρετὴν ὁρμώμενον, καὶ μεγάλας ἔχων ἐλπίδας ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην, συνεχώρησεν¹² αὐτῷ πράττειν ὃ βούλοιτο. Ὁ δὲ δισχιλίους τῶν μισθοφόρων ἐπiléκτους¹³ ἀναλαβὼν καὶ τοῖς ἡμίσεσι

(1) ἀφ' οὗ εἶχον κρημνισθῇ μέχρις ἐδάφους . . . (2) ἀπερισκέπτως. (3) παρατηρήσαντες, ἐννοήσαντες. (4) ἐξελθόντες κατ' αὐτῶν. (5) εἰς φυγὴν. (6) ἐτρέξαν πρὸς βοήθειαν. (7) ἐμφανισθέντων. (8) διὰ κηρύκων διαπραγματευθεὶς ἐζήτησεν ἀναχωρῆσαι διὰ τὰ θάψαι τοὺς νεκρούς. (9) ἀλλ' ὁ Μ. παρεχώρησε. (10) κυριευθείσης. (11) νὰ προσβάλλωσι τοὺς . . . (12) ἐπέτρεψε. (13) ἐκλεκτούς.

φέντες φιλίαν συνάπτησθε¹, προδόται φανήσεσθε τῶν
 συμμαχησάντων, καὶ τοὺς κοινούς ἐχθροὺς δυνάμενοι²
 ταπεινῶσαι, τοσούτους στρατιώτας ἀποδόντες πάλιν ἰσχυ-
 ροὺς κατασκευάσετε. Οὐ γὰρ ἂν ποτ' ἔγωγε πιστεύσαιμι,
 ὥς Ἀθηναῖοι τηλικαύτην ἐχθρὸν ἐπανηρημένοι βεβαίαν³
 φυλάξουσιν τὴν φιλίαν, ἀλλ' ἀσθενεῖς μὲν ὄντες ὑποκρι-
 θήσονται τὴν εὖνοιαν, ἀναλαβόντες δ' αὐτοὺς τὴν ἀρχαίαν
 προκίρῃσιν ἐπὶ τέλος ἄξουσιν⁴. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ζεῦ καὶ
 πάντες θεοί, μαρτύρομαι⁵ πάντας ὑμᾶς μὴ σῶζειν τοὺς
 πολεμίους, μὴ ἐγκαταλείπειν τοὺς συμμάχους, μὴ πάλιν
 ἕτερον ἐπάγειν τῇ πατρίδι κίνδυνον· ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες
 Συρακόσιοι, τούτους ἀφέντες, εἰάν ἀποβῇ τι δυσχερές,
 οὐδ' ἀπολογία ἐαυτοῖς εὐσχήμονα⁶ καταλείψετε.

Τοιαῦτα διαλεχθέντος τοῦ Λάκωνος, μετέπεσε⁷ τὸ
 πλῆθος καὶ τὴν Διοκλέους γνώμην ἐκύρωσε. Διόπερ οἱ
 μὲν στρατηγοὶ παρὰ χρεῖμα ἀνῆρέθησαν⁸ καὶ οἱ σύμμαχοι,
 οἱ δ' Ἀθηναῖοι παρεδόθησαν εἰς τὰς λατομίας⁹, ὧν ὕστε-
 ρον οἱ μὲν ἐπὶ πλεόν παιδείας μετεσχηκότες¹⁰ ὑπὸ τῶν
 νεωτέρων ἐξαρπαγέντες διεσώθησαν, οἱ δέ λοιποὶ σχεδὸν
 ἅπαντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κακούμενοι τὸν βίον οἰκτρῶς
 κατέστρεψαν.

- (1) εἰάν ἀφήσητε ἀτιμωρητὴ καὶ συνάψητε φιλίαν μετ' αὐτῶν. (2) ἐνῶ
 δύνασθε ν' ἀδυνατίσγητε διὰ τῆς ἀποδόσεως. . . (3) ἀσφαλῆ, διαρκῆ.
 (4) θὰ φέρωσιν εἰς τέλος τὴν ἀρχαίαν πρόθεσιν των. (5) ἐπικαλοῦμαι
 μάρτυρας. (6) ἐντιμον. (7) μετέβαλε γνώμην. (8) ἐφονεύθησαν.
 (9) λιθοτομεῖα. (10) οἱ καλλίτερον ἀνατραφέντες.

ΒΙΒΛΟΣ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

Ἐπ' ἄρχοντας Ἀθήνησιν Εὐκλείτου¹ Ἀλέξανδρος δια-
δεξάμενος τὴν βασιλείαν πρῶτον μὲν τοὺς φονεῖς τοῦ
πατρὸς τῆς ἀρμοζούσης τιμωρίας ἡξίωσε, μετὰ δὲ ταῦτα
τῆς ταφῆς τοῦ γονέως τὴν ἐνδεχομένην² ἐπιμέλειαν ποι-
ησάμενος³ κατέστησε τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν πολὺ κάλλιον
ἢ πάντες προσεδόκησαν. Νέος γὰρ ὢν παντελῶς καὶ διὰ
τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τινων καταφρονούμενος, πρῶτον μὲν τὰ
πλήθη οἰκείοις λόγοις παρεστήσατο⁴ πρὸς εὐνοίαν· ἔφη
γὰρ ὄνομα μόνον διηλλάχθαι βασιλέως, τὰς δὲ πράξεις
χειρισθῆσθαι μηδὲν καταδεέστερον τῆς ἐπὶ τοῦ πατρὸς
γενομένης οἰκονομίας⁵. ἔπειτα ταῖς πρεσβείαις χρηματί-
σας φιланθρώπως παρεκάλεσε⁶ τοὺς Ἕλληνας τηρεῖν τὴν
πρὸς αὐτὸν πατροπαράδοτον εὐνοίαν. Τῶν δὲ στρατιωτῶν
πυκνὰς ποιησάμενος ἐξοπλισίας⁷ μελέτας τε καὶ γυμνα-
σίας πολεμικὰς, εὐπειθῆ κατεσκεύασε τὴν δύναμιν. Ἐχων
δὲ τῆς βασιλείας ἔφεδρον⁸ Ἀτταλον τὸν ἀδελφιδοῦν Κλεο-
πάτρας τῆς ἐπιγαμηθείσης⁹ ὑπὸ Φιλίππου, τοῦτον ἔκρι-
νεν ἐκ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι¹⁰. καὶ γὰρ ἐτύγχανε παιδίον
ἐκ τῆς Κλεοπάτρας γεγονὸς τῷ Φιλίππῳ τῆς τελευταίας
τοῦ βασιλέως ὀλίγαις πρότερον ἡμέραις. Ὁ δ' Ἀτταλὸς
προαπεσταλμένος ἦν εἰς τὴν Ἀσίαν στρατηγὸς τῶν δυ-

(1) 335 π. Χ. (2) προσήκουσαν. (3) ἐπιμεληθεὶς. (4) διὰ καταλ-
λήλων λ. προσέειπεν. (5) ὅτι θὰ διοικηθῶσιν ὄχι κατώτερον, χειρό-
τερον τῆς . . . διοικήσεως. (6) ἀκροασάμενος τοὺς πρ. φ. παρήνευσε. . .
(7) ἀντὶ ἐξοπλισμῶν = ἐξοπλισίας. (8) ἐνεδρεύοντα, καιροφυλακτοῦντα
νὰ λάβῃ τὴν β. = ἀντίπαλον. (9) τῆς δευτέρας γυναικὸς τοῦ Φιλίππου.
(10) ν' ἀπομακρύνῃ, φονεύσῃ.

νάμεων μετὰ Παρμενίωνος, εὐεργετικός δ' ὢν καὶ ταῖς ὁμιλίαις ἐκθεραπύων¹ τοὺς στρατιώτας μεγάλης ἐτύγχανεν ἀποδοχῆς² ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Εὐλόγως οὖν τοῦτον εὐλαβεῖτο³ μή ποτε τῆς ἀρχῆς ἀντιποιήσῃται⁴, συνεργοὺς λαβὼν τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐναντιουμένους αὐτῷ. Διόπερ τῶν φίλων προχειρισάμενος⁵ Ἑκαταῖον ἐξάπέστειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ τῶν ἰκνῶν στρατιωτῶν, δοὺς ἐντολὰς μάλιστα μὲν ἀγαγεῖν ζῶντα τὸν Ἄτταλον, ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ δύνηται κατεργάσασθαι⁶, δολοφονῆσαι τὸν ἄνδρα τὴν ταχίστην⁷. Οὗτος μὲν οὖν διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ συμμίζας⁸ τοῖς περὶ τὸν Παρμενίωνα καὶ Ἄτταλον, ἐπετῆρει τὸν καὶρὸν⁹ τῆς προκεχειρισμένης¹⁰ πράξεως. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πυθόμενος πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων μετεώρους¹¹ εἶναι πρὸς καινοτομίαν εἰς πολλὴν ἀγωνίαν ἐνέπιπτεν. Ἀθηναῖοι μὲν γάρ, Δημοσθένους δημαγωγοῦντος¹² κατὰ τῶν Μακεδόνων, τὴν τε Φιλίππου τελευτὴν ἀσμένως ἤκουσαν καὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἐξεχώρου¹³ τοῖς Μακεδόσι, διαπρεσβευσάμενοι¹⁴ δὲ πρὸς Ἄτταλον ἐν ἀπορρήτοις συνετίθεντό καινοπραγίαν¹⁵ καὶ πολλὰς τῶν πόλεων προετρέποντο τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι¹⁶. Αἰτωλοὶ δὲ κατὰγειν τοὺς ἐξ Ἀκαρνανίας φυγάδας ἐψηφίσαντο¹⁷ διὰ Φιλίππου πεῖραν εἰληφότας τῆς φυγῆς¹⁸. Ἀμβρακιοῦται δὲ πεισθέντες Ἀριστάρχῳ τὴν μὲν ὑπὸ Φιλίππου κατασταθεῖσαν φορυρὰν ἐξέβαλον, τὴν δὲ πόλιν ἐποίησαν δημοκρατεῖσθαι¹⁹. ὁμοίως δὲ τού-

(1) κερδαίνων τὴν ἀγάπην τῶν... (2) τιμῆς, ὑπολήψεως. (3) ἐφρόντιζε. (4) λάβῃ. (5) ἐκλέξας. (6) κατορθῶσαι. (7) τάχιστα. (8) ἐνωθεῖς. (9) περιέμενε τὸν κατάλληλον κ. ((10) τῆς προαποφασισθείσης. (11) ἐπιθυμητικούς, ἐπιρρεπεῖς. (12) ἐρεθίζοντος τὸν δῆμον. (13) παρεχώρου. (14) διαπραγματευθέντες διὰ πρέσβων. (15) μυστικὰ συνεφώνουν ὅπως συμπράξωσι. (16) νὰ φροντίσωσι περὶ ἐλ. (17) νὰ ἐπαναφέρωσι ἀπεφάσισαν. (18) οἵτινες διὰ Φ. εἶχον ἐξορισθῇ. (19) νὰ διοικῇται διὰ δημοκρατίας.

τοῖς Θηβαῖοι τὴν μὲν ἐν τῇ Καδμείᾳ¹ φρουρὰν ἐκβαλεῖν ἐψηφίσαντο, τῷ δ' Ἀλεξάνδρῳ μὴ συγχωρεῖν² τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν. Ἀρχάδες δὲ οὔτε Φιλίππῳ συνεχώρησαν τὴν ἡγεμονίαν μόνοι τῶν Ἑλλήνων οὔτ' Ἀλεξάνδρῳ προσέσχον· τῶν δ' ἄλλων Πελοποννησίων Ἀργεῖοι καὶ Ἡλεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ τινες ἕτεροι πρὸς τὴν αὐτονομίαν ὥρμησαν. Τῶν δὲ ὑπεροικούντων³ τὴν Μακεδονίαν ἐθνῶν οὐκ ὀλίγα πρὸς ἀπόστασιν⁴ ὥρμα, καὶ πολλὴ ταρχχὴ κατεῖχε τοὺς τῆδε⁵ κατοικοῦντας βαρβάρους. Ἄλλ' ὅμως τηλικούτων πραγμάτων καὶ τοσούτων φόβων κατεχόντων τὴν βασιλείαν, Ἀλέξανδρος νέος ὢν παντελῶς ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν δυσχερῇ παραδόξως καὶ συντόμως κατεστήσατο⁶. οὗς μὲν γὰρ πειθοῖ διὰ τῆς ὁμιλίας προσηγάγετο⁷, οὗς δὲ φόβῳ διωρθώσατο, τινὰς δὲ βίᾳ χειρωσάμενος ὑπηκόους ἐποιήσατο. Πρώτους δὲ Θετταλοὺς ὑπομνήσας τῆς ἀρχαίας ἀφ' Ἡρακλέους συγγενείας, καὶ λόγοις φιλανθρώποις, ἔτι μεγάλαις ἐπὶ πηγυλίαις μετεωρίσας⁸, ἔπεισε τὴν πατροπαράδοτον ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ συγχωρῆσαι κοινῷ τῆς Θετταλίας δόγματι⁹. Μετὰ δὲ τούτους τὰ συνορίζοντα¹⁰ τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ὁμοίαν εὐνοίαν προσαγαγόμενος παρῆλθεν εἰς Πύλας, καὶ τὸ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέδριον συναγαγὼν ἔπεισεν ἑαυτῷ κοινῷ δόγματι δοθῆναι τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν. Τοῖς δ' Ἀμβρακιώταις διαπρεσβευόμενος καὶ φιλανθρώπως ὁμιλήσας, ἔπεισεν αὐτοὺς βραχὺ προειληφέναι τὴν μέλλουσαν ὑπ' αὐτοῦ δίδωσθαι μετὰ προθυμίας αὐτονομίαν. Πρὸς δὲ τὴν κατὰ πλῆξιν¹¹ τῶν ἀπει-

(1) ἀκροπόλει τῶν Θηβῶν, ὑπὸ τοῦ Κάδμου κτισθείση. (2) παραχωρεῖν. (3) τῶν κατοικούντων πέραν τῆς Μ. (4) ἀποστασίαν. (5) ἐνταῦθα. (6) = παρ' ἐλπίδα καὶ συντόμως ὑπερενίκησε, κατέβαλε, (7) ἄλλους μὲν μὲ λέξεις διὰ τῆς πειθοῦς προσεῖλκυσε, ἄλλους δέ. (8) διὰ μ. ὑποσχέσεων ἐρεθίσας. (9) ἀποφάσει. (10) γειτονικά. (11) ἵνα δὲ ἐκπλήξῃ τοὺς ἀπ. . . .

θούντων ἤγε τὴν δύναμιν τῶν Μακεδόνων κεκοσμημένην
καταπληκτικῶς. Ὁξείαις δὲ ταῖς ὁδοιπορίαις χρησάμενος¹
ἦκεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ πλησίον τῆς Καδμείας κατα-
στρατοπεδεύσας ἐπέστησε² τὸν φόβον τῇ πόλει τῶν Θη-
βαίων, καθ' ὃν χρόνον Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τὴν εἰς Βοιω-
τίαν πάροδον³ τοῦ βασιλέως, τῆς προὔπαρχούσης κατα-
φρονήσεως ἀπέστησαν⁴. ἡ γὰρ ὀξύτης⁵ τοῦ νεανίσκου καὶ
ἡ διὰ τῶν πράξεων ἐνέργεια τοὺς ἀλλοτριοφρονοῦντας⁶
μεγάλως ἐξέπληττε. Διόπερ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς
χώρης ἐψηφίσαντο κατακομίζειν⁷, τῶν δὲ τειχῶν ἐπιμέ-
λειαν τὴν ἐνδεχομένην⁸ ποιεῖσθαι. Πρὸς δὲ τὸν Ἀλέξαν-
δρον πρέσβεις ἐξάπέστειλαν, ἀξιούντες συγγνώμην ἔχειν⁹,
εἰ τὴν ἡγεμονίαν μὴ ταχέως συγχωροῦσιν¹⁰. Ἐν δὲ τοῖς
πρέσβεσι καὶ Δημοσθένης ἐκπεμφθεὶς οὐ συνῆλθε μετὰ
τῶν ἄλλων πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἐκ τοῦ Κιθαιρώνος
ἀνέκαμψεν¹¹ εἰς τὰς Ἀθήνας, εἴτε διὰ τὰ πεπολιτευμένα
κατὰ Μακεδόνων φοβηθεὶς, εἴτε βουλόμενος τῷ βασιλεῖ
τῶν Περσῶν ἀμεμπτον αὐτὸν διαφυλάττειν¹². Πολλὰ γὰρ
χρήματ' αὐτὸν εἰληφέναι παρὰ Περσῶν, ἵνα πολι-
τεῖσθαι κατὰ Μακεδόνων· περὶ ὧν καὶ τὸν Αἰσχίνην φα-
σίν, ὀνειδίζοντα τῷ Δημοσθένει κατὰ τινα λόγον τὴν
δωροδοκίαν¹³, εἰπεῖν «νῦν μέντοι τὴν δαπάνην ἐπικέκλυ-
κεν¹⁴ αὐτοῦ τὸ βασιλικὸν χρυσίον, ἔσται δὲ οὐδὲ τοῦτο
ἐκάνον· οὐδεὶς γὰρ πώποτε πλοῦτος τρόπου πονηροῦ περι-
εγένετο.»¹⁵ Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τοῖς πρέσβεσι τῶν Ἀθη-
ναίων φιλανθρώπους ἀποκρίσεις δοὺς ἀπέλυσε τοῦ πολλοῦ

(1) ταχέως δὲ ὁδοιπορήσας. (2) ἐνέβαλε. (3) ἔλευσις. (4) ἔπαυ-
σαν ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν καταφρονῶσι. (5) ταχύτης. (6) τοὺς τὰ ἐναντία
φρονοῦντας, τοὺς ἐχθροὺς. (7) νὰ φέρωσιν ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐν τῇ
πόλει. (8) δυνατόν. (9) νὰ συγχωρῇ. (10) παραχωροῦσιν. (11) ἐ-
πέστρεψε. (12) διότι ἤθελε νὰ μὴ κατηγορηθῇ ὑπὸ τοῦ 6. τῶν Π.
(13) διότι ἐλάμβανε χρήματα· τὸ δὲ δίδειν χρήματα λέγεται δεκασμός.
(14) ἔχει ὑπερχεῖλσει. (15) ποτὲ ἕως τώρα . . . ὑπῆρξε περισσός,
ἤρκεσε.

φόβου τὸν δῆμον, τοῦ δ' Ἀλεξάνδρου παραγγείλαντος εἰς Κόρινθον ἀπαντᾶν τὰς τε πρεσβείας καὶ πούς συνέδρους, ἐπειδὴ συνῆλθον οἱ συνεδρεύειν εἰωθότες, διαλεχθεὶς ὁ βασιλεὺς καὶ λόγοις ἐπεικέσι χρησάμενος¹ ἔπεισε τοὺς Ἕλληνας ψηφίσασθαι στρατηγὸν αὐτοκράτορα² τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὸν Ἀλέξανδρον καὶ συστρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ὑπὲρ ὧν³ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξήμαρτον. Τυχὼν δὲ ταύτης τῆς τιμῆς ὁ βασιλεὺς ἐπανῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Μακεδονίαν.

Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα διήλθομεν, μεταβιβάσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πράξεις. Μετὰ γάρ⁴ τὴν Φιλίππου τελευτὴν Ἀττάλος τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει νεωτερίζειν⁵ καὶ πρὸς Ἀθηναίους συνετίθετο κοινοπραγίαν⁶ κατ' Ἀλεξάνδρου, ὕστερον δὲ μετανοήσας τὴν μὲν ἀποδοθεῖσαν αὐτῷ παρὰ Δημοσθένους ἐπιστολὴν τηρήσας ἀπέστειλε πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ λόγοις φιλικνθρώποις ἐπειρᾶτο τὰς καθ' ἑαυτοῦ διαβολὰς ἀποτρίψασθαι⁷, τοῦ δ' Ἐκαταίου κατὰ τὰς τοῦ βασιλέως ἐντολὰς δολοφονήσαντος τὸν Ἀττάλον, ἡ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν τῶν Μακεδόνων δύνამις ἐπαύσατο τοῦ μετεωρίζεσθαι πρὸς ἀπόστασιν⁸, τοῦ μὲν Ἀττάλου πεφονευμένου, τοῦ δὲ Περμενίωνος οἰκειότατα διακειμένου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον· περὶ δὲ τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας μέλλοντος ἡμᾶς ἀναγράφειν ἀναγκαῖόν ἐστι βραχὺ τοῖς χρόνοις προαναλαβεῖν τὴν ἱστορίαν⁹. Φιλίππου γάρ⁴ ἔτι βασιλεύοντος ἦρχε τῶν Περσῶν Ὀχρος καὶ προσεφέρετο τοῖς ὑποτεταγμένοις ὡμῶς καὶ βιαίως. Μισουμένου δὲ αὐτοῦ

(1) καὶ ἐπεικῶς ὁμιλήσας. (2) μὲ πλήρη, ἀπόλυτον ἐξουσίαν. (3) διὰ νὰ ἐκδικηθῇ αὐτοὺς δι' ἐκεῖνα, τὰ ὅποια . . . (4) δηλαδὴ. (5) νὰ εἰσαγάγῃ νέον πολίτευμα. (6) συμφώνησε μὲ τοὺς Α. ἵνα συμπράξωσι κατὰ . . . (7) ν' ἀποπλύνῃ, καθαρίσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τὰς . . . (8) νὰ κλίνη εἰς ἀποστασίαν. (9) πρέπει ἐν τῇ ἱστορίᾳ νὰ ἐπανέλθωμεν ὅλον γον εἰς τοὺς παρελθόντας χρόνους.

διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν τρόπων, Βαγώας ὁ χιλίαρχος, εὐνοῦχος μὲν ὢν τὴν ἔξιν, πονηρὸς δὲ καὶ πολεμικὸς τὴν φύσιν, ἀνεῖλε¹ φαρμάκῳ τὸν Ὠχὸν διὰ τινος ἱατροῦ, τὸν δὲ νεώτατον τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως Ἀρσὴν εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν. Ἀνεῖλε δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ βασιλέως, ὄντας νέους παντελῶς, ὅπως μονωθεῖς ὁ νεανίσκος μᾶλλον ὑπήκοος αὐτῷ γένηται². Τοῦ δὲ μειρακίου ταῖς γενομέναις παρκανομίαις προσκόπτοντος³, καὶ φανεροῦ καθεστῶτος ὅτι τιμωρήσεται τὸν αὐθέντην⁴ τῶν ἀνομημάτων, φθίσας⁵ αὐτοῦ τὰς ἐπιβουλὰς ὁ Βαγώας ἀνεῖλε τὸν Ἀρσὴν μετὰ τῶν τέκνων τρίτον ἔτος ἤδη βασιλεύοντα. Ἐρήμου δ' ὄντος τοῦ Βασιλέως οἴκου, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ κατὰ γένος διαδεξιμένου τὴν ἀρχήν, προχειρισάμενος⁶ ἓνα τῶν φίλων Δαρεῖον ὄνομα⁷, τούτῳ συγκατασκεύασε τὴν βασιλείαν⁸. Οὗτος δ' ἦν υἱὸς μὲν Ἀρσάνου τοῦ Ὀστιάου, ὃς ἦν ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Περσῶν βασιλεύσαντος. Ἴδιον δὲ τι συνέβη περὶ τὸν Βαγῶαν γενέσθαι καὶ μνήμης ἄξιον· χρώμενος γάρ⁹ τῇ συνήθει μιαιφονίᾳ¹⁰ τὸν Δαρεῖον ἐπεβόλετο διὰ φαρμακείας ἀνελεῖν¹¹. μνησθείσης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, ὁ βασιλεὺς ὡς ἐπὶ τινι φιλανθρωπίᾳ προσκαλεσάμενος τὸν Βαγῶαν καὶ δοὺς τὸ ποτήριον, ἠνάγκασε πιεῖν τὸ φάρμακον. Ἡζιώθη δὲ τῆς βασιλείας ὁ Δαρεῖος δοκῶν¹² πολὺ προέχειν ἀνδρείᾳ Περσῶν· Ἀρταξέρξου γὰρ ποτε τοῦ βασιλέως πολεμοῦντος πρὸς Καδουσίου¹³, καὶ τινος τῶν Καδουσίων ἐπ' ἀλκῇ¹⁴ καὶ ἀνδρείᾳ διαβεβοημένου καὶ προκαλεσαμένου τὸν βουλόμενον Περσῶν μονομαχῆσαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐτόλμη-

(1) ἐφόνευσε. (2) ἵνα ὑπακούσῃ. (3) ἐπειδὴ δυσχερεστεῖτο. (4) αἵτιον. (5) προφθίσας. (6) ἐκλέξας. (7) τὸν Κοδομανόν. (8) ἐδοθήσεν αὐτὸν εἰς τὴν θ. (9) δηλαδὴ. (10) εἰς τὴν χύσιν αἵματος, φόνον. (11) ἐσκέφθη νὰ φονεύσῃ διὰ φαρμάκου. (12) διότι ἐνομιζέτο. (13) τὸ ἰσχυρότατον καὶ ἀνδρείοτατον ἔθνος τῆς ἀρκτέας Μηδίας. (14) σωματικῇ δυνάμει.

σεν ὑπακοῦσαι, μόνος δὲ Δαρεῖος ὑποστὰς¹ τὸν κίνδυνον τὸν προκαλεσάμενον ἀπέκτεινε, καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ βασιλέως μεγάλας ἐτιμήθη δωρεαῖς, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις τὸ πρωτεῖον τῆς ἀνδρείας ἀπηνέγκατο². Διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀνδραγαθίαν ἄξιος τῆς βασιλείας νομισθεὶς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν περὶ τούτους τοὺς χρόνους, ἐν οἷς, Φιλίππου τελευτήσαντος διεδέξατο τὴν βασιλείαν Ἀλέξανδρος. Τοιοῦτον δ' ἄνδρα τῆς τύχης παραδούσης ἀντίπαλον τῇ κατ' Ἀλέξανδρον ἀρετῇ³, συνέβη πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας συστήναι⁴ περὶ τοῦ πρωτείου. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αἰ κατὰ μέρος πράξεις ἕκαστα δηλώσουσιν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας τρεψόμεθα.

Δαρεῖος γὰρ⁵ παρὰ λαβὼν τὴν βασιλείαν πρὸ μὲν τῆς Φιλίππου τελευτῆς ἐφιλοτιμεῖτο τὸν μέλλοντα πόλεμον εἰς Μακεδονίαν ἀποστρέψαι, ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, ἀπελύθη τῆς ἀγωνίας⁶, καταφρονήσας τῆς Ἀλεξάνδρου νεότητος· ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πράξεων ἐνέργεια καὶ οὐότης⁷ ἐποίησε μὲν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν πᾶσαν ἀναλαβεῖν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου γενέσθαι περιβόητον, τότε δὲ νουθετηθεὶς τοῖς ἔργοις ὁ Δαρεῖος ἐπιμέλειαν μεγάλην ἐποιεῖτο⁸ τῶν δυνάμεων, τριήρεις τε πολλὰς κατασκευαζόμενος καὶ πολλὰς δυνάμεις ἀξιολόγους συνιστάμενος, ἡγεμόνας τε τοὺς ἀρίστους προκρίνων⁹, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ Μέμνων ὁ Ῥόδιος, διαφέρων¹⁰ ἀνδρείαν καὶ συνέσει¹¹ στρατηγικῇ· τούτῳ δὲ δοὺς ὁ βασιλεὺς μισθοφόρους¹² πεντακισχιλίους, προσέταξε παρελθεῖν ἐπὶ πόλιν Κύζικον καὶ πειρᾶσθαι ταύτην χειρώσασθαι¹³. Οὗτος μὲν οὖν μετὰ τοσούτων στρατιωτῶν προῆγε¹⁴ διὰ τῆς Ἰδης.

(1) ἀναδεχθεὶς. (2) ἔλαβε. (3) ἀνδρείαν. (4) νὰ γένῃωσι. (5) σελ. 86 σημ. 4. (6) ἀπηλλάγη τοῦ φόβου. (7) ταχύτης. (8) ἐφρόντιζε περὶ τῶν πολεμικῶν του δυνάμεων. (9) ἐκλέγων. (10) διακρίνονμενος, ἐξέχων. (11) φρονήσει. (12) μισθωτοὺς στρατιώτας. (13) νὰ ὑποτάξῃ. (14) προῦχώρει.

Τὸ δ' ὅρος τοῦτο μυθολογοῦσιν τινες τυχεῖν ταύτης τῆς προσηγορίας¹ ἀπὸ τῆς Μελισσέως Ἰδης² μέγιστον δὲ ὑπάρχον τῶν κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον ἔχει κατὰ τὸ μέσον ἄντρον θεοπρεπές³, ἐν ᾧ φασι κριθῆναι τὰς θεὰς ὑπ' Ἀλεξάνδρου⁴. Γενέσθαι δ' ἐν τούτῳ λέγεται καὶ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους⁵, οὓς σίδηρον ἐργάσασθαι πρώτους, μαθόντας τὴν ἐργασίαν παρὰ τῆς τῶν θεῶν μητρός⁶. Ἰδιον δέ τι καὶ παράδοξον συμβαίνει γίνεσθαι περὶ τοῦτο τὸ ὅρος· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν⁷ ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς διὰ τὴν νηνεμίαν τοῦ περιέχοντος ἀέρος ὑπερπετῆ γίνεσθαι τὴν ἄκραν τῆς τῶν ἀνέμων πνοῆς⁸, ὁρᾶσθαι δὲ τὸν ἥλιον, ἔτι τῆς νυκτὸς οὔσης, ἀνατέλλοντα, τὰς ἀκτῖνας οὐκ ἐν κυκλοτερεῖ σχήματι τετραμμένον, ἀλλὰ τὴν φλόγα κατὰ πολλοὺς τόπους ἔχοντα διεσπαρμένην, ὥστε δοκεῖν πυρὰ πλείω θιγγάνειν⁹ τοῦ τῆς γῆς ὀρίζοντος. Μετ' ὀλίγον δὲ συνάγεται ταῦτα πρὸς ἓν μέγεθος, ἕως ἂν γένηται τρίπλεθρον διάστημα¹⁰. καὶ τότε ἤδη τῆς ἡμέρας ἐπιλαβούσης¹¹ τὸ φαινόμενον τοῦ ἡλίου μέγεθος πληρωθὲν τὴν τῆς ἡμέρας διχάσειν κατασκευάζει¹². Ὁ δ' οὖν Μέμνων διελθὼν τὴν ὀρεινὴν ἄφνω¹³ τῇ πόλει τῶν Κυζικηνῶν προσέπεσε, καὶ παρ' ὀλίγον αὐτῆς ἐκυρίευσεν¹⁴. ἀποπεσὼν δὲ τῆς ἐπιβολῆς τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε¹⁵ καὶ πολλῶν λαφύρων ἐκυρίευσεν· ἅμα δὲ τούτοις πρακτο-

(1) ὀνομασθῆναι. (2) τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Μελ. ἐν Κρήτῃ, ἐνθα ὑπῆρχε καὶ ὅρος Ἰδῆ. (3) σπήλαιον πρέπον εἰς θεόν, ὅμοιον πρὸς θεοῦ κατοικίαν. (4) τοῦ Πάριδος. (5) ἐργάζεται τῶν μετάλλων, ὑπηρετοῦντες τὴν Κυβέλην, τὴν μητέρα τῶν ὀρέων, ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Τρωάδι Ἰδῆς. Ἰδ. Διόδωρ. 5, 64. (6) τῆς Ῥέας Κυβέλης. (7) τὴν ἀνατολὴν τοῦ Σειρίου Κυνὸς ἢ τοῦ Ὠρίωνος. (8) τοῦ περιβάλλοντος ἀέρος, τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ ἄκρα αὕτη εἶναι ὑψηλότερον τῆς πν. τῶν ἀν. (9) πολλὰ πυρὰ ἐγγίζουσι. (10) διάστημα τριῶν πλέθρων, ἤτοι 300 ποδῶν. (11) ὑπολαμψάσης. (12) διδῶν ὅλον τὸ φῶς τῆς ἡμ. (13) αἰφνιδίως. (14) καὶ ὀλίγον ἔλειπε νὰ τὴν κυριεύσῃ, σχεδὸν τὴν ἐκυρ. (15) ἀπατυχὼν τοῦ σχεδίου ἠρῆμωσε τὴν . . .

μένοις¹ Παρμενίων Γρύνειον μὲν πόλιν ἐλὼν κατὰ κράτος ἐξηνδραποδίσατο², Πιτάνην³ δὲ πολιορκούντος αὐτοῦ Μένων ἐπιφανεῖς καὶ καταπληξάμενος τοὺς Μακεδόνας ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα Κάλλας μὲν ἔχων Μακεδόνας καὶ μισθοφόρους στρατιώτας ἐν τῇ Τρωάδι συνῆψε μάχην πρὸς τοὺς Πέρσας, ὄντας πολλαπλασίους, καὶ λειφθεὶς⁴ ἀπεχώρησεν εἰς τὸ Ῥοίτειον.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν⁵, Ἀλέξανδρος δὲ τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς καταπαύσας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Θράκην, καὶ πολλὰ μὲν ἔθνη Θράκια ταραττόμενα⁶ καταπληξάμενος ὑποταγῆναι κατηνάγκασεν, ἐπῆλθε δὲ⁷ καὶ τὴν Παιονίαν καὶ τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὰς ὁμόρους ταύταις χώρας, καὶ πολλοὺς τῶν κατοικούντων βαρβάρων ἀφεστηκότας χειρωσάμενος⁸ ὑπηκόους πάντας τοὺς πλησιοχώρους βαρβάρους ἐποίησατο· περὶ ταῦτα δ' ὄντος αὐτοῦ παρῆσαν τινες ἀπαγγέλλοντες⁹ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων νεωτερίζειν καὶ πολλὰς τῆς Ἑλλάδος πόλεις πρὸς ἀπόστασιν ὠρμηκένας, μάλιστα δὲ Θηβαίους. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς παροξυνθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, σπεύδων τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα παῦσαι ταραχὰς. Θηβαίων δὲ τὴν ἐν τῇ Καδμείᾳ¹⁰ φρουρὰν ἐκβαλεῖν φιλοτιμιουμένων καὶ πολιορκούντων τὴν ἄκρην¹¹, ἤκεν ὁ βασιλεὺς ἄφνω πρὸς τὴν πόλιν καὶ κατεστρατοπέδευσε πλησίον τῶν Θηβῶν μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως· οἱ δὲ Θηβαῖοι πρὸ μὲν τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας τὴν Καδμείαν τάφροις βυθίσαις καὶ σταυρώμασι πυκνοῖς περιέλαβον¹², ὥστε μήτε βοήθειαν αὐτοῖς δύνα-

(1) συγχρόνως δὲ ἐνῷ ἐπράττοντο ταῦτα. (2) διὰ τῆς βίας κυριεύσας ἐσπλάθωσε. (3) Κῦζικος καὶ Πιτάνη εἶναι πόλεις τῆς Αἰολίδος ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ. (4) ἡττηθεὶς. (5) τοιαύτη ἦτο ἡ θέσις τῶν πραγμάτων ἐν Α. (6) ταραχώδῃ, στασιαστικά. (7) ἐπέπεσε δὲ καὶ κατὰ τῆς... (8) ὑποτάξας. (9) ἐνῷ δὲ αὐτὸς ἡσυχολεῖτο εἰς... ἦλθον ἀναγγέλλοντες. (10) ἴδ. σελ. 84 σημ. 1. (11) ἀκρόπολιν. (12) διὰ περιχαρακωμάτων πυκνῶν περιέζωσαν.

σθαι μὴτ' ἀγορὰν εἰσπέμψαι, πρὸς δὲ Ἀρκάδας καὶ Ἀργείους, ἔτι δὲ Ἠλείους προσεβύσαντες¹ ἤξιουν βοηθεῖν. Ὀμοίως δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναίους περὶ συμμαχίας ἐπρέσβευσαν¹, καὶ παρὰ Δημοσθένους ὅπλων πλῆθος ἐν δωρεαῖς² λαβόντες τοὺς ἀνόπλους καθώπλιζον. Τῶν δ' ἐπὶ τὴν βοήθειαν παρακκληλημένων οἱ μὲν ἐν Πελοποννήσῳ στρατιώτας ἐξέπεμψαν ἐπὶ τὸν Ἴσθμὸν καὶ διατρίβοντες ἐκαρσάδουν, προσδοκίμου τοῦ βασιλέως ὄντος³, Ἀθηναῖοι δ' ἐψηφίσαντο μὲν βοηθεῖν τοῖς Θηβαίοις, πεισθέντες ὑπὸ Δημοσθένους, οὐ μέντοι γε τὴν δύναμιν ἐξέπεμψαν καρκοδοκοῦντες τὴν ῥοπὴν⁴ τοῦ πολέμου. Ὁ δὲ τῆς ἐν τῇ Καδμείᾳ φρουρᾶς ἡγούμενος Φιλώτας, ὁρῶν τοὺς Θηβαίους μεγάλας παρασκευὰς ποιουμένους πρὸς τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ τεῖχ' ἡ φιλοτιμότερον κατεσκεύασε καὶ βελῶν παντοδαπῶν⁵ πλῆθος ἡτοιμάσατο. Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς ἀνελπίστως ἐκ τῆς Θοράκης ἦκε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, αἱ μὲν συμμαχίαι τοῖς Θηβαίοις δισταζομένην εἶχον τὴν παρουσίαν⁶, ἡ δὲ τῶν πολεμίων δύναμις ὁμολογουμένην καὶ φανεράν ἐποιεῖτο τὴν ὑπεροχὴν⁷. Τότε δὲ συνεδρεύσαντες οἱ ἡγεμόνες προσβουλεύσαντο⁸ περὶ τοῦ πολέμου, καὶ πᾶσιν ἔδοξεν⁹ ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας διαγωνίζεσθαι. Τοῦ δὲ πλήθους ἐπικυρώσαντος τὴν γνώμην, ἅπαντες μετὰ πολλῆς προθυμίας εἶχον ἐτοίμως¹⁰ διακινδυνεύειν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν ἤγε¹¹, διδούς μετανοίας χρόνον εἰς τὸ βουλευσάσθαι καὶ νομίζων μὴ τολμήσειν μίαν πόλιν πρὸς τηλικαύτην δύναμιν παρατάξασθαι· εἶχε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν

(1) ἔμψαν πρέσβεις. (2) δωρεάν. (3) διαμένοντες περιέμενον, διότι περιεμένετο ὁ βασιλεὺς. (4) τὴν κλίσιν, τὴν ἔκθασιν. (5) παντὸς εἶδους. (6) τὴν προσέλευσιν των = ἀμφέβαλλον ἂν οἱ σύμμαχοι θὰ προσήρχοντο εἰς τοὺς Θ. (7) ἡ δὲ ὑπεροχὴ τῶν ἐχθρικών δυνάμεων ἦτο ὁμ. καὶ φ. (8) προσεσκέφθησαν. (9) πάντες ἀπεφάσισαν. (10) ἦσαν προθυμότατοι. (11) ἡσύχαζε.

πεζοὺς μὲν πλείους τῶν τρισμυρίων, ἱππεῖς δ' οὐκ ἐλάχιστους τῶν τρισχιλίων, πάντας δ' ἐνηθληκότας¹ τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις καὶ συνεστρατευμένους Φιλίππῳ καὶ σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς μάχαις ἀηττήτους γεγονότας, ὧν δὴ ταῖς ἀρεταῖς καὶ προθυμίαις πεποιοῦντος Ἀλέξανδρος ἐπεβάλετο² καταλῦσαι τὴν τῶν Περσῶν ἡγεμονίαν. Εἰ μὲν οὖν οἱ Θηβαῖοι τοῖς καιροῖς εἴξαντες διεπρεσβεύοντο³ πρὸς τοὺς Μακεδόνας ὑπὲρ εἰρήνης καὶ συνθέσεως⁴, ἡδέως ἂν ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο τὰς ἐντεύξεις, καὶ πάντα ἂν ἀξιούμενος συνεχώρησεν⁵. ἐπεθύμει γὰρ τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα ταραχὰς ἀποτριψάμενος⁶ ἀπερίσπαστον ἔχειν τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον⁷. νῦν δὲ δόξας⁸ ὑπὸ τῶν Θηβαίων καταφρονεῖσθαι διέγνω τὴν πόλιν ἀρδὴν ἀνελεῖν⁹ καὶ τῷ φόβῳ τούτῳ τὰς ὁρμὰς τῶν ἀφίστασθαι¹⁰ τολμώντων ἀποτρέψαι· διόπερ τὴν δύναμιν ἐτοίμην κατασκευάσας πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐκήρυξε τὸν βουλούμενον Θηβαίων ἀπιέναι¹¹ πρὸς αὐτὸν καὶ μετέχειν τῆς κοινῆς τοῖς Ἕλλησιν εἰρήνης· οἱ δὲ Θηβαῖοι δικφιλοτιμηθέντες ἀντεκήρυξαν ἀπὸ τινος ὑψηλοῦ πύργου τὸν βουλούμενον μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ Θηβαίων ἐλευθεροῦν τοὺς Ἕλληνας καὶ καταλίσιν τὸν τῆς Ἑλλάδος τύραννον παρεῖναι¹² πρὸς αὐτούς· ὅθεν Ἀλέξανδρος περιαλγῆς¹³ γενόμενος εἰς ὑπερβάλλουσαν ὀργὴν προῆλθε¹⁴, καὶ πάσῃ τιμωρίᾳ τοὺς Θηβαίους μετελθεῖν ἔκρινεν¹⁵. Οὗτος μὲν οὖν ἀποθηριωθεὶς τὴν ψυχὴν μηχανάς τε πολιορκητικὰς συνεστήσατο¹⁶ καὶ ἄλλα πρὸς τὸν κίνδυνον παρσκευά-

(1) γεγυμνασμένους. (2) ἐπεχείρησε. (3) ταῖς περιστάσεσιν ὑπακούσαντες διεπραγματεύοντο διὰ πρέσβειων. (4) συνθήκης. (5) ἤθελε δεχθῇ τὰς δεήσεις καὶ παρακαλούμενος ἤθελε συγχωρήσει. (6) ἐκβαλὼν τὰς . . . ἀπαλλαγείς τῶν . . . (7) νὰ πολεμῇ τοὺς Π. χωρὶς νὰ περισπᾶται, καταγίνηται εἰς ἄλλο τι. (8) ἐπειδὴ ἐνόμισεν. (9) ἀπεφάσισεν ἐκ θεμελίων νὰ καταστρέψῃ. (10) νὰ ἐπαναστατῶσι. (11) νὰ μεταβῶσι. (12) νὰ ἔλθῃ. (13) περιλυπος. (14) ὑπερβαλλόντως ὀργισθῇ. (15) ἀπεφάσισε νὰ μεταχειρισθῇ. (16) διέταξε νὰ κατασκευάσῃ.

ζετο· οἱ δ' Ἕλληνες πυθόμενοι τὸ μέγεθος τῶν περὶ τοὺς
Θηβαίους κινδύνων, ἐδυσφόρουν¹, ἐπὶ ταῖς προσδοκωμέναις
περὶ αὐτῶν συμφοραῖς, οὐ μὴν βοηθεῖν γ' ἐτόλμων τῇ
πόλει διὰ τὸ προπετῶς καὶ ἀβούλως² εἰς ὁμολογουμένην
ἀπώλειαν ἑαυτὴν δεδωκέναι· οἱ δὲ Θηβαῖοι ταῖς μὲν εὐ-
τολμίαις προθύμως ἀνεδέχοντο τοὺς κινδύνους, φήμας
δὲ τιπὶ μάντεων καὶ θεῶν σημείοις ἠποροῦντο³. Πρῶτον
μὲν γὰρ ἐν τῷ τῆς Δήμητρος ἱερῷ λεπτόν ἀρχίνης ὕφα-
σμά τι διαπεπετασμένον⁴ ὤφθη, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον
ἱματίου, κύκλῳ δὲ περιφαῖνον ἱρὴν τῇ κατ' οὐρανὸν εἰ-
κουτῶν⁵. Περὶ οὗ τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς χρηστήριον⁶ ἔδωκεν
αὐτοῖς τόνδε τὸν χρησμὸν «σημεῖον τόδε πᾶσι θεοὶ φρί-
νουσι βροτοῖσι⁷, Βοιωτοῖς δὲ μάλιστα καὶ οἱ περικτε-
τάχουσι»⁸, τὸ δὲ πάτριον τῶν Θηβαίων μαντεῖον τοῦτον
ἐξήνεγκε τὸν χρησμὸν «ἰστός ὑφαινόμενος⁹ ἄλλῳ κακόν,
ἄλλῳ ἄμεινον·» τοῦτο μὲν οὖν τὸ σημεῖον ἐγένετο τρισὶ
μῆσιν ἀνωτέρω¹⁰ τῆς Ἀλεξάνδρου παρουσίας ἐπὶ τὰς Θή-
βας, ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως οἱ κατὰ τὴν
ἄγορὰν ἀνδριάντες ἐφάνησαν ἰδρῶτας ἀφιέντες καὶ μεστοὶ
σταλαγμῶν μεγάλων. Χωρὶς¹¹ δὲ τούτων ἦλόν τινες τοῖς
ἄρχουσιν ἀπαγγέλλοντες τὴν ἐν Ὀγχηστῷ¹² λίμνην¹³
μυκήματι παρὰπλήσιον¹⁴ φωνὴν ἀφιέναι, τῇ δὲ Δίρκῃ¹⁵
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος αἵματος ἰδέσθαι φρίκην¹⁶
ἐπιτρέχειν. Ἄλλοι δὲ ἦκον ἐκ Δελφῶν μηνύοντες ὅτι ὁ
ἀπὸ Φωκέων¹⁷ νῆος, ὃν ἰδρύσαντο Θηβαῖοι, ἡματωμένην
ἔχων τὴν ὀροφὴν ὀράται. Οἱ δὲ περὶ τὴν τῶν σημείων

(1) ἔλπουντο. (2) ἀκρίτως καὶ ἀπερισκέπτως. (3) εὕρισκοντο εἰς
ἀπορίαν ἕνεκα φ. (4) παθ. πρκ. τ, πετάννυμαι = ἐξηπλωμένον. (5) ὁ-
μοίων τῇ . . . ἱριδι. (6) μαντεῖον. (7) φανερώουσι τοῖς θνητοῖς
(ἀνθρώποις). (8) καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες κατοικοῦσι περίξ. (9) φέ-
ρων. (10) πρὸ τῆς . . . (11) ἐκτός. (12) πόλις τῆς Βοιωτίας.
(13) τὴν Κωπαῖδα. (14) ὁμοίαν πρὸς μούγγρισμα. (15) πηγὴ τις βο-
ρειοδυτικῶς τῶν Θηβῶν. (16) ἀφρόν. (17) ἀπὸ λαφύρων τῶν Φ.

διάκρισιν ἀσχολούμενοι σημαίνειν ἔφασκαν τὸ μὲν ὕφασμα θεῶν¹ ἀπὸ τῆς πόλεως χωρισμόν, τὸ δὲ τῆς ἱριδος χρῶμα προχμάτων ποικίλων χειμῶνα², τὸν δὲ τῶν ἀνδριάντων ἰδρῶτα ὑπερβάλλουσιν κακοπάθειαν, τὸ δ' ἐν πλείοσι τόποις φαινόμενον αἶμα φόνον πολὺν κατὰ τὴν πόλιν ἐσόμενον. Συνεβούλευον οὖν, τῶν θεῶν φανερώς σημαινόντων τὴν ἐσομένην τῇ πόλει συμφοράν, μὴ συγκαταβαίνειν³ εἰς τὸ διὰ μάχης κρίνειν τὸν πόλεμον, ἑτέραν δὲ διάλυσιν⁴ ζητεῖν διὰ λόγων ἀσφαλεστέραν. Οὐ μὲν οἱ Θηβαῖοι γε ταῖς ψυχαῖς ἐμαλακύνοντο, τοὺναντίον δὲ τοῖς θυμοῖς προαχθέντες⁵ ἀνεμίμνησκον ἀλλήλους τὴν ἐν Λεύκτροις εὐημερίαν⁶ καὶ τῶν ἄλλων παρατάξεων⁷. ἐν αἷς θυμωστώς ταῖς ἰδίαις ἀνδραγαθίαις ἀνελπίστους νίκας περιεποιήσαντο⁸. Οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι τοῖς παραστήμασιν⁹ ἀνδρειότερον μᾶλλον ἢ φρονιμώτερον χρησάμενοι προέπεσον εἰς πᾶνδῆμον¹⁰ τῆς πατρίδος ὄλεθρον. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τρισὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις¹¹ ἐτοιμασάμενος τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν καὶ τὰς δυνάμεις, διείλετο τὴν στρατιὰν εἰς τρία μέρη, καὶ τὸ μὲν τοῖς χαρκώμασι τοῖς πρὸ τῆς πόλεως κατεσκευασμένοις προσβάλλειν ἔταξε¹², τὸ δὲ τοῖς Θηβαίοις ἀντιτάττεσθαι, τὸ δὲ τρίτον ἐφεδρεύειν¹³ τῷ πονοῦντι μέρει τῆς δυνάμεως καὶ διαδέχεσθαι τὴν μάχην· οἱ δὲ Θηβαῖοι τοὺς μὲν ἵππεῖς ἐντὸς τοῦ χαρκώματος ἔταξαν, τοὺς δ' ἐλευθερωθέντας οἰκέτας καὶ τοὺς φυγάδας καὶ τοὺς μετοίκους τοῖς πρὸς τὰ τεῖχη βιαζομένοις ἀντέταξαν, αὐτοὶ δὲ τοῖς μετὰ τοῦ βασιλέως Μακεδόσι πολλαπλασίοις οὔσι συνάπτειν μάχην πρὸ τῆς πόλεως ἤτοιμάζοντο. Τέκνα δὲ καὶ γυναῖκες συνέτρεχον

(1) ἐκ τοῦ χωρισμόν. (2) θύελλαν. (3) νὰ μὴ συναινέσωσι. (4) κατάπαυσιν τοῦ πολέμου. (5) ὀργισθέντες περισσότερον, αὐξηθείσης τῆς ὀργῆς των, (6) εὐτυχίαν. (7) μαχῶν. (8) ἐκέρδησαν. (9) τόλμη, θάρρει. (10) κοινήν, ἐντελῆ. (11) εἰς τρεῖς τὸ ὅλον. (12) προσέταξε. (13) νὰ βοηθῇ.

εἰς τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς θεοὺς ἰκέτευον σῶσαι τὴν πόλιν ἐκ τῶν κινδύνων. Ὡς¹ δ' ἤγγισαν οἱ Μακεδόνες καὶ τοῖς τεταγμένοις μέρεσιν ἕκαστοι προσέπεσον, αἱ μὲν σάλπιγγες ἐσήμεινον τὸ πολεμικόν², αἱ δὲ παρ' ἀμφοτέροις δυνάμεις ὑφ' ἑνα καιρὸν συνηλλάλαξαν³ καὶ τὰ κοῦφα τῶν βελῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔβαλον. Ταχὺ δὲ τούτων ἐξαναλωθέντων⁴ καὶ πάντων εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ξίφους μάχην συμπεσόντων⁵, μέγας ἄγων συνέστατο⁶. οἱ μὲν γὰρ Μακεδόνες διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ βάρος τῆς φάλαγγος δυσυπόστατον⁷ εἶχον τὴν βίαν, οἱ δὲ Θηβαῖοι ταῖς τῶν σωματίων ῥώμας ὑπερέχοντες καὶ τοῖς ἐν τοῖς γυμνασίοις συνεχέσιν ἀθλήμασιν⁸, ἔτι δὲ τῷ παραστήματι⁹ τῆς ψυχῆς πλεονεκτοῦντες ἐνεκαρτέρουν τοῖς δεινοῖς¹⁰. Διὸ καὶ παρ' ἀμφοτέροις πολλοὶ μὲν κατετιτρώσκοντο, οὐκ ὀλίγοι δ' ἐπιπτον ἐναντίας¹¹ λαμβάνοντες πληγὰς. Ὁμοῦ¹² δ' ἦν κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἀγῶσι συμπλοκάς μυχμὸς¹³ καὶ βοή καὶ παρακελευσμὸς¹⁴, παρὰ μὲν τοῖς Μακεδόσι μὴ καταισχύῃναι τὰς προγεγεννημένας ἀνδραγαθίας, παρὰ δὲ τοῖς Θηβαίοις μὴ περιιδεῖν¹⁵ τέκνα καὶ γονεῖς ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ κινδυνεύοντας καὶ τὴν πατρίδα πανοίκιον¹⁶ ὑπὸ τοὺς Μακεδόνων θυμοὺς ὑποπεσοῦσαν, μνησθῆναι δὲ τῆς ἐν Αεὺκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ μάχης καὶ τῶν παρὰ πᾶσι περιβοήτων ἀνδραγαθημάτων. Ἐπὶ πολὺν μὲν οὖν χρόνον ἰσόρροπος ἦν ἡ μάχη διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἀγωνιζομένων ἀνδρείας· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ὄρῳν τοὺς μὲν Θηβαίους ἐτοίμως¹⁷

(1) χρονικόν = καθώς. (2) ἔδοσαν τὸ σημεῖον πρὸς μάχην. (3) συγχρόνως ἐφώνησαν ἀλλήλα, ἐξέβαλον φωνὴν πολεμικὴν. (4) παθ. ἀρ. τ. ἐξανάλισκω = ἐξοδευσθέντων. (5) ἐλθόντων εἰς χεῖρας καὶ μαχομένων διὰ τοῦ ξίφους. (6) ἐγένετο. (7) ἀκράτητον, ὀρμητικὴν. (8) ἀσκήσεις. (9) θάρσει. (10) ὑπέφερον τὰ δ. (11) ἐμπροσθεν. (12) συγχρόνως. (13) μούγγρισμα. (14) προτροπή, ἐγκαρθώσεις. (15) νὰ μὴ παραβλέψωσι. (16) μὲ ὄλους τοὺς οἴκους. (17) προθύμως.

ὕπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζομένους, τοὺς δὲ Μακεδόνας
 κἀμνοντας¹ τῇ μάχῃ, προσέταξε τοὺς ἐπὶ τῆς ἐφεδρείας
 πεταγμένους διαδέξασθαι τὸν ἀγῶνα. Οἱ μὲν οὖν Μακε-
 δόνες ἄρῳω προσπεσόντες τοῖς Θηβαίοις κατακόποις²,
 βαρεῖς ἐπέκειντο³ τοῖς πολεμίοις καὶ πολλοὺς ἀνῆρουν⁴.
 οὐ μὴν οἱ Θηβαῖοι τῆς νίκης ἐξεχώρουν⁵, τούναντίον δὲ
 τῇ φιλοτιμίᾳ προαχθέντες πάντων τῶν δεινῶν κατεφρό-
 νουν⁶. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ταῖς ἀνδραγαθείαις προσέβησαν, ὥστε
 βοᾶν ὅτι Μακεδόνες ὁμολογοῦσιν ἥττους εἶναι Θηβαίων
 καὶ τῶν ἄλλων πάντων εἰωθότων ἐν ταῖς διαδοχαῖς τῶν
 πολεμίων δεδιέναι τοὺς ἀκεραίους τῶν ἐφεδρευόντων,
 οὗτοι μόνοι τότε θρασύτεροι πρὸς τοὺς κινδύνους ὑπῆρξαν,
 ὅθ' οἱ πολέμιοι διαδοχὴν ἐξέπεμψαν τοῖς καταπονουμε-
 νοις⁷ ὑπὸ τῆς κακοπαθείας· ἀνυπερβλήτου δὲ τῆς φιλο-
 τιμίας γινομένης, ὁ βασιλεὺς κατανοήσας τινὰ πυλίδα
 καταλελειμμένην ὑπὸ τῶν φυλάκων, ἐξαπέστειλε Περ-
 δίκκῳ μετὰ στρατιωτῶν ἱκανῶν καταλαβέσθαι ταύτην
 καὶ παρεισπεσεῖν εἰς τὴν πόλιν. Τούτου δὲ ταχὺ τὸ προσ-
 ταχθὲν ποιήσαντος, οἱ μὲν Μακεδόνες διὰ τῆς πυλίδος
 παρεισέπεσον εἰς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Θηβαῖοι καταπεπονη-
 κότες⁸ μὲν τὴν πρώτην φάλαγγα τῶν Μακεδόνων, ἀντι-
 ταχθέντες δ' εὐρώστως τῇ δευτέρᾳ, εὐέλπιδες ἦσαν περὶ
 τῆς νίκης· ὥς⁹ δὲ κατενόησαν μέρος τῆς πόλεως κατει-
 λημμένον, εὐθύς ἀνεχώρησαν¹⁰ ἐντὸς τῶν τειχῶν. Ἄμα
 δὲ τούτοις πραττομένοις¹¹ οἱ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππεῖς
 ὁμοίως τοῖς πεζοῖς συνέτρεχον εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολλοὺς
 μὲν τῶν ἰδίων συμπατοῦντες διέφθειρον, αὐτοὶ δὲ τετα-
 ραγμένως εἰσέιππευον¹² εἰς τὴν πόλιν, ἐν δὲ ταῖς διεξό-

(1) ἀποκἀμνοντας. (2) κατακουρασμένοις. (3) βαρέως προσέβαλ-
 λον. (4) ἐφόνευσον. (5) δὲν παρεχώρουν αὐτοῖς τὴν ν. (6) ἠΐξηνεν
 ἡ φ. καὶ . . . (7) τοῖς καταβαλλομένοις = τοῖς ἐξασθενουμένοις. (8) κατα-
 βεβληκότες. (9) χρονικόν. (10) ἐπανῆλθον. (11) σελ. 90 σημ. 1.
 (12) ἀτάκτως εἰσέρχοντο ἔφιπποι.

δικιδούς δαδας ἡμμένας¹, τοὺς δὲ ἄλλους ἀντιτάξας τοῖς πολεμίοις, ἄφνω τὰς πύλας πάσας ἀνεπέτασεν², ἅμα δ' ἡμέρᾳ μετὰ τούτων ἐκχυθεὶς τοῖς μὲν μηχανήμασιν ἐνῆκε³ πῦρ καὶ παρχρῆμα πολλήν συνέβη γενεσθαι φλόγα· τῶν δ' ἄλλων, ἐν βαθείᾳ φάλαγγι πετυκνωμένων, αὐτὸς προηγεῖτο καὶ τοῖς ἐκβοηθοῦσι Μακεδόσιν ἐπέρραξεν⁴. Ὁ δὲ βασιλεὺς κατανοήσας τὸ γινόμενον, τοὺς μὲν προμάχους τῶν Μακεδόνων πρώτους ἔταξε, τοὺς δ' ἐφέδρους ἔστησε τοὺς ἐπιλέκτους· ἐπὶ δὲ τούτοις⁵ τρίτους ἐπέταξεν ἑτέρους τοὺς ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπεράγοντας⁶. Αὐτὸς δὲ πρὸ πάντων τούτων ἡγούμενος ὑπέστη⁷ τοὺς πολεμίους, δόξαντας⁸ διὰ τὸ βῆρος ἀκαταγωνίστους εἶναι· ἐξέπεμψε⁹ δὲ καὶ τοὺς κατασβέσοντας τὴν φλόγα καὶ βοηθήσοντας ταῖς μηχαναῖς. Ἄρα δὲ παρ' ἀμφοτέροις τῆς τε βοῆς ἐξαισίου γινομένης καὶ τῶν σαλπίγγων σημαίνουσῶν τὸ πολεμικόν, μέγας ἄγων συνέστη¹⁰ διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλοτιμίας¹¹. Τὸ μὲν οὖν πῦρ ἐκώλυσαν οἱ Μακεδόνες ἐπινεμηθῆναι¹², κατὰ δὲ τὴν μάχην ἐπλεονέκτουν οἱ περὶ τὸν Ἐφιάλτην. Οὗτος γὰρ πολὺ προέχων τῶν ἄλλων τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ πολλοὺς ἀνῆρει τῶν εἰς χεῖρας ἐρχομένων, οἳ τε ἐφρεστώτες¹³ ἐπὶ τῷ προσφάτῳ¹⁴ ἀντικατασκευασθέντι τείχει πολλοὺς ἀνῆρουν πυκνοῖς τοῖς βέλεσι χρώμενοι¹⁵. ἑκατὸν γὰρ πηχῶν τὸ ὕψος πύργος ξύλινος κατεσκεύαστο, πλήρης καταπελτῶν ὀξυβελῶν. Πολλῶν δὲ Μακεδόνων πιπτόντων καὶ τῶν ἄλλων ἀναχωρούντων διὰ τὸ πλῆθος τῶν βελῶν, τοῦ τε Μένονος πολλαπλασίοις στρατιώταις ἐπιβοηθοῦντος, καὶ αὐτὸς¹⁶ ὁ βασιλεὺς

(1) ἀνημμένας. (2) ἠνέφξε. (3) ἔρριψε. (4) Ἰδ. σελ. 15 σημ. 10. (5) ὀπισθεν τούτων. (6) ὑπερέχοντας. (7) ἀντέστη εἰς τοὺς π. (8) νομίσαντας. (9) ἔστειλε δὲ καὶ ἀνθρώπους ἵνα... (10) ἔγεινε. (11) τὴν μεγίστην φ. (12) νὰ ἐκταθῇ. (13) οἱ ἰστάμενοι. (14) νεωστί, πρὸ ὀλίγου. (15) ἀδιακόπως ῥίπτοντες βέλη. (16) καὶ ὁ ἴδιος.

εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν ἐνέπιπτεν¹. Ἐνθα δὲ, τῶν ἐκ τῆς πόλεως κατισχυόντων, παρὰδόξως ὁ κίνδυνος παλίντροπον τὴν μάχην ἔσχεν². οἱ γὰρ πρὸςβύτατοι τῶν Μακεδόνων διὰ μὲν τὴν ἡλικίαν ἀπολελυμένοι τῶν κινδύνων³, συνεστρατευμένοι δὲ Φιλίππῳ καὶ πολλὰς μάχας κατωρθώκοτες, ὑπὸ τῶν καιρῶν εἰς ἄλκην προεκλήθησαν⁴, φρονήματι δὲ καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἐμπειρίαις πολὺ πρόεχοντες τοῖς μὲν φυγομαχοῦσι νεωτέροις πικρῶς ὠνείδισαν τὴν ἀνκνυρίαν, αὐτοὶ δὲ συνθροισθέντες καὶ συνασπίσαντες⁵ ὑπέστησαν⁶ τοὺς δοκοῦντας ἤδη νενικηκέναι. Τέλος δὲ τὸν τε Ἐφιάλτην καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀνελόντες, τοὺς λοιποὺς ἠνάγκασαν εἰς τὴν πόλιν συμφυγεῖν. Οἱ δὲ Μακεδόνες τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης⁷ τοῖς φεύγουσι συνεισέπεσον ἐντὸς τῶν τειχῶν· τοῦ δὲ βασιλέως κελεύσαντος σημῆναι τὸ ἀνακλητικόν⁸, ἀνεχώρησαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ περὶ τὸν Μέμνονα στρατηγοὶ καὶ σατράπαι συνελθόντες ἔγνωσαν τὴν μὲν πόλιν ἐκλιπεῖν⁹, εἰς δὲ τὴν ἀκρόπολιν τοὺς ἀρίστους τῶν στρατιωτῶν καταστήσαντες μετὰ τῆς ἀρμοζούσης χορηγίας¹⁰ τὸν λοιπὸν ὄχλον καὶ τὰ χρήματα ἀπεκόμισαν εἰς τὴν Κῶν¹¹. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἅμ' ἡμέρᾳ γνοὺς τὸ γεγεννημένον τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τῇ δ' ἀκροπόλει περιέθηκε τεῖχος καὶ τάφρον ἀξιόλογον· αὐτὸς δὲ μέρος τῆς δυνάμεως μετὰ στρατηγῶν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν μεσόγειον, προστάξας τὰ συνεχῆ τῶν ἐθνῶν χειροῦσθαι¹².

Οὗτοι μὲν οὖν ἐνεργῶς πολεμήσαντες, πᾶσαν τὴν χώραν

(1) κατήντα. (1) ἐναντίαν τροπὴν ἔλαβε. (3) δὲν ὑπεχρεοῦντο δηλ. νὰ μετέχωσι τῶν μαχῶν. (4) ὑπὸ τῶν περιστάσεων εἰς ἀμυναν παρωτρύνησαν. (5) συμπυκνωθέντες. (6) ἀντεστάθησαν κατὰ τῶν . . . (7) ἐπελθούσης. (8) σημεῖον ἢ ᾄσμα, δι' οὗ καλοῦνται οἱ στρατιῶται νὰ ἐπανέλθωσι. (9) ἀπεφάσισαν ν' ἀφήσωσι. (10) ἀναγκαίων, ἀρκείων τροφῶν. (11) νῆσος μικρὰ τοῦ Ἰκαρίου πελάγους. (12) νὰ ὑποτάξωσι τὰ γειτονικά ἔθνη.

μέχρι τῆς μεγάλης Φρυγίας καταστρεψάμενοι¹, διέθρεψαν τοὺς στρατιώτας ἐκ τῆς πολεμίας. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν παραθαλαττίαν πᾶσαν μέχρι Κιλικίας χειρωσάμενος² πολλὰς πόλεις κατεκτήσατο, καὶ φρούρια καρτερὰ³ φιλοτιμότερον πολιορκήσας τῇ βίᾳ κατεπόνησεν⁴, ἐν οἷς ἑνὸς παραδόξως ἐκράτησε⁵, περὶ οὗ διὰ τὴν ιδιότητα τῆς περιπετείας οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν. Τῆς γὰρ Λυκίας περὶ τὰς ἐσχατίας πέτρων⁶ μεγάλην ὀχυρότητι διαφέρουσιν⁷ ὥκουν οἱ Μαρμαρεῖς ὀνομαζόμενοι, οἵτινες, παριόντος⁸ Ἀλεξάνδρου τὸ χωρίον, ἐπέθεντο τοῖς κατὰ τὴν οὐραγίαν⁹ Μακεδόσι, καὶ συχνούς¹⁰ ἀνελόντες πολλὰ τῶν σωματῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων¹¹ ἀφήρπασαν. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς παροξυνθεὶς συνεστήσατο πολιορκίαν, καὶ πᾶσαν εἰσέφερετο σπουδὴν βίᾳ κρατῆσαι¹² τοῦ χωρίου· οἱ δὲ Μαρμαρεῖς ἀνδρείᾳ διαφέροντες¹³ καὶ τῇ τῶν τόπων ἐρυμνότητι¹⁴ πιστεύοντες ὑπέμενον εὐρώστως τὴν πολιορκίαν· ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας δύο συνεχεῖς ἐγίνοντο προσβολαὶ καὶ φανερόν ἦν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀποστησόμενος, ἕως ἄν ἔλη¹⁵ τὴν πέτρων. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι τῶν Μαρμαρέων τὸ μὲν πρῶτον συνεβούλευον τοῖς νέοις, παυσσάμενοις τῆς βίαις, ἐφ' οἷς¹⁶ ἦν δυνατόν, συλλυθῆναι¹⁷ πρὸς τὸν βασιλέα· οὐ πειθομένων δ' αὐτῶν, ἀλλὰ πάντων φιλοτιμουμένων συναποθάνειν τῇ τῆς πατρίδος ἐλευθερίᾳ, παρεκάλεσαν αὐτοὺς τέκνα μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς γεγηρακότας ἀνελεῖν, αὐτοὺς δὲ τοὺς δυναμένους διὰ τῆς ἀλκῆς σώζεσθαι νυκτὸς διὰ μέσων τῶν πολεμίων διεκπεσεῖν καὶ καταφυ-

(1) κυριεύσαντες. (2) υποτάξας. (3) ἰσχυρά. (4) κατέβαλεν, ἐκურίευσεν. (5) ἔλαθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. (6) περὶ τὸ ἄκρον τῆς λ. βράχον. (7) διακρινομένην, ἔξοχον. (8) διελθόντος. (9) ὀπισθοφυλαχὴν. (10) πολλούς. (11) φορτηγῶν ζώων. (12) μετεχειρίζετο... διὰ νὰ κυριεύσῃ. (13) διακρινόμενοι ἐπὶ... (14) εἰς τὴν ὀχυρότητα. (15) καὶ ἦτο φανερόν ὅτι ὁ β. δὲν θὰ ἀπομακρυνθῇ πρὶν κυριεύσῃ. (16) ὕροις. (17) νὰ συνδιαλλαχθῶσι.

γεῖν εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν. Συγκαταθεμένων δὲ τῶν νέων καὶ προσταχθέντων κατ' οἰκίαν ἐκάστους μετὰ τῆς συγγενείας ἀπολαύσαντας τῶν προσηνεστάτων¹ βρωτῶν τε καὶ ποτῶν ὑπομεῖναι τὸ δεινόν², ἔδοξε τοῖς νέοις³, οἷσιν ὥς ἐξακκοσίαις, τοῦ μὲν φονεῦειν τοὺς προσήκοντας ἀποσχεῖσθαι, τὰς δ' οἰκίας ἐμπρῆσαι καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἐκχυθέντας εἰς τὴν ὄρεινὴν ἀποχωρῆσαι. Οὗτοι μὲν οὖν τὰ δεδογμένα συντελέσαντες⁴ ταῖς ἰδίαις ἐστίαις ἐκάστους ἐποίησαν ἐνταφῆναι, αὐτοὶ δὲ διὰ μέσων τῶν περιεστρατοπεδευκότων ἔτι νυκτὸς οὔσης διεκπεσόντες⁵ ἔφυγον εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν, ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Νικοκράτους⁶ Δαρεῖος χρημάτων πλῆθος ἐξέπεμψε τῷ Μέμονι καὶ τοῦ πολέμου παντὸς ἀπέδειξε στρατηγόν. Ὁ δὲ μισθοφόρων πλῆθος ἀθροίσας καὶ τριακοσίας ναῦς πληρώσας ἐνεργῶς⁷ διώκει τὰ κατὰ τὸν πόλεμον Χίον μὲν οὖν προσηγάγετο⁸ πλεύσας δ' ἐπὶ Λέσβον Ἀντισσαν μὲν καὶ Μήθυμναν καὶ Πύρραν καὶ Ἔρεσον ῥαδίως ἐχειρώσατο⁹, τὴν δὲ Μιτυλήνην, μεγάλην οὖσαν καὶ πικρασκευαῖς μεγάλαις καὶ πλήθει τῶν ἀμυνομένων ἀνδρῶν κεχορηγημένην¹⁰, πολλὰς ἡμέρας πολιορκήσας καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, μόλις εἴλε κατὰ κράτος¹¹. Εὐθύς δὲ τῆς περὶ τὸν στρατηγὸν ἐνεργείας διαδοθείσης¹², αἱ πλείους τῶν Κυκλάδων νήσων διεπρεσβεύοντο¹³. Προσπεσούσης δὲ φήμης¹⁴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι¹⁵ Μέμων μετὰ τοῦ στόλου μέλλει πλεῖν ἐπ' Εὐ-

(1) ἀγαπητοτάτων. (2) τὸν κίνδυνον. (3) ἀπεφάσισαν οἱ νέοι. (4) ἐκτελέσαντες τὴν ἀπόφασιν. (5) διελθόντες. (6) 333 π. Χ. (7) δραστηρίως. (8) προσεβλήκυσε. (9) ὑπέταξε. (10) καὶ ἡ ὁποία εἶχε προμηθευθῇ. . . (11) ἐκυρίευσεν διὰ τῆς βίας. (12) διαδοθείσης τῆς δραστηριότητος τοῦ. . . (13) ἴδ. σελ. 83 σημ. 4. (14) ὅτε δὲ ἦλθε φήμη. (15) ὅτι.

βοίας, αἱ μὲν κατὰ τὴν νῆσον ταύτην πόλεις περίφοβοι κηλειστήκεισαν¹, οἱ δὲ τὰ τῶν Περσῶν αἰρούμενοι² τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ Σπαρτιᾶται, μετέωροι ταῖς ἐλπίσιν ἐγίνοντο πρὸς καινοτομίαν. Ὁ δὲ Μέμωνων χρήμασι διαφθείρων πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔπεισε κοινωνεῖν τῶν Περσικῶν ἐλπίδων. Οὐ μὲν ἡ τύχη εἶασεν ἐπὶ πλεῖον προσελθεῖν³ τὴν τάνδρὸς ἀρετὴν· ὁ γὰρ Μέμωνων περιπεσὼν ἀρρωστίᾳ καὶ πάθει παραβόλῳ⁴ συσχεθεὶς μετήλλαξε⁵, καὶ τῇ τούτου τελευτῇ συνετρίβη καὶ τὰ τοῦ Δαρείου πράγματα. Προτεδόκησε μὲν γὰρ⁶ ὁ βασιλεὺς μεταθήσεσθαι τὸν πᾶντα πόλεμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην· ὥς⁷ δ' ἤκουσε τὴν Μέμμωνος τελευτὴν, συνήγαγε τῶν φίλων συνέδριον καὶ προσέθηκε βουλὴν⁸, πρότερον δεῖ στρατηγούς καὶ στρατιὰν καταπέμπειν ἐπὶ θάλατταν ἢ τὸν βασιλέα μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως καταβάντα διαγωνίζεσθαι τοῖς Μακεδόσιν. Ἐνιοὶ μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν αὐτὸν τὸν βασιλέα παρατάττεσθαι καὶ τὸ πλῆθος τῶν Περσῶν ἀπεφαίνοντο προθυμότερον ἀγωνιεῖσθαι. Χαρίδημος δ' Ἀθηναῖος, ἀνὴρ θαυμαζόμενος ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ δεινότητι στρατηγίας, συνεστράτευτο μὲν Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ καὶ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων⁹ ἀρχηγὸς καὶ σύμβουλος γεγωνὼς ἦν, συνεβούλευε δὲ τῷ Δαρείῳ μὴ προπετῶς ἀποκυβεῦσθαι¹⁰ περὶ τῆς βασιλείας, ἀλλ' αὐτὸν μὲν τὸ βῆρος καὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν συνέχειν, ἐπὶ δὲ τὸν πόλεμον ἀποστέλλειν στρατηγὸν πεῖραν δεδωκότα τῆς ἰδίας ἀρετῆς. Δύναμιν δ' ἱκανὴν εἶναι¹¹ δέκα μυριάδων, ἧς τὸ τρίτον Ἑλλήνας ποιῆσαι μισθοφόρους, καὶ δι' ἐμφάσεως αὐτὸς ἀνεδέχετο κατορθώσκειν τὴν ἐπιβολὴν¹² ταύτην. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ βασιλεὺς συγκατετίθετο

(1) εἶχον καταντήσει. (2) ἴδ. σελ. 8 σημ. 4. (3) νὰ προχωρήσῃ. (4) ἐπικινδύνῳ. (5) ἀπέθανε. (6) ἤλπισε μὲν δηλ. (7) χρονικόν. (8) ζήτημα. (9) ἐπιχειρήσεων. (10) νὰ μὴ ῥιψοκινδυνεύσῃ ἀπερισκέπτως, ὁρμητικῶς. (11) ἐκ τ. ἔφη. (12) τὸν σκοπόν, τὸ σχέδιον.

τοῖς λεγομένοις, μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν φίλων γενναιότερον ἀντειπόντων, καὶ τὸν Χαρίδημον εἰς ὑποψίαν ἀγόντων, ὅτι τῆς στρατηγίας ὀρέγεται τυχεῖν, ὅπως τοῖς Μακεδόσι προδῶ τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, ὁ μὲν Χαρίδημος παροργισθεὶς καὶ προχειρότερον ὀνειδίσας τὴν τῶν Περσῶν ἀνανδρίαν ἐποίησεν ἐπὶ πλεῖον προσκόψαι¹ τὸν βασιλέα τοῖς λόγοις· τοῦ θυμοῦ δὲ τὸ συμφέρον ἀφαιρουμένου, ὁ μὲν Δαρεῖος ἐπιλαβόμενος τῆς τοῦ Χαριδήμου ζώνης κατὰ τὸν τῶν Περσῶν νόμον παρέδωκε, τοῖς ὑπηρεταῖς καὶ προσέταξεν ἀποκτεῖναι, ὁ δὲ Χαρίδημος ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν θάνατον ἀνεδόησε μεταμελήσειν² ταῦτα ταχὺ τῷ βασιλεῖ καὶ τῆς ἀδίκου τιμωρίας αὐτοῦ σύντομον ἔξειν τὴν κόλασιν³, ἐπιδόντα τὴν κατὰ λυσιν τῆς βασιλείας. Χαρίδημος μὲν οὖν μεγάλων ἐλπίδων ἐκπεσὼν⁴ διὰ παρρησίαν ἄκκιρον, τοιαύτην ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν⁵. ὁ δὲ βασιλεύς, ἀνέντος⁶ τοῦ θυμοῦ τὴν ψυχὴν, μετενόησε καὶ κατεμέμψατο ἑαυτὸν ὡς τὰ μέγιστα ἡμαρτηκότα. Ἄλλ' οὐ γὰρ ἦν δυνατόν τὸ γεγονὸς διὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἀγέννητον κατασκευάσαι. Διόπερ ὀνειροπολούμενος⁷ ταῖς Μακεδόνων ἀρεταῖς καὶ τὴν ἐνέργειαν τὴν Ἀλεξάνδρου πρὸ ὀφθαλμῶν λαμβάνων, ἐζήτει στρατηγὸν ἀξιοχρεῶν τὸν διαδεξόμενον τὴν τοῦ Μένονος ἡγεμονίαν· οὐ δυνάμενος δ' εὑρεῖν, αὐτὸς ἠναγκάζετο καταβαίνειν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς βασιλείας κίνδυνον. Εὐθύς μὲν οὖν μετεπέμπετο⁸ τὰς πανταχόθεν δυνάμεις καὶ προσέταξεν ἀπαντᾶν εἰς Βαβυλῶνα καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν συγγενῶν ἐπελέγετο τοὺς εὐθέτους⁹, ὧν τοῖς μὲν¹⁰ τὰς ἀρμοζούσας ἡγεμονίας κατεμέριζε¹¹, τοὺς δὲ¹² μεθ' ἑαυτοῦ κινδυνεύειν

(1) νὰ δυσαρεστηθῇ ὁ β. (2) ἐφώνησεν ὅτι θὰ μετανοήσῃ ὁ β. διὰ ταῦτα. (3) τιμωρίαν. (4) ἀποβαλὼν. (5) τὸ τέλος. (6) ἀόρ. β'. τ. ἀνίημι = ἀφήσαντος. (7) ὀνειρευόμενος περὶ . . . (8) προσεκάλει, συνήθροίξε. (9) ἐξέλεγε τοὺς ἐπιτηδεῖους. (10) εἰς ἄλλους μὲν. (11) διεμοίραζε. (12) ἄλλους δέ . . .

προσέταττεν. Ὡς¹ δὲ ὁ τῆς στρατείας ἀφωρισμένος² χρόνος προσεγένετο³, κατήντησαν ἅπαντες εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ὁ δ' ἀριθμὸς ἦν τῶν στρατιωτῶν πεζοὶ μὲν πλείους τῶν τετταράκοντα μυριάδων, ἵππεῖς δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν δέκα μυριάδων.

Δαρεῖος μὲν οὖν μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ἀναζεύξας⁴ ἐκ Βαβυλῶνος προῆγεν ἐκ Κιλικίας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν τε γυναικὰ καὶ τὰ τέκνα, υἱὸν καὶ δύο θυγατέρας, καὶ τὴν μητέρα. Ἀλέξανδρος δὲ πρὸ μὲν τῆς Μένονος τελευτῆς πυθνάνομος Χίον καὶ τὰς ἐν Λέσβῳ πόλεις κεχειρωσθαι⁵, τὴν δὲ Μιτυλήνην κατὰ κράτος ἡλωκυῖαν⁶, πρὸς δὲ τούτοις τὸν Μένονα τριακοσίαις τριήρεσι καὶ πεζικῇ δυνάμει μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ Μακεδονίαν, τῶν δ' Ἑλλήνων τοὺς πλείους ἐτοίμους εἶναι πρὸς ἀποστασιν, οὐ μετρίως ἠγωνία⁷. ὥς δ' ἤκόν τινες ἀπαγγέλλοντες τὴν τοῦ Μένονος τελευτὴν, ἀπελύθη⁸ τῆς πολλῆς ἀγωνίας. Μετ' ὀλίγον δ' εἰς ἄρρωστίαν βαρυτέραν ἐμπεσὼν καὶ χαλεπῷ πύθει συνεχόμενος συνεκάλεσε τοὺς ἰατρούς. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἕκαστος δυσχερῶς εἶχε πρὸς τὴν θεραπείαν⁹, Φίλιππος δ' Ἀκαρνὰν τὸ γένος παρὰ βόλοις καὶ συντόμοις¹⁰ ἱατρείαις χρώμενος ἐπηγγείλατο¹¹ διὰ φαρμακείας λύσειν τὴν νόσον. Ἀσμένως δὲ τοῦ βασιλέως ὑπακούσαντος διὰ τὸ λέγεσθαι Δαρεῖον μετὰ τῆς δυνάμεως ἐκ Βαβυλῶνος ὠρμηκέναι, ὁ μὲν ἱατρὸς δοὺς φάρμακον πιεῖν, καὶ συνεργὸν λαβὼν τὴν φύσιν τοῦ κείμενου¹² καὶ τὴν τύχην, εὐθὺς ἀπήλλαξε τῆς νόσου τὸν Ἀλέξανδρον.

Οὗτος μὲν οὖν παραδόξως ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἱατρὸν τιμήσας μεγαλοπρεπῶς, κατέταξεν αὐτὸν εἰς

(1) χρονικόν. (2) διωρισμένος. (3) ἐπλησίασε. (4) ἀναχωρήσας. (5) ὅτι εἶχον ὑποταχθῆ, κυριευθῆ. (6) ὅτι εἶχε κυριευθῆ. (7) ἐστενωχωρεῖτο. (8) ἀπὸ πλῆθους. (9) δύσκολον ἐθεώρουν τὴν θ. (10) ῥίψαν κινδύνους καὶ ταχέως ἐνεργούσι. (11) ὑπέσχετο. (12) ἀσθενοῦς.

τοὺς εὐνουστᾶτους τῶν φίλων. Ἡ δὲ μήτηρ τοῦ βασιλέως ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον τά τε ἄλλα τῶν χρησίμων καὶ διότι¹ φυλάσσασθαι² προσήκει τὸν Λυγκηστὴν Ἀλέξανδρον. Οὗτος δ', ὢν ἀνδρείᾳ διαφέρων³ καὶ φρονήματος πλήρης καὶ συμπαρακολουθῶν τῷ βασιλεῖ μετὰ τῶν ἄλλων φίλων, ἐπιστεύετο⁴. Πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων εὐλόγων συνδρομόντων πρὸς ταύτην τὴν διαβολήν, συλληφθεὶς καὶ δεθεὶς εἰς φυλακὴν παρεδόθη ὡς τευξόμενος δικαστηρίου⁵.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πυθόμενος τὸν Δαρεῖον ὀλίγων ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν, Παρμενίωνα μὲν μετὰ τῆς δυνάμεως ἀπέστειλε προκαταληψόμενον⁶ τὰς παροόδους καὶ τὰς ὀνομαζόμενας πύλας· οὗτος δ' ἐπιβαλὼν⁷ τοῖς τόποις καὶ τοὺς προκατειληφτάς τὰς δυσχωρίας βαρβάρους βιάσμενος⁸, κύριος ἐγένετο τῶν παροδῶν. Δαρεῖος δὲ βουλόμενος εὐζῶνον ποιῆσαι⁹ τὴν δύναμιν, τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τὸν περιττὸν ὄχλον εἰς Δαμασκὸν τῆς Συρίας ἀπέθετο, τὸν δ' Ἀλέξανδρον πυθόμενος τὰς δυσχωρίας προκατειληφέναι καὶ νομίσας αὐτὸν μὴ τολμᾶν ἐν τῷ πεδίῳ διαγωνίζεσθαι, προῆγεν ἐπ' αὐτόν, σύντονον τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος¹⁰. Οἱ δ' ἐγγώριοι τῆς μὲν τῶν Μακεδόνων ὀλιγότητος καταφρονήσαντες, τὸ δὲ πλῆθος¹¹ τῆς τῶν Περσῶν στρατιᾶς καταπεπληγμένοι, καταλιπόντες τὸν Ἀλέξανδρον προσέθεντο τῷ Δαρεῖῳ καὶ τὰς τε τροφὰς καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν μετὰ πολλῆς προθυμίας ἔχουσαν τοῖς Πέρσαις, καὶ διὰ τῆς ἰδίας κρίσεως προσήμεινον τοῖς βαρβάροις τὴν νίκην. Ὁ δ' Ἀλέξανδρος τὴν μὲν Ἰσσὸν πόλιν ἀξιόλογον καταπληξάμενος ἐχειρώσατο¹².

(1) ὅτι. (2) νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τόν. (3) διακρινόμενος. (4) ὑπὸ τοῦ βασιλέως. (5) ἵνα δικασθῇ. (6) ἵνα προκαταλάβῃ. (7) ἀφικόμενος. (8) ἐκδιώξας. (9) ἵνα εὐκολύνῃ τὰς κινήσεις τοῦ στρατοῦ. (10) προῦχώρει κατ' αὐτοῦ συντόμως πορευόμενος. (11) ὑπὸ τοῦ πλ. (12) δι' ἀπειλῶν ὑπέταξε.

τῶν δὲ κατασκόπων ἀπαγγειλάντων αὐτῷ τρίκοντα σταδίους ἀπέχειν τὸν Δαρεῖον καὶ συντεταγμένη¹ τῇ δυνάμει προσιέναι καταπληκτικῶς, ὑπολαβὼν παρὰ τῶν θεῶν αὐτῷ δεδοσθαι τὸν καιρὸν, ὥστε μιᾷ παρατάξει² νικήσαντα καταλύσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν, τοὺς μὲν στρατιώτας τοῖς οἰκείοις λόγοις παρεκάλεσεν³ ἐπὶ τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀγῶνα, τὰ δὲ τάγματα τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰς τῶν ἰππέων ἴλας οἰκείως τοῖς ὑποκειμένοις τόποις⁴ διατάξας τοὺς μὲν ἰππεῖς ἔστησε πρὸ πάσης τῆς στρατιᾶς, τὴν δὲ τῶν πεζῶν φάλαγγα κατόπιν ἐφεδρεύειν προσέταξεν. Αὐτὸς δὲ προηγούμενος τοῦ δεξιοῦ μέρους ἀπήντα τοῖς πολεμίοις, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς κρατίστους τῶν ἰππέων· τὸ δὲ εὐώνυμον μέρος ἐπεῖχον οἱ τῶν Θεταλῶν ἰππεῖς, πολὺ τῶν ἄλλων διαφέροντες⁵ ταῖς τε ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις. Ὡς⁶ δ' αἱ δυνάμεις ἐντὸς βέλους ἐγένοντο⁷, τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπέρριψαν οἱ βάρβαροι τοσοῦτον πλῆθος βελῶν, ὥστε διὰ τὴν πυκνότητα τῶν βαλλομένων, ἀλλήλοις συγκρουόντων, ἀσθενεστέρας γίνεσθαι τὰς πληγὰς. Τῶν δὲ σαλπικτῶν παρ' ἀμφοτέροις τὸ πολεμικόν⁸ σημαίνοντων, οἱ Μακεδόνες πρῶτοι συναλαλᾶξαντες βοὴν ἐξάϊσιον ἐποίησαν⁹, μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν βαρβάρων ἀντιφθεγξαμένων¹⁰, συνήχησε μὲν ἡ σύνεγγυς ὀρεινὴ πᾶσα, τὸ δὲ μέγεθος τῆς βοῆς ὑπερῆρε¹¹ τὴν προγεγενημένην κραυγὴν, ὥς ἂν πεντήκοντα μυριάδων μιᾷ φωνῇ συνηχουσῶν. Ὁ δ' Ἀλεξάνδρος πάντῃ τὴν ὄψιν βῆλλων¹² καὶ σπεύδων κατιδεῖν τὸν Δαρεῖον, ἅμα τῷ κατανοῆσαι παραχρῆμα μετὰ τῶν περὶ

(1) ἐν παρατάξει. (2) μάχη. (3) παρώτρυνε. (4) συμφώνως πρὸς τοὺς περικειμένους τ. (5) διάφοροι, διακρινόμενοι. (6) χρονικόν. (7) ἦλθον, ἐπλησίασαν εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς βέλους, (ἀνάλογον τὸ παρ' ἡμῖν εἰς μῖας τουφεκιᾶς τόπον). (8) ἴδ. σελ. 95 σημ. 2. (9) συγχρόνως φωνήσαντες ἀλαλά. (10) ἀντιφωνησάντων. (11) ὑπερέβαλε. (12) πανταχοῦ παρατηρῶν.

αὐτὸν ἱππέων ἐπ' αὐτὸν ἐφέρετο τὸν βασιλέα, σπεύδων οὐχ οὕτω καταπροτερῆσαι τῶν Περσῶν, ὥς τὸ δι' αὐτοῦ περιποιήσασθαι τὴν νίκη¹. Ἀμα δὲ τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἱππέων συμπεσόντων² ἀλλήλοις καὶ πολλοῦ φόνου γενομένου, ἡ μὲν μάχη διὰ τὰς τῶν ἀγωνιζομένων ἀρετὰς ἀμφίδοξον³ εἶχε τὴν τῶν ὄλων κρίσιν· ἐταλαντεύετο γὰρ δεῦρο κἀκεῖσε, τῆς τροπῆς ἐναλλάξ γιγνομένης. Οὔτε γὰρ ἀκοντίσας οὔτε πατάξας⁴ οὐδεὶς ἀπρακτον⁵ ἔσχε τὴν πληγὴν, ὥς ἂν διὰ τὸ πλῆθος ἐτοίμου τοῦ σκοποῦ κειμένου. Διὸ καὶ πολλοὶ τραύμασιν ἐναντίοις περιτυγχάνοντες ἔπιπτον⁶, οἱ δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς θυρομαχοῦντες⁷ τὸ ζῆν πρότερον ἢ τὴν ἀρετὴν ἐξέλειπον. Οἱ δὲ ἐκάστης τάξεως ἡγεμόνες τῶν ὑποτεταγμένων⁸ προαγωνιζόμενοι διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς τοὺς πολλοὺς ἀνδραγαθεῖν προετρέποντο. Διὸ καὶ παρῇν ὄρῃν πολλὰς μὲν διαθέσεις τραυμάτων⁹ γινομένας, ποικίλους δὲ καὶ μεγάλους ἀγῶνας συνισταμένους¹⁰ ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁξάθρης δ' ὁ Πέρσης, ἀδελφὸς μὲν ὢν Δαρείου κατὰ δὲ τὴν ἀνδρείαν ἐπαινούμενος, ὥς εἶδε τὸν Ἀλέξανδρον ἀκατασχέτως ἰέμενον¹¹ ἐπὶ τὸν Δαρεῖον, ἐφιλοτιμήθη τῆς αὐτῆς τύχης κοινωνῆσαι τᾶδελφῷ. Ἀναλαβὼν οὖν τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων τῶν μεθ' ἐαυτοῦ τεταγμένων, μετὰ τούτων ἐπέρραξε¹² τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ νομίσας τὸ φιλάδελφον τῆς ψυχῆς οἴσιν αὐτῷ περιβόητον παρὰ Πέρσαις δόξαν, προεμάχετο τοῦ Δαρείου τεθρίππου, καὶ μετ' ἐμπειρίας εὐτόλμως τοῖς πολεμίοις συμπλεκόμενος πολλοὺς ἀπέκτεινε. Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀλέ-

(1) οὐχί τόσον ἵνα γείνη ἀνώτερος τῶν Π. (ἵνα νικήσῃ τοὺς Π.). ὅσον διὰ τὰ νὰ κερδίσῃ ὁ ἴδιος τὴν ν. (2) συμπλακέντων. (3) ἀμφίδολον. (4) κτυπήσας. (5) ἀνευ ἐνεργείας. (6) ἐκ τῶν ἐμπροσθεν, ἐπὶ τοῦ στήθους τραυματιζομένων. (7) πολεμοῦντες μὲ θάρρος. (8) στρατιωτῶν. (9) ἡδυνάτο τις νὰ βλέπῃ πολλῶν εἰδῶν τραύματα. (10) γινομένους. (11) ὁρμῶντα. (12) σελ. 15 σημ. 10.

Ξανδρον ὑπερβαλλομένων¹ ταῖς ἀνδραγαθίαις, περὶ μὲν τὸ τοῦ Δαρείου τέθριππον ταχὺ νεκρῶν ἐσωρεύθη πλῆθος· πάντες γὰρ ἐφίεμενοι τοῦ βασιλέως ψαῦσαι πρὸς ἀλλήλους ἐκθυμότατα διηγωνίζοντο καὶ τοῦ ζῆν οὐδεμίαν ἐποι- οῦντο φειδῶ. Ἔπεσον δ' ἐν τῷ κινδύνῳ τούτῳ πολλοὶ τῶν παρὰ Πέρσαις ἐπιφανῶν ἡγεμόνων, ἐν οἷς ὑπῆρχον Ἀτιζύης καὶ Ῥεομίθρης καὶ ὁ τῆς Αἰγύπτου σατράπης Τασιάκης. Ὁμοίως δὲ πολλῶν καὶ παρὰ τοῖς Μακεδόσι πεσόντων, συνέβη καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον τρωθῆναι τὸν μηρόν, περιχυθέντων² αὐτῷ τῶν πολεμίων. Οἱ δὲ τὸν τοῦ Δαρείου τεθρίππου ζυγὸν ἐπέχοντες ἵπποι τραυμα- τιζόμενοι πυκνῶς καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν περὶ αὐτοὺς σωρευομένων νεκρῶν πτυρόμενοι³, τὰ μὲν χαλινὰ διε- σείοντο, παρ' ὀλίγον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Δαρεῖον εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήνεγκαν. Διὸ καὶ κινδυνεύων ἐσχάτως ὁ βα- σιλεὺς αὐτὸς ἤρπασε τοὺς ῥυτῆρας⁴, συναναγκαζόμενος λῦσαι τὴν σεμνότητα τῆς προστασίας καὶ τὸν παρὰ Πέρ- σαις τοῖς βασιλεῦσι κείμενον νόμον ὑπερβῆναι. Προσῆχθη δὲ καὶ τέθριππον ἕτερον ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τῷ Δαρείῳ, καὶ κατὰ τὴν εἰς τοῦτο μετέβασιν ταραχῆς γενομένης, ὁ μὲν Δαρεῖος, ἐπικειμένων τῶν πολεμίων, εἰς ἑκπληξιν καὶ δέος ἐνέπιπτεν, οἱ δὲ Πέρσαι τὸν βασιλέα κατανοή- σαντες ταραττόμενον εἰς φυγὴν ὥρμησαν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἐχομένων⁵ ἱππέων ποιησάντων ταχὺ πάντες ἐτρά- πησαν⁶. Τῆς δὲ φυγῆς οὔσης ἐν τόποις στενοῖς καὶ τρα- χέσι, συμπίπτοντες ἀλλήλους συγκατεπάτουν, καὶ πολλοὶ χωρὶς πολεμίας πληγῆς ἀπέθνησκον. Ἐκείντο γὰρ ὁμοῦ σωρευθέντες οἱ μὲν ἄνευ τῶν ὅπλων, οἱ δὲ τηροῦντες τὰς πανοπλίας, τινὲς δὲ γεγυμνωμένα τὰ ξίφη διαφυ- λάξαντες, τοὺς περὶ ταῦτα ἀναπειρομένους ἀνῆρουν⁷. Οἱ

(1) ὑπερεχόντων. (2) περικυλωσάντων αὐτόν. (3) φοβούμενοι.
(4) ἱμάντας, τὰ λωρία τῶν χαλινῶν. (5) τῶν πλησίον ἵσταμένων.
(6) εἰς φυγὴν. (7) διατρυπωμένους ἐφόνεον.

δὲ πλεῖστοι εἰς τὰ πεδία διεκπεσόντες¹, διὰ τούτων ἀπὸ κράτους ἐλαύνοντες² τοὺς ἵππους, εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις κατέφευγον. Ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων φάλαγξ καὶ τὸ τῶν Περσῶν πεζὸν στράτευμα βραχὺν χρόνον ἐν τῇ μάχῃ διέμεινε· προηττημένων γὰρ τῶν ἱππέων, οἷονεῖ τις προαγών³ ἐγεγόνει τῆς ὅλης νίκης. Πάντων δὲ τῶν βαρβάρων ταχὺ τραπέντων καὶ τοσούτων μυριάδων ἐν στενοῖς τόποις τὴν φυγὴν ποιουμένων⁴, ταχὺ πᾶς ὁ συνεχὴς τόπος νεκρῶν ἐπληρώθη.

Νυκτὸς δ' ἐπιλαβούσης⁵, οἱ μὲν Πέρσαι ῥαδίως διεσπάρησαν εἰς πολλοὺς τόπους, οἱ δὲ Μακεδόνες παυσάμενοι τοῦ διωγμοῦ πρὸς ἀρπαγὴν ὤρμησαν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς βασιλικὰς σκηναὶς διὰ τὸ πλῆθος τῆς πολυτελείας ἡσυχολοῦντο. Διόπερ πολὺς μὲν ἄργυρος, οὐκ ὀλίγος δὲ χρυσός, παμπληθεῖς δὲ καὶ πολυτελεῖς ἐσθῆτες ἐκ τῆς βασιλικῆς γάζης⁶ διεφοροῦντο⁷. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων καὶ συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων οὐκ ὀλίγος διηρηπύγη πλοῦτος. Οὐ μόνον γὰρ αἱ τῆς βασιλικῆς οἰκίας, ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων γυναῖκες, ἐφ' ἀρμάτων ὀχοῦμεναι⁸ καταχρύσων, συνηκολούθουν κατὰ τι πᾶτριον ἔθος τῶν Περσῶν· ἐκάστη δὲ τούτων διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πλούτου καὶ τῆς τρυφῆς περιήγετο πλῆθος πολυδαπάνου κατασκευῆς καὶ γυναικείου κόσμου. Πᾶθος δ' ἦν δεινότατον περὶ τὰς αἰχμαλωτιζομένας γυναῖκας. Αἱ γὰρ πρότερον διὰ τρυφὴν ἐπ' ἀπῆναις⁹ πολυτελεῖσι μόγις κατακομιζόμεναι καὶ γυμνὸν μέρος τοῦ σώματος οὐδὲν φαίνουσαι, τότε μονοχίτωνες¹⁰ καὶ τὰς ἐσθῆτας περιορήττουσαι¹¹ μετ' ὀδυρμῶν ἐκ τῶν

(1) διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν διελθόντες. (2) μετὰ πᾶσαν δύναμιν παρακινῶντες τοὺς ἴ. νὰ τρέχωσι. (3) 34 σημ. 10. (4) φευγόντων. (5) ἐπελθούσης. (6) λέξις περσικὴ = θησαυροῦ. (7) διηρηπάζοντο. (8) φερόμενοι. (9) εἶδος ἀμάξης. (10) ἓνα μόνον χ. φοροῦσαι. (11) ἕτερος τύπος τοῦ περιρρήγνυμι = ξεσχίζω τι περίε, ὀλόγυρα = καταξεσχίζω.

σκηνῶν ἐξεπῆδων, ἐπιβοῶμεναι θεοὺς καὶ προσπίπτουσιν τοῖς τῶν κρατούντων γόνασι· περιαιρούμεναι¹ δὲ ταῖς χερσὶ τρεμούσαις τὸν τοῦ σώματος κόσμον καὶ τὰς κόμης ἀνειμέναι² διὰ τῶν τραχέων ἔθεον, καὶ πρὸς ἀλλήλας συντρέχουσιν βοηθοὺς ἐπεκαλοῦντο τὰς παρ' ἐτέρων ἐπικουρίας δεομένας³. Ἦγον δ' αὐτὰς οἱ μὲν ἀπὸ τῆς κόμης ἐπισπώμενοι τὰς ἡτυχηκυίας⁴, οἱ δὲ τὰς ἐσθῆτας περιρρηγύνοντες καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασιν ἐπιβύλλοντες τὰς χεῖρας καὶ ταῖς στάθμας⁵ τῶν δοράτων τύπτοντες καὶ τὰ τιμιώτατα καὶ περιβόητα τῶν βαρβάρων ταῖς τῆς τύχης δωρεαῖς ὑβρίζοντες. Οἱ δὲ ἐπεικίστατοι⁶ τῶν Μακεδόνων τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης ὀρῶντες συμπαθεῖς ἐγίνοντο, καὶ τὰς τῶν ἀκληρούντων⁷ συμφορὰς ἠλέουν, αἷς τὰ μὲν προσήκοντα⁸ καὶ μεγάλα μακρὰν ἀπήρτητο⁹, τὰ δ' ἀλόφυλα καὶ πολέμια παρῆν σύνεγγυς καὶ πρὸς ἀτυχῇ καὶ ἐπονείδιστον αἰχμαλωσίαν παρώρμητο. Μάλιστα δὲ τοὺς παρόντας εἰς δάκρυα καὶ συμπάθειαν ἤγαγεν ἡ Δαρρείου μήτηρ καὶ γυνὴ καὶ δύο θυγατέρες ἐπίγαμοι καὶ υἱὸς παῖς τὴν ἡλικίαν. Ἐπὶ γὰρ τούτων ἡ μεταβολὴ τῆς τύχης καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀνελπίστων ἀκληρημάτων¹⁰ ἐν ὧσι κείμενον εὐλόγως τοὺς ὀρῶντας ἐποίει συμπάσχειν τοῖς ἡτυχηκόσι. Περὶ μὲν γὰρ Δαρρείου πότερον ζῆ καὶ περίεστιν¹¹ ἢ καὶ μετὰ τῆς τῶν ἄλλων φθορᾶς ἀπόλωλεν οὐκ ἐγίνωσκον, ἑώρων δὲ τὴν σκηνὴν διαρπάζοντας ἐνόπλους πολεμίους ἀνδρας, ἀγνοοῦντας μὲν τὰς ἡλωκυίας¹², πολλὰ δὲ διὰ τὴν ἀγνοίαν ἀπρεπῆ πράττοντας, καὶ τὸ σύνολον¹³ ὅλην τὴν Ἀσίαν αἰχμαλώτον μεθ' ἑαυτῶν γεννημένην· καὶ ταῖς μὲν τῶν σατραπῶν γυναῖξι προσπιπτούσαις καὶ δεομέναις βοηθεῖν οὐχ οἶον συνεπιλαβέσθαι

(1) ἀφαιροῦσαι. (2) καὶ μετὰ λευμένην κ. (3) ἐκείνας, αἵτινες ἀλλοθεν βοήθειαν ἐζητοῦν. (4) σύροντες τὰς δυστυχεῖς. (5) ταῖς βάσσεσιν, ἡ. ε. τῇ κατωτέρᾳ ἄκρᾳ τοῦ δόρατος. (6) οἱ φρονιμώτατοι. (7) δυστυχῶν. (8) συγγενῇ. (9) ἦσαν ἀπομεμακρυσμένα. (10) δυστυχημάτων. (11) σώος, ὑγιής ἐστι. (12) τὰς κυριευθείσας. (13) καὶ ἐν γένει.

τινὸς ἔσχυνον, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ ταύτας ἡξίουσαν συνεπικουρῆσαι τοῖς ἑαυτῶν ἀκληρήμασιν· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως παῖδες καταλαβόμενοι τὴν τοῦ Δαρρείου σκηνὴν τῶν κείνου λουτρὰ καὶ δεῖπνα παρεσκευάζοντο, καὶ λαμπάδων πολλὴν πυρὰν ἄψαντες προσεδέχοντο¹ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅπως ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ γενόμενος² καὶ καταλαβὼν ἐτοίμην πᾶσαν τὴν παρασκευὴν τοῦ Δαρρείου οἰωνίστηται³ τὴν ὅλην τῆς Ἀσίας ἡγεμονίαν. Κατὰ δὲ τὴν μάχην ἐτελεύτησαν τῶν βρυχάων πεζοὶ μὲν πλείους τῶν δέκα μυριάδων, ἵππεῖς δ' οὐκ ἐλάττους τῶν μυρίων, τῶν δὲ Μακεδόνων πεζοὶ μὲν εἰς τριχοσίους, ἵππεῖς δὲ περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

Ἡ μὲν οὖν ἐν Ἰσσοῦ τῆς Κιλικίας μάχη τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, τῶν δὲ βασιλέων Δαρρεῖος μὲν κατὰ κράτος ἡττώμενος εἰς φυγὴν ὥρμησε, καὶ μεταλαμβάνων ἄλλον ἐξ ἄλλου τῶν ἀρίστων ἵππων ἀπὸ κράτους ἤλαυνε⁴, διαφυγεῖν σπεύδων τὰς Ἀλεξάνδρου χεῖρας καὶ τῶν ἄνω σατραπειῶν ἄψασθαι⁵ προκιρούμενος· Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τῆς ἐταιρικῆς ἵππου⁶ καὶ τῶν ἄλλων ἀρίστων ἵππέων ἐποιεῖτο τὸν διωγμόν, σπεύδων ἐγκρατὴς⁷ γενέσθαι τοῦ Δαρρείου. Διχνύσας δὲ σταδίους διακοσίους⁸ ἀνέκαμψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν⁹ περὶ μέσας νύκτας, τοῖς δὲ λουτροῖς θεραπεύσας τὸν ἐκ τῆς κακοπαθείας κόπον ἐτρέπετο πρὸς ἄνεσιν καὶ δειπνοποιῶν. Πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δαρρείου προσελθὼν τις ἀπὸ τῶν ἀγγέλων ὅτι πάρεστιν Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, τὸν Δαρρεῖον ἐσκυλευκώς¹⁰. Ἐνθα δὴ κραυγῆς μεγάλης καὶ κλαυθμοῦ περὶ τὰς γυναῖκας γενομένου καὶ τοῦ πλήθους τῶν αἰχμαλώτων διὰ τὴν ἀπαγγελίαν συμπενθοῦντος καὶ πολὺν ὀδυρμόν προτεμένου¹¹, πυθόμενος ὁ βασιλεὺς τὸ περὶ τὰς

(1) περιέμενον. (2) ἐπανερχόμενος. (3) προῖδη, προμαντεύση. (4) σελ. 124 σημ. 2. (5) νὰ φθάσῃ εἰς. . . (6) ἱππικὸν τάγμα σωμάτων τοφύλακων τῶν Μακεδόν. βασιλέων. (7) κύριος. (8) 120,000 πόδας. (9) ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. (10) ἀφοῦ ἀψήρεσεν, ἔλαβε τὰ ὄπλα. (11) ἐκβάλλοντος.

γυναῖκας πάθος, ἐξέπεμψεν ἕνα τῶν φίλων Λεόννατον καταπαύσοντα¹ τὴν ταραχὴν καὶ παρκαμυθησόμενον² τὰς περὶ τὴν Σισύγγαμβριν καὶ δηλώσοντα, ὅτι Δαρεῖος μὲν ζῇ, ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐπιμέλειαν αὐτῶν ποιήσεται τὴν προσήκουσαν³ καὶ ὅτι πρῶτ' βούλεται προσαγορεῦσαί⁴ τε αὐτὰς καὶ διὰ τῶν ἔργων ἀποδείξασθαι τὴν ἰδίαν φιλάνθρωπίαν. Αἱ μὲν οὖν αἰχμαλώτιδες, προσπεσούσης αὐταῖς παρκαδόξου καὶ παντελῶς ἀπηλπισμένης εὐτυχίας, τὸν τε Ἀλέξανδρον ὡς θεὸν προτεδέξαντο καὶ τῶν ὀδυρμῶν ἀπηλλάγησαν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἅμ' ἡμέρᾳ λαβὼν ἕνα τῶν φίλων, τὸν μάλιστα τιμώμενον Ἡφιστίωνα, παρῆλθε πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἐχόντων δ' ἀμφοτέρων ἐσθῆτας μὲν ὁμοίας, τῷ μεγέθει δὲ καὶ κάλλει προέχοντος τοῦ Ἡφιστίωνος, ἡ Σισύγγαμβρις τοῦτον ὑπολαβοῦσα εἶναι τὸν βασιλέα προσεκύνησε· διανευόντων δ' αὐτῇ τῶν παρεστώτων καὶ τῇ χειρὶ δεικνύντων τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ μὲν Σισύγγαμβρις αἰδεσθεῖσα τὴν ἄγνοιαν πάλιν ἐξ ἀρχῆς προσεκύνει τὸν Ἀλέξανδρον, ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπολαβὼν εἶπε «μηδὲν φροντίσης, ὦ μητέρα, καὶ γὰρ καὶ οὗτος Ἀλέξανδρός ἐστιν.» Οὐ μὲν ἄλλὰ τὴν πρεσβύτιν μητέρα προσαγορεύσας, διὰ τῆς φιλάνθρωποτάτης προσηγορίας προσεῆμαινε τοῖς προσητυχηκόσι τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φιλάνθρωπίαν. Διαβεβαιωσάμενος δ' αὐτὴν ὑπάρξειν δευτέραν μητέρα, τοῖς ἔργοις εὐθὺς ἐκύρωσε τὴν διὰ τῶν λόγων ἐπαγγελίαν⁵. Περιέθηκε γὰρ αὐτῇ κόσμον τε βασιλικὸν καὶ τὸ προγεγονὸς ἀξίωμα ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς ἀποκατέστησε· τὴν μὲν γὰρ θεραπείαν⁶ αὐτῇ πᾶσαν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ Δαρείου παρέδωκεν, ἰδίαν δ' ἄλλην οὐκ ἐλάττονα τῆς προὔπαρχούσης προσεδωρήσατο, καὶ τῆς μὲν τῶν παρθένων ἐκδόσεως⁷ βέλτιον τῆς Δαρείου κρίσεως ἐπηγγείλατο

(1) ἵνα καταπαύσῃ. (2) καὶ ἵνα παρηγορήσῃ. (3) ὅτι θὰ φροντίσῃ προσηκόντως. (4) νὰ χαιρετίσῃ. (5) ὑπόσχεται. (6) θεράποντας. (7) τῆς ὑπανδρείας, τῆς προικός.

προνοήσασθαι, τὸν παῖδα δὲ θρέψειν ὡς υἱὸν ἴδιον καὶ βασιλικῆς τιμῆς ἀξιώσειν. Προσκαλεσάμενος δ' αὐτὸν καὶ φιλήσας, ὡς εἶδεν ἀδεῶς βλεψάντα καὶ μηδὲν ὄλως καταπλαγέντα, πρὸς τοὺς περὶ τὸν Ἡφαιστίωνα εἶπεν, ὅτι ὁ παῖς, ὃν ἐξ ἐτῶν καὶ τὴν ἀρετὴν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν προφαίνων πολλῶ βελτίων ἔσται τοῦ πατρὸς. Περὶ δὲ τῆς Δαρείου γυναικὸς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν σεμνότητος πρόνοιαν ἐξείν¹ ἔφησεν, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον πάθῃ τῆς προγεγενημένης εὐδαιμονίας. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἔλεον καὶ φιλάνθρωπίαν διαλεχθεὶς ἐποίησε τὰς γυναῖκας διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀνελπίστου χαρᾶς εἰς ἀκατάσχετα προπεσεῖν δάκρυα. Ἐπὶ δὲ πᾶσι τοῖς προειρημένοις δούς τὴν δεξιάν, οὐ μόνον ὑπὸ τῶν εὖ παθόντων ἐπαίνων ἐτύγχανεν², ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς συστρατευομένοις περιβόητον ἔσχε τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπιεικειᾶς³. Καθόλου⁴ δ' ἔγωγε νομίζω, πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ὑπ' Ἀλεξάνδρου συντετελεσμένων, μηδὲν τούτων μεῖζον ὑπάρχειν μηδὲ μᾶλλον ἀξιὸν ἀναγραφῆς καὶ μνήμης ἱστορικῆς εἶναι. Αἱ μὲν γὰρ τῶν πόλεων πολιορκίαι καὶ παρατάξεις καὶ τᾶλλα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον προτερήματα τὰ πλείονα διὰ τύχην ἢ δι' ἀρετὴν ἐπιτυγχάνεται, ὁ δ' ἐν ταῖς ἐξουσίαις εἰς τοὺς ἐπταϊκότας⁵ ἔλεος μεριζόμενος⁶ διὰ μόνης τῆς φρονήσεως γίνεται· οἱ πλείστοι γὰρ διὰ τὴν εὐτυχίαν ἐπαίρονται μὲν ταῖς εὐπραξίαις⁷, ὑπερήφανοι δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις γινόμενοι τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κοινῆς ἀσθενείας ἐπιλανθάνονται· διὸ καὶ τοὺς πλείστους ὁρᾶν ἔστι τὴν εὐτυχίαν, ὥσπερ τι βαρὺ φορτίον φέρειν ἀδυνατοῦντας.

¹ (1) τῆς ἀξιοπρεπειᾶς θὰ φροντίσῃ. (2) εὐεργετηθέντων ἐπηρεῖτο. (3) τὴν ὑπερβολικὴν ἐπιεικειαν. (4) ἐν γένει. (5) ἡττημένους. (6) διδόμενος. (7) εὐτυχίαις.